

ด้วยรักและสันติ ร่วมยุติความรุนแรงต่อผู้หญิง

รายงานการสัมมนาวิชาการและรณรงค์
เพื่อร่วมสร้างรักและสันติในชีวิตคู่

ร่วมจัดโดย

คณะกรรมการเพื่อยุติความรุนแรงต่อผู้หญิง
และแนวร่วมเพื่อความก้าวหน้าของผู้หญิง

กฤตยา อาชวนิจกุล
อุษา เลิศศรีสันทัด

บรรณาธิการ

ด้วยรักและสันติ ร่วมยุติความรุนแรงต่อผู้หญิง

รายงานการสัมมนาวิชาการและรณรงค์
เพื่อร่วมสร้างรักและสันติในชีวิตคู่

ร่วมจัดโดย

คณะทำงานเพื่อยุติความรุนแรงต่อผู้หญิง
และแนวร่วมเพื่อความก้าวหน้าของผู้หญิง

กฤตยา อาชวนิจกุล

อุษา เลิศศรีสันต์

บรรณาธิการ

ด้วยรักและสันติ ร่วมยุติความรุนแรงต่อผู้หญิง

รายงานการสัมมนาวิชาการและรณรงค์เพื่อร่วมสร้างรักและสันติในชีวิตคู่

กฤตยา อาชวนิจกุล

อุษา เลิศศรีสันต์

บรรณาธิการ

ข้อมูลทางบรรณานุกรม

การสัมมนาวิชาการและรณรงค์เพื่อร่วมสร้างรักและสันติในชีวิตคู่ (2544 : กรุงเทพฯ)

ด้วยรักและสันติร่วมยุติความรุนแรงต่อสตรี : รายงานการสัมมนา, 9-10 พฤศจิกายน 2544

ณ ห้องประชุมสภาสตรีแห่งชาติฯ / ร่วมจัดโดย คณะทำงานเพื่อยุติความรุนแรงต่อผู้หญิง

และแนวร่วมเพื่อความก้าวหน้าของผู้หญิง : บรรณาธิการ, กฤตยา อาชวนิจกุล, อุษา เลิศศรีสันต์.

พิมพ์ครั้งที่ 1. จำนวนพิมพ์ 1,000 เล่ม

นครปฐม : สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล และมูลนิธิผู้หญิง, 2546

จำนวน 188 หน้า.

(เอกสารวิชาการ/สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล : หมายเลข 279)

ISBN 974-9664-06-X

1. ความรุนแรงในครอบครัว - - การประชุม. 2. ความรุนแรงในสตรี - - การประชุม. 3. สตรีที่ถูก
ทารุณ - - การประชุม. I. กฤตยา อาชวนิจกุล, บรรณาธิการ. II. อุษา เลิศศรีสันต์, บรรณาธิการ.
III. คณะทำงานเพื่อยุติความรุนแรงต่อผู้หญิงและแนวร่วมเพื่อความก้าวหน้าของผู้หญิง.
IV. มหาวิทยาลัยมหิดล. สถาบันวิจัยประชากรและสังคม. V. มูลนิธิผู้หญิง. VI. ชื่อเรื่อง.

HV6626 ก525ต 2546

ออกแบบปกและจัดรูปเล่มโดย : การะเกตุ ศรีปริญญาศิลป์

จัดพิมพ์โดย : สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล

เลขที่ 999 ถนนพุทธมณฑล 4 ตำบลศาลายา

อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม 73170

โทรศัพท์ : 0 2441 9666, 0 2441 0201-4

โทรสาร : 0 2441 9333

e-mail : directpr@mahidol.ac.th

website : www.population.mahidol.ac.th

ด้วยรักและสันติ ร่วมยุติความรุนแรงต่อผู้หญิง
รายงานการสัมมนาวิชาการและรณรงค์
เพื่อร่วมสร้างรักและสันติในชีวิตคู่

ร่วมจัดโดย
คณะทำงานเพื่อยุติความรุนแรงต่อผู้หญิง
และแนวร่วมเพื่อความก้าวหน้าของผู้หญิง

กฤษฎา อาชนิจกุล
อุษา เลิศศรีสันทัด
บรรณาธิการ

การจัดสัมมนาได้รับทุนสนับสนุนจากองค์การอนามัยโลกและองค์การยูนิเฟม
การจัดพิมพ์รายงานได้รับทุนสนับสนุนจากองค์การอนามัยโลก
จัดพิมพ์โดย สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล
และมูลนิธิผู้หญิง
พฤศจิกายน 2546

■ จากใจบรรณาธิการ

การจัดสัมมนาวิชาการและรณรงค์เพื่อร่วมสร้างรักและสันติในชีวิตคู่ครั้งนี้ เป็นความพยายามอีกครั้งหนึ่งของขบวนการผู้หญิงที่ต้องการทำให้สังคมไทยรับรู้และเข้าใจถึงปัญหาความรุนแรงต่อผู้หญิงอย่างรอบด้าน สารสำคัญของการจัดสัมมนาครั้งนี้มีอย่างน้อย 4 ประการ ที่เราอยากบันทึกไว้

- (1) การจัดครั้งนี้เป็นการทำงานลักษณะเครือข่ายร่วมกันอย่างกว้างขวาง มีองค์กรเข้าร่วมทั้งในกรุงเทพฯ และต่างจังหวัดทั้งภาคเอกชนและภาครัฐ รวมถึง 58 องค์กร โดยมีการประชุมคณะทำงานแกนกลางเพื่อกำหนดสาระของการเคลื่อนไหวให้มุ่งไปในทางบวก มีการชูคำขวัญและโลโก้ **‘ด้วยรักและสันติ ร่วมยุติความรุนแรงต่อผู้หญิง’** เพื่อเรียกร้องให้ทุกภาคส่วนของสังคมเข้าร่วมแก้ปัญหานี้ เป้าของการเคลื่อนไหวคือปัญหาความรุนแรงต่อผู้หญิงมิใช่เรื่องส่วนตัวแต่อย่างใด
- (2) แม้ชื่องานสัมมนาอาจดูเหมือนเราให้ความสำคัญไปที่ความรุนแรงในชีวิตคู่ที่ผู้หญิงประสบ แต่เนื้อหาของการสัมมนาได้รวมประสบการณ์ของผู้หญิงที่ถูกกระทำรุนแรงไว้หลายด้านด้วยกัน กล่าวได้ว่าเป็นครั้งแรกที่ผู้เสนอประสบการณ์เป็นตัวจริงเสียงจริงจากผู้หญิงที่เป็นเจ้าของปัญหาโดยตรง ผู้หญิงทั้ง 6 คนมาปรากฏตัวอย่างเต็มใจ เรื่องเล่าจากปากของตัวจริงเสียงจริงทั้ง 6 คนนั้นเป็นสิ่งที่สะเทือนใจผู้เข้าร่วมสัมมนาจำนวนมาก จนหลายคนต้องหลั่งน้ำตาต่อชะตากรรมของเธอเหล่านั้น
- (3) เวทีในวันแรกของการสัมมนานี้เน้นหนักไปที่สาระของการวิจัยเรื่อง ความรุนแรงในชีวิตคู่กับสุขภาพผู้หญิง เพื่อมุ่งหวังให้ข้อค้นพบจากการสำรวจประชากรอย่างเป็นระบบ เป็นข้อมูลที่ถูกใช้นำไปขับเคลื่อนแก้ไขปัญหานี้ต่อไป ซึ่งเราพบว่ามีหน่วยงานจำนวนมากได้นำไปใช้จริงอย่างที่คาดหวัง ดังเช่น *ชมรมรัฐสภาสตรีไทย* นำไปใช้เป็นข้อมูลประกอบในการผลักดันให้เกิดร่างกฎหมายความรุนแรงในครอบครัว และสถาบันกฎหมายอาญาและเครือข่ายผู้หญิงอีกหลายองค์กรนำไปใช้เคลื่อนไหวเพื่อให้แก้ไขกฎหมายอาญา มาตรา 276 ที่เอาผิดต่อผู้ชายที่ข่มขืนผู้หญิงอื่นที่มีใช้ภรรยาตนเอง นั่นคือเปิดช่องให้สามีข่มขืนภรรยาได้โดยไม่ผิดกฎหมาย
- (4) เวทีวันที่สองของการสัมมนานี้เน้นหนักไปที่ประสบการณ์ทำงานขององค์กรต่างๆ ทั้งในฐานะผู้ปฏิบัติ ธรรม หมอ ตำรวจ กรรมการ อบต. นักวิชาการ หนายความ และนักพัฒนาที่ลงไปทำงานกับอบต. และจบลงที่ฝ่ายที่ทำงานแก้ไขปัญหานี้เสนอคำถามกับภาครัฐที่เราเรียกว่าฝ่ายสนอง เพื่อมาตอบคำถามต่างๆ ซึ่งตามแผนงานเราเชิญรัฐมนตรีมาเป็นผู้ตอบ แต่ท่านคงเดาได้ว่าวิทยากรที่มา นั้นมิใช่ตัวจริงเสียงจริง ปรากฏว่าวิทยากรจากภาครัฐที่มาแทนรัฐมนตรีบางคนนั้นทั้งตอบคำถาม และตั้งคำถามเองเสร็จเรียบร้อยได้น่าสนใจมาก น่าติดตามดูว่าภาครัฐที่มาตอบคำถาม ตอบตรงประเด็นถูกเป้าหรือไม่

มีผู้ตั้งข้อสังเกตว่า การจัดสัมมนาดูเน้นหนักไปที่การเสนอภาพความรุนแรงต่อผู้หญิงทางตรง นั่นคือภาพความบาดเจ็บทางกายและทางใจ ซึ่งดูเหมือนจะจริงแต่ก็จริงเพียงครั้งเดียวเท่านั้น ภาพจากการสำรวจที่ดีจากการสะท้อนโดยผู้หญิงเจ้าของปัญหาที่เป็นตัวจริงเสียงจริงก็ดี และภาพประสบการณ์ที่เสนอโดยคนทำงานด้านนี้ก็ดี ไม่มากนักน้อยได้กล่าวถึงความรุนแรงทางโครงสร้าง โดยเฉพาะที่เกี่ยวกับระเบียบและตัวบทกฎหมายไว้อย่างชัดเจนทีเดียว

ในขณะที่ความรุนแรงทางวัฒนธรรมก็สะท้อนผ่านทัศนคติและท่าทีของผู้คนที่เกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็นทัศนคติที่ผู้หญิงมีต่อตนเองหรือบทบาทของตนเอง เช่น ถ้าทำหน้าที่ภรรยาไม่ดี ไม่ครบถ้วน สามีก็นำมาลงไม้ลงมือได้ การไม่รับแจ้งความของตำรวจในกรณีสามีทุบตีภรรยา ก็เป็นประเด็นชัดเจนในการสัมมนา และทัศนคติของเจ้าหน้าที่รัฐในกระบวนการอำนวยความสะดวก ตั้งแต่ ตำรวจ ทนาย อัยการ และศาล ที่กระทำความรุนแรงซ้ำซ้อนต่อผู้หญิง ก็ถูกกล่าวถึงในหลายตอนทั้งจากวิทยากรและผู้เข้าร่วมสัมมนาเช่นกัน

แม้รายงานนี้จะเสนอเนื้อหาของการประชุมหลักในกรุงเทพฯ เมื่อวันที่ 9-10 พฤศจิกายน 2544 เท่านั้น แต่ก็ได้บันทึกไว้ในภาคผนวกด้วยว่าตั้งแต่ปลายเดือนตุลาคมต่อไปต้นเดือนธันวาคมในปี พ.ศ. 2544 มีองค์กรอะไรบ้างทั่วประเทศที่จัดกิจกรรมเพื่อเคลื่อนไหวให้ยุติความรุนแรงต่อผู้หญิง

รายงานฉบับนี้ใช้เวลาเดินทางจากการวันที่มีการจัดสัมมนาเมื่อ 9-10 พฤศจิกายน 2544 มาสู่การจัดพิมพ์เป็นรูปเล่มสมบูรณ์ถึง 2 ปีเต็ม แม้ความล่าช้าจะอาจทำให้หลายคนที่ไม่ร่วมงานได้ลืมไปแล้วว่าเคยมีสัมมนาครั้งนี้ แต่เรารับรองได้ว่าสาระที่อยู่ในหนังสือเล่มนี้ได้ครอบคลุมประเด็นสำคัญๆของการสัมมนาไว้อย่างครบถ้วนไม่มีอะไรตกหล่น

และแม้เวลาล่วงเลยมานานถึง 2 ปี ในนามของคณะทำงานฯ เราได้สืบทอดองค์กรพี่น้อง ญาติมิตร และบุคคลต่างๆจำนวนมากที่ลงแรงลงความคิดในการจัดสัมมนาครั้งนี้ จนมิสามารถเอ่ยนามได้ทั้งหมด ต้องขอขอบคุณทุกคนทุกองค์กรที่มีส่วนทำให้การสัมมนาสำเร็จลงได้ด้วยความสะดวกเรียบร้อย

แต่มีองค์กรน้องใหม่องค์กรหนึ่งที่ขอจารึกนามไว้ ณ ที่นี้ เพราะได้ช่วยทั้งงานความคิด งานเอกสาร งานเวทีตั้งแต่เวทีแรกของการประชุมคณะทำงานฯเมื่อต้นเดือนตุลาคม 2544 จนถึงเก็บฉากปิดม่านในยามสนธยาของวันที่ 10 พฤศจิกายน 2544 รวมถึงการประสานกับผู้หญิงที่เป็นตัวจริงเสียงจริง ขอขอบคุณทีมงาน 4 คนจากมูลนิธิสร้างเสริมสุขภาพผู้หญิง (สคส.) สำหรับความร่วมมืออย่างน่าประทับใจในครั้งนี้

ขอขอบคุณองค์กรที่ให้ทุนสนับสนุนการจัดงานคือยูนิเฟม และองค์การอนามัยโลก ส่วนการจัดพิมพ์หนังสือนี้มาจากทุนองค์การอนามัยโลกผ่านสถาบันวิจัยประชากรและสังคม เราหวังว่าเอกสารฉบับนี้จะมิใช่เอกสารประวัติศาสตร์ประเภทถูกวางไว้บนหิ้งเฉยๆ แต่จะถูกนำไปใช้ให้เป็นประโยชน์ไม่ทางใดก็ทางหนึ่ง

เส้นทางการเคลื่อนไหวเพื่อยุติความรุนแรงต่อผู้หญิงในสังคมไทย คงเป็นถนนสายยาวดูไม่รู้จบ โดยเฉพาะการเปลี่ยนฐานคติและระบบวิธีคิดเรื่องความสัมพันธ์หญิง-ชาย แต่ถ้ามีผู้ร่วมเดินทางบนถนนเส้นนี้มากขึ้น เราหวังว่าเส้นทางนั้นจะสั้นลง สั้นลงเรื่อยๆ จนในวันหนึ่งสังคมไทยจะบรรลุสู่จุดหมายในการเป็นสังคมที่ไม่ใช้ความรุนแรงอีกต่อไป ไม่ว่าจะเป็นกับใคร โดยวิธีอะไร เป็นสังคมที่หญิง-ชายมีความเท่าเทียม เปี่ยมไปด้วยความรัก เคารพความเป็นมนุษย์ของคนทุกเพศทุกวัย

นั่นคือรักและสันติที่ทุกคนคงอยากเห็น !

กฤตยา อาชวนิจกุล

อุษา เลิศศรีสันต์

ณ เดือนแห่งการณรงค์เพื่อยุติความรุนแรงต่อผู้หญิง

พฤศจิกายน 2546

■ ถ้อยแถลงของคณะผู้ร่วมจัดการสัมมนาและรณรงค์ เพื่อร่วมสร้างรักและสันติในชีวิตคู่

คณะทำงานเพื่อยุติความรุนแรงต่อผู้หญิง และแนวร่วมเพื่อก้าวหน้าของผู้หญิง อันประกอบไปด้วยองค์กรของภาครัฐและเอกชนรวม 58 องค์กร ได้กำหนดให้มีการจัดงานสัมมนาและรณรงค์ระดับชาติเพื่อยุติความรุนแรงต่อผู้หญิงขึ้น ในวันที่ 9-10 พฤศจิกายน 2544 ณ ห้องประชุมใหญ่ สภาสตรี แห่งชาติในพระบรมราชินูปถัมภ์ ถนนหลานหลวง และการจัดกิจกรรมต่างๆ เพื่อร่วมสร้างสรรค์สังคมที่อุดมไปด้วยความรักและสันติสุข ปลอดภัยจากการกระทำร้ายรุนแรงต่อเด็กและผู้หญิง ตลอดเดือนพฤศจิกายน 2544

การรณรงค์ในเดือนพฤศจิกายนนี้สนองตอบนโยบายของรัฐที่ประกาศว่า เดือนพฤศจิกายนเป็นเดือนแห่งการรณรงค์เพื่อยุติความรุนแรงต่อผู้หญิงและเด็ก อันเป็นผลสืบเนื่องมาจากการทำงานต่อเนื่องขององค์กรภาครัฐและเอกชน ในการร่วมผลักดันให้เกิดนโยบายดังกล่าวและเกิดแผนแม่บทของประเทศเพื่อแก้ไขปัญหาความรุนแรงต่อเด็กและสตรี ซึ่งนับว่าเป็นมาตรการระดับชาติที่มีความชัดเจนและก้าวหน้าเป็นอย่างยิ่ง นโยบายและแผนขจัดความรุนแรงต่อเด็กและผู้หญิงระดับชาตินี้กล่าวถึงลักษณะความรุนแรงต่อผู้หญิงและเด็กใน 3 พื้นที่คือ

- ความรุนแรงในครอบครัว ซึ่งเน้นไปที่การทำร้ายผู้หญิงและเด็กในบ้าน โดยเฉพาะการทุบตีและการละเมิดทางเพศ รวมถึงกฎหมายอาญา มาตรา 276 ที่มีนัยให้สามีสามารถข่มขืนภรรยาได้โดยไม่มีความผิด

- ความรุนแรงในโรงเรียนและสถาบันการศึกษา เน้นเรื่องครูอาจารย์ไม่มีความรู้ความเข้าใจเรื่องสิทธิเด็กและสิทธิมนุษยชน มีการลงโทษเด็กอย่างรุนแรง ผู้บริหารมักปกป้องครูอาจารย์ที่ทำผิดล่วงเกินเด็กหรือนักศึกษาทางเพศ และประเพณีการรับน้องที่ใช้ความรุนแรง และ

- ความรุนแรงในสังคม เน้นเรื่องการล่วงละเมิดทางเพศในที่สาธารณะที่ไม่มีผู้ใส่ใจช่วยเหลือการที่ผู้ถูกละเมิดไม่ได้รับความเป็นธรรมจากเจ้าหน้าที่เมื่อต้องการฟ้องร้อง สภาพปัญหาอาชญากรรม การระบาดของยาเสพติด การแสวงหาประโยชน์จากแรงงานเด็ก และสภาพที่สื่อมวลชนสนับสนุนให้เกิดบริโภคนิยม และการเผยแพร่สื่อลามกอนาจารต่างๆ

ในแผนดังกล่าวนี้ยังกำหนดมาตรการหลัก 6 ด้านในการแก้ไขปัญหา คือ แผนงานป้องกันและส่งเสริมแผนงานด้านกฎหมาย แผนงานช่วยเหลือคุ้มครองและสวัสดิการ แผนงานด้านการศึกษาและวิจัย แผนงานด้านพัฒนากลไก การประสานงานและบูรณาการ แผนงานการติดตาม ประเมินผล และระบบฐานข้อมูล

ในการจัดสัมมนาทางวิชาการและการรณรงค์ระดับชาติ เพื่อยุติความรุนแรงต่อเด็กและผู้หญิง
ครั้งนี้ ได้เน้นความสำคัญของการที่ทุกฝ่ายจะร่วมกันสร้างรักและสันติในสังคมไทยทุกระดับ
การสัมมนาครั้งนี้ยังมีการจัดนิทรรศการจากองค์กรในเครือข่ายคณะทำงาน มีมุมให้คำปรึกษาสำหรับ
ผู้หญิงที่ประสบปัญหาความรุนแรงต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นในประเด็นกฎหมาย สุขภาพเรื่องเพศ และเรื่อง
ปัญหาการถูกละเมิดเนื่องจากรักเพศเดียวกัน และการจัดจำหน่ายสินค้าของกลุ่มผู้หญิงรากหญ้า

รายชื่อผู้จัด

กลุ่มดอกฝ้าย จ.ร้อยเอ็ด
กลุ่มบูรณาการแรงงานสตรี
กลุ่มผู้หญิงนายก
กลุ่มผู้หญิงสมัชชาคนจน
กลุ่มพัฒนาสตรีชุมชน 5 ธันวาคม กลุ่มพัฒนาสตรีชุมชนฟ้าใหม่ จ.เชียงใหม่
กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มสหกรณ์เครดิตยูเนียนชุมชนหมอกจัน จ.สุรินทร์
กลุ่มไม้ขีดไฟ
กลุ่มรวมใจแม่คำ จ.ร้อยเอ็ด
กลุ่มสตรีหอผ้าบ้านโนนรัง
กลุ่มสตรีสหกรณ์การเกษตรเขตปฏิรูปที่ดินวังเหนือ จำกัด
กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต จ.อำนาจเจริญ
กลุ่มอนุรักษ์ป่าไผ่ดำ จ.ร้อยเอ็ด
กลุ่มอัญจारी
กองวางแผนครอบครัวและประชากร กระทรวงสาธารณสุข
คณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานสตรีแห่งชาติ (กสส.)
คณะกรรมการคานาโกลิกเพื่อสตรี
คณะกรรมการประสานงานองค์กรพัฒนาเอกชนด้านสิทธิมนุษยชน
คณะทำงานส่งเสริมมิติหญิงชายในการพัฒนา
เครือข่ายผู้หญิงกับสุขภาพ
เครือข่ายผู้หญิงกับรัฐธรรมนูญ
เครือข่ายผู้หญิงกับชาวบ้าน
เครือข่ายผู้หญิงไทยพุทธ-มุสลิม จ.สุราษฎร์ธานี
เครือข่ายสตรีล้านนา
เครือข่ายองค์กรเอกชนด้านแรงงาน
เครือข่ายอนุรักษ์ป่าพัฒนาต้นน้ำดงแม่แฝด
เครือข่ายออมทรัพย์สตรีสัมพันธ์ จ.ร้อยเอ็ด
โครงการเพื่อสิทธิเยาวชนชน เชียงใหม่
โครงการพัฒนาและฟื้นฟูระบบนิเวศน์ ลำน้ำพอง

มูลนิธิสร้างความเข้าใจเรื่องสุขภาพผู้หญิง
โครงการวิจัยเพื่อสตรี
โครงการสตรีและเยาวชนศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
โครงการศึกษาและปฏิบัติการงานพัฒนา
ชมรมศิษย์เก่าบูรณะชนบทและเพื่อน
ฟอรัมเอเชีย
มูลนิธิความร่วมมือเพื่อต่อต้านการค้าหญิง
มูลนิธิผู้หญิง
มูลนิธิพัฒนาอีสาน
มูลนิธิเพื่อนหญิง
มูลนิธิศูนย์ฮอทไลน์
สถาบันกฎหมายอาญา
สถาบันผู้หญิงกับการเมือง
สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล
สภาสตรีแห่งชาติในพระบรมราชินูปถัมภ์
สมาคมสิทธิเสรีภาพของประชาชน
สมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรี ในพระอุปถัมภ์พระเจ้าวรวงศ์เธอพระองค์เจ้าโสมสวลี
พระวรราชธิดามาตุ
สมาคมศูนย์รวมการศึกษาและวัฒนธรรมชาวไทยภูเขาในประเทศไทย
สหทัยมูลนิธิ
สหภาพแรงงาน แอล ที ยู
ศูนย์คุ้มครองสิทธิด้านเอดส์
ศูนย์พิทักษ์สิทธิหญิงบริการ
ศูนย์เพื่อน้องหญิง
ศูนย์เพื่อนหญิงอำนาจเจริญ
ศูนย์ศึกษาและพัฒนาผู้รับงานไปทำที่บ้าน
ศูนย์สตรีศึกษา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
องค์กรพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการสาธารณสุข

กำหนดการ การสัมมนาวิชาการและรณรงค์ เพื่อร่วมสร้างรักและสันติในชีวิตคู่

ร่วมจัดโดย คณะทำงานเพื่อยุติความรุนแรงต่อผู้หญิง และ แนวนร่วมเพื่อความก้าวหน้าของผู้หญิง
สนับสนุนโดย องค์การอนามัยโลก และยูนิเฟม
ณ ห้องประชุมสภาสตรีแห่งชาติในพระบรมราชินูปถัมภ์ ถนนหลานหลวง
วันศุกร์ที่ 9 และ วันเสาร์ที่ 10 พฤศจิกายน 2544

เชิญชนนิทรรศการ เลือกซื้อผลิตภัณฑ์ของกลุ่มผู้หญิงรากหญ้า และมีมุมให้คำปรึกษาปัญหาผู้หญิง
พิธีกรตลอดงาน: คุณณาดยา แววีริศคุปต์

วันศุกร์ที่ 9 พฤศจิกายน 2544

8.35 - 9.00 น.

ลงทะเบียน

● พิธีเปิดงาน

9.00 - 9.15 น.

กล่าวรายงาน แนวความคิดและความเป็นมาของปัญหา
ความรุนแรงต่อผู้หญิง

โดย รศ.ดร.กฤตยา อาชวนิจกุล

ผู้ประสานการจัดงานปี พ.ศ.2544

9.30 - 9.45 น.

กล่าวเปิดงาน และปาฐกถาเรื่อง

“นโยบายและมาตรการของรัฐไทยในการแก้ไขปัญหาความรุนแรง
ต่อผู้หญิง”

โดย ร.ต.อ. ดร.ปรีชา เปี่ยมสมบูรณ์

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

9.45 - 10.15 น.

พักสักครู่

● เสนอผลการวิจัยเรื่อง ‘ความรุนแรงต่อผู้หญิงในชีวิตคู่’

10.15 - 11.30 น.

‘ขนาดของปัญหาความรุนแรงต่อผู้หญิงในชีวิตคู่’

และผลกระทบทางสุขภาพ’

ผู้เสนอ : รศ.ดร.กฤตยา อาชวนิจกุล และ ผศ.ดร.วาสนา อิ่มเอม

สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล

ผู้ตั้งข้อสังเกต : ศาสตราจารย์แพทย์หญิงเพ็ญศรี พิชัยสินทิ

คณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานสตรีแห่งชาติ

อาจารย์รุจน์ โกมลบุตร

คณะวารสารศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ผู้ดำเนินรายการ : คุณณัฐยา บุญภักดี

โครงการรณรงค์ครั้งเพื่อสิทธิอนามัยเจริญพันธุ์

เดิมคณะทำงานได้เรียนเชิญนายกรัฐมนตรีมาเป็นผู้เปิดงานและกล่าวปาฐกถา แต่นายกรัฐมนตรีติดภารกิจ จึงมอบหมายให้
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยมาแทน

11.30 - 12.00 น.	อภิปราย
12.00 - 13.00 น.	รับประทานอาหารกลางวัน
● ภาคบ่ายเริ่มต้นด้วยการอ่านบทกวี	
13.00 - 13.15 น.	การอ่านบทกวีว่าด้วย การต่อสู้เพื่อยุติความรุนแรงต่อผู้หญิง โดย คุณวราวุธ และกลุ่มร่วมสร้างสังคมที่อุดมด้วยความรักและสันติ
● เสนอผลการวิจัยเรื่อง 'ความรุนแรงต่อผู้หญิงในชีวิตคู่' (ต่อ)	
13.15 - 14.30 น.	‘ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเกิดความรุนแรงต่อผู้หญิง การแก้ปัญหาและการสู้กลับของผู้หญิง’ ผู้เสนอ : ผศ.ดร.วาสนา อิมเอม สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล ผู้ตั้งข้อสังเกต : คุณจรัล ดิษฐาอภิชัย คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ คุณบุปผารัตน์ อังคระชัย กลุ่มเพื่อนหญิงอำนาจเจริญ ผู้ดำเนินรายการ : คุณรัชฎาภรณ์ แก้วสนิท สมาคมสิทธิเสรีภาพของประชาชน
14.30 - 15.00 น.	อภิปราย แนวทางการแก้ไขปัญหาความรุนแรงต่อผู้หญิง (อาหารว่างตอนบ่ายบริการในห้องประชุม)
15.00 - 16.00 น.	ข้อเสนอจากงานวิจัยและประสบการณ์การทำงาน โดยรศ.ดร.กฤตยา อาชวนิจกุล สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล คุณศิริพร สะโคธยานันต์ มูลนิธิผู้หญิง ผู้ดำเนินรายการ : คุณรัชฎาภรณ์ แก้วสนิท สมาคมสิทธิเสรีภาพของประชาชน
16.00 - 16.30 น.	อภิปราย
● วันเสาร์ที่ 10 พฤศจิกายน 2544 พิธีกรตลอดงาน: คุณณาดยา แววีร์คุปต์	
8.35 - 9.00 น.	ลงทะเบียน
● เสียงเรียกร้องของผู้หญิงที่ถูกกระทำรุนแรงในรูปแบบต่างๆ	
9.00 - 10.00 น.	ข้อเสนอจากตัวจริงเสียงจริงของผู้หญิงที่ประสบปัญหา
1. กรณีท้องก่อนแต่ง	คุณศิริพร หญิงสาวในวัยเริ่มต้นของชีวิต...เธอดังท้องกับแฟนหนุ่มเมื่อทั้งคู่ยังอยู่ในวัยเรียน
2. กรณีผลกระทบถึงลูก	คุณพรทิพย์ ทำร้ายฉัน...ฉันทนได้...แต่เขาทำร้ายลูกฉัน...ฉันยอมไม่ได้
3. กรณีเพียงเพราะรักเพศเดียวกัน	คุณฉันทลักษณ์ ความรุนแรงต่อหญิงรักหญิง คือ อยุติธรรมที่มีก็จะถูกมองข้าม...
4. กรณีถูกละเมิดจากผู้ให้บริการ	คุณเมตตา เธอพ่ายแพ้เมื่อร้องขอความเป็นธรรม...ความพิการที่เกิดจากความผิดพลาดของผู้ให้บริการ

5. กรณีฆ่าสามี *คุณกัญญา*
เพราะเธอหวาดกลัว...เธอพยายามป้องกันตัวเอง...แต่เมื่อเขาตาย... เธอก็กลายเป็นคนผิด
6. กรณีถูกกระทำทารุณกักขัง ทบตี ทุบตี *คุณอารีวรรณ*
เมื่อคนดังระดับประเทศกล้าที่จะออกมาเปิดเผยเรื่องราวทารุณกรรมในชีวิตคู่ ประชาชนที่มีใจเป็นธรรมต่างออกมาแสดงความเห็นอกเห็นใจ

ผู้ดำเนินรายการ : คุณณดา ยา แววีระคุปต์

10.00 - 10.15 น.

พักสักครู่

● การอภิปรายระดมความคิดเพื่อร่วมสร้างรักและสันติในชีวิต

10.15 - 11.30 น.

แนวทางการแก้ไขจากคนทำงานเพื่อนำไปสู่การป้องกันและปกป้อง

ผู้หญิงและเด็กที่ประสบความรุนแรง

ร.ต.ท. หญิง จริยวรรณ จันทร์แดง

กองบังคับการตำรวจภูธรจังหวัดเชียงใหม่

เรืออากาศโทแพทย์หญิงอรุณฯ จุฑาเขต โรงพยาบาลภูมิพลอดุลยเดช

คุณบัณฑิต ประกอบการ ปลัดอบต.บ้านขอ อ.เมืองปาน จ.ลำปาง

แม่ชีศันสนีย์ เสถียรสุต เสถียรธรรมสถาน

ผู้ดำเนินรายการ : คุณรังสิมา ลิมปสวัสดิ์ มุลนิธิผู้หญิง

11.30 - 12.00 น.

อภิปราย

12.00 - 13.00 น.

รับประทานอาหารกลางวัน

● ภาคบ่ายเริ่มต้นด้วยละครสะท้อนปัญหา

13.00 - 13.30 น.

ละครเรื่อง 'ความรักสีขาวของสาวอาโกโอะ'

โดย กลุ่มไม้ขีดไฟ

13.30 - 16.30 น.

ข้อเสนอจากคณะทำงานเพื่อยุติความรุนแรงต่อผู้หญิงและการตอบสนองจากตัวแทนภาครัฐ

● ฝ่ายเสนอ

การสร้างกลไกทางสังคมเพื่อป้องกันปัญหาและปกป้อง

ผู้หญิงและเด็กที่ประสบความรุนแรง

โดย คุณช่อทิพย์ ชัยชาญ

มูลนิธิผู้หญิง

● ฝ่ายสนอง

นโยบายกระทรวงมหาดไทยต่อการสร้างกลไกทางสังคมเพื่อป้องกันปัญหาและปกป้องผู้หญิงและเด็กที่ประสบความรุนแรง

โดย คุณพรณี เปรมะเสริย

ผู้อำนวยการส่วนนโยบายเศรษฐกิจ และสังคม

สำนักงานนโยบายและแผน กระทรวงมหาดไทย

ช่องโหว่ในระบบกฎหมายไทยและแนวทางของกฎหมาย

เฉพาะเรื่องความรุนแรงต่อผู้หญิง

โดย รศ. วีระดา สมสวัสดิ์

ศูนย์สตรีศึกษา มหาวิทยาลัย เชียงใหม่

นโยบายกระทรวงยุติธรรมต่อการปรับปรุงระบบกฎหมายเพื่ออำนวยความสะดวกต่อผู้หญิงและเด็กที่ประสบความรุนแรง

โดย แพทย์หญิงพรทิพย์ ไรจนสุนันท์

ผู้อำนวยการกองการแพทย์ สถานพินิจเด็กและเยาวชน กระทรวงยุติธรรม

การปรับปรุงระบบบริการทางการแพทย์
โดย รศ. ดร. ศิริวรรณ ไกรสุรพงษ์
คณะสังคมศาสตร์ฯ
มหาวิทยาลัยมหิดล

นโยบายกระทรวงสาธารณสุขต่อการปรับปรุงระบบบริการ
เพื่อช่วยเหลือผู้หญิงที่ประสบความรุนแรง
โดย คุณนิตยา มหาผล
โฆษกกระทรวงสาธารณสุข

การปรับปรุงระบบการสอบสวนเพื่ออำนวยความสะดวก
ต่อผู้หญิงและเด็กที่ประสบความรุนแรง
โดย คุณเยาวลักษณ์ อนุพันธุ์
มูลนิธิเพื่อนหญิง

นโยบายของสำนักงานตำรวจแห่งชาติต่อการปรับปรุงระบบ
การสอบสวนเพื่ออำนวยความสะดวกต่อผู้หญิงและเด็กที่
ประสบความรุนแรง
โดย พันตำรวจเอกอภิเชษฐ์ จรณ์
ศูนย์พัฒนาสิทธิเด็กและสตรี
สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

ดำเนินรายการโดย รศ.ดร. กฤตยา อาชวนิจกุล ผู้ประสานการจัดงานปี 2544
(อาหารว่างตอนบ่ายบริการในห้องประชุม)

■ สารบัญ

จากใจบรรณาธิการ	ง
ถ้อยแถลงของคณะผู้ร่วมจัดการสัมมนาและรณรงค์เพื่อร่วมสร้างรักและสันติในชีวิตคู่	ฉ
รายการวันศุกร์ที่ 9 พฤศจิกายน 2544	1
คำกล่าวรายงาน แนวความคิดและความเป็นมาของปัญหาความรุนแรงต่อผู้หญิง โดยรองศาสตราจารย์ ดร. กฤตยา อาชวนิจกุล	2
คำกล่าวเปิดการสัมมนาและกล่าวปาฐกถา เรื่องนโยบายและมาตรการของประเทศไทยในการแก้ปัญหาความรุนแรงต่อผู้หญิง โดย ร.ต.อ. ดร. ประชัย เปี่ยมสมบูรณ์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย	6
เสนอผลการวิจัยเรื่องความรุนแรงต่อผู้หญิงในชีวิตคู่ ขนาดของปัญหาความรุนแรงต่อผู้หญิงในชีวิตคู่และผลกระทบทางสุขภาพ	14
ความเห็นจากผู้สะท้อนมุมมองของงานวิจัย	21
เพ็ญศรี พิชัยสนิธ	21
รุจน์ โกมลบุตร	24
ความเห็นจากผู้เข้าร่วมสัมมนา	29
ช่วงบ่ายวันที่ 9 พฤศจิกายน 2544	41
อ่านบทกวี และเสียงเพลง โดย วารุ	42
เสนอผลการวิจัยเรื่องความรุนแรงต่อผู้หญิงในชีวิตคู่	
ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเกิดความรุนแรงต่อผู้หญิงการแก้ปัญหาและการสู้กลับของผู้หญิง	44
ความเห็นจากผู้สะท้อนมุมมองของงานวิจัย	46
จรัส ดิษฐาภิชาติ	46
บุปผารรณ อังคุระษี	49
ความคิดเห็นจากผู้เข้าร่วมสัมมนา	52
การอภิปรายเรื่องข้อเสนอจากงานวิจัยและประสบการณ์การทำงาน ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเกิดความรุนแรงต่อผู้หญิงการแก้ปัญหาและการสู้กลับของผู้หญิง	56
รายการวันเสาร์ที่ 10 พฤศจิกายน 2544	77
เสียงเรียกร้องของผู้หญิงที่ถูกกระทำในรูปแบบต่างๆ	
ข้อเสนอจากตัวจริง เสียงจริงของผู้หญิงที่ประสบปัญหา	78
กรณีที่ 1 ท้องก่อนแต่ง โดย คุณศิริพร	80
กรณีที่ 2 ผลกระทบถึงลูก โดย คุณพรทิพย์	83
กรณีที่ 3 เพียงเพราะรักเพศเดียวกัน โดยคุณฉันทลักษณ์	87
กรณีที่ 4 ถูกละเมิดจากผู้ให้บริการ โดยคุณเมตตา	91
กรณีที่ 5 กรณีฆ่าสามี โดยคุณกัญญา	95
กรณีที่ 6 กรณีถูกกระทำทารุณ กักขัง ทุบตี ชูผ้า โดยคุณอารีวรรณ	99
การอภิปรายแนวทางการแก้ไขจากคณะทำงาน เพื่อนำไปสู่การป้องกันและปกป้องผู้หญิงและเด็กที่ประสบความรุนแรง	103
แม่ชีคันสนีย์ เสถียรสุด	104
เรืออากาศโทแพทย์หญิงอรุณ จุลชาติ	106

อภิปรายซักถามและแลกเปลี่ยนความคิดเห็น	111
ช่วงบ่ายวันที่ 10 พฤศจิกายน 2544	
การแสดงละครเรื่อง ‘ความรักสีขาวของสาวากิโกะ’ โดยกลุ่มไม้ขีดไฟ	119
การอภิปรายข้อเสนอจากคณะทำงานเพื่อยุติความรุนแรงต่อผู้หญิงและการตอบสนองจากตัวแทนภาครัฐ ...	120
ฝ่ายเสนอ :	
ช่องโหว่ในระบบกฎหมายไทยและแนวทางของกฎหมายเฉพาะเรื่องความรุนแรงต่อผู้หญิง	
วิระดา สมสวัสดิ์	122
ฝ่ายสนอง :	
นโยบายกระทรวงยุติธรรมต่อการปรับปรุงระบบกฎหมาย	
เพื่ออำนวยความสะดวกยุติธรรมต่อผู้หญิงและเด็กที่ประสบความรุนแรง	
พรทิพย์ โรจนสุนันท์	125
ฝ่ายเสนอ :	
การสร้างกลไกทางสังคมเพื่อป้องกันปัญหา	
และปกป้องผู้หญิงและเด็กที่ประสบความรุนแรง	
ช่อทิพย์ ชัยชาญ	129
ฝ่ายสนอง :	
นโยบายกระทรวงมหาดไทยต่อการสร้างกลไกทางสังคม	
เพื่อป้องกันปัญหาและปกป้องผู้หญิงและเด็กที่ประสบความรุนแรง	
พรรณิ เปรมิขเสถียร	133
ฝ่ายเสนอ :	
การปรับปรุงระบบบริการทางการแพทย์	
ศิริวรรณ ไกรสุพงษ์	136
ฝ่ายสนอง :	
นโยบายกระทรวงสาธารณสุขต่อการปรับปรุงระบบบริการ	
เพื่อช่วยเหลือผู้หญิงที่ประสบความรุนแรง	
นิตยา มหาผล	140
ฝ่ายเสนอ :	
การปรับปรุงระบบการสอบสวนเพื่ออำนวยความสะดวกยุติธรรมต่อผู้หญิงและเด็ก	
ที่ประสบความรุนแรง	
เยาวลักษณ์ อนุพันธ์	143
ฝ่ายสนอง :	
นโยบายของสำนักงานตำรวจแห่งชาติต่อการปรับปรุงระบบการสอบสวน	
เพื่ออำนวยความสะดวกยุติธรรมต่อผู้หญิงและเด็ก ที่ประสบความรุนแรง	
พันตำรวจเอกอภิเชษฐ์ จรณี	148
อภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็น	152

ภาคผนวก

รายชื่อหน่วยงานให้ความช่วยเหลือแก่ผู้หญิงที่ประสบปัญหาความรุนแรง	160
ขอเชิญร่วมงานแถลงข่าว “ด้วยรักและสันติ ร่วมยุติความรุนแรงต่อผู้หญิง”	162
ปฏิทินกิจกรรมรณรงค์เพื่อยุติความรุนแรงต่อผู้หญิง ปี 2544	167
ข้อมูลสรุปย่องานวิจัย ความรุนแรงในชีวิตของผู้หญิงในสังคมไทย	168

วันที่

รายการวันศุกร์ที่ 9 พฤศจิกายน 2544

การสัมมนาวิชาการและรณรงค์
เพื่อร่วมสร้างรักและสันติในชีวิตคู่
ร่วมจัดโดย คณะทำงานเพื่อยุติความรุนแรงต่อผู้หญิง
และแนวร่วมเพื่อความก้าวหน้าของผู้หญิง

คำกล่าวรายงาน

แนวความคิดและความเป็นมาของปัญหา ความรุนแรงต่อผู้หญิง

โดยรองศาสตราจารย์ ดร. กฤตยา อาชวนิจกุล

วันที่
9

รายการวันศุกร์ ที่ 9 พฤศจิกายน 2544

กราบเรียนคณะรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย การสัมมนาวิชาการและรณรงค์ระดับชาติ เพื่อร่วมสร้างรักและสันติในชีวิตคู่ในวันนี้ จัดโดยคณะทำงานเพื่อยุติความรุนแรงต่อผู้หญิงและแนวร่วมเพื่อความก้าวหน้าของผู้หญิง ซึ่งเป็นการทำงานร่วมกันขององค์กรภาครัฐและเอกชน รวมทั้งสิ้น 58 องค์กร โดยมีผู้ลงทะเบียนเพื่อเข้าร่วมการสัมมนารวมทั้งสิ้น 400 คน กลุ่มคนซึ่งลงทะเบียนมีทั้งนักวิชาการ นักพัฒนาเอกชนด้านต่างๆ ผู้กำหนดนโยบาย ผู้ให้บริการ กลุ่มผู้หญิงรากหญ้า และประชาชนทั่วไปที่สนใจ รูปแบบการจัดงาน นอกจากมีเวทีสัมมนาและการแสดงแล้ว ยังมีการจัดนิทรรศการขององค์กรต่างๆ การขายสินค้า และมีมุมให้คำปรึกษา ซึ่งผู้เข้าสัมมนาและประชาชนทั่วไปทั้งผู้หญิงและผู้ชายสามารถที่จะเข้าไปที่มุมนี้และพูดคุยกันได้

ดิฉันในนามขององค์กรผู้ร่วมจัดสัมมนา ขอขอบพระคุณรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ที่กรุณาให้ความสนใจและให้เกียรติมาเป็นประธานในการเปิดงานสัมมนาและการรณรงค์ในวันนี้ และขออนุญาตกล่าวถึงที่มาของการสัมมนา ดังต่อไปนี้

ประเด็นแรกที่ยากจะกราบเรียนคือ ทำไมการจัดงานครั้งนี้จึงกราบเรียนเชิญ พล.ท.นายนายกรัฐมนตรีมาเป็นผู้กล่าวเปิดงานและกล่าวปาฐกถา แต่เราเจาะจงลงไปว่าถ้าเกิด พล.ท.นายนายกรัฐมนตรีไม่สามารถมาเปิดได้ ขอให้มอบหมายให้ท่านรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยมากล่าวเปิดงานแทน ตรงนี้เรามีเหตุผล

เหตุผลคือ คณะผู้จัดมีความเห็นว่ารัฐบาลและนักการเมือง เป็นส่วนที่สำคัญของสังคมส่วนหนึ่งที่สามารถร่วมผลักดันนโยบายการแก้ปัญหาความรุนแรงต่อผู้หญิงและเด็กให้เกิดขึ้นจริงได้ใน

...รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันระบุว่า ทุกคนมีสิทธิในชีวิตและร่างกายของตนเอง มีสิทธิได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน การสัมมนาทางวิชาการเพื่อร่วมรณรงค์สร้างรักและสันติในชีวิตคู่ในวันนี้จึงเป็นเสมือนก้าวอย่างสำคัญสำหรับสังคมไทย ที่จะหันมาพิจารณาปัญหาความรุนแรงต่อผู้หญิงและเด็กจากฐานองค์ความรู้ทางวิชาการ...

ระดับปฏิบัติการ แต่ตัวบุคคลของผู้กล่าวเปิดก็มีความสำคัญมาก คือควรมีพื้นฐานจุดยืนใกล้เคียงกับตัวนโยบายที่คณะผู้จัดหวังจะให้เห็นผลในอนาคต เหตุที่เจาะจงเสนอว่าขอรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยกล่าวเปิดงาน ไม่ใช่ความเป็น มท.1 ถ้ารัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยคนปัจจุบันไม่ใช่ ดร.ประชัยก็จะไม่ถูกเชิญ แต่ความเป็น ดร.ประชัย ต่างหากที่สำคัญกว่าความเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ผลงานของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยคนนี้ คณะผู้จัดนอกจากจะสนับสนุนแล้ว ยังเห็นว่าจะเป็นแนวทางที่จะสร้างสังคมที่ปลอดภัยต่อผู้หญิงและเด็กมากขึ้น

วัตถุประสงค์ข้อที่สองของการสัมมนาและการรณรงค์ครั้งนี้คือ เพื่อมุ่งสร้างความเข้าใจในข้อเท็จจริงของปรากฏการณ์ความรุนแรงต่อผู้หญิงในชีวิตคู่และความรุนแรงต่อผู้หญิงในรูปแบบอื่นๆ ทั้งนี้ต้องการชี้ให้สาธารณชนและผู้วางนโยบายเห็นว่าปัญหาที่เกิดขึ้นมิใช่เรื่องส่วนตัว มิใช่เรื่องภายในครอบครัว หากแต่การทำร้ายมีผลกระทบต่อผู้หญิงและเด็ก ทั้งร่างกาย จิตใจ และจิตวิญญาณของผู้ถูกรกระทำ ส่งทอดถึงเด็กในครอบครัว ชุมชนและสังคมโดยรวม จำเป็นอย่างยิ่งที่เราทุกคนต้องร่วมแรงร่วมใจกันสร้างสรรค์สังคมไทยให้ปราศจากการทำร้ายรุนแรงต่อผู้หญิงและเด็ก ทั้งนี้ต้องร่วมมือกันขจัดอุปสรรคต่างๆ ที่ไม่เอื้อต่อการแก้ไขและป้องกันปัญหา ตลอดจนให้การช่วยเหลือผู้ที่กำลังประสบปัญหา ไม่ว่าจะเป็นระบบวิธีคิดทางสังคม วัฒนธรรม ทางกฎหมาย สวัสดิการสังคม สื่อมวลชน กรอบและกระบวนการอำนวยความสะดวกต่อผู้ถูกรกระทำ

การทำร้ายผู้หญิงที่เกิดขึ้นในชีวิตคู่โดยสามีหรือคนรัก เป็นอีกรูปแบบหนึ่งของความรุนแรงต่อผู้หญิงในสังคมไทย นับเป็นปัญหาที่ลิดรอนสิทธิในชีวิตและร่างกายของผู้หญิง ตลอดจนเป็น

อุปสรรคที่สำคัญต่อการบรรลุซึ่งความเสมอภาคทางเพศ การพัฒนาและสันติภาพ ข้อมูลสำคัญของการวิจัยเรื่องความรุนแรงในชีวิตคู่กับสุขภาพผู้หญิงของสถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล ร่วมกับมูลนิธิผู้หญิง พบว่าในจำนวนผู้หญิงทั่วไปที่มีคู่แล้ว คำว่ามีคู่ในที่นี้ไม่จำเป็นต้องแต่งงานเป็นทางการ อาจจะอยู่กินด้วยกัน หรือว่าเป็นในกรณีที่เรียกกันในปัจจุบันว่าโสดมีคู่

ตรงนี้เราพบว่าในกลุ่มคนซึ่งมีคู่อ้อยละ 44 เคยถูกทำร้ายไม่ทางกายก็ทางเพศ เป็นอัตราที่สูงมากเนื่องจากว่าอัตราที่สูงที่พบในประเทศอื่นๆ ประมาณ 50 เปอร์เซ็นต์ ของเราก็อยู่ในระดับที่สูง ถ้าเราเอาอัตราตัวเลขนี้ไปคาดประมาณจำนวนผู้หญิงอายุ 15-49 ปีที่เราสัมภาษณ์ เราคาดประมาณได้ตัวเลข 5.4 ล้านคน แต่ว่าตัวเลขนี้ถ้าเราขยายเลย 49 ปีไปจนถึงอายุเท่าไรก็ตาม ตัวเลขก็จะออกมาประมาณ 8 ล้านคน ในกลุ่มที่ถูกกระทำรุนแรงทั้งหมดนี้ร้อยละ 40 เคยคิดฆ่าตัวตาย และหนึ่งในสามของร้อยละ 40 ที่เคยคิดฆ่าตัวตายนั่นลงมือฆ่าตัวตายจริงๆ แต่ไม่ตาย นอกจากนี้ยังพบว่า ร้อยละ 7 ของผู้ถูกสัมภาษณ์ทั้งหมดเคยถูกล่วงละเมิดทางเพศในวัยเด็ก ก็คือก่อนอายุ 15 ปี ตัวเลขนี้ถ้านำมาคาดประมาณก็จะได้ประมาณห้าแสนคน ซึ่งก็เป็นตัวเลขที่สูงมากเหมือนกัน

จากงานสำรวจของมูลนิธิเพื่อนหญิงที่สำรวจเมื่อปี 40-42 จากหนังสือพิมพ์หน้าแรก เราพบว่ากรณีซึ่งถูกตีพิมพ์ในหน้าแรกจะเป็นกรณีข่มขืนหรือพยายามข่มขืน ประเด็นที่น่าสนใจคือผู้ถูกรายร้ายผู้หญิงและเด็กมีอายุน้อยที่สุด 2 ขวบ สูงสุด 106 ปี ผู้กระทำมีอายุน้อยที่สุด 11 ปี สูงสุด 85 ปี ดังนั้นจะเห็นได้ว่าความรุนแรงต่อผู้หญิงและเด็กไม่ใช่เป็นเรื่องส่วนตัวอีกต่อไป

รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันระบุว่า ทุกคนมีสิทธิในชีวิตและร่างกายของตนเอง มีสิทธิได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน การสัมมนาทางวิชาการเพื่อร่วมรณรงค์สร้างรักและสันติในชีวิตคู่ในวันนี้จึงเป็นเสมือนก้าวอย่างสำคัญสำหรับสังคมไทย ที่จะหันมาพิจารณาปัญหาความรุนแรงต่อผู้หญิงและเด็กจากฐานองค์ความรู้ทางวิชาการ และใช้ความรู้ทางวิชาการเป็นฐานสำคัญสำหรับการเคลื่อนไหวเพื่อการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีของสังคมไทยในอนาคต

ดิฉันในฐานะขององค์กรผู้ร่วมจัดสัมมนาเห็นว่า การร่วมกันทำงานในครั้งนี้เป็นคุณเอนกอนันต์ต่อผู้หญิงและสังคมไทยโดยรวม มีองค์ความรู้ใหม่ที่เกิดขึ้นจากการทำงาน มีสัญญาณแห่งความหวังว่าปัญหาการกระทำรุนแรงในชีวิตจะไม่ใช้วัฒนธรรมเจียบอีกต่อไป และสังคมไทยของเราจะก้าวไปสู่การเป็นสังคมที่อุดมด้วยรักและสันติ

ประเด็นสุดท้ายที่จะกราบเรียนคือเราได้จัดแถลงข่าวไปเมื่อวันที่ 1 พฤศจิกายน ถึงกิจกรรมรณรงค์ที่องค์กรร่วมจัดและแถลงผลการวิจัย ปรากฏว่ามีผู้นำข้อสรุปจากผลการวิจัยที่เสนอไปใส่ข่าวทางอินเทอร์เน็ต มีเพื่อนไทยที่อยู่ต่างประเทศติดต่อมาว่าข่าวนี้ไปเป็นกระตุกในเว็บไซต์ sanook.com ซึ่งตรวจดูปรากฏว่าถึงบ่ายสามโมงครึ่งวันนี้มีคนมาตอบกระตุกนี้ 127 ราย สามารถแบ่งได้เป็น 4 กลุ่ม

■ กลุ่มที่หนึ่ง เห็นด้วย กลุ่มนี้จะมีความเห็นอกเห็นใจ บางคนมีประสบการณ์โดยตรง บางคนคิดว่าผู้หญิงจะต้องลุกขึ้นมาตอบโต้ถ้าเกิดกรณีอย่างนี้

■ กลุ่มที่สอง กลุ่มไม่เห็นด้วย ไม่เชื่อ กลุ่มนี้มองว่างานนี้มั่ว เป็นกลุ่มที่บอกว่าผู้ชายก็ถูกทำร้ายโดยเมียเหมือนกัน และที่เขียนมาก่อนข้างมากคือบอกว่าเมียจู้จี้ขี้นก็สมควรที่จะต้องเตะก้านคอ บางคนร้ายไปกว่านั้น กระทั่งที่ 16 เขาบอกว่าเตะก้านคอแล้ว ขนาดขมขื่นซ้ำแล้ว มันก็ยังไมยอมหนีไปไหน

■ กลุ่มที่สาม เป็นกลุ่มที่ตั้งคำถามกับวิธีการเก็บข้อมูลว่าน่าเชื่อถือมากน้อยแค่ไหน รวมทั้งบางคนบอกว่าควรจะถามผู้ชายด้วย มีคนปนเหมือนกันว่าคุณไปสัมภาษณ์หน้ามูลนิธิหรือหน้าโรงพยาบาลหรือเปล่าถึงได้ข้อมูลลักษณะนี้

■ กลุ่มสุดท้ายคือกลุ่มที่ดิฉันเรียกว่าพูดร้อยครั้งถูกร้อยครั้ง คือกลุ่มซึ่งเราจะเจอและพบในทุกๆ ปัญหาสังคม เขาชอบพูดว่าเราเป็นสังคมพุทธ เกิดปัญหานี้ได้อย่างไร ไม่น่าเชื่อ นั่นนะสิ แล้วเกิดปัญหานี้ได้อย่างไร เราเป็นสังคมพุทธเกิดปัญหาอะไรได้เยอะแยะ เพราะฉะนั้นตรงนี้พูดแล้วจะไร้น้ำหนักแต่เป็นกลุ่มซึ่งมีคนพูดมากที่สุดทีเดียว

บัดนี้ ถึงเวลาอันสมควรแล้วดิฉันขอกราบเรียนเชิญท่านรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ร.ต.อ. ดร. ปุระชัย เปี่ยมสมบูรณ์ กล่าวเปิดการสัมมนาและกล่าวปาฐกถา

คำกล่าวเปิดการสัมมนาและกล่าวปาฐกถา เรื่อง นโยบายและมาตรการของรัฐไทย ในการแก้ปัญหาความรุนแรงต่อผู้หญิง

โดย ร.ต.อ. ดร. ปุรชัย เปี่ยมสมบูรณ์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

วันที่
9

รายการวันศุกร์ ที่ 9 พฤศจิกายน 2544

วันนี้มีความรู้สึกยินดีและเป็นเกียรติที่มีโอกาสมาเปิดงานรณรงค์เพื่อยุติความรุนแรงต่อผู้หญิงและเด็ก ประเด็นนี้เป็นประเด็นที่ผมเห็นด้วย เพราะว่าบางเรื่องเกิดขึ้นมานาน เกิดขึ้นคู่กับสังคมมนุษย์ แต่บ่อยครั้งเราก็ชินชาแล้วก็ปล่อยปละละเลย เราขาดความใส่ใจ ที่ท่านนายกฯ ท่านชอบใช้คำว่าขาด attention เมื่อขาดความใส่ใจบางทีก็เลยรู้สึกว่ามันเป็นเรื่องธรรมดา เป็นเรื่องที่เราสามารถมองผ่านไปได้ ถ้าหากเราไม่มีความใส่ใจเสียแต่ต้น เราก็จะรู้สึกว่าเราไม่มีความสนใจจะศึกษาปรากฏการณ์ ศึกษาถึงลงไปถึงสาเหตุ หรือถึงลงไปถึงวิธีการแก้ไข ซึ่งตรงนี้ผมเห็นด้วยกับท่าน ประธานจัดงานว่าเราจำเป็นต้องให้ความสนใจ เรื่องของความรุนแรงในสังคมนั้นไม่ใช่เรื่องเล็กอีกต่อไป และที่จริงแล้วปัญหาสังคมเองนั้นก็มีความสำคัญคู่ขนานกับปัญหาอื่นๆ ที่เป็นวิกฤตในสังคมไทยเช่นเดียวกัน

เป็นเรื่องที่น่าแปลกใจถ้าหากท่านไปถามตำรวจอเมริกันเมื่อประมาณ 30 ปีที่แล้ว มีคำถามง่ายๆ คำถามหนึ่งว่า ถ้าหากมีปัญหาเกิดขึ้นในครอบครัว สามภรรยาทำร้ายร่างกายซึ่งกันและกัน จะทำอะไร ตำรวจควรจะทำอย่างไร เขาก็มีสามสมมติฐาน วัตถุประสงค์ก็คือทำอะไรให้การทำร้ายในครอบครัวลดลงในอนาคต ทางที่หนึ่งก็คือตำรวจรับแจ้งความแล้วก็ไป อยากจะทำร้ายกันก็ทำร้ายกันจนกระทั่งในที่สุดจบไปเอง หรือทางที่สองไปถึงก็ทำหน้าที่เหมือนเป็นนักสังคมสงเคราะห์ไปช่วยอธิบาย ช่วยบรรยาย ทำความเข้าใจกับแต่ละฝ่าย หรือทางที่สาม ไปถึงไม่ทราบว่ามีใครเริ่มต้นทำร้ายใครก่อนก็จับ

ทำการทดลองอยู่ประมาณหนึ่งปี โดยหวังจะรู้ว่าวิธีใดจะทำให้การทำร้ายร่างกายในครัวเรือนระหว่างสามีภรรยาลดน้อยลงในอนาคต และเป็นเรื่องที่น่าแปลกใจว่า การทำร้ายในครัวเรือน คนที่แจ้ง

...ประเด็นที่ละเอียดอ่อนมากคือเรื่องระหว่างสามีและภรรยาทะเลาะกัน เพราะฉะนั้นมาตรการในการแก้ไขปัญหาจึงเป็นมาตรการที่ละเอียดอ่อน ยุ่งยากและซับซ้อน...

ตำรวจส่วนใหญ่ไม่ใช่สามีหรือภรรยาที่มีเหตุ ส่วนใหญ่ก็คือเพื่อนบ้าน คือทนฟังไม่ไหวแล้ว หูชาแล้ว หุบตึกกันทุกวัน บางทีลูกของบ้านที่มีปัญหากันวิ่งมาหาเพื่อนบ้าน หลบภัยออกมา คล้ายๆ กับมีสงครามย่อยๆ ในบ้าน เด็กก็หนีออกมา เดาถูกไหมครับทางเลือกไหนที่เขาพบว่าสามารถลดความรุนแรงได้ ทางเลือกที่หนึ่งไม่ไป ทางเลือกที่สองให้คำปรึกษาแบบจิตวิทยา ทางเลือกที่สามคือจับ

ผมเน้นก่อนนะครับว่าตรงนี้เป็นวัฒนธรรมของตะวันตก เรายังไม่เคยมีการศึกษาในลักษณะนี้ในประเทศไทยเรื่องใหม่ๆ ทั้งหลายตรงนี้ถึงต้องกลับมาใช้คำว่าทดลอง ไม่ใช่ทดลองทุกเรื่องแต่อะไรที่เป็นเรื่องใหม่จำเป็นต้องมีการศึกษาจำเป็นต้องมีการทดลอง บางทีสังคมไทยก็ยังไม่ค่อยคุ้นกับคำนี้เท่าไรนักทั้งที่ความจริงแล้วมันมีคำเป็นภาษาต่างๆ ว่าเรื่องอะไรใหม่ต้องลองทำ ลองดู ลองชิม

ในท้ายที่สุดแล้วหลังจากทดลองหนึ่งปี ทางเลือกที่ทำให้การทำร้ายร่างกายซึ่งกันและกันในครัวเรือนลดน้อยมากที่สุดคือ ไปถึงแล้วจับ ไม่ว่าใครทำร้ายก่อน จับ ไม่พูดพริ้งทำเพลง แล้วก็ไปส่งบสตืออารมณ์อยู่ประมาณหนึ่งคืนก่อน ท้ายที่สุดแล้วอีกฝ่ายหนึ่งก็จะเป็นฝ่ายที่มาประกัน แล้วเดี๋ยวพอเขาดีกันเสร็จเรียบร้อยแล้วเขาก็กลับกันไป ตรงนี้เป็นสาเหตุอย่างหนึ่งที่บางครั้งเราเจาะลึกลงไปก็ทำให้เราเกิดความรู้สึกว่าเรายังไม่ค่อยเข้าใจปรากฏการณ์เหล่านี้เท่าไรนักว่าควรจะทำอย่างไร

แต่ผมไม่ได้แปลว่าตรงนี้เป็นคำตอบของสังคมไทย คำตอบสำหรับสังคมไทยก็คือมันเป็นเรื่องใหม่ เราคงต้องเจาะลึกลงไปถึงปรากฏการณ์ สาเหตุของปัญหา และวิธีการแก้ปัญหา ผมอาจจะเน้นย้ำเป็น 2 กรณีด้วยกัน ถ้าเป็นความรุนแรงที่เกิดขึ้นนอกเคหะสถาน นอกครัวเรือน นอกครอบครัว ตรงนี้รัฐสามารถเข้าไปทำได้ค่อนข้างมาก ลักษณะอย่างนี้รัฐสามารถเข้าไปยุติความรุนแรง

รัฐสามารถใช้มาตรการทางกฎหมายได้ค่อนข้างมาก เพราะประเทศของเรานั้นพื้นที่ที่เป็นสาธารณะถือว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐมีหน้าที่โดยตรงในการดูแลความสงบเรียบร้อย การใช้มาตรการทางกฎหมายการเข้าไปถึงเหตุทำได้ค่อนข้างเต็มที่ เพราะฉะนั้นสิ่งที่รัฐธรรมนูญระบุไว้นั้นระบุไว้กว้างๆ รัฐธรรมนูญไม่ได้ระบุลงไปชัดเจนว่าพื้นที่ไหนเป็นพื้นที่ไหน แต่อย่างน้อยที่สุดต้องยอมรับว่ารัฐธรรมนูญมาตรา 53 ระบุว่า เด็ก เยาวชน และบุคคลในครอบครัว มีสิทธิได้รับความคุ้มครองโดยรัฐจากการใช้ความรุนแรงและการปฏิบัติอันไม่เป็นธรรม แต่มาตรการเหล่านี้จะได้ผลค่อนข้างมากในพื้นที่สาธารณะ ท่านเดินออกไปถนนหน้าสถานี ถ้าท่านถูกทำร้าย มีการใช้ความรุนแรง รัฐสามารถทำได้เต็มที่

อีกประเภทหนึ่งก็คือเกิดขึ้นในครัวเรือน เกิดขึ้นในเคหสถาน เราต้องยอมรับความเป็นจริงว่าประเทศของเรานั้นก้าวตามระบบเสรีประชาธิปไตย ถ้าท่านย้อนกลับไปสู่ที่ไปที่มาของแนวคิดนี้ แนวคิดนี้มาจากอังกฤษ อังกฤษนั้นถือว่าบ้านของแต่ละคน ประชาชนแต่ละคน ก็คืออาณาจักรย่อยๆ ที่เจ้าของบ้านของแต่ละคนเหมือนเป็นราชาและราชินีในบ้านของเขา ใครจะเข้าไปล่วงละเมิดโดยเขาไม่ยินยอมไม่ได้

ณ วันนี้ ยิ่งรัฐธรรมนูญมีการรับรองสิทธิมากขึ้นเรื่อยๆ การจะเข้าไปในบ้านในเวลากลางคืนเป็นเรื่องวิกฤต การเข้าไปนั้นถ้าไม่ใช่รับเหตุเฉพาะหน้า ต้องมีหมาย และหมายในที่นี้ก็มีกรเรียกร้องว่าต้องออกโดยศาล สมัยก่อนออกโดยพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจได้ และในบางกรณีมีการเรียกร้องว่าต้องออกโดยไม่ใช้ศาลอาญาทั่วไปด้วย ต้องออกโดยอธิบดีผู้พิพากษาศาลอาญาซึ่งมีท่านเดียว เพราะฉะนั้นขั้นตอนเหล่านี้คือสิ่งที่เราต้องหาสมดุลให้ดีกว่าเราจะปกป้องคุ้มครองแค่ไหน แม้กระทั่งเรื่องที่เกิดขึ้นในพื้นที่ที่เป็นพื้นที่สาธารณะ บ่อยครั้งเจ้าหน้าที่ของรัฐเองก็ต้องระมัดระวังเช่นเดียวกัน

ผมก็ไม่ได้พูดเพื่อปกป้องใคร แต่บ่อยครั้งเราจะพบว่าที่จริง รัฐเองทำอะไรขึ้นมาแล้วอาจจะต้องรับผลของการกระทำนั้นถ้าหากถูกมองว่าเกินกว่าเหตุ ประเด็นที่ละเอียดอ่อนมากคือเรื่องระหว่างสามีและภรรยาทะเลาะกัน เพราะฉะนั้นมาตรการในการแก้ไขปัญหาจึงเป็นมาตรการที่ละเอียดอ่อน ยุ่งยากและซับซ้อน แต่สิ่งที่น่าเสียดายคือมาตรการที่เบาว่า ง่ายกว่า ในสังคมไทยเราเองก็มักจะใช้คำภาษิตตรงนี้ว่า ป้องกันไว้ดีกว่าแก้เสมอ แต่เราใช้มาตรการป้องกันสักแค่ไหนในการป้องกันเหตุรุนแรง

สิ่งที่เราปฏิเสธไม่ได้เลยคือความรุนแรงทั้งหลายนั้นสั่งสมจากที่บ้านเป็นตัวต้น จากครอบครัวเป็นตัวต้น พ่อและแม่ที่ทะเลาะคือตัวต้น เด็กที่มาจากครอบครัวที่พ่อแม่มีความรัก มีความอบอุ่น มีการปฏิบัติโดยให้เกียรติซึ่งกันและกัน เด็กเหล่านี้จะใช้ความรุนแรงน้อยมาก แม้กระทั่งพี่ชายกับน้องสาว ถ้ารู้จักสอนวิธีการปฏิบัติให้พึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน จะทำร้ายซึ่งกันและกันน้อยมาก ที่จริงบางครั้งเราหาคำตอบได้ไม่ยากจากปรากฏการณ์ปัจจุบัน ผมได้พบความเป็นจริงอย่างหนึ่งครอบครัวของคนที่มีฐานะ สิ่งที่เราคิดว่าดินนั้นบางครั้งก็กลายเป็นเสียได้ ครอบครัวของคนที่มีฐานะนั้นมักจะดึงเด็กออกจากสภาพแวดล้อมแล้วก็อยู่ในห้องปรับอากาศที่เรียบสงบ

ถามว่าวันนี้ความฉลาดของเด็กเกิดจากอะไร สมองของไอร์สไตน์ใหญ่กว่าสมองของคนอื่นๆ หรือเปล่า ถ้าสมองว่าไอร์สไตน์เป็นอัจฉริยะ สมองของมนุษย์ถ้าผ่ากะโหลกแล้วเอามาชั่งน้ำหนัก โดยเฉลี่ยหนักระหว่าง 1-1.5 กิโลกรัม ไอร์สไตน์หนักเพียงแค่ 1.2 กิโลกรัมเท่านั้นเอง ขนาดของสมองไม่ได้ใหญ่กว่าชาวบ้าน แต่สิ่งที่ไอร์สไตน์มีมากที่สุดคือเซลล์สมองที่ขนาดเท่าๆ ชาวบ้านนั้น มีเครือข่ายโยงใยเต็มไปหมด พุดง่ายๆ คือเซลล์สมองของไอร์สไตน์หนึ่งเซลล์คุยกับเซลล์อื่นจำนวนมากมาย คนธรรมดาอาจจะคุย 10 เซลล์ 20 เซลล์ 30 เซลล์หรือ 100 เซลล์ ไอร์สไตน์อาจจะคุยกับเซลล์อื่นเป็น 1,000 เซลล์

มันเริ่มจากอะไร เริ่มจากการที่เด็กนั้นได้มีสภาพแวดล้อมที่ดีในครรภ์มารดา แม่คุยกับลูกที่อยู่ในครรภ์ บางทีก็เอาเครื่องเสียงทาปให้เสียงนั้นทะลุเข้าไป แม่มัมีจิตใจที่สบาย แม่ดูแลสุขภาพตัวเองระหว่างตั้งครรภ์ พ่อก็เข้าใจแม่ ตรงนี้คือความเข้าใจที่สำคัญอย่างยิ่งในการเริ่มต้น แม่เองเมื่อมีเรื่องสบายใจ ได้รับการปฏิบัติอย่างดีก็ไม่หันหน้าบอขายมุข ต้มสุราขณะตั้งครรภ์ ฉะนั้นตรงนี้คือสิ่งที่สำคัญมากกว่าถ้าเริ่มต้นจากครอบครัวที่ดี ครอบครัวที่อบอุ่น ให้เกียรติซึ่งกันและกัน เด็กก็จะได้รับสภาพแวดล้อมในครรภ์มารดาที่ดี ออกมาก็มีการดูแลเอาใจใส่ที่ดี สั่งสอนวิธีการที่ดี นี่คือจุดที่ผมอยากให้หันกลับไปสู่จุดเริ่มต้น

สิ่งที่ห้วงมากที่สุดคือคำว่า fight back เรากำลังจะสร้างสงคราม เรื่องไม่ยุติครับ ท้ายสุดแล้วก็คือความตายที่เรียกว่า domestic violence สำคัญที่สุดก็คือความตายที่เกิดจากคู่สมรสที่แต่งงานกันมานานๆ แล้วก็เก็บสิ่งที่กินแหนงแคลงใจไว้ทีละเล็กละน้อย เริ่มต้นจากเรื่องไร้สาระ ภรรยาไปทำผมมา สามี่ไม่ชอบ ตำหนิภรรยาอย่างรุนแรง สามี่อุตส่าห์ไปซื้อเนคไทเส้นใหม่มา ภรรยาแทนที่จะมีความรู้สึกที่ไม่ซมกั้เคย ภรรยาตำหนิ สิ่งเหล่านี้คือสิ่งที่สั่งสมในจิตใจของแต่ละคนมากขึ้นโดยลำดับ จนท้ายที่สุดวันหนึ่งเกิดเหมือนกับลักษณะฟางเส้นสุดท้ายทำให้ลาหลังหัก เข้าไปในครัว พุดมากนักก็หิบบิดในครัวเสียบ ฆ่ากันตายลักษณะนี้เยอะมาก จากการที่แต่ละฝ่ายเก็บกด ไม่ยอมหันหน้าเข้าหากัน ไม่ยอมคุยกัน

เป็นเรื่องที่น่าสนใจอย่างหนึ่งนะครับ บางทีธรรมชาติก็สอนเรา อันนี้ไม่ได้แปลว่าเป็นสิ่งที่ควรปฏิบัติ แต่อย่างน้อยที่สุดมีนกชนิดหนึ่งเขาเรียกนกอัลบาทรอส เป็นนกที่ปีกกว้างมากประมาณ 2 เมตร อัลบาทรอสเป็นนกที่น่าสนใจมากๆ มันอยู่แถวขั้วโลกใต้ แถวออสเตรเลีย แถวนิวซีแลนด์ แถวแอนตาร์กติกา นกชนิดนี้มันจะมาจับคู่เข้าด้วยกันแล้วก็วางไข่ ช่วยกันกกไข่จนกระทั่งลูกเป็นตัว จะเลี้ยงลูกอยู่เป็นเวลา 8 เดือน พอครบ 8 เดือนลูกนกจะต้องพยายามบินให้ได้ ถ้าบินไม่ได้พ่อแม่เลิกหาอาหารมาป้อนแล้วทิ้งแล้ว เมื่อลูกนกเริ่มโตพ่อแม่ก็จะจากกันไปหนึ่งปี ครบหนึ่งปีพ่อแม่ก็จะกลับมาจับคู่เดิมอีกครั้งหนึ่ง สิ่งธรรมชาติสอนนกอัลบาทรอสมันเป็นสิ่งที่สอนมนุษย์ด้วยหรือเปล่า

คนเราบางครั้งอยู่ใกล้กันเกินไป มันก็กระทบกันมาก แทนที่จะมองในสิ่งที่สวยงามของกันและกัน กลับเอาแต่สิ่งที่ร้ายฉานมา บางครั้งการที่มีโอกาสที่จะได้นึกถึงกันบ้างก็อาจทำให้ความรักของเรานั้นต่อ ยอดได้ สิ่งที่สำคัญคือสถาบันครอบครัวจะต้องเริ่มต้น ณ จุดนี้ ต้องเป็นแบบอย่างที่ดีงามของการมีความรัก ความเอาใจใส่ มีการนึกถึงกันและกัน ในคริสต์ศาสนาก็มีบัญญัติ 10 ประการใน

เรื่องสถาบันครอบครัว เป็นต้นว่าห้ามทะเลาะกัน โสกัน ยกเว้นบ้านไฟไหม้ ให้พูดถึงสิ่งที่ดีงามของกัน และกันอย่างน้อยวันละครั้ง

ประการที่สามให้นึกถึงกันในวันสำคัญ เช่น วันที่เจอกันวันแรก วันวาเลนไทน์ วันครบรอบแต่งงาน วันเกิด สิ่งเหล่านี้มันเป็นเหมือน romantic mood หรือเป็นเสน่ห์บางอย่างที่ต้องนึกถึงกัน เป็นสิ่งเล็กๆ น้อยๆ ที่ทำให้ชีวิตของเรายังคงเดินต่อไป อย่างฝรั่งบางทีเขาก็มีคำนิยามที่น่ารักมาก ถ้าลูกเขายังเล็กต้องมี baby sister เพื่อให้ลูกเล็กๆ อยู่บ้านกับ baby sister พ่อกับแม่จะได้แต่งตัวหล่อๆ สวยๆ ออกไปทานข้าว ไปฟังเพลงด้วยกัน ไปเดินร่ำด้วยกัน หรือของเราจะไปดูโซนละครหรือภาพยนตร์ที่ตรงกับรสนิยมของทั้งสองฝ่ายด้วยกัน นั่นคือการสร้างความรู้สึกโรแมนติกที่ยังคงมีต่อไป ที่สำคัญอย่างยิ่งคือ ต้องนึกถึงว่าก่อนจะมาถึงวันนี้ที่สร้างครอบครัวด้วยกันนั้น ทั้งสองฝ่ายๆ ได้ลงทุนลงแรงลงเวลามากมายแค่ไหน

ตรงนี้ผมอยากให้เริ่มต้นในประเด็นนั้น ผมไม่อยากให้แต่ละวันเราสร้างชั่ว แดกแยก แล้วโจมตีซึ่งกันและกัน โลกมนุษย์นั้นต้องประกอบด้วยผู้ชายและผู้หญิงเสมอ ไม่สามารถจะแยกเพศใดเพศหนึ่ง สิ่งที่สำคัญวันนี้คือเมื่อเด็กอยู่ในครอบครัว ครอบครัวควรจะให้เป็นแบบอย่างที่ดีกับเด็ก ให้แบบอย่างที่ดีที่พ่อฟังปฏิบัติต่อแม่ แม่ฟังปฏิบัติต่อพ่อ ซึ่งทุกศาสนาให้อยู่แล้ว ให้แบบอย่างที่ดีที่พี่ชายปฏิบัติต่อน้องสาว หรือน้องสาวปฏิบัติต่อพี่ชาย หรือน้องชายปฏิบัติต่อพี่สาว ด้วยการให้เกียรติซึ่งกันและกัน ไม่ก้าวล้ำก้าวเกินซึ่งกันและกัน สิ่งเหล่านี้คือสิ่งที่เราจะสามารถสร้างความรู้สึกสันติ ความรู้สึกเป็นสุข

ในขณะที่เดียวกันผมเชื่อว่าสังคม ณ วันนี้จะเริ่มมีความเท่าเทียมกันมากขึ้นเรื่อยๆ สังคมไทยของเรานั้นสามารถคุยกันรู้เรื่องนี่คือจุดที่เป็นเอกลักษณ์ของเรา อยากให้มองหากลักลับมาว่าการป้องกันและการปลูกฝังลักษณะอย่างนี้เป็นสิ่งที่สำคัญอย่างยิ่ง ยิ่งไปกว่านั้นเมื่อเด็กเริ่มเติบโตขึ้นเราต้องสอนให้เด็กรู้จักบทบาทว่าผู้ชายควรจะทำอะไร ผู้หญิงควรจะทำอะไร ผู้ชายควรจะทำบทบาทของพ่อ ผู้หญิงควรจะทำบทบาทของแม่

แต่ถ้ามีเฉพาะพ่อหรือมีเฉพาะแม่ก็สามารถที่จะให้บทบาทอีกฝ่ายหนึ่งกับลูกได้ด้วย ถ้ามีแม่คนเดียวเราจะให้แต่บทบาทแม่แก่ลูกชายเพียงอย่างเดียวก็ไม่ได้ เด็กคนนั้นก็จะได้รับแต่บทบาทของผู้หญิงไป เราต้องปฏิบัติต่อเขาเสมือนเขาเป็นตัวตั้ง ถึงแม้ว่าจะเป็น single parent ไม่ว่าจะจากการหย่าร้าง การตายจากกัน หรือแยกทางอะไรก็แล้วแต่ คนที่เป็นพ่อแม่จะต้องเอาเด็กเป็นตัวตั้ง ไม่เอาเพศของตัวเองไปครอบงำเด็กทำให้เกิดความรู้สึกว่าเขาถูกปฏิบัติเหมือนเพศเดียวกับพ่อหรือแม่ ถ้าลูกชายอยู่กับแม่ แม่ก็ต้องแสดงบทบาทให้เขารู้จักว่าบทบาทผู้ชายคืออะไร ถ้าลูกสาวอยู่กับพ่อ พ่อก็ต้องปฏิบัติให้รู้ว่าเป็นบทบาทผู้หญิงเป็นอย่างไร ตรงจุดเหล่านี้ทำให้ยากขึ้น

ครอบครัวที่สมบูรณ์พ่อและแม่อยู่ด้วยกันน่าจะใช้อีกโอกาสตรงนี้ให้บทบาทพ่อกับลูกชาย ให้บทบาทแม่แก่ลูกสาว ให้บทบาทความสัมพันธ์ระหว่างพ่อและแม่เป็นความสัมพันธ์ที่ให้เห็นว่าเป็นการให้เกียรติ เป็นการสร้างความรักความอบอุ่น มนุษย์เป็นสัตว์ที่ประหลาดอย่างหนึ่ง มนุษย์จะมีความรู้สึกที่ได้รับการโปรแกรมโดยธรรมชาติน้อยมาก ส่วนใหญ่ของมนุษย์ก็คือการสอน ขาดการมีแบบอย่าง มนุษย์กลับไม่ทราบ แม้กระทั่งภาษาที่ผมใช้ ท่านทั้งหลายใช้ สิ่งเหล่านี้เกิดขึ้นโดย

ธรรมชาติหรือเปล่า สิ่งเหล่านี้เกิดจากการเรียนรู้ มารยาทการปฏิบัติต่อกันก็เกิดจากการเรียนรู้

ฉะนั้นวันนี้เองในเรื่องนโยบายจัดระเบียบสังคมจึงพยายามอย่างยิ่งที่จะให้เด็กรู้จักการแสดงออก การจัดระเบียบสังคมนั้นไม่ได้มองเพียงแค่ไปปิดผับปิดเรค รวมไปถึงการทำงานในเชิงบวกก็คือให้เด็กรู้จักการปฏิบัติตามวัยของเขา

ผมไม่ได้ชื่นชมประเทศตะวันตก แต่อย่างน้อยที่สุดผมคิดว่าเขาเป็นแบบอย่างที่ดีงาม โรงเรียนเขาก็จะเริ่มจัดงานเต้นรำตั้งแต่เด็กระดับประถม มัธยม อุดมศึกษา เพื่อให้เด็กรู้จักบทบาทของกันและกัน เด็กระดับประถมพ่อแม่ก็พาไป งานเริ่มตั้งแต่ประมาณห้าโมงครึ่งตอนเย็นเลิกประมาณห่มครึ่ง โดยมากเด็กผู้หญิงก็เต้นกับเด็กผู้หญิง เด็กผู้ชายก็เต้นกับเด็กผู้ชาย เพราะเด็กยังเล็กมากเกินไป พอเข้าสู่วัยรุ่นระดับมัธยม เด็กผู้ชายก็เริ่มเต้นกับเด็กผู้หญิง เด็กผู้หญิงก็เริ่มเต้นกับเด็กผู้ชาย แทนที่พ่อแม่จะต้องมาห้ามก็ต้องมาเชียร์ให้เด็กหน่อย ก็เริ่มตั้งแต่ประมาณสองห่มครึ่งหรือสามห่มเสร็จประมาณสี่ห่มหรือห้าห่ม ในนั้นก็เป็รื่องดื่มที่ไม่มีแอลกอฮอล์ ให้รู้จักวิธีการปฏิบัติว่าเวลาจะมาโค้งขอผู้หญิงเต้นรำต้องมาที่โต๊ะนะ ถ้าผู้หญิงเขาไม่พร้อมคุณก็ต้องไม่ไปจุดกระชากลากูพาไปถึงที่ฟลอร์ เต้นเสร็จเรียบร้อย ขอบคุณเสร็จ มาส่งกลับที่เก้าอี้ นั่นคือมารยาทที่ดีงามเป็นรูปแบบที่สำคัญ

ไม่มีใครหรอกที่อยู่ด้วยกันแล้วไม่เคยเถียงกันไม่เคยทะเลาะกัน แต่เราไม่ได้เถียงภายใต้พื้นฐานของการที่รู้สึกว่าเขาเกลียดกันหรือไม่ชอบกัน เราเถียงกันเพื่อที่จะไม่เก็บกดในสิ่งต่างๆ ที่เป็นปัญหา เราควรจะต้องคุยกัน บางครั้งความไม่เข้าใจเล็กๆ น้อยมันเป็นเหมือนจุดเล็กๆ ที่ทำให้เขื่อนทั้งเขื่อนพังทลาย บางที่เราจำเป็นจะต้องใช้เวลาในการเข้าหากันมากขึ้นพูดกันมากขึ้น และโดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อแต่ละฝ่ายมีลูก พ่อแม่ไม่ใช่จุดที่สำคัญอีกต่อไปแล้วเมื่อมีลูก เพราะฉะนั้นอย่ามาบอกว่าพ่อต้องเป็นอย่างนั้น แม่ต้องเป็นอย่างนั้น

เวลาต้องเป็นของลูก ต้องห่มทุกอย่างไปที่ลูกเพราะลูกคือตัวแทนเราในอนาคต นอกจากเขาเป็นตัวแทนที่รับถ่ายทอดดีเอ็นเอและพันธุกรรมต่างๆ จากเรา เขายังต้องรับวัฒนธรรมในครอบครัวรับคำสอน รับแนวคิดต่างๆ ไปจากเรา และโดยเฉพาะอย่างยิ่งช่วงที่เขาได้รับได้มากที่สุดคือก่อน 3-4 ขวบด้วยซ้ำไป หลังจากนั้นก็เริ่มหาเพื่อน ยิ่งวัยรุ่นนี่เริ่มไปแล้วครับ แต่ถ้าท่านผูกใจเขาได้มัน มีบทเรียนที่ชัดเจนให้กับเขา มีวิธีการปฏิบัติต่อกันที่เป็นรูปธรรม เด็กจะเดินตามท่าน อย่างว่าแต่วิธีการปฏิบัติต่อผู้ชายและผู้หญิงเลย แม้กระทั่งท่านอยากให้เขามีอาชีพอะไร วิธีง่ายนิดเดียวคือท่านพาเขาไปด้วย ถ้าท่านเป็นครูอาจารย์ท่านพาเขาไปด้วยเวลาสอนหนังสือ เป็นนักการเมืองพาไปด้วยเวลาไปหาเสียง เด็กเหล่านี้จะซึมซับ และท้ายสุดแล้วนี่คือสิ่งที่เราดึงเขาไปโดยไม่บังคับเขาเลย

ตรงนี้เป็นประเด็นที่ผมอยากจะฝากว่าถ้าเป็นไปได้ โลกประกอบไปด้วยทั้งผู้ชายและผู้หญิง สิ่งที่สำคัญวันนี้คือการทำงานเชิงรุกเป็นการป้องกันเหตุเป็นการป้องกันปัญหา ที่สำคัญอย่างยิ่งผมไม่อยากให้อามาตรการภายนอกเพียงอย่างเดียว เมื่อมาตรการเชิงป้องกันมันล้มเหลว มาตรการภายนอกทางกฎหมาย การลงโทษก็ต้องตามมา แต่นั่นคือปลายเหตุ ต้นเหตุของปัญหาคือการป้องกันโดยสถาบันครอบครัว การแสดงแบบอย่างที่ดีงาม และเพชรที่เรามีอยู่แล้วในสังคมไทยวันนี้คือค่านิยมในศาสนาทั้งหลาย ไม่ว่าพุทธ คริสต์ อิสลาม อย่างในศาสนาพุทธ ทำอย่างไรจึงจะสามารถ

ปลูกฝังให้ทั้งผู้ชายและผู้หญิงเคารพ มีวินัย ปฏิบัติตามศีล 5 ข้อให้ได้ ถ้าท่านมีศีล 5 ข้อครบถ้วน ไม่ฆ่าสัตว์ ไม่ลักทรัพย์ ไม่ประพฤติผิดในกาม ไม่พูดปด ไม่เข้าหาอบายมุข

อย่างตอนที่จัดระเบียบสังคมเป็นเรื่องที่ผมประทับใจมาก ผู้นำของทั้งสามศาสนาคิดตรงกันหมด อบายมุขคือทางของความเสื่อม อบายมุขคือการทำให้มนุษย์ตกนรกในขณะมีชีวิตอยู่ เราจึงจำเป็นต้องควบคุมไม่ให้สังคมของเรามีอบายมุขมากเกินไป ให้หมดไปไม่ได้ครับ แต่ต้องไม่มากเกินไป อย่างวันนี้มันมากเกินไป เมื่อเป็นอย่างนั้นถ้าสามารถปลูกฝังค่านิยมเหล่านี้แล้วนำเข้ามาอยู่เป็นวินัยในตัวเอง ทำไมเราจะต้องทำร้ายคนที่เรารัก การแก้ปัญหาไม่จำเป็นต้องใช้กำลัง การแก้ปัญหาคือการใช้สันติวิธี แม้กระทั่งวันนี้ผมไม่ได้เรียกร้องเฉพาะในเรื่องนี้ ผมกำลังเรียกร้องไปถึงกรณีของอัฟกานิสถานด้วย

ผมอยากจะเรียกร้องว่าทำไมเมื่อมนุษยชาติทั้งปวงก็คือพี่และน้องกันทั้งหมด ทำไมเราไม่แก้ปัญหาด้วยสันติวิธี ด้วยความที่เรามี civilization ไม่ได้หรือ วันนี้เราเป็นมนุษย์ที่พัฒนาขึ้นมากกว่าเดิมเทียบกับเมื่อ 40,000 ปีที่แล้ว ทำไมเราไม่ใช้วิธีการเจรจา ทำไมเราต้องใช้วิธีการกราดกระสุนทิ้งระเบิด ทำลายล้างซึ่งกันและกัน ตรงนี้คือความทุกข์ของมนุษยชาติทั้งปวง ภาพตรงนั้นใหญ่เกินกว่าที่ผมจะเรียกร้องได้

แต่ผมอยากจะเรียกร้อง ณ ที่นี้ ณ วันนี้ก็คือเราจะไม่แบ่งพวก แบ่งค่าย ผู้หญิงและผู้ชายนั้นก็คือองค์ประกอบที่สำคัญของมนุษยชาติ ไม่ว่าจะเป็นผู้ชายหรือผู้หญิงท่านคือส่วนประกอบที่สำคัญในการสร้างเด็กและเยาวชนในวันข้างหน้า โดยการที่เรามีวินัย มีศีล มีธรรม ปฏิบัติเป็นแบบอย่าง และเมื่อเราถึงจุดหนึ่งเราต้องพยายามอย่างยิ่งที่จะมองว่าวันข้างหน้าลูกหลานของเรานั้นเรียนรู้จากเรา มองเราอยู่ตลอดเวลาในฐานะแบบอย่าง อย่า fight back เลยครับ fight back ในความหมายของการทำร้ายซึ่งกันและกันไม่รู้จบ แต่หาก fight back โดยสันติวิธีผมเห็นด้วย

สิ่งที่สำคัญอย่างยิ่งคือในวันนี้ต้องปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมทั้งเด็กผู้ชายและเด็กผู้หญิงนั้นให้มีความเท่าเทียมกัน ให้มีความรู้สึกเคารพซึ่งกันและกัน ให้มีความรู้สึกให้เกียรติซึ่งกันและกัน เมื่อที่ผมพูดถึงศีลแล้ว ท้ายที่สุดแล้วสิ่งเหล่านี้ที่เราอยู่นี้มันเป็นเรื่องสมมติ ในพุทธศาสนาสอนไว้สำคัญมากและผมถือเป็นสรณะอยู่นั่นก็คือ ลักษณะของชีวิตก็คือไตรลักษณะสามอย่าง อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา อนิจจังแปลว่าไม่คงทนถาวร ทุกขังคือต้องเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา อนัตตาไม่มีตัวไม่มีตน

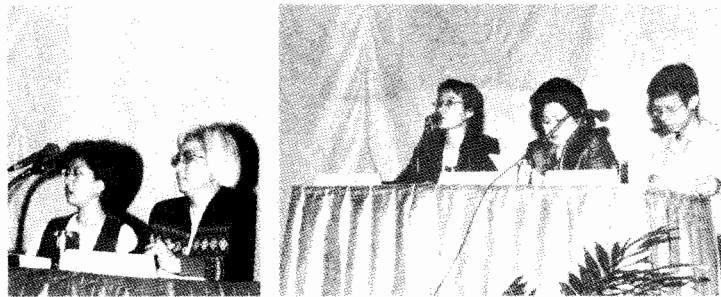
สิ่งที่สมมติว่าเป็นสามี สิ่งที่สมมติว่าเป็นภรรยา ตัวของเราเองก็คือสิ่งสมมติ ไม่มีอะไรถาวร ชีวิตผมถ้าเฉลี่ย 69 ปี ก็เหลืออีก 10 กว่าปีเท่านั้นเองก็จบแล้ว อย่าติดยึดอะไรจนกระทั่งเราคิดว่าชีวิตของเรานั้นต้องถาวร ภรรยานั้นต้องเป็นภรรยาเราตลอดชีพ แม้ขนาดตายไปแล้วยังหลอกหลอนไม่ยอมให้มีสามีใหม่ก็เกินไป เพราะฉะนั้นตรงนี้คือสิ่งสมมติทั้งสิ้น ที่สำคัญคือสมมติอย่างไรให้สังคมเกิดสันติสุข สมมติอย่างไรทำให้ตัวเราเกิดความสุข ในโอกาสนี้ผมต้องขอขอบคุณท่านคณะกรรมการจัดงานที่ให้โอกาสผมมาพูดในวันนี้ และขอขอบคุณทุกท่าน และขอฝากเงื่อนไขเบื้องต้นว่าทำอย่างไรที่จะป้องกันมากกว่าการแก้ไข ทำอย่างไรที่จะให้เกิดสันติสุขมากกว่าที่จะเกิดสงครามในครอบครัว ทำอย่างไรที่จะให้เกิดความเสมอภาคเท่าเทียมและให้เกียรติซึ่งกันและกัน สวัสดิ์

รายการวันศุกร์ ที่ 9 พฤศจิกายน 2544

เสนอผลการวิจัยเรื่อง ความรุนแรงต่อผู้หญิงในชีวิตคู่ “ขนาดของปัญหาความรุนแรงต่อผู้หญิงในชีวิตคู่ และผลกระทบทางสุขภาพ”

ผู้เสนอรายงาน

รศ.ดร.กฤตยา อาชวนิจกุล สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล
ผศ.ดร.วาสนา อิมเอม สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล

ผู้สะท้อนมุมมองของงานวิจัย

ศ.พญ.เพ็ญศรี พิชัยสนธิ์ มูลนิธิสร้างความเข้าใจเรื่องสุขภาพผู้หญิง
อาจารย์รุจน์ โกมลบุตร คณะวารสารศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ผู้ดำเนินรายการ

ณัฐยา บุญภักดี มูลนิธิสร้างความเข้าใจเรื่องสุขภาพผู้หญิง

วันที่
9

รายการวันศุกร์ ที่ 9 พฤศจิกายน 2544

...ประเด็นที่สำคัญก็คือการทำร้ายผู้หญิง ทำร้ายเด็ก ความรุนแรงที่เกิดขึ้นไม่ว่าจะในบ้านหรือนอกบ้านก็ตาม จริงๆ แล้วเป็นปัญหาทางสุขภาพ เราค้นหาปัจจัยเสี่ยงหรือปัจจัยป้องกันไม่ให้เกิดความรุนแรง เราศึกษาวิธีการแก้ไขปัญหาหรือการตอบโต้กลับของผู้หญิงที่เผชิญหน้ากับความรุนแรงในชีวิตคู่...

■ กฤตยา อาชวนิจกุล

ก่อนที่จะเข้าไปถึงงานวิจัยขอเสนอบางกระทู้ใน sanook.com ให้ท่านฟัง ความคิดเห็นที่ 116 เขาตอบเมื่อวันที่ 8 พ.ย. เวลา 12.47.15 นาฬิกา เขาเป็นผู้ชายชื่อวิโรจน์ เขาเขียนอย่างนี้ค่ะ

ผมเป็นผู้ชายคนหนึ่งที่ได้เห็นด้วยกับการออกมาพูดถึงเรื่องการไม่ทำร้ายผู้หญิง ผลงานวิจัยนี้เป็นเครื่องมือชิ้นหนึ่งที่ใช้ออกสังคมว่ามีสถานการณ์การทำร้ายผู้หญิงอยู่จริง ๆ อย่าเอาผลงานวิจัยเข้าตัวเองครับ ตรงนี้หมายถึงคนอื่น ๆ ที่แสดงความไม่เห็นด้วยโดยเฉพาะกลุ่มซึ่งบอกว่าเมียจู้จี้ขี้นั่นต้องเตะก้านคอ เพราะว่าหากคุณไม่ทำร้ายผู้หญิงหรือไม่ได้เป็นผู้หญิงที่ถูกทำร้าย ยังมีผู้ชายคนอื่นที่ทำร้ายผู้หญิงอยู่และยังมีผู้หญิงคนอื่นที่ไม่ใช่ตัวคุณยังถูกทำร้ายอยู่ อย่ามองว่าผิวเมียอยู่ด้วยกันก็ต้องมีทะเลาะกันบ้างด้วยนะครับ เพราะว่าการต่อต้านการทำร้ายผู้หญิงไม่ได้หมายถึงการห้ามไม่ให้ผิวเมียทะเลาะกัน แต่ไม่ว่าจะทะเลาะกันอย่างไร ผู้ชายไม่มีสิทธิทำร้ายหรือแม้แต่ทำให้ผู้หญิงรู้สึกไม่ปลอดภัยที่อยู่ใกล้คุณ

และสุดท้ายอย่ามองว่าเป็นเรื่องของนักวิชาการที่ไม่รู้ปัญหาชาวบ้านแล้วออกมาพูดครับ เพราะมีรายงานที่คุณอาจจะไม่เคยสนใจศึกษาตลอดว่าผู้หญิงบาดเจ็บ ทุพพลภาพและตายมากกว่าผู้ชายครับ คนไทยทุกคนที่เป็นผู้หญิงและมีคนที่คุณรักเป็นผู้หญิงควรจะต้องดีใจที่บ้านเราเริ่มจะกระตือรือร้นที่จะหยุดทำร้ายผู้หญิงอย่างจริงจัง ถ้าคุณเป็นลูก คุณคงไม่อยากให้พ่อเตะก้านคอแม่อย่างความคิดเห็นที่ 39 และถ้าคุณเป็นลูก คุณจะรู้ว่าแม่ต้องมีการะในการดูแลคุณทุกกระเบียดนิ้วมากแค่ไหน

ในเวลาเดียวคุณคงเห็นด้วยว่าแม่ต้องดูแลพ่อของคุณด้วย ไหนจะงานบ้าน ไหนจะคนแก่ในบ้านอีก ผมเป็นคนหนึ่งที่แม่อารมณ์หงุดหงิดง่าย ขี้บ่น แต่ก็แม่นี่แหละครับที่ดูผมมาตลอด พ่อที่ใจเย็น ไม่บ่นแทบจะไม่รู้เลยว่าผมคิดและต้องการอะไร ผมคนหนึ่งล่ะที่ไม่ยอมแนหากพ่อจะทำร้ายแม่ และในอนาคตผมจะไม่ทำร้ายเมียผมด้วย และผมจะไม่ทำร้ายผู้หญิงคนใดๆ ด้วยครับ เราทั้งหญิง ชายต่างก็อยากที่จะอยู่ในสังคมไทยได้อย่างปลอดภัยเท่าเทียมกันหมดทั้งหญิงและชายครับ

คุณวิโรจน์ถ้ามีตัวจริงก็เป็นคนที่เหมาะสมที่สุดที่จะได้เข้มขวนะคะ เข็มขาวที่บอกว่าชายไทย ไม่ทำร้ายผู้หญิงและเด็ก

ขออนุญาตเล่าถึงงานวิจัยของเราซึ่งเป็นงานวิจัยเปรียบเทียบระหว่าง 8 ประเทศ ประเทศ ไทยเป็นหนึ่งในสองประเทศในทวีปเอเชียคือไทยและบังคลาเทศ เราเก็บข้อมูลเสร็จเร็วกว่าชาวบ้าน เขาเพื่อน แล้วเราก็เป็นประเทศแรกที่เผยแพร่ผลการวิจัย ซึ่งสิ่งที่เราต้องการทราบก็คือค้นหาขนาด ความรุนแรง รายงานผลกระทบด้านสุขภาพเพราะประเด็นที่สำคัญก็คือการทำร้ายผู้หญิง ทำร้ายเด็ก ความรุนแรงที่เกิดขึ้นไม่ว่าจะในบ้านหรือนอกบ้านก็ตาม จริงๆ แล้วเป็นปัญหาทางสุขภาพ เราค้นหา ปัจจัยเสี่ยงหรือปัจจัยป้องกันไม่ให้เกิดความรุนแรง เราศึกษาวิธีการแก้ไขปัญหาหรือการตอบโต้กลับ ของผู้หญิงที่เผชิญหน้ากับความรุนแรงในชีวิตคู่ เราใช้ฐานข้อมูลจากผลการวิจัยผลักดันให้เกิดการขับเคลื่อนรณรงค์เพื่อให้เกิดการป้องกันและการแก้ไขปัญหาคือความรุนแรงที่เกิดขึ้น เราเก็บข้อมูลอย่างไรบ้าง สิ่งที่เราเก็บเราทำข้อมูลเชิงคุณภาพก่อนในปี 2542 เราจัดสนทนากลุ่มกับชาวบ้านและการสนทนากลุ่ม ในกรุงเทพฯ รวมทั้งหมด 6 กลุ่ม เป็นกลุ่มวัยทำงาน แต่ลักษณะคำถามเกี่ยวกับความคิดเห็นต่อ ความรุนแรงที่เกิดกับเด็กและผู้หญิง เราสัมภาษณ์ระดับลึก จำนวนดิฉันจำไม่ได้ แต่มีในรายงาน นะคะ แต่เป็นเจ้าหน้าที่รัฐ 11 คน เป็นผู้หญิงที่ประสบปัญหาความรุนแรง 7 คน และเป็นสามีภรรยา 8 คู่ ที่ทะเลาะกันนะคะโดยเราสัมภาษณ์ไม่พร้อมกัน

การสัมภาษณ์ระดับลึกเราทำในปี 2543-2544 ข้อมูลที่เราเก็บเชิงสำรวจ เราให้ความสำคัญกับ วิธีการสุ่มตัวอย่างเพราะเราต้องการให้จำนวนของผู้ที่มาให้ข้อมูลกับเรานั้นเป็นตัวแทนในพื้นที่ได้ เพราะว่าถ้าเป็นตัวแทนในพื้นที่ได้ในระดับจังหวัด ก็จะนับเป็นงานวิจัยครั้งแรกในประเทศไทยที่ใช้ การสำรวจประชากร(population base survey) การทำวิจัยในอดีตซึ่งเราไปสำรวจมานั้นไม่มี งานวิจัยที่เป็นภาพตัวแทนและมีระบบการสุ่มตัวอย่างลักษณะนี้ ในการสุ่มตัวอย่างของเรา เราขอความร่วมมือจากสำนักงานสถิติแห่งชาติเพราะฉะนั้นในหมู่บ้านที่ดีหรือในกรุงเทพฯก็ดี ซึ่งจะมีคนบอกว่า อยู่ทีลีส้มแล้วไม่ได้สัมภาษณ์ เราไปสัมภาษณ์ผู้หญิงที่หน้าโรงพักหรือเปล่า เราไปสัมภาษณ์ผู้หญิง ที่หน้าสมาคมหรือมูลนิธิต่างๆ ที่ให้ความช่วยเหลือหรือเปล่า ไม่ใช่คะ ในกรุงเทพฯ สำนักงานสถิติ แห่งชาติจะสุ่มพื้นที่ที่เรียกว่าชุมชุมอาคาร (census block) เราได้ชุมชุมอาคารนี้มา 80 ชุมชุม กระจายอยู่ทั่วกรุงเทพฯแล้วเราก็ไปสัมภาษณ์คน เลือกบ้านโดยวิธีการสุ่ม

อีกจังหวัดหนึ่งในภาคกลางก็ทำแบบเดียวกัน เราไม่ได้เป็นคนเลือกพื้นที่ คนซึ่งจัดการเลือก พื้นที่ให้เราคือสำนักงานสถิติแห่งชาติ โดยมีวิธีการสุ่มในการที่จะบอกว่ามันสามารถเป็นตัวแทนใน ระดับพื้นที่ได้ แบบสอบถามของเราสัมภาษณ์ผู้หญิงอายุ 15-49 ปีในบ้านที่เราเลือก ถ้าในบ้านที่เรา เลือกไม่มีผู้หญิง เราก็ไม่สัมภาษณ์ เราสัมภาษณ์แต่หัวหน้าครัวเรือนว่า บ้านนั้นเป็นอย่างไร แต่ถ้า

มีผู้หญิงมากกว่าหนึ่งคน เราก็ตอดลูกเต๋าสุ่มเอาหนึ่ง คน ถ้าได้คนไหน เช่นสมมติว่าได้ลูก เราก็ต้องสัมภาษณ์ลูก ห้ามเปลี่ยนเป็นแม่ อันนี้เราห้ามเด็ดขาด เพราะเนื่องจากว่าถ้าแม่อยู่บ้าน ทุกคนก็จะพยายามทอดลูกเต๋าสุ่มให้ได้แม่ เพราะมันง่ายดี แต่มันเป็นอาชญากรรม ถ้าจับได้ลูกแล้วไปสัมภาษณ์แม่ ในทางสถิติและวิจัยทำไม่ได้เพราะถ้าคุณเอาแต่คนที่อยู่ที่บ้าน คุณจะไม่ได้คนที่อยู่ไม่อยู่ที่บ้านนั้น ก็คือทำให้ภาพคุณเอียง เพราะฉะนั้นในงานของเรา เราจะได้ผู้หญิงซึ่งทำงานนอกบ้าน ผู้หญิงที่เป็นครูที่เป็นแม่บ้าน และที่เป็นนักเรียน เรามีความเคร่งครัดมากที่จะเลือกโดยการสุ่มตัวอย่างจริงๆ ให้โอกาสเท่าเทียมกันในการที่จะถูกสัมภาษณ์ และผู้หญิงที่เราสัมภาษณ์เราไม่ได้สนใจว่าเป็นโสดหรือไม่โสด เราจะมีคำถามเรื่องนี้ทีหลัง

ปัญหาที่สำคัญซึ่งจะเป็นปัญหาในเชิงวิชาการก็คือ เจตนาของเราอยากจะได้ตัวเลขที่สามารถให้ภาพที่จะไปขยายเป็นภาพระดับประเทศได้ เราจึงต้องทำด้วยความระมัดระวัง เรามาจากสถาบันวิจัยประชากรและสังคมซึ่งหน้าที่หนึ่งที่สำคัญคือทำการคาดประมาณต่างๆ คาดประมาณคนเกิด คนตาย คาดประมาณจำนวนคนย้าย และคาดประมาณในเรื่องอื่นๆ เยอะแยะไปหมด เพราะฉะนั้นสิ่งหนึ่งที่ต้องการใช้คือเอาฐานตัวเลขพวกนี้มาทำการคาดประมาณ เราพบว่าการกระจายตามกลุ่มอายุของผู้หญิงที่ให้สัมภาษณ์กับการกระจายตามสำมะโนประชากรเมื่อปี 2543 ไม่ได้แตกต่างกัน

การทำสำมะโนคือการไปถามทุกบ้าน ถ้าสุ่มตัวอย่างแปลว่าไม่ถามทุกบ้าน การที่เราสุ่มตัวอย่างแล้วเราได้ระดับการกระจายของอายุใกล้เคียงกันแสดงว่ามันใกล้เคียง แต่สิ่งที่ต้องทำต่อไปแล้วเรายังไม่ได้ทำคือเราต้องดูด้วยเนื่องจากผู้หญิงในวัยนี้ 15-49 ก็จะมีทั้งแต่งงานและไม่แต่งงาน สำมะโนก็จะบอกว่าแต่งงาน แต่ของเราอย่างที่เราจะไปเมื่อเช้าว่ามีคู่ของเราไม่จำเป็นต้องแต่งงานอยู่กินด้วยกัน โสดมีคู่ เราก็ถือว่าเป็นผู้หญิงมีคู่ ภาษาอังกฤษเรียกว่า ever partnered ไม่เรียกว่า ever married เพราะฉะนั้นตรงนี้เราต้องไปทำต่อว่าระดับการกระจายถ้าเทียบกับสำมะโนแล้วเป็นอย่างไร อาจจะต้องการถ่วงน้ำหนัก (weight) คือพูดง่ายๆ ว่าจะอย่างไรให้แน่ใจว่า ตัวอย่างเราใกล้เคียงกับตัวอย่างระดับประเทศแล้วเราค่อยทำการคาดประมาณ มีวิธีการคาดประมาณหลายอย่างเราคาดประมาณในเบื้องต้นจากจำนวนผู้หญิงที่ถูกทำร้ายไม่ว่าทางกาย ทางเพศ 44 เปอร์เซ็นต์ เราคาดประมาณได้ 5.4 ล้านคน ถ้าสมมติว่าเราต้องการขยายตัวเลขให้เกินไปคนที่อายุเกิน 49 ปีจะได้ 8 ล้าน

แต่ตัวเลข 8 ล้านนี้ก็ต้องพูดกันอย่างระมัดระวัง ตอนที่เราแถลงข่าวไปเราก็พูด 5.4 ล้านกับ 8 ล้าน เราก็ไม่ได้โทษสื่อ แต่ว่าสื่อก็คิดว่า 8 ล้านน่าสนใจมากกว่า สื่อก็บอกว่าสถิติน่ากลัว แต่สิ่งหนึ่งที่จะบอกก็คือ นี่คือวิธีการที่เราจะทำการคาดประมาณต่อไปต้องทำให้ละเอียดมากกว่านี้ สถิติอีกตัวหนึ่งที่น่าสนใจคือในคำถามเราจะถามว่า ในขณะที่ท่านเป็นเด็กอายุน้อยกว่า 15 ปีท่านเคยถูกล่วงละเมิดทางเพศหรือไม่ คำตอบจากแบบสอบถามมี 5.7 เปอร์เซ็นต์ หรือ 5.6 เปอร์เซ็นต์ แต่ว่าเรามีวิธีการสอบถามอีกแบบหนึ่งในตอนจบของแบบสอบถาม เราจะมีรูปให้เขาเลือก รูปนี้จะป็นรูปหน้าเคร้าและหน้ายิ้ม เมื่อสัมภาษณ์เสร็จแล้วเราก็บอกเขาว่า ขอถามอีกครั้งหนึ่งถ้าสมมติว่าท่านเคยถูกล่วงละเมิดทางเพศก่อนอายุ 15 ปี ให้ท่านกาหน้าเคร้าแล้วใส่ถุงให้เรา ถุงนี้จะใส่รวมกันเพราะฉะนั้นจะไม่มีใครเป็นคนตอบ เราเอาถุงนี้มานับใหม่เพื่อตรวจสอบว่าตกการรายงานเท่าไร ปรากฏว่าเปอร์เซ็นต์มันขึ้นมาเป็น 7 เปอร์เซ็นต์ เพราะฉะนั้นตัวเลข 7 เปอร์เซ็นต์ นี่ถ้าสมมติ

เราเอาไปคาดประมาณก็ได้ตัวเลขประมาณห้าแสนคน ซึ่งน่าตกใจมากเพราะว่าเป็นภาพที่ทำให้เห็นว่าเรามีเด็กผู้หญิงถูกละเมิดทางเพศถึงห้าแสนคนในประเทศไทย

ทักษะส่วนตัวที่อยากจะเรียนคือตัวเลขอันนี้เป็นตัวเลขขั้นต่ำ เพราะเนื่องจากเราทราบดีว่าการสัมภาษณ์ที่เป็นคำถามละเอียดอ่อน ที่จะต้องให้เขาคิดถึงเรื่องเก่าๆ ไม่ได้ทำง่าย เพราะฉะนั้นมีบางคนซึ่งเรารู้ เราแน่ใจเลยว่าเขาถูกสามีทำร้ายแต่เราจะต้องลงรายละเอียดตามที่เขตอบ เรารู้ว่าเขามีปัญหาอะไรพวกนี้ บางคนมาคุยกับเราทีหลัง ตัวเลขพวกนี้ดิฉันคิดว่าเป็นตัวเลขขั้นต่ำ อีกอันหนึ่งที่ดิฉันลืมเรียนให้ทราบคือผู้หญิงทุกคนที่จะให้เราสัมภาษณ์นั้นจะต้องยินยอมพร้อมใจ โดยเราจะต้องอธิบายให้ฟังก่อนว่าการสัมภาษณ์นี้จะมีข้อดีข้อเสีย เขาจะได้ผลประโยชน์ เสียผลประโยชน์อย่างไรบ้าง และที่สำคัญคือเราจะต้องขอให้เขาหาสถานที่ที่พูดคุยสัมภาษณ์กันแล้วไม่มีใครอยู่ด้วยเนื่องจากว่าคำถามค่อนข้างละเอียดอ่อน

ทั้งหมดนี้เป็นระเบียบวิธีวิจัยและที่มาที่ไปของงานวิจัยนี้

■ **วาสนา อิมเอม***

...อยากเชิญชวนไม่ว่าพวกเราเองหรือว่าคนใกล้ชิดของพวกเราที่เผชิญหน้ากับเหตุการณ์นี้ เราออกมาร่วมมือกันเถอะที่จะหยุดยั้งภัยเงียบ อย่างน้อยที่เราทำได้คือสร้างความตระหนักว่าเรื่องเหล่านี้ไม่ใช่เรื่องปกติธรรมดา...ให้เราร่วมสร้างจิตสำนึกแล้วยุติความรุนแรงในบ้านร่วมกัน...

การที่จะพูดถึงขนาดความรุนแรงจะต้องดูก่อนว่าคำนิยามที่บอกว่า เคยถูกระงับความรุนแรงมาก่อนหมายถึงอะไร เป็นเพราะว่าผู้หญิงลงมือก่อนหรือเปล่าผู้ชายถึงตอบโต้ ตบตีหน้อยเดียวหรือเปล่า สำหรับคำนิยามการถูกระงับทางกายจะมีอยู่ 2 ระดับ ปานกลางกับรุนแรง จะเห็นว่าระดับปานกลางจะพูดถึงว่าคุณเคยหรือเปล่าที่ถูกตบหน้า ขว้างของใส่แบบเจตนาจะให้เจ็บ ถูกผลักกระแทกแบบเจตนาจะทำร้าย ถูกระงับแบบนั้นหรือเปล่า ระดับรุนแรงของเราก็คือ 1.เคยถูกคู่ของเขาส่งของตีด้วยสิ่งของที่อาจทำให้เจ็บ 2.เตะ ลาก ทบตี 3.รัดคอ เอาไฟลน ข้อถัดไปก็คือขู่ว่าจะใช้อาวุธหรือลงมือใช้อาวุธทำร้าย อันนี้คือนิยามที่จะตอบกระทู้ที่ตั้งคำถามใน sanook.com ว่าทำอะไร ถ้าหากถูกระงับแม้หนึ่งครั้งในบรรดา 6 กรณีนี้ ถือว่าเคยถูกระงับซึ่งจะมีรายละเอียดว่าความถี่เป็นอย่างไรบ้าง

ในเรื่องทางเพศนี่เป็นสิ่งซ่อนเร้น ที่คนอาจจะไม่พูดคุยกันมากนัก เราตั้งคำถามไว้ สามกรณีเราถามว่าในการใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันกับคู่ของคุณเคยมีบ้างไหมที่คู่ของคุณเคยใช้กำลังบังคับให้มีเพศสัมพันธ์ คุณไม่ได้อยากจะมีแต่เขายังบังคับหลบนอน ถ้าเป็นคนแปลกหน้าอันนี้เขาเรียกว่าข่มขืน ชินใจแต่คำๆ นี้พอมาใช้กับสามีภรรยารู้สึกว่ามันแปลก เรื่องหลบนอนเป็นเรื่องธรรมดาของสามีภรรยา ข้อที่

* ในที่นี้ได้ตัดการเสนอรายละเอียดข้อค้นพบเรื่องตัวเลขออก เนื่องจากมีการปรับปรุงรายงานการวิจัย และได้คิดคำนวณตารางขนาดของความรุนแรงใหม่ โดยแยกเสนอเป็นรายจังหวัด ตัวเลขจึงแตกต่างไปจากการนำเสนอในการสัมมนาที่เป็นภาพรวมของสองจังหวัด ผู้สนใจโปรดดูรายงานการวิจัยเรื่อง ความรุนแรงในชีวิตคู่กับสุขภาพผู้หญิง ที่ตีพิมพ์เป็นรูปเล่มเรียบร้อยแล้ว

สองต้องยอมมีเพราะกลัวว่าถ้าไม่มีสามีจะนอกใจ จะไปลงมือกับลูกกับใคร ทำให้เรากลัวและต้องมีข้อที่สามถูกบังคับให้มีเพศสัมพันธ์ที่ผิดธรรมชาติ น่ารังเกียจ

ทางด้านจิตใจเราถามใน 4 กรณี แต่ในที่นี้จะขอไม่เสนอรายละเอียดซึ่งในรายงานจะมีอยู่คร่าวๆ เคยมีบ้างไหมที่ผู้หญิงเคยถูกคู่ของตัวเองแสดงอาการดูถูกเหยียดหยาม เหยียดหยามในลักษณะที่เรารู้สึกไม่ดีกับตัวเอง คนรักกันไม่ควรจะแสดงอาการแบบนั้น ก็อาจจะมีการแสดงก่อนให้ผู้ชายรู้ สองคือแสดงให้รู้ว่าไม่มีความสำคัญ ทำให้แอบอายต่อหน้าคนอื่นซึ่งพรั้งนี้จะมีกรณีศึกษา 5 คน 5 รายจะมาเล่าให้เราฟังว่าเหตุการณ์ที่เขาเผชิญหน้าเป็นเรื่องอย่างไร มันรุนแรงแค่ไหน ทำให้กลัวจนวิธีการมอง ผู้หญิงบางคนแค่ผู้ชายมองรู้แล้ว เขามองแล้วหนาว วิธีการมองของเขา ตะโกนเสียงดัง ขว้างปาของใส่ ขู่จะทำร้ายหรือขู่ว่าจะลงมือกับคนที่รัก

มีคำถามที่น่าสนใจว่า ผลกระทบที่เกิดทางด้านร่างกายขณะตั้งท้อง โดยถามว่าขณะตั้งท้องเคยบ้างไหมที่ถูกคู่ของตัวเองทำร้ายร่างกาย เราพบว่าร้อยละ 4 ของผู้หญิงตั้งท้อง (จำนวน 1,876 ราย) ถูกคู่ของตัวเองทำร้าย โดยคู่ก็รู้ว่าตั้งท้องอยู่ และในบรรดาผู้หญิงที่ถูกทำร้ายร่างกายทั้งหมดที่มีอยู่ 586 รายจากตัวอย่างของเรา 2,078 รายจะมีร้อยละ 12 หรือประมาณ หนึ่งในสิบ ถูกทำร้ายร่างกายขณะที่ท้องอยู่

กลับมาที่เรื่องของสามีทำร้ายต่อ ลองมาดูเหตุผลที่ทำให้ผู้หญิงจึงถูกกระทำรุนแรงอย่างนั้นหนึ่งในสาม บอกว่าเมา ประมาณหนึ่งในสาม เหมือนกันบอกว่าหึง ถัดไปก็คือปัญหาการเงิน หนึ่งในห้า อันนี้ปัญหาหลัก สาม อันดับแรก เมา ไม่เมาก็หึง ไม่หึงก็เรื่องเงินทำให้ลงมือทำร้ายผู้หญิงถามว่าปัจจัยอะไรบ้างมีอิทธิพลต่อการเกิดความรุนแรงต่อผู้หญิงในชีวิตคู่ เมื่อเข้าคงจะได้เห็นวิทยากรหลายท่านบอกว่าถ้าอยู่ในสภาพแวดล้อมที่มันถูกตบตี ท่านรัฐมนตรีมหาดไทยก็พูดว่าสภาพแวดล้อมในบ้านเป็นตัวสำคัญซึ่งงานวิจัยหลายๆ ที่บอกว่าสิ่งนี้สำคัญมาก

มีปัจจัยอีกข้อหนึ่ง นั่นคือ วิธีคิดของผู้หญิงที่ว่าการตบตีทำร้ายเป็นเรื่องธรรมดาหรือเปล่า เราลองมาเทียบว่าความคิดเห็นเขาเป็นยังไงบ้าง เช่น สามีจับได้ว่าภรรยานอกใจ เป็นเหตุเพียงพอไหมให้ผู้ชายลงมือทำร้ายผู้หญิง จะเห็นว่าในผู้หญิงที่ถูกทุบตี ความเห็นในเชิงเห็นด้วยจะมีมากกว่าผู้หญิงที่ไม่เห็นด้วย

วันนี้ที่เรามาพูดคุยกัน ดิฉันอยากเชิญชวนไม่ว่าพวกเราเองหรือว่าคนใกล้ชิดที่เผชิญหน้ากับเหตุการณ์นี้ เราออกมาร่วมมือกันเถอะที่จะหยุดยั้งภัยเงียบ อย่างน้อยที่เราทำได้คือสร้างความตระหนักว่าเรื่องเหล่านี้ไม่ใช่เรื่องปกติธรรมดาที่เราจะปล่อยให้เป็นเรื่องของคนในบ้านพูดคุยกัน ทำอย่างไรที่จะสร้างความตระหนักในสังคม มาร่วมสร้างจิตสำนึกแล้วยุติความรุนแรงในบ้านร่วมกัน

...ในหลายๆ ประเทศผู้เห็นเหตุจะต้องแจ้งเหตุ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐไม่ว่าจะเป็นแพทย์หรือตำรวจจะต้องแจ้งเหตุ เพราะฉะนั้นการแก้เจตคติในสังคมในเรื่องที่ว่าสามีภรรยาติกันมันไม่ใช่เรื่องลึ้นกับพื้น มันเป็นเรื่องปัญหาสังคมที่จะต้องแก้ไข...

ความเห็นจากผู้สะท้อนมุมมองของงานวิจัย

■ เพ็ญศรี พิชัยสนธิ

สำหรับเรื่องขนาดของความรุนแรงและผลกระทบที่เราสนใจกันมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งคู่สามีภรรยาในวันนี้ ถ้าหากเราดูตามหลักวิชาการขนาดของปัญหาจริงๆ แล้วมันก็ขึ้นอยู่กับหลายๆ ปัจจัยด้วยกัน แต่ขนาดของปัญหาที่ได้ในครั้งนี้ได้มาจากการสำรวจคือการทำวิจัย เพราะว่าในประเทศไทยเรายังไม่มีระบบการรายงานที่ดี ที่จริงเรื่องปัญหาว่ามันมีมากน้อยแค่ไหน เรื่องระบบการรายงาน อย่างสถานพยาบาล โรงพยาบาล สถานีตำรวจ หากมี record อันนี้ก็จะแหล่งข้อมูลอันหนึ่ง และก็มีการแจ้งเหตุการณ์ report case ก็จะเป็นอีกแหล่งหนึ่ง เพราะฉะนั้นจะเห็นว่าขนาดของปัญหาจริงๆ แล้วสามารถได้มาจากหลายแหล่ง แต่ถ้าเผื่อว่าการรายงานไม่มี การวิจัยก็จะเป็นแหล่งข้อมูลอีกอันหนึ่ง

อย่างครั้งนี้รู้สึกผู้วิจัยพยายามที่จะเลือกพื้นที่ที่เป็นตัวแทน เลือกตัวอย่างอย่างรอบคอบมาก แล้วก็ยังเข้มงวดเรื่องจริยธรรมในการเก็บข้อมูลด้วย ถือว่าเป็นงานวิจัยที่มีคุณภาพ เพราะฉะนั้นตัวเลขที่ได้พอจะใกล้เคียงความจริงมากที่สุดสำหรับปัญหาความรุนแรงระหว่างสามีภรรยาที่เกิดขึ้นในประเทศไทย ดิฉันมีตัวเลขเปรียบเทียบ เคยอ่านงานวิจัยของประเทศเม็กซิโก ความรุนแรงทางกายหรือทางเพศ อย่างของเราพบ 44 เปอร์เซ็นต์ ของเขาพบ 52 เปอร์เซ็นต์ ถ้าเป็นของญี่ปุ่นก็พบ 57 เปอร์เซ็นต์ เพราะฉะนั้นของเราถ้าหากผู้หญิงไทยไม่อายมากจนเกินไปที่จะบอก ผู้วิจัยมีเทคนิคในการถามอย่างดี คิดว่าตัวเลขนี้น่าจะใกล้เคียงความจริงพอสมควร

ที่ขนาดของปัญหาความรุนแรงในประเทศไทยอยากวิเคราะห์ลึกลงไปนิดหนึ่ง ลักษณะสังคมไทยจริงๆ แล้วอุบัติการณ์เรื่องความรุนแรงต่อผู้หญิงและเด็ก ถึงแม้ว่าเราจะพยายามเลือกให้เป็นตัวแทนอย่างไรก็ตาม แต่ในความเป็นจริงความซุกซมหรืออุบัติการณ์มันจะแตกต่างกันไปในแต่ละชุมชน เพราะว่าชุมชนต่างๆ จะมีปัจจัยภายในชุมชนไม่เหมือนกัน มีปัจจัยหลายอย่างส่งเสริมหรือปกป้องความรุนแรงต่อผู้หญิงและเด็ก อย่างลักษณะชุมชน เศรษฐกิจ วัฒนธรรม ความเชื่อในชุมชน เหล่านี้ ล้วนมีผลกระทบต่อบุติการหรือความซุกซมของปัญหา ถ้าหากชุมชนเชื่อว่าความรุนแรงระหว่างสามีภรรยาเป็นเรื่องส่วนตัว ชุมชนไม่เคยเอาใจใส่ ความรุนแรงก็จะเกิดได้มาก หรือว่าสภาพเศรษฐกิจแย่มาก เขาก็เกิดความเครียด แล้วผู้ชายที่หาเลี้ยงครอบครัวได้ไม่ดีเพียงพอเขาจะเกิดปมด้อย เกิดความรู้สึกผิด เกิดอารมณ์หงุดหงิดและก็สามารถทำรุนแรงได้

ดิฉันคิดว่าลักษณะชุมชน หรือว่าความสัมพันธ์ในชุมชนยังสำคัญใหญ่ เพราะเราพบว่าครอบครัวที่โดดเดี่ยวหรือว่าผู้หญิงที่อยู่อย่างโดดเดี่ยวจะถูกทำร้ายมากกว่าผู้หญิงที่ไม่ได้อยู่อย่างโดดเดี่ยว เพราะฉะนั้นความสัมพันธ์ในชุมชนถ้าไม่มีใครเอาใจใส่กันเลย ไม่มีใครรู้จักกันเลย ต่างคนต่างอยู่ ใครจะทบทวนกันยังงี้ก็ไม่มีใครสนใจ ความรุนแรงก็จะเกิดได้มาก ฉะนั้นไม่ว่าเราจะพยายามเลือกตัวอย่างให้เป็นตัวแทนของประเทศโดยส่วนรวมอย่างไร ต้องคำนึงถึงปัจจัยเสี่ยงต่างๆ ที่อยู่ในชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งลักษณะชุมชน ความสัมพันธ์ในชุมชน มีความสำคัญมาก เพราะจะนำไปสู่การสร้างระบบเฝ้าระวัง การรายงานผล หรือการป้องกันความรุนแรงในชุมชนได้

โดยทั่วไป ขนาดของปัญหาความรุนแรงในบ้านเรานั้นน้อยเพราะความจริงผู้หญิงที่ถูกกระทำรุนแรงจะไม่บอกใคร ถูกทุบตี ถูกทำร้าย ไม่บอกใคร เพราะว่าถูกสอนไว้ ไฟในอย่านำออก ไฟนอกอย่านำเข้า ความทุกข์ ความเดือดร้อน ปัญหาต่างๆ ในครอบครัวไม่ควรนำไปเล่าให้ใครฟัง และผู้หญิงหลายคนก็ยอมรับว่าสามีมีสิทธิตีภรรยาได้ ส่วนมากเวลาไปถามว่าทำไมถูกตี ฉันทันทีผิดเองแล้วก็เข้าไปเลยผิดอย่างนั้นอย่างนี้ แสดงว่าตัวเองก็ยอมรับอยู่ว่าเขามีสิทธิที่จะตีเพราะฉะนั้นจึงไม่ไปบอกใคร แล้วที่หลายๆ ก็คืออาย กลัวสังคมจะตำหนิว่าเป็นผู้ล้มเหลว สังคมไทยมองว่าถ้าครอบครัวล้มเหลวจะพุ่งเป้ามาที่ผู้หญิงเลยว่าไม่สามารถรักษาครอบครัวไว้ได้ อันนี้ก็ทำให้ผู้หญิงไม่อยากจะไปบอกใคร และจริงๆ ก็ไม่มั่นใจด้วยว่าไปบอกแล้วเขาจะช่วยได้หรือเปล่า บางคนอาจจะเคยไปบอกหรือไปคุยให้พ่อแม่ฟังว่าอดอันตันใจ แต่แม่เราบอกว่าการที่ต้องอดทนนะลูก เอาใจเขาไว้มั่งสิ ทำนองนี้

ในหลายๆ ประเทศที่เขาสำรวจเขาพบว่า 20-70 เปอร์เซ็นต์ ของผู้หญิงที่ถูกทำร้ายไม่เคยบอกใคร อันที่สองก็คือเรื่องที่ผู้หญิงไม่ไปแจ้งความ ด้วยเหตุผลหลายอย่าง กลัวสามีติดคุก กลัวลูกจะว่า หรือว่าไปแจ้ง แต่ตำรวจเขาก็ไม่รับแจ้งอีก มันก็ตกข้อมูล ไม่มีการลง record ของตำรวจ เรื่องตำรวจไม่รับแจ้งความนี้พวกเราที่รู้จักกันอยู่ว่าเจตคติของตำรวจเขามองสถาบันครอบครัวสำคัญ ไม่ให้แตกแยก ก็ไกลเกลี่ยแล้วให้กลับไปอยู่ด้วยกันใหม่ แต่อย่าลืมว่าอันนี้ไม่ได้แก้ปัญหาเลย ไม่มีมาตรการอะไรที่จะปกป้องความปลอดภัยของผู้หญิงในอนาคต เพราะผู้หญิงหลายคนถูกซ้อมหนักกว่าเดิม

อันที่สามก็คือปัญหาว่าไม่มีใครสนใจที่จะแจ้งเหตุ อย่างเมื่อเช้าที่ท่านประธานบอกว่าหนวกหูกมีการโวยวายตีกันทุกวันจึงแจ้งเหตุ อันนั้นเป็นสิ่งที่ดิฉันแต่ของเราไม่ค่อยมีใครแจ้งเหตุให้ได้ ตรงนี้ก็เรียกว่าทำให้ข้อมูลตกไปเหมือนกัน อันที่สี่ที่พบได้มากก็คือว่าลักษณะในบริการการแพทย์ ไม่ว่าจะเป็นแพทย์หรือพยาบาล บางทีมองเห็นรู้เลยว่าคนนี้ถูกซ้อมมา สงสัยอยู่แล้ว แต่เขาก็มีเรื่องบาดแผล ให้เราเย็บแผล แต่ครั้งจะถามก็กลัวเขาจะอายไม่กล้าถาม เพราะส่วนใหญ่ใน O.P.D. นี้ก็พลุกพล่านผู้คนเยอะแยะ ไปถามปัญหาส่วนตัวเขาเขาคงจะไม่ตอบ ดิฉันเองโดยส่วนตัวเคยถามกระซิบถาม เขาก็ปฏิเสธว่าไม่ใช่แต่ดูรูปร่างลักษณะแล้วมันน่าจะถูกรุมมาแน่ๆ เพราะฉะนั้นตรงนี้ก็ทำให้แพทย์ไม่สามารถลงวินิจฉัย ไม่มีการวินิจฉัย ไม่มีการลงใน record ตกข้อมูลไปอีก

ดิฉันคิดว่าเหตุเบื้องหลังที่ทำให้ตกข้อมูลเหล่านี้นั้นอยู่ที่เจตคติของสังคม ถ้าสังคมมองว่าเป็นเรื่องส่วนตัว ไม่ยอมให้ความช่วยเหลือเอาใจใส่ ผู้หญิงก็ไม่กล้าบอก ไม่มีความเชื่อมั่น ตำรวจก็ไม่ให้ความยุติธรรม หรือว่าไม่มีกฎหมายบังคับว่าต้องมีการแจ้งเหตุ ซึ่งในหลายๆ ประเทศผู้เห็นเหตุจะต้อง report โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ ไม่ว่าจะเป็นแพทย์หรือตำรวจจะต้องแจ้งเหตุ เพราะฉะนั้นการแก้เจตคติในสังคมในเรื่องที่ว่าสามภรรยาตีกันมันไม่ใช่เรื่องลึ้นกับฟัน มันเป็นปัญหาสังคมที่จะต้องแก้ไข ไม่ใช่เรื่องส่วนตัว สังคมต้องเข้ามาช่วย พอพูดมาถึงตรงนี้ก็อยากจะให้ข้อมูลนิดหนึ่งว่าถ้าเราอยากจะได้ระบบที่มีตัวเลขบอกได้ตลอดเวลา ไม่ต้องให้อาจารย์กฤษฎาไปสำรวจทุก 5 ปี 10 ปี หรือทุกปีเพราะว่าเสียเงินมาก แต่ถ้าเราสร้างระบบการรายงานที่ดี มีฐานข้อมูลที่ดี สามารถจะบอกเราได้ตลอดเวลาว่าปัญหาไปถึงไหนแล้ว เราสามารถจะติดตามได้ว่าปัญหาลดลงไหมหรือว่าเพิ่มขึ้น วิธีการแก้ปัญหาของเราได้ผลหรือยัง

ดังนั้นการสร้างระบบรายงานและฐานข้อมูลนี้สำคัญมาก ความจริงเรื่องนี้คณะกรรมการส่งเสริมประสานงานสตรีแห่งชาติ (กสส.) เคยเริ่มทำแล้วด้วยการสนับสนุนของธนาคารโลกแต่ว่ามันยังไม่เป็นรูปธรรมชัดเจน เริ่มต้นตั้งแต่แบบฟอร์มการเก็บข้อมูล การรายงาน เรายังไม่ตกลงกันชัดเจนว่าแค่นี้พอถึงจะดี เพราะว่าทุกคนต้องใช้เหมือนกัน ใครจะเป็นศูนย์กลางของการรวบรวมข้อมูลต่างๆ เหล่านี้ คนที่รับผิดชอบรวบรวมก็ต้องมีการวิเคราะห์ มีการเผยแพร่ข้อมูล สังคมก็จะได้ตระหนักว่าอะไรมันเป็นอะไร รุนแรงมากน้อยแค่ไหนแล้ว ความรุนแรงเป็นชนิดไหนกันบ้าง เราจะได้ป้องกันได้ไม่อย่างนั้นเราไม่มีข้อมูลเราก็ป้องกันไม่ได้ วางนโยบายก็ไม่ได้ หรือว่าจะติดตามประเมินผลการทำงานของเราก็ไม่ได้ เพราะฉะนั้นระบบการรายงานกับฐานข้อมูลนี้สำคัญมาก ดิฉันคิดว่าอยากจะให้พวกเราทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องช่วยผลักดันตรงนี้ต่อไป ทำให้เป็นรูปธรรมมากขึ้น

...ผมเชื่อว่าเราคงต้องทำงานเรื่องทัศนะยะอะ ทัศนะที่มีต่อความรุนแรง ทัศนะที่มีต่อเรื่องผู้หญิง คงต้องช่วยกันขยายความเรื่องความรุนแรงให้มันได้ทั้งระดับเล็กและระดับกว้างให้มากขึ้น ...

■ รุจน์ โกมลบุตร

งานนี้ต้องชื่นชมนักวิจัยจริงๆ ว่าทำงานที่ละเอียดละออมาก และมีตัวเลขอย่างพิสดารพันลึกจริงๆ ตอนที่ได้รับรายงานมาก็พยายามอ่านก็เห็นว่าตัวเลขที่น่าสนใจหลายเรื่อง ที่นี้ผมพยายามจะดูว่าแล้วผมเกี่ยวอะไรกับงานนี้ หรือว่าอาจารย์กฤตยาให้ช่วยมีมุมมองทางด้านสื่อหรือเปล่าก็พยายามเดานะครับว่าผมเกี่ยวอย่างไร สุดท้ายผมก็ได้รับความเห็นอันหนึ่งว่าเรื่องนี้อาจจะเป็นเรื่องทัศนะจริงๆ คือเรื่องความรุนแรงที่เกิดขึ้นผมว่าลึกๆ มันอยู่ที่ทัศนะในการมองผู้หญิงมองผู้ชาย บทบาทหญิงชายนั่นเอง หรือว่าเป็นทัศนะที่มีต่อความรุนแรงว่าเรามีต่องานนี้อย่างไร แล้วทัศนะเหล่านี้มันมาจากไหน สื่อก็ปรากฏขึ้นมาในหัวทันทีว่าอาจจะเป็นเรื่องสื่อหรือเปล่าที่อาจจะมาช่วยกันดูคราวนี้ซึ่งบังเอิญเมื่อ 2-3 เดือนที่แล้วผมกับอาจารย์ที่คณะที่ธรรมศาสตร์ช่วยกันเขียนบทความเรื่องหนึ่งก็คิดว่ามันสอดคล้องกับเรื่องนี้พอดี เพราะเราพยายามดูว่าสื่อมันบอกอะไรเรื่องผู้หญิงแล้วมันสร้างทัศนะอย่างไร

บทความชิ้นนั้นเราใช้การสังเกตสื่อ สื่อหนังสือพิมพ์ ละครโทรทัศน์ และโฆษณา นอกจากการสังเกตสื่อเหล่านั้นแล้วก็พยายามทบทวนวรรณกรรมว่ารายงานการวิจัยทั้งหลายพูดเรื่องนี้ว่าอะไรบ้าง แล้วก็ลองเขียนบทความขึ้นมาสามคน เรื่องหนังสือพิมพ์ผมไปเก็บภาพถ่ายหนังสือพิมพ์เฉพาะหน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์สามฉบับคือไทยรัฐ มติชน และบางกอกโพสต์ เจอว่าหน้าหนึ่งมีภาพทั้งหมด 83 ภาพ ในนั้น 64 ภาพเป็นภาพผู้ชายทำงาน เป็นภาพตำรวจทำงาน เป็นภาพนายกร่างทำงาน เป็นภาพรัฐมนตรี ส.ส. ส.ว. นักธุรกิจ หมอ หรือแม้แต่ รปภ. ทำงาน แต่พอไปดูอีก 16 ภาพที่

เหลือเป็นภาพผู้หญิง เป็นภาพอะไรบ้าง เป็นภาพดาราดาราโป๊ เป็นภาพดาราดาราแต่งงาน เป็นภาพสาวๆ โฟกัส เป็นภาพสาวๆ กำลังต้อนรับท่านนายกฯ คือตัวหลักเป็นภาพสาวๆ เหล่านั้นแต่ท่านนายกฯกลายเป็นองค์ประกอบไป เป็นภาพศพผู้หญิง เป็นภาพเด็กอายุ 10 ขวบตั้งท้อง

โดยสรุปภาพเหล่านี้กำลังบอกเราบางอย่างว่าคุณจะเป็นภาพได้ก็ต่อเมื่อคุณต้องสวยไว้ คุณต้องแปลกๆ เข้าไว้ พอไปดูเนื้อก็พบว่าผู้หญิงเริ่มออกนอกบ้านมากขึ้น คือไปอยู่ในพื้นที่สาธารณะมากขึ้น แต่ก็ยังต้องมีความเกี่ยวข้องกับเรื่องความสวยงามหรือเป็นเรื่องเบาแทบทั้งสิ้น เช่น รัฐมนตรีหญิงจะไปทำงานไปทำภารกิจของท่าน โฟกัสที่เราเจอก็จะเป็นเรื่องความงามของท่านว่าวันนี้ท่านใส่แว่นอะไร หรือท่านเกล้าผมยังไง หรืองานที่ท่านไปทำก็เป็นเรื่องงานเด็ก งานการกุศล ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับงานใหญ่ๆ ค่อนข้างน้อย

เมื่อมีการไปสัมภาษณ์บรรณาธิการหนังสือพิมพ์หน้าสตรี บรรณาธิการบอกว่าหน้าสตรีนี้วัตถุประสงค์คือเพื่อสื่อนิสัยของหนังสือพิมพ์ อีกอันหนึ่งที่น่าสนใจคือคนอ่านข่าวในโทรทัศน์มีการนับจำนวนว่าผู้ประกาศข่าวชายกับผู้ประกาศข่าวหญิง โอกาสในการออกหน้าจอสอดกัน ค่อนข้างเท่ากัน ต่างกัน 51.49 อะไรประมาณนี้ แต่ปรากฏว่าผู้ชายได้อ่านข่าวหนัก โฆษกหญิงได้อ่านข่าวเบา มันก็คล้ายๆ กับเรื่องน้ำหนักของความเป็นผู้นำมันก็ไปอยู่ที่ผู้ชาย แม้แต่ในข่าว

นี่เรื่องละคร อาจารย์ที่เขียนร่วมกับผมคืออาจารย์สมสุข หิมพิมาน ตั้งข้อสังเกตว่าผู้หญิงในละครไม่ค่อยมีอาชีพอะไร อาชีพอะไรไม่ค่อยแน่ใจ เป็นคนสวย แต่ไม่รู้ทำงานอะไร ครั้นจะมีอาชีพก็จะเป็นอาชีพที่สนับสนุนผู้ชาย เช่น เป็นเลขานุการ หรือเป็นอาชีพในเชิงบริการ ไม่ใช่งานใหญ่ งานหลวง เช่น เป็นนักร้อง เป็นนักแสดง ในละครละครรับเล่นเป็นนักร้อง เล่นเป็นนักแสดง เช่น สาวน้อยคาเฟ่ ขณะเดียวกันพบว่าผู้หญิงในตัวละครหญิงเริ่มมีบทบาทสำคัญๆ มากขึ้น คือเล่นเป็นตัวที่มีอาชีพสำคัญมากขึ้น แต่บทบาทในตัวละครนั้นแทบจะไม่ได้เกี่ยวข้องกับความเป็นมืออาชีพของเธอเลย

อาจารย์สมสุขยกตัวอย่างเรื่องเมียหลวง ตัวผู้หญิงเป็นอาจารย์มหาวิทยาลัยแต่แทบไม่ได้บอกเลยว่าเธอทำงานวิจัยเรื่องอะไร บอกแต่เพียงว่าเธอมีปัญหาเกี่ยวกับสามีของเธอ หรือเรื่องพิษทุกลาบล คุณสินจัยเล่นเป็นนักการเมืองก็แทบจะไม่ได้รู้เลยว่าเล่นเป็นนักการเมือง เพราะไม่เห็นเธอสนใจอะไรเป็นพิเศษเกี่ยวกับบ้านเมืองของประเทศ แต่สิ่งที่สนใจมากคือเรื่องสามีและบ้านของเธอ และจุดจบของคุณสินจัยตอนท้ายก็คือต้องเลิกอาชีพนักการเมืองเพื่อย้อนกลับบ้านอันเป็นที่รัก อีกอันหนึ่งคือเรื่องคนของแผ่นดิน นางเอกเป็นนักกิจกรรมหญิงซึ่งก้าวหน้ามากแต่จุดจบของการออกนอกบ้านคือเสียชีวิต ตายตอนจบ เพราะฉะนั้นกำลังบอกเราว่าอย่าออกนอกบ้านนะ อยู่ในบ้านดีแล้ว บ้านเป็นที่รักแล้ว

มาถึงมุมสุดท้ายเรื่องโฆษณา อาจารย์กำจร หลุยพงศ์ อยู่คณะศิลปศาสตร์ ตั้งข้อสังเกตว่าถ้าดูหลายๆ มี 2 เนื้อหา หนึ่งคืออยู่บ้านดีแล้ว แล้วก็ให้ enjoy กับวิวัฒนาการใหม่ๆ ในเรื่องของการทำงานบ้าน เช่น ผงซักฟอกเป็นเม็ด สุดท้ายก็ไม่พ้นเธอนั้นแหละเป็นคนลงมือขยำผ้า ถ้าไม่ขยำผ้าก็เอาผ้าใส่เครื่องหรือไม่ก็เอาผ้าออกจากเครื่องแล้วไปตาก หรือไม่ก็รีด ก็ไม่พ้นเธอ อีกหนึ่งคือถ้าออกนอกบ้านในโฆษณา ผู้หญิงจะต้องผจญภัย เสี่ยงภัย ยกตัวอย่างเช่น ถ้าออกนอกบ้านระวัง

นะ UV จะทำร้ายเส้นผม เพราะฉะนั้นจะต้องมียาสระผมหรืออะไรที่ป้องกัน UV หรือถ้าจะขับรถไปนอกบ้านอย่าลืมโทรศัพท์มือถือนะเดี๋ยวมันจะขึ้นมาในรถ จะได้โทรเรียกพ้อออกมาได้ หรือถ้าจะไปประชุมถ้าจกกระแสรึ่ไม่ชาวพ้อก็อย่ายก เหล่านี้เป็นกรบอกผู้หญิงว่าถ้าออกนอกบ้านค่อนข้างเสี่ยงภัยสำหรับเธอ เพราะฉะนั้นต้องเซฟตัวเองให้ได้มากที่สุด

ผมมีเรื่องซึ่งหลายๆ ท่านคงได้ยินแล้วที่ออกรายการเจาะใจที่มีคุณสุภาพสตรีถูกทำร้ายร่างกาย โดยคิดว่าเป็นพนักงานรถไฟ วันรุ่งขึ้นกลายเป็นเรื่องสนทนากันมากในหมู่เพื่อนๆ ผม เขาก็เล่ากันสนุกสนานว่าเป็นยังไง สนุกไปด้วยคิดไปด้วย แต่ก็มีเสียงเล็ดลอดว่าเป็นผู้หญิงไปขึ้นรถไฟทำไหม แล้วก็มีความว่าทำไหมไม่ร้อง ทำไหมไม่ทำให้คนอื่นเขารู้ กลายเป็นตั้งคำถามว่าทำไหมเอาตัวไม่รอด แทนที่จะตั้งคำถามว่าเธอถูกทำร้ายนะแต่กลายเป็นตั้งคำถามว่าทำไหมไม่อยู่บ้าน

คือเรื่องสื่อที่ผมว่ามันฟอร์มทัศนะพวกเรามาไม่มากนักน้อย เพราะฉะนั้นโดยสรุปก็คือว่าผู้หญิงในสื่อเรียกร้องให้คุณอยู่ทั้งในบ้าน ทำงานในบ้านให้ดี และเรียกร้องให้คุณอยู่นอกบ้านให้ดีด้วย แต่ถ้าเอาดีไม่ได้ซักเรื่อง ก็ต้องมึงวันนี้นะครับ ถูกทำร้ายกัน ไข้ไหมครับ คือในบ้านก็ต้องดี นอกบ้านก็ต้องดี ถามว่า super woman มันมีกี่คนที่ทำได้ทั้งสองเรื่อง เพราะฉะนั้นพอถูกคาดหวังไว้มาก ทำได้ไม่ดีสักเรื่องก็แย่ เช่น ในบ้าน คราวก็ต้องดี บ้านก็ต้องสวย บนเตียงก็ปฏิเสธไม่ได้ มีงานปาร์ตี้ในบ้านก็ต้องช่วยจัดให้เรียบร้อย ถ้าออกนอกบ้านก็ต้องทำงานมีอาชีพที่ไปหนุนช่วยผู้ชายเขา ถ้าจะขับรถนะก็ขับดีๆ อย่าขับคร่อมทาง คันหลังจะบีบแตรไล่ ผมว่าเป็นเรื่องที่ไม่ดีสักอย่าง เพราะมันถูกคาดหวังเยอะไปหน่อย

ข้อสังเกตที่ผมต้องงานวิจัยชิ้นนี้มีข้อเดียวครับ คือผมรู้สึกว่าการขึ้นขึ้นนี้ค่อนข้างน่าสนใจและก็พิศดารจริงๆ พิศดารไม่ได้แปลว่าแปลกนะครับ แปลว่าลึกกลับซับซ้อนดี มีหลายแง่มุม แต่มีแง่มุมหนึ่งซึ่งผมสนใจส่วนตัวแต่ทำไม่เจอคือเรื่องความรื่นรมย์ทางเพศในครอบครัว มักจะมีการพูดกันเสมอว่าปัญหาในครอบครัวส่วนหนึ่งคือเรื่องบนเตียง แต่ว่างานวิจัยนี้ไม่พบ คงจะไม่ได้ตั้งไว้นะครับ มีแต่พูดเรื่องว่าปฏิเสธสามีได้ไหมแค่นั้น แต่ว่ามันรื่นรมย์ไม่รื่นรมย์ยังไม่ได้บอก น่าเสียดายมาก

สุดท้ายผมมีข้อเสนอแนะเรื่องความรุนแรง ผมเชื่อว่าเราคงต้องทำงานเรื่องทัศนะ ทัศนะที่มีต่อความรุนแรง ทัศนะที่มีต่อเรื่องผู้หญิง คงต้องช่วยกันขยายความเรื่องความรุนแรงให้มันได้ทั้งระดับลึกและระดับกว้างให้มากขึ้น ไม่ใช่เรื่องทุบตีอย่างเดียว ซึ่งในงานวิจัยก็ระบุว่าไม่ใช่เรื่องทุบตี แต่ว่าคนยังเข้าใจเรื่องทุบตีอยู่ ยกตัวอย่างเรื่องไม่ทุบตีเช่น ผู้หญิงไม่ได้เป็นเจ้านาย ส่วนมากก็เป็นระดับล่าง ระดับกลาง แต่สูงกว่านั้นเขาสงวนเอาไว้ให้อีกเพศหนึ่ง แบบนี้เป็นต้น

ในความรู้สึกผม แบบนี้คือเรื่องความรุนแรงนะ ทำไมโอกาสคนไม่เท่ากัน 10 นิ้วเท่ากัน ต่างกันเพียงแค่อวัยวะเพศแต่ทำไม่ได้ทำงานไม่เท่ากัน หรือผู้หญิงได้ค่าแรงน้อยกว่าทุกๆ ที่ทำงานก็ไม่ได้ต่างกัน ตอนนี้อยู่ทำงานวิจัยอยู่ในชนบทในต่างจังหวัด เราก็จะมีชาวบ้านทั้งชายทั้งหญิงมานั่งคุยกัน ทำโน่นทำนี่ คุณผู้หญิงก็เริ่มกระสับกระส่ายแล้วต้องกลับบ้าน ซึ่งผมรู้สึกว่าเราจะต้องไ้กันดีกับสิ่งแบบนี้ นี่เป็นเรื่องที่เรามองตัวเองว่าเราต้องรีบกลับบ้าน ขณะที่คนที่บ้านก็มองว่าเลิกประชุมได้แล้ว กลับบ้านได้แล้ว ส่วนผู้ชายก็นั่งต่อได้ถึง 3-4 ทุ่ม เพราะฉะนั้นผมรู้สึกว่าตรงนี้ต้องช่วยกันสร้างทัศนะใหม่ว่า ทำอย่างไรให้คนเห็นเรื่องความรุนแรงเป็นเรื่องใกล้ตัวมากขึ้น แล้วเห็น

เรื่องหญิง-ชายเป็นเรื่องที่กว้างขวางมากกว่านี้

อันที่สองคือเรื่องกระบวนการเคลื่อนไหว คือผมรู้สึกที่เราต้องเอาให้ชัดว่าเรากำลังทำอะไร กระบวนการเคลื่อนไหวทางด้านผู้หญิงกำลังทำอะไร คือเราต้องเอาให้ชัดว่าเรากำลัง attack อะไร กำลัง attack ผู้ชาย หรือกำลัง attack ความคิดแบบผู้ชายเป็นใหญ่ ผมเชื่อว่าเราไม่ได้ attack ผู้ชายแน่ๆ เรากำลัง attack ความคิดแบบผู้ชายเป็นใหญ่ซึ่งมันเป็นรากของปัญหาอยู่ แต่ผมรู้สึกว่ามัน attack ผู้ชายไปด้วยไม่มากนักน้อย ผมเคยให้นักศึกษาทำการศึกษาลittle นะครับ เข้าไปดูในกองบรรณาธิการของแม็กกาซีน เลือกแม็กกาซีนที่มีผู้หญิงเป็นบรรณาธิการ แล้วดูว่า content เป็นยังไง ก็ปรากฏว่า content ไม่ได้ต่างจากที่ บ.ก.เป็นผู้ชายเลย เพราะทั้งสองเพศนี้รับความคิดผู้ชายเป็นใหญ่มากอดมสมบูรณ์

ดังนั้นผมเสนอว่าเราต้องทำให้ชัดว่าเรา attack ความคิดผู้ชายเป็นใหญ่ ส่วนผู้ชายจะคิดอย่างไร ก็เรื่องของเขา ผู้หญิงที่คิดแบบผู้ชายเป็นใหญ่ก็ไม่ใช่ไม่มี มีเยอะอยู่ ยกตัวอย่างการวิจัย อันนี้ที่อาจารย์ release ออกไปก็โดนทันที คิดมากไปหรือเปล่า กระบวนวิจัยไม่ดีหรือเปล่า ถูกตั้งคำถามทันที แต่ทำงานวิจัยก็ถูกตั้งคำถามแล้ว ถ้าไปทำงานวิจัยเรื่องอื่นไม่เป็นไร แต่ถ้าทำงานวิจัยเรื่องนี้มันจะถูกทันที

ข้อเสนอที่สาม คือ เวลาที่มีความรุนแรง เป็นเรื่องปัญหาในเชิงผู้หญิงเกิดขึ้น เรานึกออกว่าเราจะไปหาใคร ทางองค์กรทำงานผู้หญิง คือเรานึกออกว่าเราจะไปไหนบ้างซึ่งเป็นเรื่องดี แต่ว่าก็จะต้องทำให้องค์กรเหล่านี้มีความเข้มแข็งมากขึ้น เมื่อที่ผมเห็นว่าสาเหตุของความรุนแรงในบ้านส่วนหนึ่งเกิดจากการดื่มสุรา ผมสนับสนุนว่าเมื่อวานนี้เขาเริ่มเก็บภาษีแล้วใช้ไหมครับ เอาไปให้ สสส. คือส่วนหนึ่งต้องเจียดมาเป็นกองทุนกลางเพื่อเอาไปรณรงค์ทางสุขภาพให้คนงดเหล้า ให้คนเลิกบุหรี่ให้ได้ ผมว่าพวกเราน่าจะไปขอดึงกองทุนจากเหล้าบ้างเหมือนกัน เพราะเหล้าทำให้เกิดความรุนแรงในบ้าน ไปเอาภาษีเหล้าส่วนหนึ่งมารณรงค์เรื่องนี้

ข้อสุดท้ายผมไม่แน่ใจว่างานนี้มีโลโก้บ้านนี้คืออะไร ไม่แน่ใจว่าเราฝากความหวังนี้ไว้กับที่บ้านจริงหรือเปล่า ฝากได้ไหม ไม่รู้ละ ผมรู้สึกว่าออกนอกบ้านก็ถูกขู่ข่าอย่าออกมานอกบ้าน อยู่ในบ้านก็เดี๋ยวผิวมากลบบากก็โดนอีก ผมเลยรู้สึกที่บ้านก็ใช้ส่วนหนึ่ง แต่ว่าอาจจะต้องขยับ เช่นผมเห็นว่าอาจจะไม่ใช่เรื่องบ้าน แต่เป็นเรื่องทัศนคติคนจริงๆ ต้องทำทัศนคติให้เห็นว่าเรื่องนี้เป็นเรื่องสิทธิของคน เขาจะเพศอะไรก็เรื่องของเขา เขาจะเป็นชายรักชาย หญิงรักหญิง จะเป็นผู้ชายรักผู้หญิง ผู้หญิงรักผู้ชาย รักมากกว่าก็เพศก็แล้วแต่ เรื่องของเขา แล้วเขาก็มีความถนัดไม่เท่ากัน ก็ต้องปล่อยให้เขาเป็นในสิ่งที่เขาอยากเป็นและเราก็ต้องเคารพสิทธิของความเป็นมนุษย์ซึ่งกันและกัน ซึ่งผมรู้สึกว่าอันนี้สื่อช่วยได้เยอะ พวกเราทำงานกับคนเขียนบทละครมั่งก็ได้ ให้นักการเมืองหญิงประสบความสำเร็จก็ได้ไม่ต้องกลับบ้าน

บังเอิญที่บ้านมีเคเบิล มีละครฝรั่งดีๆ อยู่ 2 เรื่องนะครับ เรื่อง E.R. ผมจะยกตัวอย่างว่านี่เป็นเรื่องของการทำงานให้การศึกษาคนจริงๆ เลย ครั้งที่แล้วนะครับมีคู่หญิงรักหญิง ผู้หญิงคนหนึ่งถูกส่งมาที่โรงพยาบาลด้วยอาการหมดสติไปแล้วและกำลังจะเสียชีวิตแน่ๆ แต่ปรากฏว่าเพื่อนสนิทของเธอเป็นหญิงรักหญิงอยู่กันนาน 20 ปีแล้ว ผู้หญิงคนที่เป็นหญิงรักหญิงที่ไม่ป่วยเดินเข้ามาแล้ว

บอกว่าฉันเป็นแฟนเขา แค่นี้ก็บอกแล้วว่ามันคือการให้การศึกษาคนว่าคนที่เป็นผู้หญิงก็รักกันได้ เป็นคู่กันได้ ขณะที่หมอพยายามจะบอกว่าจะต้องตัดสินใจแล้วว่า จะยุติการรักษาหรือเปล่า แต่ในกฎหมายสหรัฐฯ ไม่อนุญาตให้คนที่เป็นผู้หญิงรักหญิงตัดสินใจแทนได้ว่าควรจะยุติการรักษาหรือเปล่านั้น หมอก็ต้องหาว่าผู้หญิงที่กำลังจะตายนี้มีญาติใหม่ ญาติทางกฎหมาย ก็สืบกันใหญ่ว่ามีญาติเป็นพี่ชาย หมอก็โทรศัพท์ไปหาบอกว่าน้องสาวคุณกำลังจะเสียชีวิต ต้องยุติการรักษา คุณคิดยังไง ผู้ชายทางโน้นก็บอกว่าขอให้รักษาต่อไป ก็คือต้องทรมานต่อไปทั้งๆ ที่ผู้ที่ใกล้ที่สุดไม่อยากให้รักษาแล้ว อันนี้ผมว่าเป็นการให้การศึกษาคนชัดเจนโดยผ่านละคร

อีกเรื่อง Sex and the city หลายๆ ท่านคงได้ดู ผู้หญิงบอกผู้ชายได้ว่าฉันไม่ชอบเมื่อคืนไม่มันเลย หลายๆ ท่านอาจจะไม่ชอบนะที่ผมพูดแบบนี้ แต่ว่านี่คือการให้การศึกษาคนว่าทำไมพูดไม่ได้ ผมยังยืนยันจริงๆ ว่าเรื่องนี้สื่อช่วยได้ ช่วยกันคนละนิดละหน่อยแล้วก็ปรับทัศนคติคนหนังสือพิมพ์เมื่อเช้าพาดหัวข่าว เขี่ยกัญชาตี คือเขาประชุมบรรณาธิการวันนี้จะมีเรื่องการเลี้ยงเหี้ยเพื่อหารายได้ เขาเลยกระแนะกระเหน็บว่าเหี่ยกัญชาตี นี่คือการทัศนคติในการมองเหี้ยแล้วเราก็อ้าก้นใช้ไหม แต่ถ้าเกิดมองว่ามันคือสัตว์ชนิดหนึ่ง ทำมาหากินได้ ถ้ามันทำให้ชาติรอดก็เอาสิ แต่ว่าสื่อกำลังสร้างทัศนคติว่าเหี้ยไม่เอา

...สิ่งที่ตั้งคำถามคือ ความคิดเรื่องผู้ชายมีอำนาจมากกว่าผู้หญิง มากจนผู้หญิงไม่มีโอกาสจะใช้สิทธิโอกาสของตัวเองอย่าง que ผู้ชายมี นี่คืคำถามที่สำคัญไม่ใช่เรื่องของ การโจมตีผู้ชาย...คิดว่าตรงนี้มีความสำคัญมากในการที่จะก่อให้เกิดความเข้าใจ...

ความเห็นจากผู้เข้าร่วมสัมมนา

■ วีระดา สมสวัสดิ์

ศูนย์สตรีศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ดิฉันมีอยู่สองประเด็น ประเด็นที่หนึ่ง ดิฉันคิดว่าที่ท่าน รมต. มหาตมไทยพูดเมื่อเช้านี้ คิดว่ามันมีความเกี่ยวข้องกับรายงานวิจัยที่ออกมาในเรื่องผู้หญิงริเริ่มในการทำร้ายคู่หรือสามีก่อน ดิฉันสนใจที่จะรู้ต่อไปว่าเรามีการถามคำถามในรายละเอียดหรือไม่ว่าทำไมเขาถึงริเริ่มทำร้ายก่อน เพราะว่ามันเชื่อมโยงกับที่ท่านรัฐมนตรีพูดเมื่อเช้านี้ว่าพอผู้หญิงมีสิทธิมากขึ้น ผู้หญิงก็ทำร้ายผู้ชายมากขึ้น ซึ่งฟังดูแล้วตกใจว่าถ้าหากความคิดนี้มันเผยแพร่ออกไปมันจะทำให้เกิดความเข้าใจผิดว่าการที่ผู้หญิงมีสิทธิเพิ่มมากขึ้นแล้วก็เลยใช้กำลังกับผู้ชายมากขึ้น มันคืออะไรกัน เราควรที่จะพิจารณาว่าผู้หญิงควรจะอยู่อย่างนี้ต่อไป ไม่ควรจะมีสิทธิต่อไปหรือเปล่า เพราะว่ามันน่าจะมีสาเหตุอะไรมากมาย

มีปรากฏการณ์หลายอย่างในประเทศสแกนดิเนเวียที่ดี ในประเทศที่จะบอกได้ว่าผู้หญิงก้าวหน้ามากขึ้นแต่ผู้ชายมีปัญหา เพราะผู้ชายไม่พร้อมที่จะรับความเปลี่ยนแปลงของผู้หญิงในการที่จะมีสิทธิมากขึ้น เพราะฉะนั้นก็มีปัญหาทางจิต จะต้องมีการเปิดคลินิกเพื่อผู้ชายมากขึ้น เราก็ไม่ทราบว่าการที่ผู้หญิงริเริ่มในการทำร้ายนั้นมันเกิดขึ้นจากการที่ผู้ชายกดดันในลักษณะต่างๆ หรือเปล่า

ดิฉันอยากจะขออ้างอิงถึงหัวข้อที่ท่านรัฐมนตรีน่าจะได้พูด แต่ว่าน่าเสียดายที่ท่านไม่ได้พูดตามหัวข้อที่ทางผู้จัดได้เตรียมไว้ก็คือ นโยบายและมาตรการของรัฐไทยในการแก้ไขปัญหาความรุนแรงต่อ

ผู้หญิง และเท่าที่ดิฉันทราบมีการโฆษณากันประปรายแต่อย่างที่ไม่มีการดำเนินการจากรัฐบาล ก็คือมีนโยบายที่จะสร้างศูนย์ครอบครัว ดิฉันไม่ทราบว่าข้อมูลนี้ใครจะให้เพิ่มเติมได้บ้าง แต่ที่เป็นห่วงเท่าที่ทราบควรจะสร้างศูนย์ครอบครัวในพื้นที่ในท้องถิ่นทั่วประเทศ ซึ่งอาจจะเป็นทุกอำเภอหรือว่าทุกตำบลในลักษณะที่ว่าศูนย์ครอบครัวนั้นจะสร้างขึ้นมาก็เพื่อที่จะแก้ไขปัญหาในครอบครัว อันนี้คิดว่าเป็นสัญญาณอันตรายถ้าหากรัฐบาลไม่พร้อม ในการจัดเจ้าหน้าที่บุคลากรศูนย์ครอบครัวที่ให้คำแนะนำสมาชิกในครอบครัวที่มีปัญหาเรื่องความขัดแย้ง เรื่องการทำร้ายทุบตีกัน เรื่องความรุนแรงในครอบครัว ไม่พร้อมในเรื่องความเข้าใจในปัญหาของผู้หญิง ไม่พร้อมในทักษะที่มีอคติต่อผู้หญิง แล้วก็พยายามที่จะรักษาสัมพันธภาพเชิงอำนาจที่ผู้ชายเป็นใหญ่อยู่ในครอบครัว ที่จะต้องยอมฟังหัวหน้าครอบครัว ที่จะต้องให้ผู้หญิงเป็นที่รองรับทางอารมณ์ของผู้ชายต่อไป

ดิฉันคิดว่าพวกเราจะต้องสนใจในประเด็นนี้ แล้วก็ติดตามกันต่อไป และก็พยายามที่จะป้องกันไม่ให้ปัญหาในเรื่องการสร้างศูนย์ครอบครัวแบบเหวี่ยงแหขึ้นมาเพราะว่ามันก็จะเท่ากับว่าเป็นการทำให้ผู้หญิงอยู่ในภาวะที่มีความกดดัน ภาวะถูกระทำความรุนแรงต่อไป และก็อาจจะเพิ่มขยายความรุนแรงทั้งจำนวนและ degree ก็ได้

■ ทองดี โพธิยอง

จากองค์กรผู้หญิงชาวบ้าน จังหวัดเชียงใหม่

ดิฉันมีความคิดที่มองต่างมุม เป็นข้อเสนอแนะต่อผู้ที่ทำการวิจัย ไหนๆ ก็วิจัยเรื่องของผู้หญิง อยากให้คณะชุดนี้ทำงานต่อ แต่อยากจะให้วิจัยผู้ชายที่ทำงานเป็นผู้ใหญ่ผู้โตในบ้านเราเพราะว่าการที่เราจะให้ผู้ชายระดับฐานล่างที่ทำงานได้ไปเอาข้อมูลจากผู้หญิง เราอยากมีมุมมองผู้ชายที่ทำงานหลายระดับ อย่างบางท่านที่เป็นรัฐมนตรี ดิฉันเป็นผู้หญิงชาวบ้านก็อยากจะเห็นผู้ชายอีกระดับหนึ่ง ในผู้ชายที่ทำงานเป็นนักการเมือง ทำงานเป็นข้าราชการ และนอกจากนั้นก็อยากจะเห็นนักธุรกิจ แต่วิจัยเหมือนวิจัยผู้หญิงที่ถูกกระทำ เขาบอกว่าคนระดับสูงจิตใจต้องสูง ดิฉันอยากเห็นมุมมองตรงนี้ ถ้าทำได้ในเรื่องที่อาจารย์ผู้ชายพูดไว้เมื่อกี้นี้มันจะแก้ไขไปพร้อมๆ กัน ถ้าเราหาทางออกของปัญหาที่จะแก้ไขให้ผู้หญิงทุกคนอยู่อย่างมีความสุข จึงอยากให้คณะวิจัยชุดนี้ทำวิจัยต่อ แต่วิจัยในผู้ชาย

■ อรทัย พงศ์แถว

จากประชาคมจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ขอสนับสนุนอาจารย์รุจน์เรื่องสื่อ ซึ่งดิฉันก็เป็นสตรีรากหญ้าก็เห็นว่าสื่อมันสำคัญมากที่ทำให้ชีวิตผู้หญิงมันเปลี่ยนแปลงไปในทางหนึ่งโดยที่ปฏิเสธไม่ได้เลย สื่อโทรทัศน์สำคัญมาก สื่อหนังสือพิมพ์ ดิฉันเห็นพาดหัวข่าวทุกวัน วันนั้นมาลัยไทยรัฐ แทนที่มันจะเป็นดอกมะลิหรือดอกกุหลาบ ก็เป็นผู้หญิงแก้ผ้า ผู้หญิงมีค่าแค่ระดับ sex ของผู้ชายเท่านั้นหรือ

เสียดายวันนี้ไม่ได้เชิญผู้ชายมา เราจะวางยุทธศาสตร์ต่อต้านผู้ชายในเรื่องการรุนแรง น่าจะเอาผู้ชายมาด้วย ผู้ที่ทำให้ผู้หญิงมีปัญหาในวันนี้ ไม่ใช่มาให้องค์กรสตรีที่ทำหน้าที่อยู่นี้รุนแรงแล้ว

บันทึก

9

รายการวันศุกร์ ที่ 9 พฤศจิกายน 2544

พอทำวิจัยออกมาก็โดนวิจารณ์ว่าอย่างนั้นอย่างนี้ เหมือนกับผู้ชายที่กำลังถูกลิตรอนสิทธิว่าข้าเคยใหญ่ แกอยู่เฉยๆ เป็นแม่บ้านนะดีแล้ว สมัยนั้นมันคงไม่ใช่ รัฐธรรมนูญมาตราต่างๆ ให้สิทธิความเท่าเทียม แต่นั่นมันเป็นภาคทฤษฎี แต่ปฏิบัติจริงๆ ผู้หญิงกลับต้องไปอ่อนน้อม ทำทุกเรื่องตั้งแต่สาแก่เบื้อยันเรือบบ ทำทุกอย่างถ้าไม่ถูกใจสามีก็มีคนตำหนิตติง หลายๆ อย่างผู้หญิงต้องอดทนทุกเรื่อง สื่อบอกว่าสำคัญ เคยพูดหลายๆ ครั้งว่าทุกอย่างสื่อมันจะหลอมจิตใจของคนเอาแบบอย่าง บางคนซึ่งอยู่นอกๆ ฐานหรือชายขอบไม่มีโอกาสที่จะมีกระบวนการแลกเปลี่ยนแบบนี้ในสังคมของเขา

ดิฉันอยู่ข้างล่างนี้เห็นความรุนแรงที่ทันท้อจะไม่เจอ สามีกรรยาตบตีกันแทบจะฆ่ากันเลย สามีเอาผิดแทงกรรยาโดนเฉียดๆ เลือดไหลนิดหน่อย กรรยาก็เอาขวดตีหัวสามี ต่างคนต่างเลือดไหล แล้วเขาก็ถอยคอกันไปหาหมอ กลับมาเขาก็มานั่งกินเหล้าด้วยกัน นี่มันคืออะไรของสังคม แล้วผู้หญิงก็จะถูกสอนว่าเราต้องทนนะ เป็นพุทธด้วยต้องผัวเดียวเมียเดียว แล้วผู้ชายที่เหียวไปล่าสอนละ ทำไมไม่บอกว่ามีผัวเดียวเมียเดียว ทุกอย่างก็จะมาลงที่ผู้หญิงว่าไม่ได้ออย่างนั้นอย่างนี้ ซึ่งผู้หญิงนี่เป็นคนที่ถูกกด ถูกกระทำมาตลอดทั้งภายนอกและภายใน ภายนอกก็คือทางร่างกาย ภายในก็คือด้านจิตใจ ด้านจิตใจมันเป็นเรื่องที่รุนแรงของสังคมมันมีผลกระทบต่องูอย่างที่เราจะพูดถึงในสัปดาห์หน้า

แต่ผู้หญิงทำได้ไหม อยากจะทำงานนอกบ้าน อยากจะทำสังคมให้ดีขึ้น แต่พอออกข้างนอก แต่งตัวให้สวยหน่อย โอ้โฮเป็นไง...จะไปหาผัวหรือไง คนเดียวก็เหลือรับประทานอยู่แล้ว มันไม่จำเป็นหรอกที่จะหาแบบนั้น ขออย่าว่าสื่อ ไม่ใช่ให้องค์กรผู้หญิงตรงนี้จะทำด้านเดียว ทำอย่างไรเราจึงจะให้สื่อมีส่วนร่วมเพราะเคยไปพูดกับสื่อเขาบอกมันเป็นธุรกิจ ซึ่งธุรกิจของเขาก็ทำเพื่อความอยู่รอด ตรงนี้จิตสำนึกของสื่อควรจะมีความเป็นธุรกิจซึ่งให้ประชาชนเลือกเอาว่าคุณจะบริโภคแบบไหน ไม่ใช่ขยัดเหยียด มันไม่มีสิทธิที่จะป้องกันตัวเองได้เลย และขออย่าอีกว่าสตรีชายขอบเขาไม่มีโอกาสมีเวทีอย่างนี้ เขาก็จะได้สื่ออย่างนั้นไปสะท้อนปัญหาของสังคมให้เขาเห็นแล้วมันจะเห็นด้านเดียว ไม่มีโอกาสที่จะมาแย้งตรงนี้ ไม่มีโอกาสที่จะเห็นหลากหลาย

อยากให้เปิดเวทีนี้ให้กว้างกว่านี้ เรื่องที่ให้อำนาจในผู้ชายอย่างที่คุณแม่ทองดีบอก เห็นด้วย เราก็อยากดูมุมมองของผู้ชายที่เขาเป็นนักบริหารเป็นผู้นำเขาคิดยังไง เมื่อทำวิจัยตรงนั้นเขาแนวคิดของเขามาสะท้อนกับปัญหาของเรา มันก็จะแก้ปัญหาถูกจุด

■ อรอนงค์ โก๊ะเจริญ

จากชุมชนพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ

ขอความสันติจงประสบแก่ท่านผู้จัดสัมมนา ท่าน ส.ส. และท่านคณาจารย์ รวมทั้งท่านผู้มีเกียรติทุกท่าน วันนี้เราคุยกันเรื่องการยุติความรุนแรงที่ผู้ชายกระทำต่อผู้หญิง แต่ดิฉันคิดว่าเราเคยดูตัวเราเองหรือเปล่า ความจริงผู้หญิงเราต้องค้นหาตัวเองก่อนว่าสาเหตุของความรุนแรงที่เกิดขึ้นนั้นเป็นเพราะเราขมหรือเปล่า ดิฉันยกตัวอย่างง่ายๆ เมื่อสามีกรรยาทะเลาะกัน ผู้หญิงถูกทำร้าย แต่พอเราเข้าไปช่วยเหลือ ถามว่าคุณถูกสามีคุณทำร้ายทำไมคุณไม่เลิกกับเขาละ ไม่มีใครยอมมันแสดงว่าคุณยอมให้เขาทำร้าย เราต้องยอมรับว่าผู้หญิงเราอ่อนแอ เราอ่อนแอทั้งร่างกายและจิตใจ

โดยเฉพาะจิตใจเราอ่อนแอมากๆ สาเหตุที่เราให้เขาทำร้ายอยู่ตลอดเวลาเราต้องยอมรับว่าเราอ่อนแอ เราเอาชนะจิตใจตัวเองไม่ได้ ในขณะที่สามีเราทำร้ายเราแสนสาหัส ถูกทุบถูกตี แต่ถามว่าถ้าสามีเราจะไปมีภรรยาใหม่ เราหวังเราถึง เพราะฉะนั้นเราต้องยอมรับตัวเราเองก่อนว่าเรายอมรับสภาพอย่างนั้นหรือเปล่า ผลงานวิจัยที่คณาจารย์ได้วิจัยมา เรายอมรับว่าเป็นเรื่องดีมาก ๆ เพราะเรากำลังรู้ว่าผู้หญิงเราถูกทำร้าย

แต่ในขณะที่เดียวกันดิฉันมองว่าสิ่งที่เราต้องรณรงค์ก็คือ รณรงค์ให้ทุกคนรู้จักหน้าที่ รณรงค์ให้ผู้ชาย/สามีรู้จักหน้าที่ เราควรจะเรียกร้องในเรื่องพวกนี้มากกว่า เรายอมรับว่าผู้หญิงเรามีปัญหาเยอะมาก ปัญหาในครอบครัวเป็นหลัก ครอบครัวก็เป็นฐานของสังคม ถ้าในครอบครัวมีปัญหา นั่นหมายถึงสังคมก็จะมีปัญหาไปด้วยโดยอัตโนมัติ เรากำลังเรียกร้องสิทธิในความเท่าเทียมกันระหว่างหญิงกับชายแต่เราไม่รู้หน้าที่ของตัวเอง เราบอกว่าในครอบครัวเราต้องใครคนใดหนึ่งเป็นผู้นำ คนในครอบครัวสองคนแข่งกันเป็นผู้นำ ถามว่าลูกจะตามใคร ผู้หญิงอยากจะเป็นผู้นำหรือผู้ชายอยากจะเป็นผู้นำ

แต่ถ้าเรายอมรับว่าเราเป็นคนอ่อนแอกว่าเราให้ผู้ชายเป็นผู้นำ เมื่อผู้ชายเป็นผู้นำแล้วถามว่าเขารู้จักหน้าที่ของการเป็นผู้นำในครอบครัวหรือเปล่า ตรงนั้นต่างหากที่เราต้องเรียกร้องแล้วก็สอนเขาบอกเขา และในขณะที่เดียวกันถามว่าเราเป็นภรรยาเรารู้จักหน้าที่ของความเป็นภรรยาหรือเปล่า เราทำหน้าที่ของภรรยาที่ดีหรือเปล่า เราทำหน้าที่ของความเป็นแม่ที่ดีหรือเปล่าตรงนี้ เป็นเรื่องสำคัญ ถ้าเราบอกว่าวิธีการที่จะยุติความรุนแรง เราคงต้องเรียกร้องให้ผู้ชายหันมารับผิดชอบต่อครอบครัว นั่นคือวิธีการที่ดีที่สุด ปัญหาหนึ่งที่เกิดความรุนแรงก็คือสามีอาจจะดื่มเหล้า ในสังคมทั่วๆ ไปผู้ชายหรือหัวหน้าครอบครัวมักจะติดเหล้า เมื่อติดเหล้าก็มาทำทารุณกรรมต่อผู้หญิง ถามว่าทำไมรัฐผลิตเหล้า เพราะฉะนั้นมันขัดแย้งกันอยู่ ในขณะที่เรารณรงค์ รัฐเองก็พยายามจะไม่ให้เกิดความรุนแรงพวกนี้ เพราะฉะนั้นสิ่งที่ดิฉันอยากจะเรียกร้องให้พวกเราจัดสัมมนาเรียกร้องและรณรงค์ให้ผู้ชายรู้จักมีความรับผิดชอบในครอบครัว

■ เสาวภา ไพธียวัฒน์

ผู้อำนวยการกลุ่มพัฒนานักศึกษา สำนักงานสภาสถาบันราชภัฏ กระทรวงศึกษาธิการ

สิ่งที่อาจารย์ทำมาดีแล้ว ดีมาก ชื่นชม แต่อยากจะให้มีหัวข้อที่มีผลต่อทางการศึกษาด้วย จุดเน้นในเรื่องของสังคมอยู่ในระดับที่ดีแล้ว แต่จะหาอะไรที่จะทำให้নাข้อสรุปผลการวิจัยของคณะนำเสนอต่อกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อที่จะได้ใส่เข้าไปในเรื่องสิทธิและหน้าที่ หรือว่าการเป็นผู้นำของเด็กที่สะท้อนจากผู้หญิงหลายๆ คนว่าเราให้ความสำคัญกับผู้ชายในการเป็นนักบริหารหรือเป็นอะไรก็ได้ แต่ ก็จะเป็นลักษณะของการปลูกฝังเรื่องความแตกต่างของชายหญิง เพราะฉะนั้นอยากให้มีการนำไปขยายผลทางการศึกษาที่จะทำให้เยาวชนรู้จักตัวเอง รู้จักหน้าที่ เพื่อให้ซึมลึกและפורมบุคลิกภาพของเด็ก ไม่ใช่อย่างครอบครัวศึกษาก็มายกตัวอย่างครอบครัวที่สมบูรณ์ ในส่วนที่สองน่าจะทำวิจัยว่าอะไรคือปัจจัยทางลึกที่มันเป็นค่านิยมหรือรากฝัง หรืออะไรก็ได้แล้วแต่ที่มันมีผลต่อการยอมรับการทำรุนแรงต่อผู้หญิงว่ามันเป็นธรรมดา

■ เชิดชู อริยศรีวัฒนา จากโรงพยาบาลเด็ก

ชื่นชมที่มืงานวันนี้เพราะว่า จริงๆ แล้วความรุนแรงในครอบครัวเป็นต้นเหตุของความรุนแรงในสังคม มีงานวิจัยหลายอย่างที่บอกว่าเด็กที่เติบโตมากับความรุนแรงในครอบครัวที่พ่อทำร้ายแม่ แม่ทำร้ายลูก ก็ต่อๆ กันไปลูกก็เอาไปทำร้ายคนอื่นนอกบ้าน เพราะฉะนั้นการยุติความรุนแรงในสังคมจะต้องเริ่มจากความรุนแรงในครอบครัว เราอาจจะรณรงค์นโยบายของรัฐบาลในการแก้ปัญหาความรุนแรงนี้ไม่ได้ เพราะจะเห็นว่าผู้หญิงจะได้รับความรุนแรงทั้งในครอบครัวและนอกครอบครัว ถูกข่มขืน ตั้งห้องไม่มีพ่อ สังคมก็ไม่ยอมรับ บางทีถูกไล่ออกจากบ้านแม้แต่ครอบครัวของตัวเอง เพราะฉะนั้นต้องเริ่มจากครอบครัว

จริงๆ แล้วครอบครัวของคนไทยมักจะซับซ้อนที่จะมีลูกชายและยกให้ลูกชายเป็นใหญ่ ไม่เคยต้องรับผิดชอบอะไรเลย ทำอะไรก็ถูกต้องดีงามไปซะหมด จนเขาไม่มีความสำนึกในการที่จะต้องรู้ว่าตัวเองมีหน้าที่รับผิดชอบต่อการกระทำของตัวเองอย่างไร วิธีแก้ในระยะยาวก็คือผู้หญิงที่เป็นแม่จะต้องเริ่มอบรมสั่งสอนลูกชายของตัวเองให้มีความรู้จักรับผิดชอบต่อบทบาทหน้าที่ของตัวเอง ถ้าลูกชายไม่เคยเรียนรู้ว่าสิ่งใดผิดสิ่งใดถูกต้องตั้งแต่อยู่ในบ้าน เมื่อโตขึ้นเขาก็จะนำความเคยชินต่อการเป็นพี่หนึ่งของบ้าน ไม่เคยทำอะไรผิดเลย ออกไปทำรุนแรงนอกครอบครัวด้วย และที่สำคัญอีกอันหนึ่งดิฉันชอบเพลงของคุณเต๋อที่เขาบอกว่าไม่มีใครเป็นช้างเท้าหน้าเท้าหลัง ทุกคนมีความรักร่วมกัน ช่วยกันคิดช่วยกันแก้

สิ่งสำคัญที่สุดก็คือผู้ชายโดยธรรมชาติเป็นผู้ที่มีพลังกำลังแข็งแรง มีกล้ามเนื้อแข็งแรง เพราะฉะนั้นเขาเป็นคนที่มีความอำนาจ เราจะเห็นว่าสังคมตั้งแต่สมัยโบราณมาผู้ชายเป็นผู้มีความอำนาจ ผู้หญิงต้องยอมอยู่ในอำนาจของผู้ชายเพราะตัวเองไม่สามารถปกป้องตัวเองจากภัยอันตรายได้ แต่ในสมัยปัจจุบันที่มีความรุ่งเรือง ผู้ชายก็จะถูกสอนให้ให้เกียรติผู้หญิง เพราะฉะนั้นอันนี้ไม่ได้เป็นเรื่องที่เรากำลังสู้กันระหว่างผู้ชายและผู้หญิง แต่เราต้องการให้ทั้งผู้ชายและผู้หญิงมองเห็นว่าแต่ละเพศมีความแตกต่างกัน ไม่ว่าจะเป็นแม่ หรือครู หรือสื่อในสังคม จะต้องย้าให้เรื่องผู้ชายต้องมีความรับผิดชอบและดูแลผู้หญิง

ที่สำคัญอีกอันก็คือความยับยั้งชั่งใจ ถ้าเผื่อว่าติดยาเสพติดหรือกำลังอยู่ในอารมณ์โกรธรุนแรงจะมีวิธีการอย่างไรที่จะช่วยแก้ไขไม่ให้สร้างความรุนแรงเกิดขึ้น และส่วนใหญ่อาจจะเห็นเพราะว่าค่านิยมที่ว่าผู้ชายเป็นคนดี เป็นคนที่สามารถจะบวชให้พ่อแม่เห็นผ้าเหลือง ทำให้พ่อแม่ไม่อบรมสั่งสอนผู้ชาย เอาใจแต่ลูกผู้ชาย อันนี้เป็นสิ่งสำคัญที่จะต้องช่วยเหลือกัน คณะทำงานของผู้หญิงโดยเฉพาะอย่างยิ่งสภาสตรีจะช่วยเหลือได้ เพราะเราจะเห็นว่าผู้หญิงที่ทิ้งลูก คลอดลูกแล้วเอาลูกไปทิ้งหรือฆ่าลูก สื่อก็จะประนามว่าเป็นแม่ใจยักษ์ สื่อเคยค้นไปถึงเบื้องหลังไหมคะว่าทำไมผู้หญิงถึงต้องเอาลูกไปทิ้ง ผู้หญิงที่เป็นนางสาวตั้งท้องขึ้นมา มีลูก จะเลี้ยงลูกก็ไม่ได้เพราะผิวดินข้าราชการ ผิดกฎของโรงเรียน ผิดกฎของมหาวิทยาลัย อันนี้เป็นแง่คิดอีกอันหนึ่งที่อยากจะฝาก

วันที่
9

รายการวันศุกร์ ที่ 9 พฤศจิกายน 2544

■ จุไรรัตน์ จันทรร่าง

คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

เมื่อสองวันที่แล้วได้ฟังอาจารย์กฤตยาให้สัมภาษณ์ทางยูทูบซี และอย่างที่อาจารย์รุจน์หรือใครๆ อีกหลายท่านได้พูดถึงประเด็นอันหนึ่งที่โยงตามความเข้าใจว่า ความรุนแรงที่กระทำต่อผู้หญิงมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกันมากกับความไม่เสมอภาคในสิทธิและโอกาสระหว่างหญิงชาย และก็มีประเด็นที่อาจารย์รุจน์พูดคำหนึ่ง ซึ่งดิฉันคิดว่าอยากจะย้ำเพราะว่ามันกลืนหายไปในการประชุม และก็ถูกทำให้อีกอันหนึ่งซึ่งไม่ได้ตั้งใจจะให้เกิดขึ้นมันขึ้นมาแรงกว่า คือบางทีพูดๆ ไปแล้วมีอารมณ์ แล้วก็ทำให้เหมือนกับเผชิญหน้าระหว่างผู้หญิงกับผู้ชาย อย่างท่านที่เพิ่งพูดไปเมื่อสักครู่นี้บอกว่าจริงๆ อยากให้ผู้หญิงผู้ชายมีความรับผิดชอบร่วมกันและก็มีใจกัน เพราะฉะนั้นสิ่งที่ตั้งคำถามคือ ความคิดเรื่องผู้ชายมีอำนาจมากกว่าผู้หญิง มากจนผู้หญิงไม่มีโอกาสจะใช้สิทธิโอกาสของตัวเองอย่าง ที่ผู้ชายมี นี่คือคำถามที่สำคัญไม่ใช่เรื่องของการโจมตีผู้ชายหรือเป็นการเผชิญหน้า ซึ่งดิฉันคิดว่า ตรงนี้มีความสำคัญมากในการที่จะก่อให้เกิดความเข้าใจและสามารถนำไปสู่การแก้ปัญหาความไม่เสมอภาคในสิทธิโอกาสและนำไปสู่การแก้ปัญหาความรุนแรงที่กระทำต่อผู้หญิงได้อย่างแท้จริง

วันที่

9

รายการวันศุกร์ ที่ 9 พฤศจิกายน 2544

...การเก็บข้อมูลนี้ระมัดระวังมากเกี่ยวกับเรื่องผลกระทบที่จะเกิดกับผู้หญิง เราทำงานร่วมกับองค์การอนามัยโลกกับอีก 8 ประเทศ วางแผนกันมาตั้งแต่ 5 ปีที่แล้ว เพราะเป็นครั้งแรกที่เราออกแบบสอบถามในการใช้วิธีการสัมภาษณ์อย่างมีระบบ...

วิทยากรตอบคำถาม

■ วาสนา อิมเอม

จะมีประมาณ 4 ประเด็นหลักที่ดิฉันจะพูดซึ่งเกี่ยวข้องกับวิธีการวิจัย คำถามแรกของอาจารย์วีระดาซึ่งเป็นคำถามสำคัญมากกว่ามีเหตุชักจูงอะไรให้ผู้หญิงลงมือทำร้ายผู้ชายก่อน คำถามข้อนี้เราไม่ได้ถามถึงสาเหตุที่มีมาที่ไปว่าทำไมเราถึงไม่ถามลักษณะนั้น การวิจัยครั้งนี้คงต้องบอกว่าเป็นงานที่ยากมาก ที่ใช้คำว่าพิศดารพันลึกลึ้นเราเห็นด้วยเพราะมันเป็นเรื่องที่มีความอ่อนไหวมาก การเก็บข้อมูลนี้ระมัดระวังมากเกี่ยวกับเรื่องผลกระทบที่จะเกิดกับผู้หญิง เราทำงานร่วมกับองค์การอนามัยโลกกับอีก 8 ประเทศ วางแผนกันมาตั้งแต่ 5 ปีที่แล้ว เพราะเป็นครั้งแรกที่เราออกแบบสอบถามในการใช้วิธีการสัมภาษณ์อย่างมีระบบ เพราะฉะนั้นถือว่าครั้งนี้เป็นครั้งแรกที่บทเรียนจากการเก็บข้อมูลคราวนี้จะใช้ต่อการพัฒนาว่ามีอะไรบ้างที่เราพลาดไปในการไม่ได้ข้อมูล เรามีคำถามที่ตอบคำถามอาจารย์แต่ไม่ใช่คำถามในแบบสอบถาม จะเป็นคำถามในการสัมภาษณ์ระดับลึก คำถามในเชิงปริมาณไม่มี แต่ดิฉันเห็นด้วยกับอาจารย์ว่าเป็นคำถามสำคัญ ซึ่งเราก็คิดว่าจากงานครั้งนี้มีบทเรียนอะไร ถ้าเราจะต้องทำงานลักษณะนี้ต่อ

ประเด็นที่สองของคุณแม่ทองดีที่ถามว่าอยากจะให้วิจัยจากผู้ชายบ้าง เสียอย่างนั้นมั้งตั้งแต่เราเริ่มโครงการ ตั้งแต่พัฒนากัน คู่กันในกลุ่มที่ทำงานด้วยกันว่าเราจะเก็บข้อมูลจากผู้หญิงอย่างเดียวได้ไหม เก็บจากผู้ชายด้วยสิ การเก็บข้อมูลแบบนี้แพงมาก ใช้เวลามากเพราะเราต้องการข้อมูลที่มีคุณภาพ เชื่อถือได้ ถึงต้องใช้การสุ่มตัวอย่าง โดยที่เราไม่รู้ว่าจะใครเผชิญหน้ากับความรุนแรงอย่าง

นั้นบ้าง แล้วการที่บอกว่าไปเก็บจากนักการเมือง นักธุรกิจ ผู้บริหารบ้าง มีประเด็นหลักๆ 2 ข้อที่เป็นข้อสังเกต การที่จะบอกว่าใครเป็นนักการเมือง ใครเป็นผู้บริหาร เราไม่สามารถบอกได้ว่าตัวแทนนั้นมายังไง

ปัญหาคือรอบตัวอย่างในการเก็บ เพราะเราจะไม่อยากบอกว่าร้อยละ 60 ของผู้ชายอาชีพลักษณะหนึ่งทำรุนแรงมาก สมมติอย่างนี้ ซึ่งเราไม่รู้ว่าร้อยละ 60 นั้นของอะไร เราไม่มีฐานประชากรในการคิดเพราะฉะนั้นจะเป็นลักษณะของปัญหาในการคิดในการสุ่มตัวอย่าง อันที่สองก็คือถ้าคิดในเรื่องกลุ่มบุคคล ไม่ว่าจะกลุ่มอะไรก็ตาม สิ่งที่มีนัยคือการตีตราต่อกลุ่มบุคคลนั้น แล้วภาพที่เราบอกว่าไม่อยากให้เกิดก็คือภาพของผู้ชายเป็นเป้าซึ่งเราไม่อยากให้เกิดอย่างนั้น เพราะผู้หญิงเราเองหลายคนซึ่งก็ชัดในงานวิจัยว่า วิธีคิดที่ให้ชายเป็นใหญ่มันก็อยู่ในตัวผู้หญิงด้วย เพราะฉะนั้นตรงนี้เราไม่อยากตีตราว่าคนกลุ่มนี้ คนลักษณะนี้ อาชีพแบบนี้ทำรุนแรงมากกว่าคนอื่น

ประเด็นที่สามเป็นคำถามของคุณหมอเพ็ญศรีว่าปัจจัยที่เราพูดน่าจะดูปัจจัยในเรื่องชุมชนด้วยงานสัมภาษณ์ครั้งนี้ต้องบอกว่าในบทบาทของนักวิจัยที่ผ่านมา 5 ปีที่ทำงานทางด้านนี้ งานครั้งนี้เป็นงานที่ละเอียดมาก ออกแบบสอบถามนี้ใช้เวลานานมาก การสัมภาษณ์เป็นการพูดคุยแบบผู้หญิงกับผู้หญิง เป็นการให้เกียรติ คุยกันอย่างธรรมชาติ เริ่มถามตั้งแต่ละแวกบ้านที่อยู่มีปัญหาเรื่องอาชญากรรมในพื้นที่บ้างหรือเปล่า เวลาคนเขามีเรื่องเดือดร้อนอะไรก็ตามเขาช่วยเหลือกันไหมของใช้หยิบยืมกันได้หรือเปล่า เรามีคำถามลักษณะนี้ในการไปนั่งคุยกัน

ข้อต่อไปก็คือในเรื่องของประเด็นอะไรสักอย่าง เรามีข้อมูลเยอะมาก รายงานวันนี้เป็นผลรายงานเบื้องต้นของการวิจัย แล้วดิฉันอยากจะเก็บเกี่ยวข้อเสนอแนะในวันนี้เพื่อเป็นแนวทางที่เราจะไปวิเคราะห์ข้อมูลระดับลึกให้มากขึ้น เพราะสามารถทำได้จากข้อมูลที่เรามีครั้งนี้ ไม่ว่าจะวิธีคิดอย่างชายเป็นใหญ่หรือเปล่า เราก็มีตัวแปรเหล่านี้อยู่ ก็จะนำไปช่วยในการวิเคราะห์ข้อมูลของเราในโอกาสต่อไป

■ กฤตยา อาชวนิจกุล

มี 4 ประเด็น แต่ว่ามีประเด็นเสริมหนึ่งเรื่องงานวิจัยที่ลืมนำมาให้ฟังว่ามันเเท่มากที่เราบอกว่าองค์กรอนามัยโลกสนับสนุนเรา แต่จริงๆ แล้วไม่ใช่ งานนี้เกิดจากนักกิจกรรม นักวิชาการผู้หญิงซึ่งทำงานเรื่องความรุนแรงต่อผู้หญิงมานับสิบๆ ปี เขารวมตัวกันแล้วเขาก็ไปอาศัยรณรงค์การอนามัยโลก อันนี้เป็นวิธีการทางเมืองอย่างหนึ่ง แล้วเขาก็หาทุนเอง ไม่ใช่เงินองค์กรอนามัยโลก เพียงแต่ไปสร้างให้เป็นกลุ่มทำงานขึ้นมาเรื่องผู้หญิงกับสุขภาพ แล้วก็ต้องเป็นอะไรที่เป็นสุขภาพเพราะเป็นองค์กรอนามัยโลก แต่ก็ประเด็นทางสุขภาพจริงๆ ด้วย เราคือนักวิจัยและทีมที่ทำทั้งหมด เพื่อที่จะทำให้งานนี้มีผลในระดับสากลและมีผลในระดับประเทศ แต่คนซึ่งหาทุนคือกลุ่มที่ก่อตั้งซึ่งก็ทำงานมาด้วยความยากลำบาก

ประเด็นที่อยากจะตอบมีประเด็นที่หนึ่งซึ่งอาจารย์จุไรรัตน์กรุณาพูดไปแล้ว ซึ่งอาจารย์รุจน์ใช้คำว่า attack นี่อาจารย์คงไม่ได้เจตนาหมายถึงว่าเราจะไปโจมตีเขา ซึ่งที่เราต้องการจะทำความเข้าใจ

ใจก็คือระบบความคิดที่ผู้ชายเป็นใหญ่หรือผู้ชายใช้อำนาจ แต่ที่สำคัญไปกว่านั้นก็คือความรุนแรงที่เกิดขึ้นนั้นทำไมมันถึงรุนแรง ตอบอย่างกำปั้นทุบดิน ก็เพราะว่าเป็นผู้หญิง แต่เบื้องหลังของคำตอบคืออะไรซึ่งดิฉันก็บอกว่าขอให้ท่านติดตามต่อไปเพราะไม่มีเวลาพูด

ประเด็นที่สองคือประเด็นโลโก้ เราก็คุยกันมากในกลุ่มคนทำงาน แล้วโลโก้มันเป็นบ้านจริงๆ ของเราบ้านมันคือชุมชน คือสังคม ไม่ใช่ไปตีความว่าเป็นบ้าน ครั้นจะเอาเป็นประเทศไทยมันจะดีไหมหนอ มันก็ออกมาเป็นอย่างนี้ โลโก้ อันนี้ บอกความหมายได้ในระดับหนึ่ง แต่ว่าวัตถุประสงค์ก็คือเราต้องการอะไรทางบวก เพราะเขาบอกว่าพวกนี้บ้าชอบด่าคนอื่น ชอบโจมตี เราพยายามจะชูประเด็นที่เป็นทางบวกเพื่อให้เห็นว่าเราสามารถที่จะมาร่วมสร้างสันติ ร่วมสร้างความรักกับคนในสังคมได้

ประเด็นที่สามคือประเด็นเรื่องทำไมผู้หญิงยอมให้ผู้ชายทำร้ายนั่นคือประเด็นเรื่องความคิดจริงๆ แล้วเรื่องเกี่ยวกับสิทธิผู้หญิงก็ดี เกี่ยวกับเรื่องความรุนแรงก็ดี ทั้งหมดนี้เป็นเรื่องระบบวิธีคิดซึ่งมันซับซ้อน ความรุนแรงนี้บางทีมันมองไม่เห็นแล้วเราก็ยอมรับ อย่างมีท่านหนึ่งที่พูดว่าเราต้องยอมรับว่าผู้ชายเป็นผู้นำ อันนี้เรายอมรับเพราะอะไร เพราะมันมีกระบวนการสั่งสอนเลี้ยงดู ยอมรับให้ผู้ชายเป็นผู้นำ แต่ลองดูซิ ในข้อเท็จจริงแล้วมีผู้หญิงเป็นหัวหน้าครอบครัวมีไหม มี แต่ว่าเป็นกลุ่มน้อย แต่ที่สำคัญไปกว่านั้น ท่านที่เป็นผู้หญิงก็ดี ท่านที่เป็นผู้ชายก็ดี ก็จะบอกว่าผู้ชายคนนั้นมันกลัวเมีย มันไม่มีความเป็นผู้นำ ที่จริงไม่ใช่ สิ่งที่เราต้องสอนคนก็คือสอนให้คนสามารถที่จะเลือก ใครอยากจะทำในเรื่องอะไรก็ให้เขาไปเถอะแล้วก็สร้างสันติสุขในครอบครัว เพราะฉะนั้นตรงนี้ดิฉันคิดว่าเป็นประเด็นที่ยากที่สุดในการทำงานคือเรื่องฐานคติ

ต่อมาถึงประเด็นสุดท้ายเรื่องปัจจัยทางลึกซึ่งเป็นประเด็นที่บอกว่ายาก ดิฉันจะยกตัวอย่างอันหนึ่งที่ไม่เกี่ยวกับความรุนแรงเลย มันมีโฆษณาขายยาล้างจิม อันนี้ที่จริงเป็นความรุนแรงเชิงโครงสร้างผ่านสื่อ เพราะใช้แล้วทำให้สุขภาพผู้หญิงเสีย เพราะว่ายาล้างจิมมันไปทำให้แบคทีเรียซึ่งมันเป็นเชื้อเจ้าถิ่นที่มันคุ้มครองผู้หญิงอยู่ตายแล้วมันก็ทำให้ช่องคลอดของผู้หญิงอ่อนแอ

เพราะฉะนั้นนี่คือความรุนแรงแต่เรามองไม่เห็น ไม่น่าเชื่อเราไปคุยเรื่องนี้กับชาวบ้านที่อำเภอ น้ำพอง เราคุยกับชาวบ้านเขาก็จะตอบมาเหมือนกับท่านทั้งหลาย ถ้าสมมติว่าผู้หญิงไม่ทำงานบ้าน ผู้หญิงมีแฟนอีกคน ผัวกระต๊อบได้ไม่มีปัญหา แล้วเราก็ถามว่า คิดได้อย่างไร ใครบอก เราก็ชักไปเรื่อย เขาบอกถูกบอกมาอย่างนี้ ใครบอกล่ะ พ่อกับแม่หรือใครต่อใครบอกมาอย่างนี้ ก็ชักไปเรื่อยๆ ท่านจะได้เห็นว่าบทบาทที่เราเป็นอยู่อย่างนี้และบทบาทที่ผู้ชายเป็นแบบนี้ใครบอก ใครทำ เรื่องนี้ไม่ใช่เรื่องเมื่อนานนี้ เรื่องนี้มันพันปีแล้ว เพราะฉะนั้นปัจจัยทางลึกหรือระบบวิธีคิดก็ต้องเขย่ากันไปเรื่อยๆ

วันที่
9

รายการวันศุกร์ ที่ 9 พฤศจิกายน 2544

■ วาสนา อิมเมม

มีเพิ่มอีก 2 ประเด็นที่คิดว่าสำคัญและก็ไม่มีโอกาสได้ให้ข้อมูล ตอนที่เราไปเก็บข้อมูลเราไม่ได้ซักอย่างอาจารย์กฤตยาบอก ใครบอก เราไปนั่งคุยกัน ค่อยๆ คุยกัน จริงๆ ข้อมูลที่ตอบไปเมื่อสักครู่นี้ให้รายละเอียดได้ไม่ครบถ้วนเพราะเราคิดว่าเราจะเก็บข้อมูลผู้ชายตั้งแต่แรกที่เรารเริ่มทำงานกับองค์การอนามัยโลกเมื่อ 5 ปีที่แล้ว อย่างที่บอกว่าเราไม่เคยเก็บจากฐานประชากรอย่างนี้มาก่อน ก็เลยคิดว่าการเก็บจากผู้ชาย ประเด็นที่เราห่วงมากเป็นเรื่องของหลักจริยธรรมในการวิจัย

งานครั้งนี้ต้องบอกว่าเราประทับใจมากที่องค์การอนามัยโลกให้ความสำคัญกับตรงนี้มาก การเก็บข้อมูลเราระมัดระวังมากกว่าผลที่เกิดจะต้องไม่ส่งผลกระทบต่อผู้หญิงที่ให้ข้อมูล การเก็บข้อมูลต้องมีความเป็นส่วนตัว งานวิจัยเรื่องความรุนแรงถ้าไปเปิดดูในบ้านเราก็มีทำพอสมควรทีเดียว มีตั้งแต่มีแบบสอบถามเข้าไปแล้วสัมภาษณ์ผู้หญิงผู้ชายแยกกัน ผู้หญิงไปคุยกับผู้หญิง ผู้ชายไปคุยกับผู้ชาย พร้อมกันแต่ถามต่างกัน ผู้หญิงก็ถามว่าคุณเคยถูกแฟนคุณทำอะไรหรือเปล่า ถามผู้ชายว่าคุณเคยทำรุนแรงกับภรรยาคุณหรือเปล่า สมมติว่าหลังจากที่เราออกไปแล้ว เขามาคุยกัน ตอบไปยังไง แล้วเขาทุบตีกันหรือลงมือจากเหตุที่เราไปก่อละ อันนั้นดิฉันคิดว่าเป็นความรับผิดชอบของการเป็นนักวิจัยที่เราไม่อยากเห็นภาพอย่างนั้นขึ้น

เราไม่ต้องการให้งานวิจัยของเราจากการไปเก็บข้อมูลจากผู้ซึ่งกรุณาให้เราโอกาสเรียนรู่ว่าความเป็นไปในสังคมเป็นยังไง เราไม่อยากให้ผลลบ เราระวังมากในการเตรียมการก่อนเก็บข้อมูล ตรงนี้เป็นเหตุผลที่ทำให้ในการวิจัยครั้งนี้เราถึงไม่ได้เลือกผู้ชาย แต่ ณ เวลานั้นก็มีหลายองค์กรที่อยากให้เราช่วยดูภาพซึ่งเป็นงานที่ขยายขึ้น ซึ่งก็คุยกันเพราะว่าการทำงานแต่ละครั้งเราใช้เวลานานมาก เราอาจจะต้องมาดูว่าหลักการมันทำได้ไหม วิธีการจะปรับยังไงบ้าง

อันที่สองซึ่งยังไม่มีใครตั้งคำถามว่าทำไมต้องกรุงเทพฯ กับอีกจังหวัดหนึ่ง เราไม่ต้องการให้ภาพจังหวัดที่สองเป็นภาพของการที่ผู้หญิงถูกทำร้าย เรามีเหตุผลหลักๆ สามข้อ ทำไมถึงเลือกอีกจังหวัดหนึ่ง คือหลักขององค์การอนามัยโลกต้องการเอาข้อมูลมาเปรียบเทียบระดับประเทศ เพราะที่ผ่านมามีปัญหาที่ประเทศนั้น 50 เปอร์เซนต์ ประเทศนี้ 20 เปอร์เซนต์ การให้นิยามนั้นไม่เหมือนกันเลย บางคนอาจจะบอกแค่ทุบตี ซ้อม ซึ่งคำนิยามต่างกันมันเอามาเทียบกันยาก กลุ่มตัวอย่างก็ต่างกัน เพราะฉะนั้นครั้งนี้เขาเลยกำหนดว่าแต่ละประเทศจะต้องเก็บข้อมูลจากเมืองหลวงแล้วเก็บข้อมูลจากอีกหนึ่งพื้นที่ เรายังไม่สามารถเก็บระดับประเทศได้เพราะเป็นการทำครั้งแรก ที่เลือกจังหวัดที่สองนี้ก็เพราะว่าอันที่หนึ่งเราต้องดูความพร้อมของคนในพื้นที่ว่าพื้นที่ที่เราลงไปทำแล้ว เราได้ข้อมูลแล้ว เราพร้อมที่จะเอาข้อมูลไปขับเคลื่อนได้หรือเปล่า เราจะไม่ทำวิจัยโดยเป็นความต้องการอยาก رؤอยากเห็นของนักวิจัย เราอยากเห็นผลการวิจัยที่เอามาสร้างพลังขับเคลื่อนแบบวันนี้ที่เราพยายามก่อตัวกัน

เราเห็นศักยภาพว่าอีกจังหวัดหนึ่งมีความเป็นไปได้ ตอนที่เราไปก็ไปนั่งพูดคุยกัน อันที่สองเราดูว่าภาพของจังหวัดอีกจังหวัดหนึ่งเป็นภาพที่พูดขึ้นมาแล้วคนจะไม่รู้สึกตั้งคำถามว่า ก็ใช่ละสิเพราะจังหวัดนี้เป็นแบบนี้แบบนั้น ใช่ละสิที่ที่มีอะไรมากกว่าที่อื่น อันที่สามเรื่องระยะทางของจังหวัดที่สองกับกรุงเทพฯ ไม่ได้ไกลกัน เราเก็บข้อมูลถึงสี่เดือน มีพนักงานสัมภาษณ์ 30 กว่าคน ซึ่งน้อง

บางคนก็อยู่ในวันนี้ด้วย แต่ละรายถ้าเขามีความรุนแรงใช้เวลาตั้งชั่วโมงเศษๆ เราหวังเรื่องคุณภาพงานและผลกระทบที่เกิดไม่ว่าจะตัวน้องที่ไปเก็บข้อมูลเองหรือว่าผู้ให้ข้อมูลเรา เพราะฉะนั้นนักวิจัยหลักจะไปมาเพื่ออยู่ใกล้ชิดกับนักวิจัยและควบคุมเรื่องคุณภาพงานตลอด เราถึงต้องไปๆ กลับๆ กรุงเทพฯ-อีกจังหวัดหนึ่ง นี่เป็นเหตุผลหลักซึ่งเราไม่มีเจตนาจะให้อีกจังหวัดหนึ่งเป็นเป้าแต่เราคิดว่าภาพตรงนี้นั้นจะเห็นเป็นภาพที่ออกมากลางที่สุด

■ เพ็ญศรี พิชัยสนิห

คิดว่าในที่สุดพวกเราก็ได้อภิปรายให้ความคิดเห็น ชักถามกันจนกระทั่งมันมาถึงรากเหง้าของความรุนแรงต่อผู้หญิงก็คือความรุนแรงเชิงโครงสร้าง ซึ่งก็หนีไม่พ้นเรื่องเจตคติ แนวคิดของสังคม วัฒนธรรมของเรา ทศนะของสังคม กฎหมาย กฎระเบียบ ทำไมถึงเลี้ยงดูผู้หญิงขึ้นมาให้ผู้ชายทำร้าย แล้วทำไมถึงเลี้ยงดูผู้ชายขึ้นมาให้ใช้อำนาจทำร้ายผู้หญิง เพราะฉะนั้นมันก็ย้อนกลับมาที่ครอบครัว กระบวนการเลี้ยงดู กระบวนการขัดเกลา ความเชื่อของสังคม บทบาทหญิงชายก็เข้ามาอีก รวมทั้งเรื่องจริยธรรม คุณธรรมทางเพศด้วย

ดังนั้นหากว่าจะแก้ไขปัญหาก็เป็นรากเหง้าจริงๆ ก็คงจะต้องมีการวิเคราะห์และปฏิบัติหลายอย่าง แน่นอนคงต้องเริ่มในครอบครัว ดิฉันเคยได้ยินคนต่างประเทศหลายๆ คนเขาพูดว่าแท้ที่จริงแล้วผู้หญิงนี่แหละที่จะเป็นคนแก้ปัญหาความรุนแรงต่อผู้หญิง นั่นก็คือผู้หญิงต้องเลี้ยงลูกหญิงลูกชายให้เสมอภาคกัน อย่าให้เอารัดเอาเปรียบกัน อย่าเลือกปฏิบัติ อย่าไปโอ้อวดลูกชายมาก อะไรทำนองนี้ ผู้หญิงก็อาจจะตอบว่าผู้ชายสืบสกุลได้ ผู้ชายก็บวชเรียนได้แล้วพ่อแม่ขึ้นสวรรค์ได้ มันก็ไปในเรื่องความเชื่อทางวัฒนธรรมทางศาสนาของเราอีก ซึ่งมันคือภาพรวมทั้งหมด

อย่างไรก็ตามดิฉันคิดว่าหลายสิ่งหลายอย่างอยู่ในมือของผู้หญิงเรา เราเป็นคนใกล้ชิดลูกเป็นคนอบรมเลี้ยงดู หากเราเลี้ยงดูเขาให้มีความเสมอภาคทางเพศ อย่างรักแอก อย่างทำร้าย อย่างเอาเปรียบ ให้เป็นสภาพบุรุษ ดิฉันคิดว่าไม่ว่าจะเป็นในบ้านหรือว่ากระบวนการการศึกษาทุกระดับก็จะต้องปรับส่วนเหล่านี้ไปด้วย พวกเราควรพยายามที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมช่วยให้เกิดการเปลี่ยนแปลงแน่นอนว่าต้องใช้เวลามาก การเปลี่ยนเจตคติ แนวคิดของสังคมไม่ใช่เรื่องง่าย ไม่ใช่เหมือนกับคิดใหม่ทำใหม่อย่างที่รัฐบาลนี้ทำได้ คงต้องใช้เวลาและร่วมมือกันอย่างแท้จริง

■ รุจน์ โกมลบุตร

เรื่องที่หนึ่งที่ผมต้องพูดถ้าทำให้ทุกท่านเข้าใจผิด ผมกำลังจะบอกว่าเราต้องช่วยกันกับสื่อทำงานไม่ใช่โทษสื่อ เพราะสื่อเขาก็เป็นชายหญิงของชุมชนโลกนี้ที่เขาคิดว่าผู้ชายเป็นใหญ่ถูกแล้ว ไม่แปลกที่เขาจะมีรูปโป๊ลงหน้าหนึ่ง เพราะฉะนั้นไม่ใช่เรื่องโทษกัน เพราะว่าความคิดแบบนี้สื่อก็รับครอบไปด้วยไม่ว่าอาชีพอะไรก็โดนหมด แม่นักการเมืองผมว่าเหมือนกัน อาจจะต้องช่วยกันมองว่าต้องเอาสื่อที่มีแว้วมาช่วยกันหน่อย

อย่างพรุ้งนี่ตอนเช้าจะมีเรื่องตัวจริงเสียงจริง 5-6 รายมานั่งเล่าให้ฟัง ทำยังไงไม่ให้แค่มา

เล่าเรื่องสนุกให้ไปพาดหัวข่าวแล้วจบ แต่ต้องช่วยสื่อคิดว่าจะเชื่อมโยงกับนโยบายรัฐบาล เป็นเรื่องต้องช่วยกัน อย่าโทษกัน ถ้าโทษกันสื่อก็ไม่มาหาเรา

หรือเรื่องผู้หญิงใส่เสื้อผ้าน้อยขึ้นแล้วบอกว่าเป็นวัตถุทางเพศ คือผมก็ไม่ค่อยเข้าใจจริงๆ ว่ามันหมายความว่าอะไร ถ้าเรามองว่าผู้หญิงคนนั้นใส่เสื้อผ้าสายเดี่ยวหรือน้อยขึ้นก็แล้วแต่ มองว่ามันคือเครื่องนุ่งห่มมันก็จบ แต่ถ้าเราช่วยกันบอกว่าเป็นวัตถุทางเพศ คนก็เริ่มมองว่ามีคุณค่าเป็นวัตถุทางเพศ เลยช่วยกันดูใหญ่เลย แต่ถ้าบอกวาก็ใส่ไปสิ อยากใส่อะไรก็ใส่ ก็แค่เสื้อผ้า เธอจะใส่อย่างนั้นก็เรื่องของเธอ จะได้หมดเรื่องซะที่เรื่องวัตถุทางเพศ

เรื่องสุดท้าย ผมค่อนข้างเชื่อว่าคนรู้แล้วว่าหน้าที่ของผู้ชายคืออะไร หน้าที่ของผู้หญิงคืออะไร ไม่ต้องมาสอนกันอีกแล้ว เพียงแต่คงต้องตั้งคำถามกันใหม่ว่าการแบ่งบทบาทตามเพศแบบนี้ใครสบายใจมั่ง ทุกข์ไหม อยู่แต่บ้านอย่างเดียววันนี้ทุกข์ไหม หรือออกนอกบ้านอย่างเดียวทุกข์ไหม ซึ่งผมว่ามันไม่ใช่ ทุกคนรู้หน้าที่ทางเพศของตัวเองดีแล้ว เพียงแต่ต้องตั้งคำถามใหม่ว่า ถ้ารู้สึกไม่สบายใจ ทุกข์ใจ ทุกข์กายกับบทบาทที่ถูกแบ่ง ทำยังไงดี ซึ่งเมื่อก็อาจารย์กฤตยาภิพุดาจะเป็นอะไรก็เป็นเรื่องของเขา ถ้าเป็นเรื่องสามีภรรยาที่ตกลงกันซะ ใครจะทำอะไรก็แบ่งกันไป ไม่ต้องมาเบะๆ ตามกรอบซึ่งมันอึดอัดและก็ช่วยอะไรไม่ได้ ก็พิสูจน์แล้วว่ากรอบที่ว่าไม่มีผล ทำให้เราต้องมาเจอกันวันนี้ครับ

ช่วงบ่ายวันที่ 9 พฤศจิกายน 2544

การสัมมนาวิชาการและรณรงค์
เพื่อร่วมสร้างรักและสันติในชีวิตคู่

รายการวันศุกร์ ที่ 9 พฤศจิกายน 2544

วันที่

9

รายการวันศุกร์ ที่ 9 พฤศจิกายน 2544

อ่านบทกวีและเสียงเพลง โดย วารุ

ผู้หญิงคนนี้เก็บความในใจไว้มากมาย จนเธอต้องหันหลังเดิน
 เธอไม่อยากให้ใครรู้ความจริง
 เธอเป็นคนชอบฝัน...เธอเดินไปหาความรัก...
 ความรักของเธอเหมือนกับดอกไม้
 ตะกร้าที่เธอถือเหมือนกับดวงใจ
 เธอไม่ชอบอยู่คนเดียว...ในที่อื่นเต็มไปด้วยผู้คน
 เธอไม่อยากจะอยู่กับความจริงสักเท่าไร
 บางครั้งเธอเหงา...อยากมีคนเข้าใจ...
 เธออยากเดินตามทางที่ทุกคนอยากเดิน
 แต่มันเป็นเพียงความฝัน...ที่อยากเป็น
(เพลงเธอคือดอกไม้)

ฉันอยู่ด้วยความรัก ฉันถูกทำร้าย และฉันกลายเป็นคนผิด
 ฉันอดทนกับความเจ็บปวด และยังคงอยู่ด้วยความรัก
 ร่างกายของฉัน เป็นสิ่งที่สะท้อนใจว่า
 ฉันถูกมองอย่างไรจากคนที่ฉันรัก
 ฉันถูกมองอย่างไร จากบ้านที่ฉันอยู่
 ฉันถูกมองอย่างไร จากสังคมที่ฉันต้องดำเนินชีวิต
 บางครั้ง...ฉันต้องหลบซ่อนรอยแผล และความบาดเจ็บ

แต่สิ่งที่ฉันซ่อนไว้ไม่ได้คือ หัวใจที่บอบช้ำและเจ็บปวด
 ร่างกายเพียงถูกทำร้ายให้บาดเจ็บและรักษา ถ้ายังคงหายใจอยู่
 แต่หัวใจนั้น...มันถูกกัดกร่อนไปทุกๆ วันและแทบสลาย
 ฉันไม่มีตัวตนอยู่อีกแล้ว
 ฉันต้องการเพียงให้เธอหยุดทำร้าย...
 ฉันยังต้องการเธอ...
 เพื่อเคียงข้างด้วยความรักและสันติ
 เพื่อให้ความรักในใจฉัน...กลับคืนมา

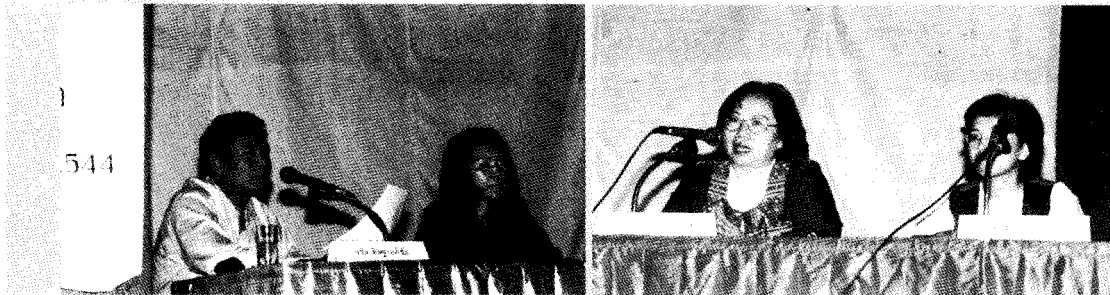
วารุ : พูดถึงความรัก คิดว่าปัญหาทุกอย่างในเรื่องการทำร้ายผู้หญิง เด็ก น่าจะหายไปได้ด้วยความรัก เพราะเขาก็เป็นมนุษย์เหมือนกันกับเรา (ร้องเพลง ดอกไม้ไฟ)

วารุ : บางทีเมื่อผู้หญิงถูกทำร้ายมากๆ อาจจะกลายเป็นดอกไม้ไฟก็ได้ เพราะฉะนั้นหยุดทำร้ายผู้หญิงก่อนจะกลายเป็นดอกไม้ไฟ

ณัตยา : ขอบคุณวารุที่ทำให้บรรยากาศช่วงบ่ายเริ่มต้นด้วยความหอมละมุนของความรัก ความรักในทัศนะทั้งดงามเชื่อว่าเกิดขึ้นกับทุกๆ คนในสังคม ทุกๆ คนที่เป็นมนุษย์ แต่ในแง่รูปแบบนี้มักจะเกิดขึ้นเฉพาะในช่วงต้นของความรักเท่านั้น คงต้องหันมามองและสนใจปัญหาที่เกิดขึ้นอะไรคือสิ่งที่ทำให้ทัศนคติทั้งดงามของความรักเกิดขึ้นเฉพาะในช่วงต้น ในช่วงที่เริ่มมีความรักเท่านั้น เมื่อเวลาผ่านไปแล้วทำไมชีวิตคู่หลายๆ คู่ จึงต้องพบกับความรุนแรงและความแตกแยก ปฏิเสธไม่ได้ค่ะ ความรุนแรงกลายเป็นวัฒนธรรมเจียบในสังคมไทย เวลาผ่านไปอาจจะคิดว่าเป็นเรื่องธรรมดาที่เกิดขึ้นกับชีวิตคู่ แต่ว่าเมื่อยอมรับในสิ่งเหล่านี้แล้ว เกิดขึ้นวันละเล็กละน้อยก็เหมือนกับสิ่งที่ฝังรากลงไปลึกลงไปทุกวันๆ ในที่สุดก็ต้องถึงกาลต้องดับสิ้น แต่หากรู้เท่าทันถึงสาเหตุและปัญหาที่จะเกิดตามมา เผื่อระวัง ใช้ความรักและสันติก่อให้เกิดในบ้านของเราก่อนจะออกไปนอกบ้านและออกไปสู่ประเทศชาติและสังคม คงจะทำให้ความรุนแรงสามารถเบาบางลงไปได้ ดิฉันเชื่อว่าทุกๆ ท่านมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหานี้ในเรื่องของความรุนแรงค่ะ

เริ่มต้นบรรยากาศของภาคบ่ายด้วยบทกวีและเสียงเพลง บทกวีที่นำมา เป็นบทกวีที่เขียนขึ้นด้วยความรู้สึกที่เกิดขึ้นจริงๆ กับผู้หญิง ณ มุมหนึ่งในประเทศไทย เข้าสู่บรรยากาศการสัมมนาทางวิชาการต่อ ยังคงเป็นการนำเสนอผลการวิจัยเรื่องความรุนแรงต่อผู้หญิงในชีวิตคู่ แต่จะเน้นไปในประเด็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเกิดความรุนแรงต่อผู้หญิง ขอเรียนเชิญวิทยากร

เสนอผลการวิจัยเรื่อง ความรุนแรงต่อผู้หญิงในชีวิตคู่ ‘ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเกิดความรุนแรงต่อผู้หญิง การแก้ปัญหาและการสู้กลับของผู้หญิง’

ผู้เสนอรายงาน

ผศ.ดร.วาสนา อิมเอม สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล

ผู้สะท้อนมุมมองของงานวิจัย

ผ.ศ.จรัส ดิษฐาภิรักษ์ กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

บุปผาวรรณ อังคุระษี กลุ่มเพื่อนหญิงอำนาจเจริญ

ผู้ดำเนินรายการ

รัชฎาภรณ์ แก้วสนิท สมาคมสิทธิเสรีภาพของประชาชน

‘ในรายงานนี้ได้ติดตามเสนอรายละเอียดข้อค้นพบออก เนื่องจากมีการปรับปรุงรายงานการวิจัย และได้ศึกษาคำนวณตารางขนาดของความรุนแรงใหม่ โดยแยกเสนอเป็นรายจังหวัด ตัวเลขจึงแตกต่างไปจากการนำเสนอในการสัมมนาที่เป็นภาพรวมของสองจังหวัด ผู้สนใจโปรดดูรายงานการวิจัยเรื่อง ความรุนแรงต่อผู้หญิงในชีวิตคู่และสุขภาพผู้หญิง ที่ตีพิมพ์เป็นรูปเล่มเรียบร้อยแล้ว ในส่วนนี้จึงนำเสนอเฉพาะความเห็นของผู้วิจารณ์และความคิดเห็นจากผู้เข้าร่วมสัมมนา

...พูดถึงความรุนแรง โดยส่วนใหญ่ระดับผู้นำยังมองเห็นยากมากว่าเป็นปัญหาสังคม ยังคิดว่าเป็นปัญหาส่วนตัว แล้วยากมากที่จะบอกในที่ประชุมว่าในชุมชนมีเรื่องนี้เกิดขึ้น....

■ ผู้ดำเนินรายการ

คงจะเห็นนะคะว่า ผลการวิจัยออกมาเรื่องความรุนแรงเป็นเรื่องที่ซับซ้อน มีประเด็นปัญหามากมายที่ท่านจะมองเห็นว่า เรื่องนี้ต้องไม่คิดว่ามันเป็นเรื่องธรรมดา มันไม่ใช่เรื่องลึ้นกับพัน ถ้าบอกว่ามันเป็นเรื่องลึ้นกับพัน ผู้หญิงเป็นลึ้นอยู่เรื่อยมันก็จะขาดได้เหมือนกัน... คิดว่าหลายฝ่ายพยายามจะช่วยดูตรงนี้อยู่ แม้กระทั่งในรัฐธรรมนูญท่านจะเห็นมาตรา 53 ซึ่งรัฐต้องคุ้มครองผู้หญิง เด็กทุกคนในครอบครัวในพ้นจากความรุนแรง มาตรานี้ก็ว่าได้มากในหมวดสิทธิเสรีภาพ ถ้าท่านติดตามจะเห็นว่า เป็นเรื่องที่ได้มายากลำบากมาก สสร.ที่เป็นผู้หญิงต้องต่อสู้ ต้องร่วมมือกับผู้ชายในการต่อสู้อย่างมากมาย เป็นเรื่องราวใหญ่โตจนกระทั่ง สสร.หญิงคนหนึ่งประพองประชาชนว่า สถานีไม่เป็นประชาธิปไตย เกือบจะถูกไล่ออกจากห้องประชุม องค์การสตรีทั้งหลายร่นวอยอยู่ที่สภาเพราะเรื่องนี้เป็นเรื่องสำคัญ สุดท้ายไปอยู่ในมาตรา 53 มันพ้นไปจากหมวดในเนื้อตัวร่างกายแล้ว มาตรา 31 ซึ่งพูดถึงเนื้อตัวร่างกาย

ในฐานะที่ผู้หญิงเป็นคนๆ หนึ่ง สิทธิสตรีหรือการคุ้มครองความรุนแรง ต้องมองว่าเป็นสิทธิมนุษยชนด้วย ท่านที่มาให้ข้อสังเกตในเรื่องนี้จะเป็นท่านที่มีประสบการณ์ทั้งสองด้านแต่แตกต่างกัน ท่านแรกจะเชิญอาจารย์จรัส ดิษฐาภิชาต เป็นกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ประสบการณ์ของท่านกับการทำวิจัยอันนี้มันไปด้วยกันอย่างไร

เรียนเชิญอาจารย์จรัส ตั้งข้อสังเกต ณ ที่นี้ค่ะ

...ผู้ชายส่วนใหญ่ในโลกเวลามองผู้หญิง นอกจากไม่มองว่าเป็น
มนุษย์ก่อนแล้ว ก็ไปมองในแง่ทางเพศเป็นหลัก มันจึงเกิดความรุนแรง
ในทางเพศ...เวลามองใครก็ตาม ก่อนอื่นต้องมองเขาเป็นมนุษย์ก่อน...
เวลามองผู้หญิงก่อนอื่นต้องมองเขาเป็นมนุษย์...

■ ความเห็นจากผู้สะท้อนมุมมองของงานวิจัย จรัล ดิษฐาอภิชัย

สวัสดีครับ ผมมีข้อสังเกตหลายประการ แต่จะตั้งไว้ไม่สังเกต
จะเสนอความคิดเห็นเลยนะครับ อันแรกคือถ้าจะทำวิจัยต่อ อยากให้
ไปสัมภาษณ์ผู้ชายด้วย เพื่อจะได้รู้ว่าผู้ชาย ก่อน ขณะและหลังทำร้าย
ผู้หญิงเช่น ดุ ด่า ทบตี คิดอย่างไร เพราะว่าที่ถามมาทั้งหมดเป็นผู้หญิง ผมเห็นด้วยว่าที่ถามมา
เป็นความจริงและเป็นความจริงที่น่าเศร้ามาก เพราะผู้หญิงในทุกประเทศ ในทุกสังคม ถูกละเมิด
หรือถูกทำร้ายโดยคนรอบข้างที่เรารักและเรารักเรา คือ โดยพ่อ โดยพี่ โดยสามี โดยคนรัก โดย
เพื่อน เขาเรียกว่าเศร้าซ้ำสอง เศร้าอันแรกคือถูกทำร้าย เศร้าอีกอันคือ เศร้าแบบแค้นใจเพราะถูกทำ
ร้ายโดยคนที่รักเราและเรารัก ผู้หญิงทั่วโลกเป็นอย่างนี้มานานแล้ว ตั้งแต่สังคมมนุษย์ เข้าสู่สังคม
ประวัติศาสตร์ ผู้หญิงจะถูกทำร้ายจะถูกใช้ความรุนแรงจากคนรอบข้างก่อน หลังจากนั้นก็จากคน
อื่น หลังจากคนอื่นอาจจะรุนแรงมากกว่า จากคนในสังคม คนในชุมชน ในหมู่บ้าน ตำบล ในจังหวัด
ในประเทศ ในอะไรต่างๆ

ที่เสนอว่าต่อไปอยากให้สัมภาษณ์ผู้ชายด้วยจะได้รู้ว่า ผู้ชายเวลาดูผู้หญิง ไม่ว่าจะเป็นลูก
เป็นเมีย เป็นคนรัก เป็นเพื่อนเขาคิดอย่างไร เพราะว่าถ้าเราคิดจากทฤษฎีสังคมผู้ชายเป็นใหญ่ แต่
ความคิดรูปธรรมของผู้ชายที่ไปลงไม้ลงมือกับผู้หญิงที่เป็นคนรัก รักเท่าฟ้า รักสุดชีวิตเขาคิดอย่าง
ไร เขามองอย่างไร เขาคิดอย่างไร

ผมจะเล่าเกร็ดที่แสดงให้เห็นว่า ความรู้สึกนึกคิดที่จะทำร้ายผู้หญิงที่จะตบเมียตัวเอง มันรุนแรงขนาดไหน คนที่เคยอยู่ในพรรคคอมมิวนิสต์ไม่ว่าจีนหรือเวียดนาม ไทย พรรคคอมมิวนิสต์เขาก็มีความคิดทฤษฎีเรื่องผู้ชาย-ผู้หญิงเสมอภาค รักเดียวใจเดียว ต้องเคารพ ต้องอะไรต่างๆ เขาก็มีหน่วยพรรค ก็มีสหหายคนหนึ่ง บอกว่า ถ้าเป็นไปได้อยากจะลาออกจากสมาชิกพรรคสักวัน ทำไมสหหายอยากลาออกล่ะ จะได้ตบสหหายหญิงที่เป็นเมียเพราะอยู่ในพรรคตบเมียไม่ได้ ตาเมียไม่ได้ถือว่าผิดวินัยอย่างร้ายแรง นี่แสดงให้เห็นว่า ขนาดผู้ชายที่เป็นนักปฏิวัติ ผู้ชายที่มีทัศนะว่าผู้หญิงและผู้ชายเสมอภาคเท่าเทียมกัน และมีทัศนะว่าสังคมจะก้าวหน้าได้เพราะว่ามีลัทธิมาร์ก ซึ่งถือว่า ความก้าวหน้าของสังคมทุกสังคมให้วัดที่ผู้หญิง ว่าผู้หญิงมีฐานะเท่าเทียมผู้ชายไหม

ข้อเสนอประการที่สอง เนื่องจากผมไม่ได้อ่านต้นฉบับรายงานทั้งหมด ผมคิดว่าสาเหตุที่สำคัญของการใช้ความรุนแรงในครอบครัว มาจากทัศนะของผู้ชายที่มีทัศนะต่อการมองโลกของผู้ชาย ว่าเวลารามองผู้หญิง ผู้ชายส่วนใหญ่ รวมทั้งผมด้วยแต่เวลานี้ตัดผมออกไปแล้ว ผู้ชายทั่วโลกเวลามองผู้หญิงไม่ได้มองผู้หญิงเป็นมนุษย์ก่อนแต่มองผู้หญิงว่าเป็นผู้หญิง มองผู้หญิงว่าเป็นเมีย เช่น เป็นแม่ เป็นเมีย เป็นลูกของกู

เพราะฉะนั้นพอมีปัญหาความขัดแย้ง ไม่เข้าใจกัน โทษกัน ทะเลาะเบาะแว้งกัน ก็ลงมือเลย ถ้าผู้ชายทั่วโลกมองเห็นว่า เป็นมนุษย์ผู้หญิง เป็นพี่ เป็นน้อง เป็นเพื่อน เป็นคนรัก เป็นภรรยา แนวโน้มที่ผู้ชายคนนั้นจะใช้ความรุนแรงกับผู้หญิงจะน้อยลง ไม่ว่าจะโกรธอย่างไร จะเกลียดอย่างไร จะหึงอย่างไร

ผู้ชายส่วนใหญ่ในโลกเวลามองผู้หญิง นอกจากไม่มองว่าเป็นมนุษย์ก่อนแล้ว ก็ไปมองในแง่ทางเพศเป็นหลัก มันจึงเกิดความรุนแรงในทางเพศ การลวนลามทางเพศ การข่มขืน ผมคิดว่าพูดถึงเหมือนกันแต่ว่ายังไม่ออกมาชัดในเรื่องทัศนะของผู้ชาย ผมอยากให้ไปสำรวจว่าผู้ชายไทย เวลามองผู้หญิงมองผู้หญิงอย่างไร

ผมเป็นนักสิทธิมนุษยชน ผมไปทุกแห่ง พยายามจะบอกว่า เวลามองใครก็ตาม ก่อนอื่นต้องมองเขาเป็นมนุษย์ก่อน ไม่ใช่มองเขาเป็นคนไทย มองเป็นคนจีน เวลามองผู้หญิงก่อนอื่นต้องมองเขาเป็นมนุษย์ก่อนแล้วก็มองว่าเป็นผู้หญิง พอมองว่าเป็นผู้หญิงก็จะเห็นอะไรอีกเยอะแยะ เช่น ผู้หญิงเป็นประชากรครึ่งโลก แบกโลกคนละครึ่ง เป็นเพศมารดา เป็นความคิดที่มองผู้หญิง แต่เวลาทำจริงอีกเรื่องหนึ่งนะ

การที่ผู้ชายไปมองว่าผู้หญิงไม่ใช่มนุษย์ และไปมองว่าผู้หญิงเป็นของตัวเอง มันมีแนวโน้มจะทำอะไรเวลามีปัญหากัน ความรุนแรงในครอบครัวเป็นความรุนแรงที่แก้ยากมาก ไม่ว่าจะกระทำต่อภรรยาหรือต่อลูก สังคมก้าวหน้ามากขึ้น แต่ในเมืองไทยทำไมเยอะ โดยทั่วไปมันน่าจะลดลง เพราะว่าผู้หญิงเดี๋ยวนี้มีฐานะ มีบทบาท มีนั่นมีนี่เท่าเทียมผู้ชายในหลายด้าน

ที่บอกว่าปัญหานี้มันแก้ยาก เพราะว่ามันไปเกี่ยวข้องกับเรื่องความรัก เรื่องชีวิตรัก เรื่องคู่ ซึ่งคนไทยพูดกันมานานแล้ว “คนในอยากออก คนนอกอยากเข้า” เวลานี้ผู้หญิงเนื่องจากมีฐานะ บทบาทมีความสามารถเท่าผู้ชาย เพราะฉะนั้นเขาหนีไม่ได้เขาก็หยา ฉะนั้นสถิติการหย่าร้างจะเกิดขึ้นมากมาย

การแก้ปัญหาเรื่องนี้ก็ต้องอาศัยการประชุมการสัมมนา การขบคิด การอภิปราย การวิจัย ผมจึงสนับสนุนการวิจัยอันนี้

เงื่อนไข ปัจจัยที่ก่อให้เกิดความรุนแรง เช่น เหล้า ผมคิดว่าจริงแต่คงไม่ใช่เป็นสาเหตุหลัก เหล้าเป็นเงื่อนไข ไม่ใช่สาเหตุนะ ผู้ชายกินเหล้ามากขึ้นทุกวัน หึงหวงถือเป็นสาเหตุถาวรของผู้ชาย แต่มันไม่ใช่ยุติธรรมนะครับ เพราะผู้ชายเวลาหึงหวงไปดุด่า ผมก็คิดว่าเป็นเงื่อนไข ปัจจัยรองๆ ที่มาเกี่ยวข้อง ปัญหาการเงินก็เป็นเงื่อนไขแน่นอน คือชีวิต ครอบครัวมันไม่ได้ขึ้นอยู่กับความรัก อย่างเดียว มันขึ้นอยู่กับเงื่อนไขทางวัตถุเช่น มีบ้าน เงิน ทอง ถ้ารักกันอย่างเดียวแล้วไม่มีพวกนี้ จะมีปัญหาเวลาขัดแย้งกัน เวลาทะเลาะกันและยังมีอะไรอีกหลายอย่าง เพราะฉะนั้นปัญหาเรื่องเงิน พอไม่มีเงินผู้ชายก็ไปลงที่ผู้หญิง ผมคิดว่ามันไม่น่าจะเป็นอิทธิพลหลักนะ ในฐานะที่ผมเป็นกรรมการสิทธิ พูดได้เลยว่าตั้งแต่เราเริ่มรับเรื่องร้องเรียน ทั้งๆ ที่ยังไม่เปิดสำนักงานก็มีคนมาร้องเรียนแล้ว เราได้รับโดยมีอาสาสมัคร ปรากฏว่าคนที่มาร้องเรียนเกินครึ่งจะเป็นผู้หญิง ผมคิดว่าเมื่อเราเปิดสำนักงาน ก็จะมีผู้หญิงมาร้องเรียนมากกว่าผู้ชายแน่นอน

ทางคณะกรรมการสิทธิฯ มีผู้หญิงเป็นกรรมการ 5 ท่าน สำนักงานเราแนวโน้มคนที่มาเป็นเจ้าหน้าที่จะเป็นผู้หญิงมากกว่าผู้ชาย แต่เราก็ได้สนใจปัญหานี้ได้คุยปัญหานี้กันค่อนข้างมาก เรียกว่าคุยกันแทบทุกมือข้าวเที่ยง เพราะฉะนั้นคณะกรรมการสิทธิฯ คงจะมีบทบาท คงจะมีส่วนช่วยในการคลี่คลายปัญหาความรุนแรงที่มีต่อผู้หญิงในประเทศไทย คงจะช่วยคลี่คลายได้ไม่มากนักน้อยโดยวิธีการต่างๆ

อันแรกคือ เราจะพยายามส่งเสริมสิทธิสตรี จะพยายามไปพูด คุย จัดสัมมนา อภิปราย หนุนแรงค์ให้คนในสังคมและรัฐ ได้มีทัศนคติที่มีต่อสตรีที่ถูกต้อง เคารพ ค่าประกันสิทธิของสตรีซึ่งก็มีเท่ากับผู้ชาย ถ้าผู้หญิงมีเรื่องนี้มาร้องเรียนให้เราช่วยคลี่คลายเราก็จะพยายามช่วยเต็มที่ และที่สำคัญคือว่า คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติมีอำนาจหน้าที่ประการหนึ่งคือ การเสนอแนะนโยบายต่อรัฐบาล ให้มีการปรับปรุงแก้ไขกฎหมาย ซึ่งเวลานี้มันมีกฎหมายหลายฉบับที่เป็นอุปสรรคต่อการใช้สิทธิ มีสิทธิของสตรี และอุปสรรคต่อการแก้ปัญหาต่างๆ ที่ผู้หญิงพบอยู่ ทางคณะกรรมการคงจะหาคน ตั้งคณะอนุกรรมการมาเพื่อจะเสนอ เพื่อจะแก้ ตอนนีรัฐธรรมนูญบ้านเรามีหลายมาตราที่ค่าประกันสิทธิของผู้หญิงและมีมาตราหนึ่งที่มุ่งขจัดความรุนแรงในครอบครัวนะครับ

ท่านผู้หญิงทั้งหลายรวมตัวกันลุกขึ้นมาต่อสู้ ต่อต้าน คัดค้าน รวมกลุ่มกันทำนั้น ทำนี้ เพื่อจะแก้ปัญหาพวกนี้ได้ ผมเชื่อว่าคงจะแก้ได้เพราะว่าสังคมมนุษย์มันจะก้าวหน้าไปเรื่อยๆ และพลังที่ผลักดันให้มนุษย์ก้าวหน้าโดยเฉพาะสังคมไทยคือผู้หญิง

...คิดว่าปัญหาที่เกิดขึ้นนี้ มันลับซับซ้อน มันมีความละเอียด ซับซ้อนจนบางทีคิดดีไม่แตก...รัฐต้องหันมามองเพื่อผลักดันให้องค์กร ผู้หญิงได้ทำงานเจาะลึกและกว้างออกไปมากๆ กว่านี้...

■ บุปผาวรรณ อังคระณี

ต้องขอขอบคุณท่านผู้จัดที่ให้โอกาสดิฉันมานั่ง ณ ที่นี้ คงเห็น ด้วยกับงานวิจัยของอาจารย์ ดิฉันเองทำงานอยู่ในชุมชนในฐานล่าง คิดว่า ปัญหาที่เกิดขึ้นนี้ มันลับซับซ้อน มันมีความละเอียด ซับซ้อนจนบาง ทีคิดดีไม่แตก คิดไม่ออกเหมือนกันว่าจะแก้ปัญหอย่างไร เสี่ยงสะท้อน ต่างๆ จากที่ดิฉันมานั่งฟังนะคะ ว่าทำไมๆ ผู้หญิงต้องทน ทำไมไม่ออกไปเสีย ทุกคนก็อยากได้คำตอบ แต่คิดว่าเรื่องนี้คงใช้เวลาพอสมควร

ขอยกคำสอนในชนบทยังคงดำรงอยู่ ผู้หญิงแต่งงานในหมู่บ้านจะมีบายศรีสู่ขวัญ คำสอน ของผู้ใหญ่ โดยผ่านกระบวนการภูมิปัญญาท้องถิ่น ตอนนี้งำลังฮิต หมอสู หมอขวัญ อวยชัยให้ พร บทกลอนสอนใจหญิง ต้องเป็นผู้หญิงให้ ตื่นก่อน นอนทีหลัง กินข้าวก็ต้องให้สามีกินก่อน ยังคงสอนอยู่ค่ะ อยากฝากภูมิปัญญาท้องถิ่นว่าจะเอาไว้หรือเปล่า แต่การสอนให้ผู้หญิงเป็นคนดี สุภาพ อ่อนโยน ดิฉันไม่ว่ากัน

“ตื่นโคมให้ล่าเกียง ตื่นลิ้นให้ล่าเกียง” คือผมสมัยโบราณต้องให้ลิ้นและตัดให้เรียบเสมอ ถ้าไม่เรียบเหมือนปัจจุบัน บิได้ผิว เห็นว่า บ้านฉันว่า คือไม่ได้แต่งงานหรือผู้หญิงคนนั้นเพราะ ผู้ชายเขาไม่มอง เดียวนี้ไม่ว่ากันสิทธิส่วนบุคคล

ยกกรณีตัวอย่างที่ได้ทำงานมานะคะ ปีพ.ศ.2526 การใช้บ้านตัวเองเป็นบ้านพักให้ผู้หญิงที่

ประสบปัญหาความเดือดร้อน ตัวอย่างแรก เด็กผู้หญิงคนหนึ่งเรียนอยู่ ป.4 โดนพี่ชายข่มขืน เมื่อเรื่องแดงขึ้นมาผู้ใหญ่รู้ ก็เลยจับขึ้นบ้านผู้ใหญ่บ้าน ซึ่งพี่ชายยอมจ่ายเงินให้ 1,000 บาทให้แม่ยาย ค่าลูกสาวเสียพรหมจรรย์ แม่ก็ขู่ลูกว่า อย่าให้มันเกิดอีกนะ ว่าลูกสาวที่โดนข่มขืน ถ้ามันให้มันเกิด เหตุอีกกูจะฆ่ามันทิ้ง กูไม่ให้มันเรียนหนังสือ จะปาดคอให้ตายไปเลย

เมื่อปีที่แล้วเด็กคนนั้นก็เดินเข้ามาที่คลินิกโรงพยาบาล บอกมาปรึกษา พอที่เราทำงานร่วมกับโรงพยาบาล หนูมีปัญหาอะไร เขาบอกว่า หนูอยากมาตรวจว่าหนูจะท้องหรือเปล่า จะติดเอดส์ไหม หนูไม่สบายใจ แกก็เล่าให้ฟังว่าหลังพี่ชายข่มขืน ต่อจากนั้นก็ถูกกระทำมาโดยตลอด วันเสาร์-อาทิตย์เด็กหาเงินเรียนหนังสือเอง เพราะว่าครอบครัวก็หาเข้ากินค่า เป็นชานา เสาร์-อาทิตย์แกจะรับเลี้ยงวัว ต้อนวัวต้อนควายชาวบ้านไปท้องทุ่ง ก่อนจะถึงทุ่งก็จะผ่านป่าละเมาะ ผู้ชายซึ่งได้รู้ว่าเด็กคนนี้โดนกระทำมาแล้ว

ในทัศนะของผู้ชาย “เคยแล้ว ลือลือเป็น” ภาษาอีสานว่า ผู้หญิงที่ผ่านการมีเพศสัมพันธ์มาแล้วคงจะมีความต้องการทางเพศอยู่ตลอดเวลา อีกอันคือ เด็กผู้หญิงคนนี้ไม่กล้าจะเปิดปากให้ใครได้รับรู้ว่าเขาถูกกระทำซ้ำแล้วซ้ำอีก แกถึงได้ชมซานมาหาทางโรงพยาบาลปรึกษาว่า หนูจะทำอย่างไร ทางโรงพยาบาลก็ว่าหนูพร้อมจะเปิดตัวเองไหม พร้อมจะให้เราช่วยไหม ถ้าพร้อมจะให้พี่ช่วย เรามีบ้านพักให้ เรามีที่ปลอดภัยให้หนูพักโดยไม่ต้องให้พ่อแม่เดือดร้อน ถ้าหากหนูอยู่บ้าน พ่อแม่ยังทุบตีหนู พี่เองจะมีที่พักให้ กระทั่งเดี๋ยวนี้เด็กคนนั้นก็ยังไม่หวนกลับมา

กรณีที่สอง เด็กผู้หญิงที่ถูกพ่อค้าขายกล้วยไข่จากต่างจังหวัดมาข่มขืนครั้งเดียว เด็กอยู่ ป.5 ปลายปีท้องช่วง ป.6 ท้อง 5 เดือนพ่อแม่ถึงรู้ เมื่อรู้แล้วดิฉันเองได้ประสานส่งต่อที่สภหัตถ์มูลนิธิ เพื่อให้เด็กคลอด จริงๆ ผู้ปกครองอยากให้ทำแท้ง แต่บอกว่าคงไม่ได้ ก็ส่งต่อมาสภหัตถ์มูลนิธิ เด็กคลอดเสร็จก็กลับไป พ่อไปแจ้งความดำเนินคดี ตั้งแต่พฤษภาปีที่แล้ว เดี๋ยวนี้คดีความยังไม่ได้คืบหน้า ขณะที่พ่อชมซานไปหาเจ้าของคต กลับถูกข่มขู่ ผมไม่มีเวลาคุณไปจับเองสิ เขาอยู่ตั้งกำแพงเพชร ไม่มีงบประมาณ งานผมก็ล้นมือ เดี่ยวสองวันมันจะหมดอายุความจะไปดำเนินการให้ นี่คือสิ่งที่กรณีผู้เดือดร้อนได้ประสบ

อีกกรณี เมียเป็นข้าราชการ สามีเป็นครูทั้งคู่ ตลอดเวลาที่แต่งงานกัน ภรรยาต้องหาอาชีพเสริมหิ้วตระกร้าขนมไปขายโรงเรียนทุกวัน อาจารย์ใหญ่บอก พี่เอาขนมมาขายอย่างนี้ไม่ดีนะ ขอร้องขณะเดียวกันเงินที่ส่งลูกเรียนหนังสือ สามีให้แค่เดือนละ 1500- ไม่พอค่าเช่าบ้านอีก ไหนจะโดนขู่หากกลับบ้านคำบ้าง ว่าไปมีชู้ ไปมีผู้ป่าว สารพัดขณะที่ภรรยาเองพยายามจะหาอาชีพเสริมที่ให้มีรายได้เพื่อความอยู่รอดของครอบครัว จนปัจจุบันบางทีก็ทุบตีกันบ้าง สามีจบปริญญาตรีแต่ภรรยาจบปม.อนุปริญญาถ้าจะเทียบกัน จนปัจจุบันก็ให้คำแนะนำว่าเลิกเสียสิ หย่าไปเลย แต่แกก็ทน เพื่ออะไร เพื่อลูก

ถ้าจะว่าผู้หญิงไม่เรียบร้อยมั้ง ผู้หญิงคนนี้รับรองได้ว่าเป็นผู้หญิงไทยแท้ เบญจกัลยาณีให้ผัวกินก่อน นอนที่หลังอีกต่างหาก สิ่งที่เขาได้รับบางทีโดนเตะมากี่ปี ปัจจุบันเกษียณแล้วทั้งคู่ ผู้หญิงเลี้ยงสามีเพราะสามีไม่มีรายได้ เบี้ยบำนาญไม่มี คิดว่าผู้หญิงที่คนที่ต้องทนเพื่อลูก คงจะสรุปได้ว่า ผู้หญิงรักคนอื่นมากกว่าตัวเอง

ขอเสนอว่าการจัดเวทีต้องมีผู้ชายไปด้วยกัน หากเวทีของผู้หญิง ผู้หญิงไม่มีความเข้าใจ ไม่มีความตระหนักเข้าใจเรื่องประเด็นความรุนแรง มันก็จะมีการโต้แย้งเกิดขึ้นและจะไม่มีความเชื่อมั่นในผู้หญิงซึ่งกันและกัน สำหรับเวทีผู้ชายก็ต้องสร้างให้ตระหนักเหมือนกัน คือทำทั้งสองเวทีพร้อมกัน อีกเวทีก็มีคละกันทั้งผู้หญิงผู้ชาย

องค์กรของรัฐขอเรียนเสนอในระยะยาว ไม่ว่าหน่วยงานไหนที่เกี่ยวข้องกับผู้หญิง กสส. สภาสตรีหรือองค์กรรัฐอื่น และคณะกรรมการสถานศึกษา คณะกรรมการองค์กรต่างๆ ในหน่วยงานของรัฐ ซึ่งดิฉันเองก็ได้รับมากมาย ในฐานะที่กฎหมายมันเกิด องค์กรเอกชนที่ทำงานด้านผู้หญิง เด็ก ต้องเข้าไปมีบทบาท นี่เพิ่งได้รับแต่งตั้งเป็นคณะกรรมการระดับจังหวัดเรื่องศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็กของกระทรวงศึกษา สัดส่วนในการเข้าไปตรงนั้น อยากให้มีการกำหนดสัดส่วนชัดเจน และบางครั้งการกำหนดสัดส่วนระเบียบ ข้อบังคับกองทุนหมู่บ้าน บางจังหวัดยังไม่เปิด เราอยากขอเข้าไปมีส่วนร่วม บางที่ความคิดของผู้ชายบ้าง ผู้หญิงบ้าง พบกันครึ่งทาง

องค์กรเอกชนที่ทำงานเรื่องผู้หญิงคิดว่าเกือบทุกองค์กรก็ได้รับการสนับสนุนจากองค์กรต่างประเทศ รัฐบาลไทยไม่ค่อยจะสนับสนุนทำงานประเด็นทางสังคม คิดว่ารัฐต้องหันมามองเพื่อผลักดันให้องค์กรผู้หญิงได้ทำงานเจาะลึกและกว้างออกไปมากๆ กว้างนี้ มันยังมีน้อยมาก ขอขอบคุณค่ะ

...ในเรื่องที่พบว่าผู้หญิงไม่ต้องการความช่วยเหลือถึง 70 เปอร์เซ็นต์ ส่วนใหญ่จะเก็บเป็นความลับ เพราะกลัวถูกซ้ำเติม และถูกสมน้ำหน้าจากสังคม...

■ ความคิดเห็นจากผู้เข้าร่วมสัมมนา

อัจฉราพร ศรีหิรัญวงศ์

คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

จะมาเสนอแนะในเชิงของการวิจัย พอดีตัวเองมีประสบการณ์การทำวิจัย กำลังเก็บข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลงานวิจัยเชิงคุณภาพในสตรีวัยกลางคนที่มีความเสี่ยงซึมเศร้าอยู่ คือดิฉันศึกษาจากผลกระทบไปหาสาเหตุของปัญหาด้วยนะคะ ก็เห็นเช่นเดียวกันว่า ที่ผู้หญิงประสบปัญหาเป็นโรคซึมเศร้าอย่างรุนแรงมาจากการได้รับความรุนแรง แต่ความรุนแรงที่ ดร. วาสนาได้พูดถึงนั้น ได้ให้นิยามไว้เฉพาะทางด้านกายและเพศ

ดิฉันมองว่า ถ้าครอบคลุมถึงความรุนแรงทางด้านจิตใจที่สตรีได้รับ เช่น การได้รับการในการดูแลครอบครัวหรือการดูแลคนป่วยในครอบครัวมากเกินไป อันนั้นก็เห็นสาเหตุได้เช่นเดียวกันที่เป็นความรุนแรงทางด้านจิตใจที่เขารู้สึกว่าเป็นภาระมากและประสบความทุกข์กับความรุนแรงทางด้านกายด้วย และก็มีความจำกัดทางทรัพยากรด้วย การศึกษาความรุนแรงทางกายและเพศมันยังน้อยไป ความรุนแรงทางจิตใจที่ถูกกลดคุณค่า ที่สามีไปมีภรรยาน้อยหรือตัวเองตกไปเป็นภรรยาน้อยโดยที่ไม่ได้ตั้งใจ อันนั้นเป็นความรุนแรงทางจิตใจที่มีต่อผู้หญิงที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพจิตเป็น อย่างมาก

ส่วนข้อเสนอต่อผลกระทบระดับสุขภาพทางด้านอารมณ์และจิตใจ ในตารางที่เสนออาการแสดง

ว่ามี 20 อาการ ความรุนแรงแต่ละชนิด ทางกาย ทางเพศหรือว่าเกิดร่วมกันระหว่างทางกายกับเพศนั้น ก่อให้เกิดอาการแสดงในด้านต่างๆ ก็อาการ เปิดดูแบบสอบถามแล้ว ไม่แน่ใจว่าอาจารย์เอามาจากแบบวัดที่เป็นมาตรฐาน หรือเปล่า ถ้าเผื่อเป็นแบบวัดที่จะบอกขนาดความรุนแรงได้ แทนที่จะบอกเฉพาะจำนวนว่ามีกี่อาการ เพราะว่าจำนวนไม่ได้บอกขนาดว่ามีมีน้อยนิดๆ ปวดหัวหน่อยๆ แต่ว่ามันไม่ได้บอกว่าหนักขนาดไหน

ถ้าเอาตรงนั้นมาวิเคราะห์ให้มันเป็นลักษณะความรุนแรงของอาการ เช่น เกิดภาวะซึมเศร้าขนาดอ่อน ปานกลางหรือว่ามาก ถ้ามันไม่ได้บอกความซึมเศร้าได้ ก็เป็นเรื่องของสุขภาพจิตที่มันมีจุดตัดว่าตอนนี้มีปัญหาสุขภาพจิตแล้วหรือต้องการความช่วยเหลือแล้ว จะเห็นขนาดของปัญหาได้มากขึ้น

ในเรื่องที่พบว่าผู้หญิงไม่ต้องการความช่วยเหลือถึง 70 เปอร์เซ็นต์ ส่วนใหญ่จะเก็บเป็นความลับเพราะกลัวถูกซ้ำเติมและถูกสมน้ำหน้าจากสังคม มีผู้หญิงส่วนหนึ่งที่สามารถสู้กลับได้ ไม่ได้หมายถึงการต่อสู้ทางด้านร่างกาย แต่เขาสามารถสู้กลับเพื่อเรียกร้องความยุติธรรมที่ถูกเอารัดเอาเปรียบหรือว่าถูกกระทำรุนแรงเหล่านั้น ก็มีงานวิจัยระดับปริญญาเอก ที่คุณเกษราได้ทำไว้ในผู้หญิงภาคเหนือ ได้พูดถึงผู้หญิงได้เรียกร้องที่จะหลุดพ้นจาก abusive ความรุนแรงในครอบครัวนั้นได้อย่างไร เขาเรียกร้องความเป็นธรรม เพิ่มพลังอำนาจในตัวเองขึ้นมา เขาเผชิญกับภาวะนั้นได้

เท่าที่ตัวเองได้ศึกษาในผู้ป่วยที่เก็บข้อมูลและกำลังวิเคราะห์อยู่พบว่า ผู้หญิงที่เขาสามารถเผชิญได้และกลับสู่ชีวิตที่ผาสุกได้นั้นคือ เขาหันกลับมารักตัวเอง หันกลับมามองตัวเอง แล้วออกมาแสวงหาความช่วยเหลือ เมื่อไหร่ที่เขาหันกลับมารักตัวเอง แล้วมาขอความช่วยเหลือ เมื่อนั้นเขาจะได้รับความช่วยเหลือแล้วจะไปเพิ่มพลังอำนาจในตัวเขาขึ้นมา

สิ่งที่เราช่วยเป็นแค่ support ให้เขากลับมารักตัวเอง กลับมามองตัวเองแล้วมาเรียกร้องความเป็นธรรมให้ตัวเอง ตรงนั้นจะทำให้เขากลับคืนสู่ความผาสุกในชีวิตเขาได้หรือจะถีบตัวออกจากปัญหาตรงนั้น สิ่งแวดล้อมตรงนั้น หรือถ้าเขายังอยู่ตรงนั้นเขาก็เพิ่มพลังอำนาจให้ตัวเอง หันกลับมาทำอะไรเพื่อตัวเอง

■ วาสนา อิ่มเอม

คิดว่าจะมีประมาณ 2-3 ประเด็นที่อยากจะพูดคุยแลกเปลี่ยนกัน เรื่องแรกเป็นคำถามของคุณอัจฉราที่ถามเรื่องขอเสนอแนะในเชิงงานวิจัย คงชัดเจนในช่วงเช้าที่เราให้วัตถุประสงค์ของการทำงานวิจัยครั้งนี้ว่า เราต้องการดูขนาดของความรุนแรงและการเก็บข้อมูลครั้งนี้เป็นการเก็บข้อมูลจากฐานประชากร เพราะฉะนั้นเรื่องบางอย่างเราไม่สามารถเจาะลึกได้ เนื่องจากลักษณะการเก็บข้อมูลไม่เอื้ออำนวย เช่น ต้องการให้ดูว่าซึมเศร้าเป็นแบบไหน ตรงนั้นต้องไปเจาะลึก

เรายังมีข้อมูลอีกเยอะมากที่เรายังไม่ได้นำเสนอในวันนี้ แล้วไม่ได้เอาข้อมูลเชิงคุณภาพมาเสริมการวิจัยของเรา การเก็บข้อมูลแบบนี้ยังไม่เคยมีมาก่อน ยังไม่อยากจะเอาข้อมูลอื่นมานำเสนอทำให้ลดระดับความสำคัญของงาน

วันที่
9

รายการวันศุกร์ ที่ 9 พฤศจิกายน 2544

คิดว่าประเด็นที่คุณอัจฉราพรยกมาเป็นประเด็นสำคัญ และคิดว่างานของเราเป็นตัวที่ช่วยตั้งคำถาม งานวิจัยไม่หยุดนิ่งหมายถึงต้องค้นไปเรื่อยๆ เรื่องการดูแลผู้ป่วย ถ้าเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ คงจะเก็บข้อมูลเจาะลึกอย่างนั้นได้ แต่ว่าในเชิงฐานประชากร มันจะไม่เจอกลุ่มตัวอย่างที่มากขนาดนั้น เพราะฉะนั้นคำตอบของงานเราจะตอบคำถามได้ในจุดหนึ่งซึ่งถ้าเป็นลักษณะการวิจัยลักษณะอื่น ต้องมาดูกันว่าตอบคำถามได้มากน้อยแค่ไหน

สำหรับระดับคำถามที่มี 20 ข้อ เราไม่ได้พัฒนาขึ้นมาเองโดยตรง เราจะต้องมีที่ปรึกษาที่เชี่ยวชาญเฉพาะเรื่องในการที่จะประเมินว่า ถ้าจะวัดในเรื่องนี้จะต้องใช้คำถามอะไรบ้าง แล้วพูดคุย debate กัน แม้แต่การถามตีความเหล่า ทุกอย่างเนื่องจากเป็นงานขององค์การอนามัยโลก เราไม่ได้คิดขึ้นมาเอง แต่เป็นการคิดร่วมกันแล้วมาปรับร่วมกัน ถึงความชำนาญของคนหลายๆ กลุ่มมาทำงานวิจัย

ประเด็นที่บอกว่าอยากให้ผู้ชายมีส่วนร่วม เมื่อเขาคิดว่าได้ให้ข้อมูลไปนิดหนึ่งว่าถ้าจะเก็บข้อมูลกับผู้ชาย จุดหนึ่งที่คิดว่า ณ เวลานั้นเรายังไม่พร้อมคือ เราไม่สามารถคิดแทนผู้แทนผู้ชายได้ การทำวิจัยให้เป็นกลางจะต้องเป็นนักวิจัยที่เหมาะสมที่ควร จะเป็นคนที่ไม่ได้ใช้วิธีคิดของตัวเองไปตัดสินคนอื่นแทน แต่เราต้องอาศัยการเป็นนักวิจัยไปเก็บข้อมูลว่าข้อมูลเขาเป็นอย่างไร

การที่เราเป็นผู้หญิง เราไม่ได้เข้าใจผู้ชายทั้งหมด บางครั้งเราก็อาจจะไม่เข้าใจตัวเอง การที่จะเก็บข้อมูลวิจัยการถามกับผู้ชายเป็นเรื่องที่น่าสนใจ แต่ว่าวิธีการ ถามว่า ทำอย่างไร จะให้ผู้ชายมาเก็บข้อมูลด้วย ผู้ชายที่สนใจวิธีการลักษณะนี้ มีความชำนาญด้านนี้ ชวนเขาเข้ามาทำงานวิจัย เขาสนใจหรือเปล่า อันนี้เป็นประเด็นที่ต้องคุยกันอีกเยอะ

แต่วิธีหนึ่งที่เราไม่อยากทำคือ การที่เราเป็นผู้หญิง ไปคิดแทนผู้ชายเขาว่า เหตุใดเขาถึงเป็นคนลงมือทำร้าย แต่เราต้องการเริ่มต้นจากการสำรวจ เราไปนั่งคุยกับผู้หญิงหลายๆ คน ทั้งคนที่ไม่เคยถูกทำรุนแรงเลย แล้วก็ไปถามคนที่ถูกทำรุนแรงก่อนที่จะพัฒนามาถึงระดับนี้ ฉะนั้นงานวิจัยมีขั้นตอนอยู่

ข้อที่สาม คำพูดคุณจรัสที่บอกว่าผู้หญิงเป็นสมบัติ ผู้หญิงนี้เป็นของกู ความคิดนี้คงมีเด่นชัดในสังคม ไม่อย่างนั้นคงไม่เกิดเหตุที่เราได้ยินผ่านสื่อ อาจารย์รุจน์พูดถึงเมื่อเข้าหลายครั้งว่าสื่อมีบทบาทสำคัญ คงไม่ได้ยินหรือกว่า ผู้หญิงเจอคนแปลกหน้าแล้วฉุดมา คนเห็นเหตุการณ์ผู้หญิงตะโกนร้องขอความช่วยเหลือ ผู้ชายบอกอย่ามายุ่ง! เรื่องผิวเมีย อย่ามายุ่ง พอพูดแค่นี้ทำไมคนไม่เข้ามาช่วย

แล้วคงจำได้ว่าไม่นาน ปีหนึ่งหรือว่าปีเศษๆ มีเรื่องที่เศร้าใจที่บอกว่า ผู้หญิงขึ้นรถเมล์ เกิดได้อย่างไรที่ผู้ชายไปรุมล้อมผู้หญิงซึ่งไม่ได้เป็นแฟนเลย คนในรถเมล์ทั้งคันไม่สามารถช่วยผู้หญิงคนนี้ได้ จนกระทั่งผู้หญิงถูกล่วงเกินในกลุ่มผู้ชายซึ่งเป็นคนแปลกหน้า ขณะที่ไม่มีใครสามารถช่วยได้เลยเพราะว่าเรามีวิธีคิดอย่างนี้ ถ้าหากผู้หญิงคนนี้เป็นของกูแล้ว คนอื่นยุ่งไม่ได้ แต่ต้องไม่ได้

■ ปราณี โนนจันทร์ สมัชชาคนจน

ที่จะมาพูดวันนี้คงจะไม่มาพูดในระดับของคนชนชั้นกลาง แต่จะพูดถึงชนบท หมู่บ้านของดิฉันเอง ปัญหาที่นักวิจัยมองตอนนี้ ดิฉันรู้สึกว่าจะยังเจาะลึกไม่ถึง อยากจะให้ไม่เฉพาะผู้ชายนะคะ คนทั้งสังคม ทั้งประเทศไทย ให้มองเห็นความสำคัญของคนที่เป็นผู้หญิง ไม่ใช่เรามองผู้หญิงเป็นเครื่องเล่น

คนในครอบครัวเดียวกันก็เหมือนกัน สามีเรา เวลาเราไปหาเห็ด หาหน่อไม้มา ต้องมองเห็นความสำคัญของตรงนั้นด้วย ปัญหาความรุนแรงในครอบครัวก็มาจากเรื่องเล็กๆ น้อยๆ เรื่องละเอียดอ่อนมาก

ฉะนั้นการจะทำวิจัย ถ้าจะทำแค่คนชั้นกลาง อย่างในที่ประชุมนี้ดิฉันเข้าใจว่า คงเข้าใจในเรื่องนี้พอสมควร แต่สำหรับคนชนบท คนบ้านนอกแล้ว ไม่มีความกล้าหาญเลยที่จะลุกขึ้นมาบอกเพื่อนบ้านว่า เมื่อคืนถูกผู้ชายข่มขืน คงไม่กล้าจะพูดและคนที่รับฟังก็คงไม่ยอมรับฟัง ดิฉันคิดว่าควรจะมียุทธศาสตร์ในหมู่บ้านที่จะรับฟังความคิด ความเห็น ความทุกข์ยากของเพื่อนมนุษย์ด้วยกันที่เป็นผู้หญิง อย่างดิฉันเป็นผู้นำ พอจะเข้าใจว่าเราควรจะทำอย่างไร เพื่อจะลุกมาต่อสู้ ไม่ใช่ลุกมาตบมาตีกับสามี

แต่ทำอย่างไรให้เขาเห็นความสำคัญของเราซึ่งเป็นผู้หญิงที่แบกรับภาระมากมาย ไม่ว่าจะเป็นด้านการหาอยู่หากิน ผัวเราก็มีภาระเหมือนกัน ฉะนั้นความสำคัญที่เราเป็นเพศผู้หญิงควรจะดึงออกมาให้เห็นเด่นชัดเลยว่า เราควรจะปฏิบัติตนอย่างไรที่จะมีสิทธิเท่าเทียมกับผู้ชายที่เรียกว่าสามีเรา

ดิฉันยอมรับว่า ผู้หญิงชั้นกลางถูกผู้ชายข่มขืนเมื่อคืนก็ยังไม่กล้าพูดให้ใครฟัง เพราะว่าไม่มีความกล้าหาญพอที่จะเอามาแฉเรื่องตัวเองในครอบครัว ขอฝากให้ศึกษาความเป็นไปได้ว่าผู้หญิงจะกล้าออกมาพูดในสังคมให้รับรู้เรื่องนี้แค่ไหน

การอภิปรายเรื่อง ข้อเสนอจากงานวิจัยและประสบการณ์การทำงาน ‘ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเกิดความรุนแรงต่อผู้หญิง การแก้ปัญหาและการสู้กลับของผู้หญิง’

วันที่
9

รายการวันศุกร์ ที่ 9 พฤศจิกายน 2544

อภิปรายโดย

รศ.ดร.กฤตยา อาชวนิจกุล สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล
ศิริพร สะโครบาเน็ค มูลนิธิผู้หญิง

ผู้ดำเนินรายการ

รัชฎาภรณ์ แก้วสนิท สมาคมสิทธิเสรีภาพของประชาชน

...พรรคการเมืองทุกพรรค รัฐบาล ต้องเอาเรื่องนี้เป็นหลักหนึ่งใน
การแก้ไขปัญหาชาติ วาระอะไรก็ตามที่เป็นวาระชาติ ต้องมีวาระผู้หญิง
เป็นวาระชาติด้วย โดยเฉพาะเรื่องความรุนแรงต่อผู้หญิง...

วาระผู้หญิง

■ ผู้ดำเนินรายการ

ท่านผู้มีเกียรติ ตลอดเช้าและบ่ายที่ผ่านมาเราได้พูดกันถึงผลการ
วิจัยที่คณะวิจัยของอาจารย์กฤตยา อาจารย์วาสนาได้ลงไปทำอย่างสลับ
ซับซ้อน และมีข้อคิดเห็นที่หลายท่านเสนอมาเพื่อให้งานวิจัยสมบูรณ์มากขึ้น
ข้อมูลที่มีอยู่ก็จะได้นำมาวิเคราะห์และนำความคิดเห็นของท่านที่เข้าร่วม
ประกอบไปด้วย รวมทั้งข้อเสนองานวิจัย ก็คิดว่าจะเป็นข้อที่สมบูรณ์มาก
ขึ้นแล้วท่านเองก็มีส่วนร่วมในการนำเสนอมาก ตอนท้ายเราจะมาพูดถึงข้อเสนอจากงานวิจัยและข้อ
เสนอจากประสบการณ์การทำงาน

ช่วงแรกจะให้นักวิจัยพูดให้หมดเลยว่าการแก้ปัญหาของผู้หญิงสุดท้าย ทางออกและข้อเสนอ
แนะของนักวิจัยในเชิงการวิจัยเรียนเชิญอาจารย์ ดร.กฤตยา เป็นผู้นำเสนอ

■ กฤตยา อาชวนิจกุล

เป็นหัวข้อที่พูดยากเพราะเขียนไปหมดแล้ว และไม่อยากจะอ่านสิ่งที่เราเขียน ประเด็นที่อยาก
จะพูดก่อนซึ่งไม่อยู่ในเอกสาร คือประเด็นเกี่ยวกับเรื่องการทำวิจัย การทำวิจัยที่เกี่ยวกับเรื่องความ
รุนแรงต่อผู้หญิง จะเหมือนกับการทำวิจัยเกี่ยวกับผู้หญิงที่ละเอียดอ่อนต่างๆ ยกตัวอย่างเช่น เรื่อง
การตั้งท้องที่ไม่พร้อม การที่ต้องไปยุติการตั้งครรภ์ คือการทำแท้งก็เป็นเรื่องที่ละเอียดอ่อน มันก็

ยังไม่เคยมีการวิจัยเชิงสำรวจฐานประชากร เพราะต้องเข้าใจก่อนว่ามันจะคำนวณอย่างไร

ปัญหาคือเนื่องจากสังคมไทยยังขาดว่า เวลาจะเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงอะไร เราควรจะเปลี่ยนแปลงด้วย ปัญญาด้วยความรู้ อันที่จริงถ้าเรามีความเข้าใจในปัญหาแล้วผู้ทำเองสามารถจะสื่อสารกับสาธารณะได้ ก็จะทำให้ข้อค้นพบมีพลังในการจะนำไปเปลี่ยนแปลง แต่ไม่ใช่หมายถึงว่าเราคิดว่า การทำวิจัยแล้วจะเกิดการเปลี่ยนแปลงได้เลย คงเป็นเรื่องค่อนข้างยาก

มีคนพูดใน sanook.com ที่แสดงความไม่เข้าใจมากเลย เขาบอกว่าสิ่งที่เราทำ เราทำตามมาจากละครทีวี ที่จริงแล้วตรงกันข้าม เพราะละครทีวีเป็นสิ่งที่ผลิตซ้ำความรุนแรง ตัวนี้ก็สะท้อนว่า คนมองงานวิจัยอย่างไม่เข้าใจ ก็มีความจำเป็นที่เราจะต้องพยายามให้สาธารณะเข้าใจที่มาที่ไปของวิธีทำวิจัยที่ชัดเจน ทำให้เราต้องใช้เวลาคูยเรื่องนี้ เมื่อเขาก็เน้นที่จะทำให้เข้าใจว่าถ้าเราต้องการตัวเลขไปคาดประมาณแล้ว สิ่งที่เราไปทำนั้นมีความน่าเชื่อถือ แต่การคาดประมาณเป็นการบอกแนวโน้ม บอกทิศทาง ในงานนี้เป็นการสำรวจเชิงปริมาณ เพราะฉะนั้นคำถามหลายคำถามมันจะตอบไม่ได้ในการวิจัยเชิงปริมาณ เช่น ที่มาที่ไปของปัญหา เบื้องหลังเบื้องหลังของปัญหา เมื่อเข้าที่พูดว่าทำไมผู้หญิงจึงทนอยู่ในสภาพเช่นนั้น อยากจะเรียนว่า อันนี้เป็นหัวใจสำคัญอันหนึ่งของเรื่องความรุนแรงต่อ ผู้หญิง ถ้าตรึงนี้คนทำวิจัยไม่เข้าใจความซับซ้อนก็จะเป็นปัญหามาก

คำตอบอย่างนี้ตอบจากงานปริมาณได้ยาก งานปริมาณเรารู้เพียงว่า ผู้หญิงหลายคนช่วยเหลือไม่ได้ แต่เบื้องหลัง ดิฉันไปเชียงใหม่ ไปฟังงานวิจัยที่ศูนย์สตรีฯ เขาสัมภาษณ์คนมา 6-7 คน สิ่งที่เขาไปสัมภาษณ์มาดีหมดเลย อ่านจากบทสัมภาษณ์ แต่คนที่ทำวิจัยเขายังขาดฐานในการนำข้อมูลมาวิเคราะห์ มีกรณีชนิดที่ว่าสามีทุบตี ทั้งกรณีทุบตีในบ้านจนกระทั่งไปกินข้าวในร้านอาหารก็กระชากมา ตบ ปัญหา คือพอบีบปั๊บ หน้าบวม ผู้ชายก็ร้องไห้ ก็ทำอย่างนี้สลับมาตลอดที่อยู่กันมา 6-7 ปี มีครั้งหนึ่งทำงานต้องไปโรงพยาบาลเย็บแผล เสร็จแล้วสามีเสียใจร้องไห้ กอดตืนนารรยา ร้องไห้หน้าตาหยดตังๆๆ ต้องตืนนารรยา เขายังอยู่กัน เห็นไหมว่ามันมีอะไรมากกว่าจะบอกว่าทำไมผู้หญิงยอมทน

สอง ช่วงที่ประชุมกันในการจัดงานนี้ เจ้าหน้าที่ของศูนย์ฮอทไลน์มาเล่าให้ฟังว่า ขณะนี้ มีกรณีอยู่ ผู้ชายเป็นชาวเขาเผ่าม้ง ผู้หญิงที่ถูกกระทำรุนแรงเป็นเมียคนที่สาม เย็บ 80 เข็ม เขาถามว่า จะเอาความผิดไหม ปรากฏว่าผู้ชายมาร้องให้อย่างนี้แล้วมาขอโทษ ที่แจ้งความไปแล้วก็ เปลี่ยนใจจะทำอย่างไรดี ในข้อเท็จจริง ผู้ชายพยายามฆ่า แต่ฆ่าไม่ได้ ผู้หญิงก็ตกลงอยากจะถอนแจ้งความ

ถ้าเราเป็นนักวิจัยที่รู้สึกว่ โหยหอะไร ขนาดนี้ยังไม่เอาเรื่อง มีนำตำรวจถึงไม่รับแจ้งความ อย่างบ่นกันว่าการทำอย่างนี้ทำให้ไม่รับแจ้งความ มันคนละเรื่องกัน สิ่งที่สำคัญที่เราต้องศึกษาคือว่า ทำไมผู้หญิงคนนั้นเขายอมอยู่ในสถานการณ์อย่างนั้น การวิจัยเชิงคุณภาพมันจะมีพลังในการอธิบาย เมื่อเกิดความรุนแรงเกิดขึ้น แต่ละคนให้ความหมายกับความรุนแรงไม่เหมือนกัน สิ่งหนึ่งที่เรากังวลมากคือเราไม่อยากให้นักวิจัยไปเจอกรณีที่ผู้หญิงถูกทำร้ายแล้วไปแสดงตัวว่า โห ที่ถูกตบอย่างนี้เล็กน้อยกับมันเลย เราคุยกันไปตั้งแต่ต้นว่าเราไม่มีสิทธิไปตัดสินให้เขาทำอะไรได้ เพราะการเปลี่ยนแปลงที่ถาวร ผู้หญิงต้องเป็นคนเปลี่ยนแปลงด้วยตัวเอง เวลาเราพูดในเวที เราพูดได้ว่า ผู้หญิงจะต้องออกมาให้ได้ ต้องรักตัวเอง แต่ในระดับบุคคลแล้ว ถ้าเขาต้องอยู่ เขามีเหตุผลนานับประการที่จะต้องอยู่

เช่นอยู่เพื่อลูก อยู่ด้วยความผูกพัน ความรักจริงๆ นะ อยู่ด้วยเงื่อนไขทางสังคม ทางศาสนา มันมีเงื่อนไขเยอะที่ทำให้ผู้หญิงต้องอยู่ รวมทั้งระบบวิธีคิดที่ทำให้ผู้หญิงอยู่ตรงนั้น

ถ้างานวิจัยสามารถดึงเอาความซับซ้อนตัวนี้ออกมาได้ จะมีพลังการอธิบายได้ อันนี้เป็นส่วนหนึ่งที่ยานนี้ยังไม่ได้ทำ แม้เราจะมีข้อมูลเชิงคุณภาพแล้วก็ตาม อยากจะเรียนว่า ผู้ทำวิจัยเองก็ต้องมีจุดยืน ต้องเข้าใจปัญหา เราอยากจะทำวิจัยอะไรโดยที่เรายังไม่เข้าใจลึกซึ้งแล้ว การวิจัยอย่างนั้นเป็นอันตราย ไม่รู้จะทำวิจัยอยู่เฉยๆดีกว่า แต่ถ้าท่านเป็นคนรู้ สนใจแล้วอยากทำ ช่วยกันทำวิจัยเพราะถ้าทำแล้วมีความผิดพลาดอาจจะเป็นข้อเสียมากกว่าข้อดี

อีกประเด็นคือเราต้องรู้ว่าเราเก็บข้อมูลจากใคร อาจารย์วาทนาพูดชัดว่า ในประเด็นที่เราต้องการทำวิจัยกับผู้ชาย เราเห็นด้วยร้อยเปอร์เซ็นต์ เลยว่ามันต้องทำงานกับคนทุกกลุ่ม ถ้าเป็นไปได้และมีเงิน ในการทำในฐานสำรวจเชิงประชากรกับผู้ชายทำได้ แต่ต้องคิดในทางที่จะใช้เทคนิควิทยาในการที่จะแน่ใจว่าอย่างน้อยคำตอบที่ได้มันจะมีความน่าเชื่อถือ อาจจะต้องมีวิธีคิดหลายๆ ด้าน จริงๆ แล้วเรามีแผนจะทำวิจัย ถ้าเราอยากทำปัญหาอย่างหนึ่งคือเราต้องหาเงินมาทำ คือเราอยากจะทำฐานประชากรทั้งประเทศด้วยซ้ำ เพราะดิฉันคิดว่าการสำรวจฐานประชากรเรื่องความรุนแรงต่อผู้หญิงหรือความรุนแรงทางสังคม เป็นการเพิ่มต้นทุนให้กับสังคม แม้อาจจะต้องใช้เงินทุนสูงหน่อย เพราะจะทำให้เราเข้าใจภาพความรุนแรงอย่างชัดเจนในหลายๆ มิติ

ทีนี้ถ้าท่านอ่านงานวิจัย ต้องดูนิดว่า คนที่เขาให้สัมภาษณ์เป็นใคร หรือสถานที่ เช่นถ้าไปสัมภาษณ์ผู้หญิงในบ้านพัก ผู้หญิงในบ้านพักนั้นคือกลุ่มตัวอย่าง ที่เขามีปัญหาแล้ว ที่สำคัญคือเขาออกมาจากสถานการณ์นั้นแล้ว จะไม่เหมือนกับภาพที่เราเสนอกับท่านไปวันนี้ ถ้าจะเอามาเปรียบเทียบจะต้องทำด้วยความระมัดระวังว่าเหมือนหรือต่างกันอย่างไร ต้องดูกระบวนการทำวิจัยว่าเป็นอย่างไร ฉะนั้นเราจะต้องทำความเข้าใจกับสารธารณะให้ชัดเจนก่อน

ประเด็นก่อนสุดท้ายเฉพาะเรื่องการวิจัย ปัจจุบันการวิจัยที่ดี วิจัยเฉยๆ ไม่พอ จะต้องมีการประกอบเรื่องการขับเคลื่อนที่จะนำเอาผลการวิจัยหรือกระบวนการทำวิจัยนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงตัวอย่าง ถ้าจะทำเรื่องความรุนแรงต่อผู้หญิง สิ่งหนึ่งคือใจคนทำเขาอยากจะตั้ง one stop crisis center คือศูนย์จะให้ความช่วยเหลือเด็กและผู้หญิงที่โรงพยาบาลน้ำพอง แต่เขาจะทำกับชาวบ้านด้วย ให้ชาวบ้านได้เข้าใจปัญหา ขออนุญาตเล่าเรื่องที่เคยคุยกับชาวบ้านมา เราไปแลกเปลี่ยนกับเขา เราถามเขาเลยว่ารู้ปัญหาไหมว่าภรรยาบางครั้งไม่ได้หลับนอนก็จำเป็นต้องหลับนอนกับสามี คำถามคือทำไมต้องหลับนอน เขาพูดออกมาว่า เป็นหน้าที่ของภรรยาอย่างที่เรารู้ๆ กัน เรามีเรื่องตลกของเขา บอกว่าผู้หญิงทุกคนต้องกินวิตามิน เอ็นทอนคาร์บูลบ เราก็อึ้งอยู่นาน เขาบอกเจอกันหมดเกือบทุกคน

คือจริงๆ แล้วไม่ได้ต้องการมีเพศสัมพันธ์ แต่คิดว่าเป็นหน้าที่ผู้หญิงที่จะต้องมีการสัมพันธ์กับสามี อันนี้จะเห็นว่าชาวบ้านเขาเข้าใจปัญหาและเขาก็มีปัญหา ถ้าเขาสามารถเห็นว่าตรงนี้เป็นเรื่องจะต้องเปลี่ยนแปลง ต้องช่วยกันหรือทำอะไรให้เราปกป้องกันความรุนแรงที่เกิดขึ้นได้ ตรงนี้เราสามารถทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงได้ คิดว่าจำเป็นต้องมีการทำงานวิจัยลักษณะนี้ด้วย

งานวิจัยที่เราทำมีกรณีศึกษาว่า ดีหัวเข้าบ้าน ดิฉันเห็นด้วย คือไปถามเขาแล้วเราก็กลับ แม้ ออกแบบอย่างที่เราเข้าใจ และไม่พยายามจะทำการรบกวน ทุกคนที่จะให้ข้อมูลจะเต็มใจก็ตาม อย่างไรก็ดี สิ่งที่คุณหญิงถามคือเขาจะได้อะไร เราก็บอกตามตรงว่าท่านจะไม่ได้อะไรเลย สิ่งที่ได้คือ ท่านมีปัญหาท่านจะได้ปลดปล่อย คือสิ่งที่เราพยายามจะบอก จริงๆ แล้วคือการที่เราไปได้ข้อมูลมา เท่านั้น งานวิจัยอีกด้านคือ เราได้ข้อมูลแล้วพยายามจะเอาข้อมูลนั้นช่วยกันขับเคลื่อนให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ให้เกิดความก้าวหน้าขึ้นภายในชุมชนหรือในประเด็นที่เราทำ

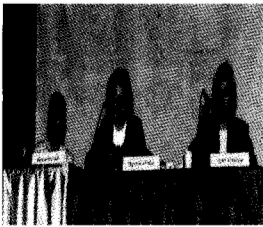
เรื่องสุดท้ายดิฉันสนใจสิ่งที่อาจารย์จรัสพูด คือ ดัชนีตัวหนึ่งที่จะชี้ได้ว่าเราจะลดความรุนแรง ได้คือ ความก้าวหน้าของผู้หญิง ดิฉันคิดว่าสิ่งที่เรายังขาด โดยเฉพาะองค์กรขับเคลื่อนต่างๆ ยังขาด คือเราต้องพยายามคิดว่ามีดัชนีหรือมีมิติอะไรบ้างที่จะทำให้เห็นว่า ชุมชน สังคม องค์กรนี้มีความปลอดภัยต่อผู้หญิง เด็ก เราจะต้องพยายามมองหาดัชนีพวกนี้เพื่อที่เราสามารถจะมาช่วยกันสร้าง คิดว่าเป็นหน้าที่ทั้งคนที่จะทำงานวิจัยและคนที่เป็นคนทำงานขับเคลื่อน

ประเด็นที่เกี่ยวกับนโยบายต่างๆ ดิฉันขอพูดข้อเดียว (เขียนไว้หลายข้อ) ดิฉันมองว่ามาตรการระยะยาว ในที่นี้เขียนเลยว่าเราเรียกร้องต่อรัฐเป็นหลัก เพราะเนื่องจากองค์กรขับเคลื่อนต่างๆ จะกดดัน ทำมาตรการระยะสั้นแล้วเป็นระยะสั้นระยะยาวคือทำระยะสั้นไปเรื่อยๆ ไม่เลิกนะ แต่การจะมองให้เป็นระยะยาว รัฐจะเป็นตัววางแนนี้ได้ดี เมื่อเข้าอาจารย์ประชัยมาพูด ท่านพูดเรื่องการป้องกัน พุด 100 ครั้ง ถูก 100 ครั้ง แต่ไม่มีพลังอธิบาย เพราะว่าพุดเรื่องป้องกัน เฮ้ย! ทำไมไม่ป้องกัน พุดอย่างนี้แม่ว่าไหนก็พุดได้ ดิฉันมองว่าป้องกันต้องมองว่าจะป้องกันด้วยวิธีอย่างไร ในเชิงแนวนโยบาย แล้วป้องกันด้วยมาตรการและแผนที่เป็นจริงอย่างไร

การจะเกิดอย่างนี้ได้มันต้องมีความตระหนักชัดในกลุ่มคนที่จะมาปกครองบ้านเมืองก่อน ถ้ารัฐบาล พรรคการเมือง สนใจปัญหาสังคมน้อย โดยเฉพาะปัญหาเกี่ยวกับเด็กและผู้หญิงค่อนข้างน้อย เขาอาจจะจัด workshop บ้าง ไม่ได้คิดว่าจัดแล้วจะเป็นผล แต่การจัด workshop มัน เป็นจิตวิทยาที่จะทำให้เห็นว่าปัญหานี้เป็นปัญหาที่สังคมทั้งหมดต้องให้ความสำคัญและตระหนัก รัฐบาลสามารถผลักดันหน่วยงานหรือสร้างหน่วยงานใหม่ในเรื่องนี้ได้ ถ้าเกิดขึ้นจริง ก็สามารถจะทำให้ องค์กรในภาครัฐและเอกชนร่วมมือทำงานในเชิงปฏิบัติได้มากขึ้น

หน่วยงานอย่าง กสส. ทำงานระดับนโยบาย ผลักได้แต่นโยบาย ผลักแผนปฏิบัติจริงไม่ได้ ก็สามารถจะไปผลักดันเพิ่ม เราทำหลายเลยว่ พรรคการเมืองทุกพรรค รัฐบาล ไทยรักไทยด้วย ต้องเอาเรื่องนี้เป็นหลักหนึ่งในการแก้ไขปัญหามาติ วาระอะไรก็ตามที่เป็นวาระชาติ ต้องมีวาระผู้หญิง เป็นวาระชาติด้วย โดยเฉพาะเรื่องความรุนแรงต่อผู้หญิง ถ้าทำได้ก็จะมีผลในการเสริมให้เกิดพลัง ในการช่วยกันสร้างภูมิคุ้มกันให้กับสังคมเพื่อเพิ่มต้นทุนและลดความรุนแรงลง นี่คือการเสนอทาง บวก เราต้องการแนวที่ชัดเจนที่เรียกร้องรัฐบาล ขอเรียกร้องอื่นๆ มีอีกเยอะจะขอไม่พุด เพราะจะ กินเวลามาก

...คำตอบของปัญหานี้อยู่ที่ชุมชนและสังคม จะต้องมีการสร้างจิตสำนึก และส่งเสริมให้แต่ละคนมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา ต้องสร้างกลไกทั้งระดับชุมชนและระดับประเทศ รวมทั้งมีการจัดสรรทรัพยากร...

■ ศิริพร สะโครบาเน็ค

ข้อเสนอที่พูดในช่วงนี้ อยู่บนพื้นฐานของการทำงานที่มูลนิธิผู้หญิงได้ทำบ้านพักผู้หญิงสำหรับผู้หญิงถูกทุบตี เราต้องดูในบริบทที่ทำบ้านพักนี้ตั้งขึ้นมา เราใช้เวลาทำงานบ้านพักตั้งแต่ พ.ศ.2527-พ.ศ.2535 ซึ่งช่วงนั้นยังไม่ค่อยมีใครพูดถึงปัญหาผู้หญิงถูกทุบตี และเวลาเราหยิบปัญหานี้ขึ้นมา สังคมจะมองด้วยสายตาผิดปกติว่า ไม่มีอะไรจะทำหรือ แต่ตอนนี้หลังจากมีการประชุมสิทธิมนุษยชน เมื่อ พ.ศ.2536 ประเด็นนี้ ก็ได้คลี่คลาย และความรุนแรงกับผู้หญิงถือเป็นรูปแบบหนึ่งของการละเมิดสิทธิมนุษยชน เพราะฉะนั้นภาษาที่รัฐกับเอ็นจีโอ ใช้ก็เป็นภาษาเดียวกัน แต่ในรายละเอียดเนื้อหามันก็มีความแตกต่างกันอยู่มาก ประเด็นที่เอ็นจีโอพิจารณาคือวาระอะไรที่เราต้องทำ ขับเคลื่อนในเมื่อรัฐก็มาเล่นในประเด็นนี้ด้วย

การที่เราเปิดบ้านพัก สิ่งที่เราได้คือ ขนาดของความรุนแรง รูปแบบของความรุนแรง ผลกระทบและความต้องการของผู้หญิง เราเห็นชัดเลยว่า สิ่งที่ผู้หญิงต้องการมีความหลากหลายและปัญหาความรุนแรงเป็นปัญหาที่สลับซับซ้อน ผู้หญิงที่มาอยู่ในบ้านพักหลายร้อยคนหรือที่มารับคำแนะนำ ไม่ได้ต้องการที่จะหย่าร้าง ดิฉันคิดว่าปัญหาเรื่องนี้จะใช้แนวทางกฎหมายมาจัดการอย่างเดียวไม่ได้ หลังจากทำบ้านพักผู้หญิงมาหลายปี เราก็เปลี่ยนแนวทางในการทำงานเพราะรู้สึกว่าการตอบอยู่ที่ชุมชน

ปัจจัยที่ทำให้เปลี่ยนแนวในการทำงาน เนื่องจากว่าจำนวนผู้หญิงที่มาพักในบ้านพักลดลง แต่จำนวนคนที่ต้องการคำปรึกษา รวมทั้งปัญหาจากสื่ออะไรต่ออะไรไม่ได้ลดลงด้วย เพราะฉะนั้น

เรารู้สึกว่า มีผู้หญิงจำนวนมากไม่สามารถเข้ามาสู่การบริการนี้ได้ และต้องยอมรับว่าแนวคิดเรื่องบ้านพักผู้หญิงเป็นเรื่องที่รับมาจากแนวคิดตะวันตก และช่วงหนึ่งเราก็คิดว่าน่าจะมีบ้านพักอย่างนี้ทุกๆ เมืองใหญ่ๆ แต่ทำงานแล้วรู้สึกว่าการอบแนวคิดนี้อาจจะไม่สอดคล้อง

การที่ผู้หญิงจะเก็บกระเป๋าออกจากบ้าน มันเป็นเรื่องที่ตัดสินใจยากนะค่ะ หลายๆ คนต้องหอบลูกมาด้วย เรื่องโรงเรียนลูกและอื่นๆ ด้วย มันมีปัญหามากมายเรื่อง ฉะนั้นการให้บริการต้องพิจารณาว่ามันสอดคล้องกับบริบทของสังคมไทยหรือเปล่า แต่คิดว่ามันจำเป็นต้องมี การทำงานแบบบ้านพักต้องดูประเด็นต้นทุนคือเรื่องค่าใช้จ่าย และผลที่เกิดต่อสังคมหรือต่อตัวผู้หญิงด้วย ในประเทศที่กำลังพัฒนาจะใช้รูปแบบนี้ได้หรือเปล่า

ฉะนั้น ปี พ.ศ.2536 เราก็ก่อตั้งไปทำงานกับชุมชน ในขั้นแรกเราใช้ผู้หญิงเป็นตัวตั้ง อบรมผู้หญิงให้เป็นอาสาสมัครเข้าไปจัดการในการจะช่วยเหลือ ทั้งปัญหาความรุนแรงที่เกิดกับเด็กและผู้หญิง และอำนวยความสะดวกในการส่งต่อว่าไปที่ไหนได้บ้าง พอทำได้สักระยะ ก็รู้สึกว่าคาดหวังมากไป การจะให้ผู้หญิงคนเดียวไปต่อสู้กับหลายเรื่องในชุมชน ช่วงนี้เราก็ก่อตั้งรูปแบบในการทำงาน เราสร้างอาสาสมัครในชุมชน แต่ก็ได้พยายามทำงานกับส่วนอื่นๆ เช่น ผู้นำชุมชน อบต.หรือเจ้าหน้าที่รัฐที่จะให้ประสานการทำงานแล้วดูว่าจะสามารถสร้างกลไก ในระดับชุมชนที่จะจัดการกับปัญหานี้ได้อย่างไร พรุ่งนี้จะมีตัวแทนเจ้าหน้าที่ของมูลนิธิและตัวแทน อบต.ที่ร่วมในโครงการมานำเสนอ ประสานการณื

สิ่งที่เห็นคือ วาระที่ อบต.ต้องทำ อยู่ในภาระหน้าที่ของ อบต.อยู่แล้ว แต่มิติทางสังคมไม่เกิด ดิฉันคิดว่าคนในชุมชนก็สะท้อนตามนโยบายของรัฐบาลที่เน้นการพัฒนาที่เน้นการเติบโตทางเศรษฐกิจแต่ไม่ให้ความสนใจในเรื่องประเด็นทางสังคม เวลาไปประชุมผู้หญิง ปัญหามีทุกที่ แต่พอบอกว่าแล้วจะแก้ปัญหได้อย่างไร ก็เอาโครงการอาชีพ ดิฉันคิดว่า ต้องพิจารณาว่าไปด้วยกันอย่างไร เกิดแนวคิดอย่างนี้ได้ได้อย่างไร เราจะใส่วาระมิติทางสังคมในการแก้ปัญหาได้อย่างไรบ้าง

สำหรับเวทีนี้ ดิฉันมีข้อเสนอแนะว่า การที่เราจะทำงานเรื่องความรุนแรงต่อผู้หญิง เราจะต้องมี หนึ่ง กรอบแนวทางในการทำงานจะต้องใช้กรอบของหลักการสิทธิมนุษยชน เพื่อจัดการประณามผู้เสียหาย เวลาที่พูดถึงประเด็นความรุนแรง อ้อ ไม่ดีละซี ไม่รู้จักเอาใจเขา ฉะนั้นถ้าเราใช้หลักสิทธิมนุษยชนจะเห็นว่า ก็คือหลักการพื้นฐานเรื่องความปลอดภัยในชีวิต ร่างกาย ไม่มีใครสามารถจะทุบตีใครได้ ไม่ว่าจะเป็นภรรยาหรือลูกตัวเองก็ตาม จะสร้างให้ผู้หญิงเข้าใจด้วยว่า การประณามจะต้องมีขีดจำกัดและสิ่งที่เกิดขึ้นกับเขาเป็นสิ่งที่มนุษย์ไม่พึงกระทำกับมนุษย์ เพราะฉะนั้นการตัดสินใจแก้ไขปัญหามาไม่ใช่สิ่งผิด แล้วก็สร้างความเชื่อมั่นในตัวเองด้วย

กรอบแนวทางนี้จะเคารพในความเป็นส่วนตัว ในการกำหนดการตัดสินใจในชะตากรรมชีวิตตนเองของผู้หญิง ถ้าผู้หญิงยังอยากดำรงอยู่ในสภาพความสัมพันธ์อันนั้น ก็ถือว่าเป็นเรื่องของเขาที่เขาจะตัดสินใจได้ แต่ถ้าเขาจะหย่าก็เป็นสิทธิในการตัดสินใจแต่ว่าจะมีการให้คำปรึกษา แนะนำอย่างไร

ในการใช้กรอบสิทธิมนุษยชน เราจะเรียกร้องความรับผิดชอบจากรัฐด้วย เพราะรัฐมีภาระหน้าที่ในการให้ความคุ้มครองประชาชน คนในประเทศตัวเอง สิทธิมนุษยชนจะส่งเสริมการมีส่วนร่วม

ร่วมของผู้หญิง ช่วยพัฒนาศักยภาพในการจัดการปัญหาและเสริมสร้างพลังให้กับผู้หญิงด้วย เช่น ชาววานนีบอกว่าตอนนี้มนุษย์กำลังปล้นธรรมชาติอย่างรุนแรงมาก และเหมือนกับโลกเราจะดำเนินต่อไปไม่ได้เพราะสูญเสียทรัพยากรไปมาก แต่มีนิมิตหมายที่ดีคือผู้หญิงช่วยชะลอการทำลายโลกของเรา เพราะตอนนี้ผู้หญิงมีสิทธิในการกำหนดในเรื่องการวางแผนครอบครัว การตั้งครรภ์หรือการทำแท้งได้ เพราะฉะนั้นดิฉันคิดว่าเราต้องมองปัญหาอย่างเชื่อมโยง

ถ้าเราส่งเสริมสถานภาพความก้าวหน้าของผู้หญิงจะมีส่วนช่วยในการลดปัญหาความรุนแรง และก็อาจมีส่วนช่วยเรื่องอื่นด้วย แต่เราต้องมาให้คำนิยามว่า ความก้าวหน้าของผู้หญิงมันหมายถึงอะไร เพราะผู้หญิงทุกระดับในสังคม ปริญญาโท ปริญญาเอกก็ถูกข่มขืน และมีเงินมากมายหรือไม่มีเงินเลยก็ถูกข่มขืน เพราะฉะนั้นมันเป็นเรื่องในทุกสถานะของสังคม มีผู้หญิงที่ปากีสถานฐานะดีบอกว่าผู้ชายเวลาจะข่มขืนจะสร้างห้องไว้ที่บ้านเลย เวลาที่เกิดก็เอาเข้าไปในห้องนั้นแล้วข่มขืนผู้หญิง เราต้องดูว่าความก้าวหน้าของผู้หญิงหมายถึงอะไรบ้าง

คงไม่ต้องพูดว่าการวิเคราะห์หรือการแก้ปัญหาต้องคลุมทุกเรื่อง เรื่องวัฒนธรรม เศรษฐกิจ สังคม การเมือง แล้วต้องมองดูว่าปัญหานี้เป็นปัญหาของระบบโครงสร้าง ไม่ใช่ปัญหาส่วนตัว มันเกิดจากระบบปิตาธิปไตย ผู้ชายเป็นใหญ่ที่ทำให้เกิดปัญหาอันนี้ เพราะฉะนั้นมาตรการในการแก้ไขก็จะต้องรอบด้านด้วย

ประเด็นที่อยากจะพูดตอนนี้ ดิฉันคิดว่าเรื่องความยุติธรรมเป็นเรื่องจำเป็นมาก แล้วตอนนี้เหมือนกับว่า วาทกรรมในขบวนการผู้หญิง อะไรๆ ก็จะไปลงที่กฎหมาย แต่คนทำงานต้องพิจารณาว่ากฎหมายมันเพื่อผลประโยชน์ของใครนะคะ เราต้องดูในเรื่องของตัวกฎหมาย กับผู้บังคับใช้กฎหมาย แม้ว่ากฎหมายจะดี แต่ถ้าคนบังคับใช้ยังมีทัศนคติที่เกลียดชังผู้หญิง ไม่ได้มองดูว่าผู้หญิงเป็นคนเหมือนกับผู้ชาย หรือไม่มีมิติหญิง-ชาย ไม่ได้ตระหนักถึงปัญหาความรุนแรง ต่อให้มีกฎหมายที่ดี มันก็ช่วยอะไรกับผู้หญิงไม่ได้ ไม่ได้เป็นหลักประกันว่าผู้หญิงจะได้รับการคุ้มครอง เข้าถึงกระบวนการยุติธรรม ในปัจจุบันเรามีกฎหมายครบถ้วน แต่ว่าผู้หญิงที่เราให้ความช่วยเหลือไม่รู้เลยว่าสามารถจะทำอะไรได้จากกฎหมายครบถ้วนอันนี้ อาจจะต้องรณรงค์ต่อไป

ตอนนี้เรามีมาตรา 53 ของรัฐธรรมนูญ ซึ่งมีคนบอกว่าอาจจะต้องพัฒนาไปเป็นกฎหมายขจัดความรุนแรงในครอบครัว ต้องมาดูว่ากระบวนการร่างกฎหมายอันนี้ ควรจะเป็นอย่างไร ผู้หญิงจะเข้าไปมีส่วนร่วมในการร่างได้อย่างไร เนื้อหาสาระ มาตรการในกฎหมายควรจะเป็นอย่างไร จากพื้นฐานการทำงาน เราเห็นว่าผู้หญิงไม่ได้ต้องการให้ตำรวจจับผู้ชายไปเข้าคุก แต่ว่าผู้หญิงต้องการมีหลักประกันว่า ถ้ากลับไปอยู่ด้วยกัน จะทำอย่างไรที่เขาจะไม่ข่มขืนเราอีก เพราะฉะนั้นมันจะต้องมีมาตรการในการบำบัดฟื้นฟู และมาตรการทางสังคมด้วย มาตรการทางอาญาอาจจะไม่ได้เป็นคำตอบของปัญหาความรุนแรงในครอบครัว

สิ่งที่ผู้หญิงถูกกระทำความรุนแรงต้องการ ถ้าจะมีกฎหมาย ต้องมีมาตรการทางสังคม การบำบัดฟื้นฟู มีหลักประกันว่าถ้าเกิดความรุนแรง สามารถจะให้คนข้างนอกเข้ามาแทรกแซงในบ้านได้ เช่น ในประเทศออสเตรเลีย ถ้าข้างบ้านได้ยินเสียงข่มขืน ไปเรียกตำรวจเข้ามา เขาจัดการเอาผู้ชายออกไปจากบ้าน ตอนนี้ของเราคือผู้หญิงที่ถูกกระทำ ต้องหิ้วกระเป๋ากออกไป เพราะฉะนั้นจะต้อง

พิจารณาด้วยในการจะออกกฎหมาย รวมทั้งแนวคิด Battered wife syndrome การที่ผู้หญิงถูกกระทำความรุนแรงสัปดาห์แล้วทำให้ผู้ชายถูกทำร้ายหรือเสียชีวิต ต้องอยู่ในกระบวนการพิจารณาด้วย ตอนนี้มูลนิธิผู้หญิงช่วยผู้หญิง 4-5 รายที่สัปดาห์แล้วสามีเกิดเสียชีวิต แต่ถูกกระบวนการยุติธรรมลงโทษ เราช่วยประกันตัวเขาออกมา ในการสู้คดี ซึ่งประวัติความรุนแรงต้องอยู่ในกระบวนการพิจารณาด้วยในการจะลงโทษผู้หญิง

มีงานวิจัยเมื่อหลายปีก่อนว่า ผู้หญิงที่ถูกตัดสินจากศาลรู้สึกละอายใจที่ไม่ได้รับความยุติธรรม เพราะศาลไม่ได้พิจารณาถึงความรุนแรงหลายๆ อย่างที่เกิดขึ้นกับเขา ที่เขาได้รับการกระทำมา แนวคิดเหล่านี้ต้องเอามาใช้ประกอบด้วย ในการที่จะออกกฎหมาย แล้วต้องมาพิจารณาว่ากฎหมายเป็นคำตอบอันเดียวหรือเปล่า ที่แท้จริงหรือเปล่า

ดิฉันคิดว่า คำตอบของปัญหานี้มันอยู่ที่ชุมชนและสังคม จะต้องมีการสร้างจิตสำนึกและส่งเสริมให้แต่ละคนมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา ต้องสร้างกลไกทั้งระดับชุมชนและระดับประเทศ รวมทั้งมีการจัดสรรทรัพยากร คิดว่าสิ่งสำคัญคือบทบาทของสื่อมวลชน ถ้าดูสื่อแบบผ่านไป โดยไม่มีอะไรก็ไม่มีอะไร แต่ถ้าคนคิดน้อยจะคิดว่าเรื่องเล็กๆ น้อยๆ ก่อให้เกิดการผลิตซ้ำความรุนแรงต่อผู้หญิงทั้งในครอบครัวและชุมชนด้วย เพราะฉะนั้นคิดว่าต้องมีวาทกรรม การพูดคุยกับบริษัทโฆษณาด้วย ทำงานในสื่อด้วย ต้องให้เข้าใจว่าโฆษณาอย่างไรที่รับได้ ไม่ขัดหลักการสิทธิมนุษยชน ต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และต้องจัดการเลือกปฏิบัติต่อผู้หญิงด้วย คนที่อยู่ในบริษัทหรือในสื่อมักมีปมคิดว่าตัวเองพิเศษกว่าคนอื่น

สิ่งที่เรามีคือต้องแสดงพลังการเป็นผู้บริโภคในการยุติการบริโภคสินค้าบางอย่างที่รู้สึกว่าย่ำแย่ ผลิตซ้ำ ความรุนแรงต่อผู้หญิง คงจะแลกเปลี่ยน แบ่งปันข้อเสนอแนะที่เกิดจากประสบการณ์จากการทำงานในบ้านพักผู้หญิงเท่านี้

วันที

9

รายการวันศุกร์ ที่ 9 พฤศจิกายน 2544

...พลังการเปิดเผยเรื่องราว การที่ทำให้สังคมมาสนใจปัญหาเหล่านี้ได้ พลังที่ทำให้เปิดเผยจะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงบางอย่างเฉียบพลัน แต่ว่าการเปิดเผยตัวนี้จะต้องเป็นเรื่องความยินยอมพร้อมใจของผู้ที่จะมาเปิดเผยเอง...

■ ความเห็นจากผู้เข้าร่วมสัมมนา

พรพิศ พัฒนกุลเลิศ

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดนราธิวาส

ในฐานะที่เป็นรองประธานกรรมการสาธารณสุข สภาผู้แทนราษฎร ส่วนหนึ่งที่เราได้แสดงจุดยืนของกรรมการชุดนี้คือ การต่อต้านความรุนแรงทุกรูปแบบ โดยเฉพาะอย่างยิ่งจะเน้นตลอดเวลาเรื่องความรุนแรงที่เกิดขึ้นในครอบครัว

ต้องแสดงความชื่นชมงานวิจัยชิ้นนี้เพราะว่ามันไม่ใช่เรื่องง่าย เป็นเรื่องทีละเล็กละน้อยก่อนจะเอาสิ่งเหล่านี้ออกมาไม่ใช่เรื่องง่าย สิ่งนี้นักการเมืองได้รับเป็นสิ่งที่มีความสำคัญ เพราะเรารู้ขนาดปัญหาจริงๆ เราไม่แน่ใจว่า ความรุนแรงในครอบครัวจะมีมากน้อยแค่ไหน วันนี้มาฟังเป็นสิ่งที่ปูพื้นฐานว่าเราเองต้องกลับมาคิดถึงเรื่องนี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ดิฉันอยู่กรรมการสาธารณสุข ผลต่อสุขภาพที่เกิดจากความรุนแรง ถือว่าวันนี้มาฟัง ไม่อยากแสดงความคิดเห็น ส่วนหนึ่งที่เป็นหน้าที่ของเราที่เป็น ส.ส. ก็คือการออกกฎหมาย ที่อาจจะเป็นส่วนหนึ่งที่ท่านศิริพรพูดที่จะช่วย แต่การบังคับใช้เป็นส่วนที่สำคัญยิ่ง ถ้าผู้บังคับใช้ไม่ได้ทำในสิ่งที่เราช่วยกันออก ช่วยกันคิดสิ่งนั้นก็ไม่ประสบผลสำเร็จ

ต้องเรียนว่าเราเพิ่งสัมมนาไปเรื่องทางเลือกที่สาม สิ่งที่เราเน้นในเรื่องนโยบายที่จะทำในการต่อไป เราเน้นเรื่องสังคมเป็นเรื่องหลัก เน้นการที่จะทำอย่างไรให้ผู้หญิงเข้ามามีตรงนี้ คือเรื่องการ

วันที่
9

รายการวันศุกร์ ที่ 9 พฤศจิกายน 2544

ศึกษา เมื่อก่อนเรามองว่าเศรษฐกิจแก้ปัญหาทุกอย่าง มันไม่ใช่ เมื่อเราพัฒนาไปมากๆ กลายเป็นปัญหาสังคมตามมา จุดนี้เราเพิ่งคุยกัน คิดว่าไม่ใช่เรื่องใหม่ของพรรคทำกันมานานแล้ว ที่อาจารย์กฤตยา ผากไปเราคงไปทำกันต่อ ที่จะให้เห็นรูปธรรมชัดขึ้นว่าเป็นอย่างไร ถือว่าดีใจที่ได้มีส่วนร่วมในการฟังทั้งขนาดของปัญหา ผลกระทบต่อสุขภาพ รวมทั้งแนวทางที่จะช่วยกันแก้ไข คงมีข้อคิดเห็นเพียงเท่านี้

■ ระเบียบรัตน์ พงษ์พานิช สมาชิกวุฒิสภา จังหวัดขอนแก่น

ขอบพระคุณที่ให้โอกาสสอออกมาตรงนี้ ต้องขอบคุณที่มีการสัมมนาที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง เป็นการรวมพลังของผู้หญิงที่ดิฉันคิดว่าเป็นการแสดงออกซึ่งพลังผู้หญิงนั้นสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง ที่เราต้องมีเครือข่าย ในการที่จะผนึกกำลังกัน ปัญหาต่างๆ ที่เกิดในสังคม ณ เวลานั้น แม้กระทั่งจนต้องมีการจัดระเบียบสังคม ท่าน มท.1 ที่พูดเมื่อเข้าก็เกิดมาจากครอบครัว รักและสันติในชีวิตคู่

ดิฉันคิดว่าพวกเราที่มานั่งตรงนี้ตระหนักเป็นอย่างดีว่า ปัญหาความรุนแรงต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมนั้นมีเบื้องต้นมาจากปัญหาครอบครัว ซึ่งฝังรากลึก ตั้งแต่การสั่งสอนจนกลายเป็นระบบสังคมที่พวกเราถูกจัดเป็นพลเมืองชั้นสอง ถูกจัดว่าเราคือผู้หญิงต้องอยู่เหย้าเฝ้าเรือนเท่านั้น การบ้านการเรือนเป็นของผู้หญิง การเมืองเป็นของผู้ชาย เพราะฉะนั้นเราคงจะมีผู้นำหัวทอกในการจะผลักดันให้เกิดการแก้ไขด้วยกฎหมายต่างๆ ซึ่งจะได้ทำในเรื่องการแก้ไขปัญหาสังคมต่อไป หวังเป็นอย่างยิ่งว่าการสัมมนาที่มีประโยชน์ในลักษณะนี้คงมีเรื่อยๆ และมีโอกาสดิฉันคงจะได้มีโอกาสมาร่วมด้วย ดีใจที่ได้เจออาจารย์กฤตยาที่ท่านจะไปสอนที่สตรีศึกษาซึ่งดิฉันได้สมัครเข้าเรียนรุ่นนี้ด้วย คงจะได้มีโอกาสรับความรู้จากท่านมากมายยิ่งขึ้น

สิ่งที่เราจะนำกลับไปนั่นคือ สิ่งที่ได้ความรู้จากงานวิจัยแล้วก็เอาไปเป็นพลังในการจะช่วยแก้ไข ปัญหา ตั้งแต่ระดับครอบครัวของเรา ระดับสังคมที่จะร่วมผนึกกำลังกัน สิ่งที่เราขาดไม่ได้คือบทบาทของผู้หญิง ที่จะมีส่วนร่วมในการออกมาทำงานในด้านการเมืองในทุกๆ ระดับ ไม่ว่าจะเป็นระดับท้องถิ่นหรือระดับประเทศ คงจะได้เป็นส่วนหนึ่งที่เสริมสร้างต่อให้สังคมมีความสมบูรณ์มากขึ้น คงจะขอพูดเท่านี้

■ อาจารย์พรณ จันสว่าง มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

มหาวิทยาลัยหัวเฉียวฯ เพิ่งอายุประมาณ 9 ขวบเอง ขอเรียนว่า ดิฉันอยู่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์มา 28 ปี ดิฉันเป็นรุ่นแรกๆ ที่สนใจศึกษาเรื่องผู้หญิง แต่ตอนหลังๆ ไป ได้เจอผู้เข้าร่วมสัมมนาท่านหนึ่ง กลับไปแล้ว ไม่รู้จักหรอก ท่านบ่นบอกว่าเราเป็นผู้หญิงนะแล้วทำไมต้องไปเชื่อฟังผู้ชายที่เราไม่รู้หัวนอนปลายตีนมันเลยนะ ท่านไปพูดในห้องน้ำไม่รู้จำกัน มาอยู่ด้วยกัน ดันเชื่อมั่น (หัวเราะ)

ข้างๆ บ้านดิฉันเมียมีลูก 3 คน ผัวไปอยู่กับเมียน้อย เมียเลี้ยงลูก 3 คนช่วยตัวเองสารพัด

ดันรอผัวอยู่ตลอดเวลา ผัวมาเมื่อไหร่ก็ปรนนิบัติ มีเงินก็ให้ ผัวบอกอะไรก็เชื่อขณะที่ผัวไม่ได้เลี้ยงเลย แล้วท่านก็บ่นต่อไปอีกว่ากฎหมายบ้านเรานั้นแย่ ไม่ได้เอาจริงเหมือนเมืองนอกเขา แล้วท่านก็เดินออกไปเลย

วันนี้ดิฉันดีใจมากที่ได้มีโอกาสมาร่วมสัมมนาวันนี้ ได้ความรู้มากและได้เห็นผู้หญิงเก่งที่ทำงานเพื่อความเท่าเทียมของผู้หญิงกับผู้ชายด้วยกัน ในความคิดเห็นของดิฉันไม่ว่าจะเป็นหญิงหรือชายก็เป็นคนเหมือนกัน เพราะฉะนั้นเราควรจะทำอะไรต่ออะไรไปด้วยกัน ไม่ลืมนึกถึงฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง แม้กระทั่งในเรื่องของการที่อาจารย์วาทสนาบันิดหน้อยว่าไม่กล้าจะไปคิดแทนผู้ชาย ดิฉันคิดว่าในฐานะที่เป็นคนเราสามารถที่จะทำความเข้าใจได้ ไม่ว่าหญิงหรือชาย โดยมีกรอบอะไรหลายๆ อย่าง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ดิฉันค่อนข้างมีความมั่นใจในตัวอาจารย์กฤตยาอย่างมากว่าสามารถทำได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งท่านสามารถเลือกทีมที่มากำหนด ดิฉันจะเอากำลังใจช่วย

ในงานสัมมนาวันนี้ มีการมอบรับบัตรให้กับท่าน มท.1 ดิฉันรู้สึกในใจว่ามีความหมายดี ถ้าเราจะทำให้รับบัตรนั้นมีความหมายอย่างลึกซึ้ง แล้วมีคุณค่ามากมาย ด้วยวิถีชีวิตที่เราทำอยู่ เขามีอะไรสำคัญๆ ของบุคคลของประเทศ คนดีศรีสังคม เราก็จะมีวันที่คนจะเป็นสุภาพบุรุษรับบัตรให้ ถ้าใครได้แล้วมีความภาคภูมิใจมากหนักหนา น่าจะเป็นจุดดีและกระตุ้นที่จะทำให้ผู้ชายเดินเคียงบ่าเคียงไหล่กับเรา แล้วพร้อมที่จะทำงานด้วยความเท่าเทียมกัน ดิฉันอาจจะคิดไกลไปนิดด้วยซ้ำว่าตอนนี้เทียบความเท่าเทียมของชายกับหญิง แล้วเราไปดูตัวเลขของการศึกษา เกิดเท่าๆ กัน ผู้ชายร่อนน้อยกว่าหลงใหลได้ปลื้มไปกับวิถีที่ผิดครองที่ควรจะเป็นมากกว่า การศึกษาไม่ว่าระดับอุดมศึกษา ตรี โท เอก ผู้หญิงกำลังนำลี้ๆ มาแล้ว ท่านเรียกร้องความเท่าเทียมตอนนี้เราเรียกร้องได้แต่ต่อไป ผู้ชายหดหายไป ดิฉันคิดด้วยใจของผู้หญิงที่มีความยุติธรรม อาจจะต้องมาเรียกร้องว่าทำไมต้องรักษาผู้ชายเอาไว้ได้ก็ขอฝากไว้ที่นี้ด้วย และยินดีจะลงเรือลำเดียวกันต่อไป

■ บันลือ สันธวไมตรี

สุภาพบุรุษในที่นี้รู้สึกจะน้อยมาก วันนี้ผมมาดีใจมาก อย่างน้อยก็เป็นส่วนหนึ่งของสังคมที่มีผู้หญิงผู้ชาย แต่ที่ลืมนึกถึงจะเก็บไม่หมด ถ้าหมดคงจะต้องใช้งานวิจัยหลายสิบฉบับมากมาย วันนี้จะพูดนิดเดียวคือ สิทธิและหน้าที่ของผู้หญิง สุภาพสตรีเราใช้หน้าที่มาเยอะแล้ว ทำงานบ้าน ทำอะไรทุกอย่าง ตั้งแต่สร้างโลกมาสุภาพสตรีทำงานให้กับโลกมากมาย

ผู้นำประเทศมหาอำนาจทั้งหลาย เมืองหลวงคือสุภาพสตรี อิตาลีก็มีภรรยาสุดที่รัก อิตาลีก็ครองโลกนะครับ คลินตันก็ครองโลก ฝรั่งเศส Sex control the world คลินตันครองโลก เพราะลูวินส์กีที่ฮือฮาทั้งหลาย เพราะว่าท่านมีเรื่องเกี่ยวกับ Sex เป็นประธานาธิบดีอเมริกา ก็ครองโลก

มาพูดถึงหน้าที่ของสุภาพสตรี สุภาพบุรุษถือว่าเป็นผู้ได้ประโยชน์มากมายจากสุภาพสตรี แต่วันนี้ผมจะเสนอว่าสุภาพสตรีทั้งหลายในเมืองไทยเราควรที่จะเน้นที่สิทธิ คุณไม่ต้องสนใจหน้าที่คุณเลย เพราะทำมาเยอะแล้ว สิทธิของคุณต้องรวมตัวให้มาก และต้องเป็นองค์กร หากสตรีถูกละเมิดท่านต้องรวมตัวไปช่วยกัน ผมในฐานะสุภาพบุรุษ ผมรู้เพราะว่าถ้าท่านไม่รวมตัวกัน ผู้หญิงเองก็กลัว

ถ้าเป็นสามี-ภรรยากันนะ ไปช่วยเลยแม่เขาจะตกลงกันได้ภายหลัง ผู้ละเมิดอาจจะต้องใช้เงินใช้ทองให้กับผู้เสียหาย ถ้าท่านไม่ไปช่วย เขาก็กลัว ทุกอย่างก็จบ จะตกอยู่ในวังวนทั้งหลาย

แม้แต่เจ้าหน้าที่ส่วนใหญ่จะเป็นผู้ชาย เรื่องต่างๆ ที่เข้าไปผมถามว่า ได้รับการแก้ไขพอไหม เขาก็ไม่อยากทำ ถ้าบันทึกคดีแล้วเท่ากับเป็นคดีของเขา ที่จะเสนอก็คือ ผู้หญิงทำหน้าที่มาเยอะ สิทธิของคุณมี เวลานี้ต้องรวมตัวให้แน่น แล้วถ้าถูกรังแกที่ไหน พวกผู้หญิงต้องไปรวมมือช่วยกัน เมื่อมีข่าวออกมาคุณก็ต้องช่วยประโคน ผู้ชายทั้งหลายจะได้กลัว ผมฟังข่าวทุกวันก็มีความกลัวเหมือนกัน

วิธีคิดง่ายๆ คืออย่างนี้ครับ อเมริกาเป็นเจ้าโลก มีเศรษฐกิจ มีอาวุธมากมาย สามารถครองโลกได้ สิ่งใครก็ได้ แต่บิลลาเดนไม่มีอะไรมากมาย แต่เขารวมตัวกันไม่กี่คน ใช้วิธีการง่ายๆ จัดการได้ สุภาพสตรีก็ใช้วิธีคิดนี้ ถ้าท่านเชื่อผม สำเร็จแล้วผู้ชายต่อไปนี้จะต้องการอะ

■ ผู้ดำเนินรายการ

วันนี้เป็นวันแรกที่ได้ยินว่าผู้หญิงรู้หน้าที่มาเยอะแล้ว ต่อไปต้องเรียกร้องสิทธิบ้าง ปกติเวลาเราออกไปอบรมเรื่องสิทธิต่างๆ ในรัฐธรรมนูญให้กับประชาชน เราจะถูกท้วง ถูกถามอยู่เรื่อยจากหน่วยงานต่างๆ ของรัฐ พวกอาจารย์ออกไปพูดเรื่องสิทธิ แล้วพูดเรื่องหน้าที่ด้วยหรือเปล่า เราต้องบอกว่าหน้าที่เราไม่ต้องไปบอก มีคนบอกประชาชนตลอดเวลา แต่เรื่องสิทธิไม่มีใครบอก เราก็เลยเน้นบอกสิทธิให้มากกว่าหน่อย แต่วันนี้ท่านบอกว่า ผู้หญิงรู้หน้าที่เยอะแล้วต่อไปต้องรู้สิทธิของท่านและต้องรวมตัวกัน

■ น้าผึ้ง ไวยธาริ

ประธาน กพสอ.บางปะอินท์ จ.อยุธยา

เคยไปร่วมงานกับท่านที่จังหวัดนครศรีอยุธยา สนใจเรื่องนี้ผอ.ญ.ได้รับเลือกเป็นศูนย์พัฒนาครอบครัว เป็นตัวแทนภาคกลาง วันนี้เก็บข้อมูลแล้วจะกลับไปทำให้ดีที่สุด

มีเรื่องที่ชอบฝากกับสังคมไทย เพราะเคยได้ช่วยเด็กถูกข่มขืน เป็นลูกที่ติดแม่มา แต่งงานกับสามีใหม่ อายุ 14 ปี เด็กไม่ยอมไปโรงเรียน เกิดความท้อถอย หลังจากที่ได้ไปฟ้องเขาก็มีเพื่อนเป็น สจ.บ้าง พวกนี้รู้มช่วยเหลือฝ่ายชาย อยากฝากตรงนี้ หน้าซ้ำ ถามว่าได้ไปเช็คร่างกายไหม ไปคณะแต่โรงพยาบาลไม่ยอมออกไปตรวจร่างกายให้ มีคนแนะนำให้มาหาน้าผึ้ง ก็ถามว่าลูกคุณอายุเท่าไร เขาบอกว่าเขามีพยานพร้อมว่าเด็กคนนี้เต็มใจที่จะไปเอง ก็เลยบอกว่าคุณลองกลับไปโรงพัก บอกว่าจะมาครั้งนี้ครั้งสุดท้าย ถ้าหากทางตำรวจจะไม่จัดการอะไรให้ ต่อไปจะให้หนายมา

หลังจากนั้นน้าผึ้งก็โทร.ไปโรงพยาบาล อ่อนวอน ดิฉันถามว่า ผู้ด้อยโอกาส ผู้ประสบปัญหาผู้หญิงที่ถูกรังแกจะอยู่อย่างไร ที่โทร.ไปโรงพยาบาล ผู้อำนวยการไม่รู้เรื่องนี้ พอดีรู้จักกันก็เลยอ่อนวอนขอให้ช่วย แล้วก็หาทางไว้หมด แล้วก็โทร.ไปหา สจ. ว่า สมมุติว่าเด็กคนนี้เป็นลูกหลานคุณบ้าง คุณจะอยู่อย่างไร คุณจะมีความรู้สึกอย่างไร เรื่องนี้ก็เลยเรียบร้อยไป

น้ำผึ้งขอฝากส่งคมว่า หน้าทีของท่านไม่ว่าชายหรือหญิง ทำอย่างไรเราจะร่วมมือกันเพื่อประสานใจให้กับสตรีและเด็กผู้ด้อยโอกาส

■ นาวาอากาศตรีหญิงจกมล ทองโถม

วิทยาลัยพยาบาลทหารอากาศ

ดิฉันออกจะมีความคิดเห็นต่างไปสักหน่อย เป็นทหารหญิงค่ะ เพื่อนผู้ชายเขาติดยศนาวาอากาศเอกไปหมดแล้ว ที่เห็นต่างคือมองว่าผู้หญิงจะแข็งแกร่งนอก่อนในอย่างไรก็ได้ เขาบอกว่าเป็นประโยชน์สำหรับผู้หญิงด้วยซ้ำไปที่เราจะมีกลยุทธ์ทางกริยามารยาท ดิฉันค่อนข้างอยากจะสนับสนุนพวกเราว่าไม่ว่ากริยาที่แสดงออกมันจะอ่อนหรือแข็งแต่ขอให้ข้างในเราแข็ง แล้วเราก็จะอยู่ได้

เรื่องทีเห็นต่างคือเราบอกว่าเราเรียกร้องสิทธิ แต่ดิฉันยังมองเห็นหน้าที่ว่ามันจำเป็นแล้วอยากเรียกร้องว่า เป็นไปได้ไหมทีเราจะทำให้มันมีหัวข้อในการสอนตั้งแต่ประถมมาเลยว่า หน้าทีของสามี' ภรรยามันเป็นอย่างไร ฟังดูเหมือนเรารู้แล้ว แล้วเราก็มารู้สึกว่าเราน่าจะเรียกร้อง

ดิฉันขอยกตัวอย่างญาติผู้ชาย เป็นคนภาคกลาง อยู่บ้านริมน้ำ บ้านสวน จะขัดพื้นสะอาดตลอด ตากผ้าเป็นราวเป็นแถว ฝาโอ่งขัดมัน ในขณะที่ได้ภรรยาเป็นผู้หญิงอีสาน วัฒนธรรมต่างกันมาก เขาจะรู้สึกขัดใจมากกว่าทำไมภรรยาทานข้าวแล้วรวมๆ จานข้าวไม่ได้ล้างทันที ทำไม่ต้องเก็บไปล้างทีเดียว เรื่องแค่นี้เป็นปัญหา ความคาดหวัง บทบาทหน้าที่ต่างกันมาก ก็มีปัญหาคบครัว

อีกรายดิฉันเคยโทร.ไปบอกตำรวจ ได้ยินเสียงผู้ชายกับผู้หญิงตบตีกันดังลั่นเลย ผู้หญิงร้องกรี๊ดจนทนไม่ได้ เสียงทีผู้ชายพูดมาคือพูดอย่างนี้ ทำอย่างนี้ได้อย่างไร รู้ไหมว่าเดี๋ยวดร่อน ผู้หญิงก็บอกว่าฉันก็ไม่ได้ทำอะไร แล้วก็ตบตบๆ ผู้ชายก็บอกอีก คุณทำอย่างนี้มันเดี๋ยวดร่อน มันผิด ฉันก็แค่พูดเฉยๆ ฉันไม่ได้ทำอะไร คงจะเป็นแง่คิดในงานวิจัยของอาจารย์ทีบอกว่า 75 เปอร์เซ็นต์ ทีผู้หญิงบอกว่าผู้หญิงไม่ได้ทำร้ายผู้ชายก่อน แต่ในความรู้สึกของผู้ชายนั้นคือเขาผิดหวังนั้นคือเขาถูกทำร้ายแล้ว

อีกอันทีว่าเห็นต่าง ทีว่าอยากให้ผู้หญิงทำแบบบินลาเดน ถ้ามว่าทีมันเกิดเหตุการณ์เพราะว่าการโต้ตอบกลับหรือเปล่า ถึงได้เกิดเหตุการณ์อย่างนี้ ถ้าเราโต้ตอบกลับด้วยความรุนแรงก็จะเกิดความรุนแรงไปเรื่อยๆ

ข้อเสนอคือว่า ดิฉันมองว่าโลกทุนนิยมปัจจุบันไม่มีใครให้อะไรกันเปล่าๆ ในสังคมเรา ถ้าเราจะเรียกร้องสิทธิอะไรก็ตาม ขอให้นึกถึงผลลบเวลาทีเราเรียกร้องสิทธิ เราลืมหน้าที่กันหรือเปล่า เสร็จแล้วองค์กรในสังคมอยู่ร่มเย็นกันได้เพราะแต่ละรู้หน้าที่ซึ่งกันและกันและยอมรับบทบาทหน้าที่ซึ่งกันและกัน มีความรักใคร่กัน เอื้ออาทรกัน แล้วก็ให้อภัยกันในการทำหน้าที่ผิดบ้างไปนิดๆ ถ้าเราเรียกร้องสิทธิ แล้วลืมหน้าที่ ปัญหาจะตามมาจะทำให้สังคมเรา มีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้นหรือเปล่า

ดิฉันมองว่าสิทธิผู้หญิงในประเทศไทย ถ้าเทียบกับหลายๆ ประเทศ เรามีผู้หญิงเป็นนายพลก็มี เลขาธิการข้าราชการพลเรือนก็เป็นผู้หญิงทีมีบทบาทมากในสังคมไทย อาจารย์ทีอยู่บนเวทีทีประสบ

วันที่
9

รายการวันศุกร์ ที่ 9 พฤศจิกายน 2544

ความสำเร็จ เห็นด้วยที่เราจะหาดัชนีชี้วัดตัวลดความรุนแรงในสังคม ขอชื่นชมกับกลุ่มที่ท่านเรียกตัวเองว่าเป็นผู้หญิงรากหญ้าที่มาจากชนบท เพราะมีความรู้สึกเวลาที่เราร่วมประชุมวิชาการกัน ก็มีแต่คนมาพูด ผู้ใหญ่ในบ้านเมืองมาพูด คนที่จะรับผลการกระทำจริงๆ จะอยู่ในชนบทในบ้าน ไม่ได้ออกมากับเรา เห็นด้วยที่เชิญสื่อมาวันนี้ สื่อจะเป็นตัวที่ทำให้เข้าไปถึงกลุ่มชุมชนที่เขาไม่ได้มารวมกลุ่มแบบนี้

ดิฉันในฐานะอาจารย์พยาบาลคงทำได้เพียงแค่เวลาจะมีวิจัย ดิฉันยินดีให้ความร่วมมือ และถ้ามีกิจกรรมอะไรในชุมชน คิดว่าจะขอรบกวนประสานการณจากมูลนิธิผู้หญิง ไปให้พ้องกับผู้หญิงในชุมชน

■ สายฤดี วรกิจโกศล

สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล

เรื่องของความรุนแรงในบ้านเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกใหม่ ดิฉันไม่ได้เป็นคนที่ดีว่าใช่ ทุกๆ คนที่นั่นคิดว่าใช่ เราคงใจอ่อนเกินไปเวลาเลี้ยงลูก คิดว่าคุยกับลูกผู้หญิงง่ายกว่า ใกล้ชิดกว่าก็จะคุยกับลูกผู้หญิง กับลูกผู้ชายเราก็คงไม่ค่อยได้คุย ไม่ได้ตั้งเข้ามาดูว่าแม่ลำบาก แม่ยอมทนอะไรเท่าไรเลยไม่ได้คิดว่าที่แม่ทนมามากหนูจะต้องไม่ทำต่อไป ดิฉันคิดว่าความแตกต่างระหว่างเพศของแม่กับลูก อาจจะมีเหตุผลบางอย่างในการทำให้เด็กผู้ชายอาจจะมีความรู้สึกว่าตัวเองพิเศษที่ไม่ได้ทำรุนแรงกับภรรยา ลูกตัวเองในอนาคต หลายๆ คนที่รู้สึกถึงทำนองนั้นคือผิด มันอยู่ตรงที่เรา รู้สึกว่าขีดเส้นตรงไหน

ผู้หญิงไม่เคยบอกว่าเป็นภรรยาที่ดีเพราะไม่เคยตบตีสามี แต่ผู้ชายจะบอกว่าผู้ชายดีเพราะไม่เคยทำร้ายภรรยาเลย ที่คิดว่าเราอาจจะขาดคือเรื่องความไวต่อเรื่องที่เกิดขึ้นในบ้านแล้วรู้สึกว่าจะเกี่ยวข้องกับความรุนแรงในบ้าน ไม่ใช่เฉพาะเรื่องข้างๆ บ้าน เรื่องในสื่อก็คุยให้ลูกๆ รู้ได้ว่าอันนี้เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความรุนแรงทางเพศ ความรุนแรงในครอบครัว แต่เราอาจแล้วรู้สึกว่าเป็นเรื่องคนอื่น ถ้าเป็นสื่อแห้งๆ ไม่ค่อยมีใครคุยมากนัก น่าเสียดายที่โอกาสที่เป็นตัวอย่างเหล่านั้นไม่ได้เป็นเรื่องที่เราวิเคราะห์ให้ลูกฟัง

อีกเรื่องที่เราคิดว่าอาจจะเกี่ยว และคิดว่างานวิจัยที่ทำมาอาจจะมองไปได้อีกอย่าง คืออยากจะเอาเรื่องของฐานะหรือระดับการศึกษาเข้ามาเกี่ยวข้องในการวิเคราะห์ด้วย เคยได้ยินไหมที่เขาบอกว่ายิ่งดีกันเท่าไร ก็ยิ่งลูกตกเท่านั้น ดิฉันก็ยังงงๆ และรู้สึกว่า ถ้าผู้หญิงยอมให้ผู้ชายตบตีและยังคงอยู่ต่อไปผู้หญิงอาจจะอยู่ในฐานะที่เป็นเบี้ยล่าง เป็นคนที่พึ่งพา ไม่สามารถที่จะมีเสียงในบ้านได้ และอาจจะอยู่ในฐานะที่ไม่ดี ไม่มีที่วิทู ไม่มีตังค์ไปกินข้าวข้างนอก ต้องอยู่บ้าน บ้านก็ห่างไกล ไฟฟ้าไม่มี พอพระอาทิตย์ตกดินเราก็เข้ามุ้ง เวลาอยู่ในมุ้งเยอะ คงตบตีกันเยอะ และทำอย่างอื่นในมุ้งด้วย เพราะไม่ได้เกี่ยวข้องว่าตบตีกันแล้วรักกันมากขึ้น เลยลูกตก

มันมีหลายๆ อย่างในลักษณะผู้หญิงในสภาพบ้านเหล่านั้น การศึกษาก็คงจะต่ำไปพูดที่จะโน้มน้าวใจผู้ชายว่า มันพูดมีเหตุมีผล เกียงบ้างในบางครั้งก็รู้สึกว่าไม่ค่อยแฟร์

ถ้าพูดเรื่องงานวิจัยของอาจารย์ มีความรู้สึกว่ามีหลายอันที่น่าจะเสริมได้ งานวิจัยของดิฉันที่ทำเรื่องความแออัดในบ้าน ครอบครัวที่มีผลต่อสุขภาพคนในบ้าน ก็ได้พบว่าถ้าผู้ชายเข้าไปอยู่ในบ้านผู้หญิง ปัญหาเรื่องความรุนแรงต่อผู้หญิงจะน้อยลง เพราะในบ้านผู้หญิงจะมีตา ยาย มีคนอื่นที่เป็นพวกของผู้หญิง และถ้าผู้หญิงไปอยู่ในบ้านผู้ชาย ค่อนข้างจะแย่ ผู้หญิงไปอยู่สองคนกับผู้ชายก็ไม่ได้ดีขึ้นเท่าไร เพราะทำให้ตัวเองโดดเดี่ยว ไม่ทราบว่าจะมีผลทางปฏิบัติอย่างไรหรือเปล่า เมื่อแต่งงานขอให้ผู้ชายเข้าบ้านตัวเองดีกว่าจะปลอดภัย ดิฉันคิดว่าอาจจะไม่ได้เป็นอย่างนั้นเพราะว่าเงื่อนไขของแต่ละคู่ไม่เหมือนกัน

อีกเรื่องที่ยากเสนอไว้ ในการจะวิเคราะห์ เรื่องการทำร้ายผู้หญิงหรือการแสดงความรุนแรงต่อผู้หญิง ในแต่ละวัฒนธรรมไม่เหมือนกัน สังคมไทยตีด้วยมือ กับเอาไม้มาตีก็ต่างกัน ตีด้วยมือยังรุนแรงน้อยกว่าตบหน้า สังคมไทยใครเตะหน้าไม่ได้นะคะ ญี่ปุ่นถ้าใครตบหน้าถึงขนาดรุนแรงฆ่ากันได้ ถ้าเราให้สังคมตะวันตกเป็นคนกำหนด บางทีเรื่องตบมาประการแรกถือว่าเบาสุด ดิฉันไม่ได้ตำหนิ แต่คิดว่าบางจุดของงานวิจัยถ้าอาจารย์จะให้เป็นเล่มย่อยๆ อย่างที่เคยทำ ถ้าเป็นไปได้เรื่องวิธีการแสดงความรุนแรงในความแตกต่างระหว่างประเทศที่ทำงานวิจัยนี้ด้วย เพื่อเปรียบเทียบกัน อาจจะเห็นภาพชัดเจนว่า สังคมเราถ้าเปรียบเทียบกับสังคมอื่น เรามีความรุนแรงแค่ไหน

■ มานิตย์ ดวงพรหม

จากโครงการพัฒนาและฟื้นฟูระบบนิเวศน้ำพอง

ทุกเรื่องที่เสนอมาเห็นด้วย ที่ไม่เห็นด้วยคือที่ว่าผู้หญิงอีสานชี้เกียจล้างจาน รู้สึกจะดูถูกคนอีสานมาก บังเอิญผู้หญิงอีสานคนนั้นมาแต่งงานกับคนภาคกลาง วัฒนธรรมของคนภาคกลางกับอีสานจริงๆ ก็คล้ายๆ กัน ความสะอาดก็เหมือนกัน ดิฉันตำหนิคนอีสานคนนั้นที่บังเอิญมาแต่งงานกับคนภาคกลางแล้วสูมจานไม่ยอมล้าง เลยทำให้คนภาคกลางมองว่าคนอีสานทั้งภาคไม่ยอมล้างจาน

■ ผู้ดำเนินรายการ

ดิฉันก็เป็นคนอีสานคนหนึ่งบังเอิญเป็นคนล้างจานก็เลยไม่ได้ท้วงขึ้นมา จริงๆ เป็นเรื่องของบุคคลมากกว่าจะเหมารวม

■ กฤตยา อาชวนิจกุล

ดิฉันเป็นคนภาคกลางแต่ไม่ค่อยชอบล้างจาน ฮะๆ ะๆ

■ ความเห็นจากผู้เข้าประชุมนิรนามคนหนึ่ง

เห็นใจคนอื่นसान คนอีสานเขาทำงานเชิงระบบ ทำงานที่เดียวประหยัดเวลา คนภาคกลางอาจจะไม่เข้าใจวัฒนธรรม ใครจะมีเสียอีสานกรุณาเข้าใจวัฒนธรรม เขาสุขไว้เพื่อประหยัดเวลา ประหยัดน้ำด้วย

ดิฉันอยากจะพูดถึงกรณีว่าผู้หญิงอ่อนแอไหมหรืออะไร ที่บอกว่าชาวเขาโดน 80 เข็ม สามีมารอดอ่อนก็ใจอ่อน ธรรมชาติผู้หญิง ดิฉันเจอกรณีหนึ่งเขาสามารถมาพูดให้ฟังแบบไม่อายใครเลย เมื่อก่อนยากจนมาก แต่ขณะที่ยากจนสามีอยู่ด้วย แบบแค้นแค้นอยู่กันได้ แล้วอยู่ๆ สามีทนความยากจนไม่ได้ก็ไปมีภรรยาอีกคน ผู้หญิงเจ็บใจมาก พอตีช่วงนั้นระยองบูมที่ดิน ก็เลยไปขายได้มาประมาณ 10 กว่าล้าน สามีกลับมาเลย มารอดอ่อนสารพัดเลย ผู้หญิงดีใจไหนๆ ก็ไหนๆ ก็อยู่จนมีลูกอีก

แล้วสามีก็ชวนไปทำประกันชีวิต ไว้ประมาณเกือบ 10 ล้านบาท ซึ่งเงินสดเขามี 10 กว่าล้านแล้ว เสร็จแล้วชวนภรรยาขึ้นรถไฟ พอร์ตไฟฟ้ากำลังจะออก สามีถีบเลยคะ รถไฟฟ้ากำลังเคลื่อน ภรรยาบอบช้ำมาก ไม่ตาย ไปโรงพยาบาลรักษา สามีก็ลงสถานีหน้าเหมือนกัน กลับไปอดอ่อน ภรรยารู้แล้วว่าสามีงใจจะฆ่า เขาก็ยอมรับว่าจะฆ่าภรรยาเพื่อจะเอาเงินประกัน อย่าเอาความเลย เราเริ่มต้นกันใหม่ ที่แล้วมาอารมณ์ชั่ววูบ ปรากฏว่าผู้หญิงใจอ่อนยังอยู่ด้วย มีลูกอีก 2 คน ปัจจุบันนี้ผลาญอย่างเดียว แต่ภรรยาก็ยังภูมิใจว่าสามีกลับมาอยู่ด้วย

นี่คืออันหนึ่งที่ความที่ผู้หญิงไม่มีจุดยืนตัวเองหรือเปล่า ผাগไว้คือ บางครั้งผู้ชายก็แสร้งรัก ซึ่งผู้หญิงบางทีก็รู้นะ มันไม่น่าจะเกิดขึ้นในสังคม

■ ศิริพร สะโครบาเน็ค

มีประเด็นว่ายิ่งตีกันยิ่งลูกตก มีการศึกษาที่เป็นเชิงวิชาการเรียบร้อยแล้วใช่ เพราะว่าวงจรของความรุนแรง มันจะมีว่า ฝนตั้งแต่ การทุบตีและใช้ความรุนแรง หลังจากนั้นก็เป็นช่วงของการอันนี้มูล เพราะฉะนั้นมันอธิบายได้ ไม่ใช่เรื่องอะไรที่แปลกประหลาดว่า ยิ่งตีกัน ยิ่งลูกตก

■ กฤตยา อาชวนิจกุล

อยากจะพูดอีกสองเรื่องคือ เรื่องการป้องกัน อย่างไรก็ตามเหรียญอีกด้านคือการให้ความช่วยเหลือ ให้บริการและระบบอำนวยความสะดวกเป็นสิ่งที่ละเลยไม่ได้ ทั้งหมดนี้จะมีการนำเสนอในตอนบ่ายพรุ่งนี้

สิ่งหนึ่งที่คิดว่าสำคัญก็คือการให้คำปรึกษาต่างๆ เป็นระบบที่อ่อนแอกมากในประเทศไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าเรามีนักจิตวิทยาชื่อดังที่มามากที่วิ ออกวิทย์ แล้วพูดจาซึ่งทำให้เกิดความเข้าใจผิด ถ้าใครฟังแล้วอุตุนะคะ มีรายการวิทยุที่คนโทรมาปรึกษาว่าสามีเมามา อย่างที่ว่าเตะเมีย เมามา ก็เตะเมีย ทุกครั้งที่หายเมาก็ร้องให้ ขอโทษ ภรรยาอยากมีลูกก็ไม่กล้ามีเพราะเห็นสามีเป็นอย่างนี้

แต่ว่าภรรยาจะบอกสามีว่าทำไมไม่ถูก สามีก็จะขอโทษ ทำยังไงดี จะเลิกกันดีไหม ท่านดอกเตอร์ อย่าคิดว่า ดอกเตอร์จะดี ดิฉันก็ไม่ได้คิดว่าตัวเองดี คือคนจบปริญญาเอกก็มีหลากหลาย ดีไม่ดี

ท่านผู้นี้ก็ตอบว่าผู้หญิงไทยดีที่สุดในโลก อดทนที่สุดในโลกและฉลาด เพราะฉะนั้นไม่ควรไปว่าสิ่งสอนที่สามีมา ถ้าเขามา ให้น้ำเย็นถึง เช็ดหน้าเช็ดตา และถอดถุงเท้าให้ รับรองว่าไม่มีปัญหา นี้ออกวิทยุนะคะ ได้ยินไปทั่วบ้านทั่วเมือง อีกเรื่องคือผู้หญิงโทร.มาบอกว่าภรรยาที่สอง เขาอยากมีลูกกับสามี เขามีลูกมาแล้ว ตอนที่คุยกันบอกกันว่าจะเป็นแฟนกันอีกคน บอกว่าจะไม่มีลูก แต่ผู้หญิงอยากจะมีเพราะรักผู้ชาย ความคิดเดิมๆ ว่าอยากได้ลูกมากล่องใจ

ท่านดอกเตอร์ก็บอกว่า เออคุณนะ คุณรู้แล้วใช่ไหม ตั้งแต่ก่อนว่าเขามีภรรยาอยู่แล้ว มีลูกอยู่แล้ว ผู้ชายเหมือนเด็ก ชอบเอาใจ เขารู้ว่าถ้าคุณมีลูก ความสนใจจะไปอยู่ที่ลูก ไม่ได้อยู่ที่คุณ เพราะฉะนั้นเขาไม่ให้คุณมีลูก เพราะคุณตกลงกับเขาไว้แล้ว คุณก็ต้องยึดข้อตกลง ถ้าเรามีท่านดอกเตอร์อย่างนี้มากๆ เราก็จะลำบากมากในการที่เราจะแก้ไขปัญหारेื่องความรุนแรง

ประเด็นที่สองเรื่อง พลังการเปิดเผยเรื่องราว การที่ทำให้สังคมมาสนใจปัญหาเหล่านี้ได้ พลังที่ทำให้เปิดเผยจะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงบางอย่างเฉียบพลัน แต่ว่าการเปิดเผยตัวนี้จะต้องเป็นเรื่องความยินยอมพร้อมใจของผู้ที่จะมาเปิดเผยเอง การประชุมสิทธิมนุษยชนที่เมืองเวียนนาเมื่อ พ.ศ.2536 ความสำเร็จสูงสุดคือเรื่องพวกนี้ การที่เอาเรื่องจริง ตัวจริง เสียงจริงมาพูด พลังนี้เราจะทำ

กรณีชมชื่นบนรถไฟที่หลายท่านอาจจะได้ดูรายการเจาะใจแล้ว เมื่อวานเจาะใจออกมาว่ามีหนังสือจากโรงพยาบาลตำรวจออกมาขอโทษในการบริการที่ไม่ได้มาตรฐาน แล้วบอกว่าต่อไปนี้จะทำให้ได้มาตรฐานและรัดกุมมากขึ้นในประเด็นเรื่องการสอบสวน แต่จะมีสักกี่คนที่ได้มีโอกาสในการจะมาพูดอย่างนี้ในสื่อที่กว้างขวาง ถ้าเขาได้พูดก็จะมีผลในการที่จะเปลี่ยนแปลง

แต่ปัญหาของความรุนแรงต่อผู้หญิงมีมากกว่าที่เรียกว่าอยู่ในระหว่างคลุมเครือ ซึ่งเรียกว่า gray area แล้วคนจะตั้งคำถามกับผู้หญิงมากกว่าผู้ชาย เช่น สมมุติว่ากรณีที่อาจารย์มหาวิทยาลัย ชมชื่นลูกศิษย์ กรณีนี้ผู้หญิงฟ้องร้อง ต่อสู้คดีอยู่หลายปี ที่สุดอาจารย์คนนั้นถูกให้ออกจากมหาวิทยาลัยไปแล้ว ก็มีเพื่อนผู้หญิงคนหนึ่งที่อยู่กับอาจารย์ผู้ชายคนที่ถูกฟ้องมาบอกดิฉันว่า สองคนนี้มีอะไรกันมาก่อน เขามองว่าอาจจะไม่ใช่การชมชื่น คือพอเรื่องแบบนี้ คนมักเข้าใจว่ามีอะไรกันมาก่อนยอมไม่ใช่การชมชื่น ทำให้คิดถึงเรื่องที่ถูกกฎหมายไทยอนุญาตให้สามีชมชื่นภรรยาได้อย่างถูกกฎหมาย

ที่มากกว่านั้นคือประเด็นเรื่องการล่วงละเมิดทางเพศ เช่น ผู้ชายเป็นเจ้าชู้ไก่แจ้ มาจับมาแตะผู้หญิง ทำกับคนโน้น คนนี้ ในที่ทำงานบ้าง ข้างนอกบ้าง ส่วนใหญ่ผู้หญิงที่ถูกล่วงละเมิดมักด้อยกว่า เช่น เป็นลูกศิษย์ ลูกจ้าง ลูกน้อง เป็นต้น ประเด็นเหล่านี้เมื่อออกมาพูด คนมักว่าเป็นเรื่องต๊ต้นไปก่อนใช้ ถามว่าประเด็นเหล่านี้มีไหม มีมากมายมหาศาล กฎหมายเอksenเขาก็เอาผิดกับนายจ้างที่ละเมิดทางเพศ ขณะที่ระเบียบวินยราชการไม่มีเรื่องนี้

เรื่องความคลุมเครือซึ่งสังคมให้ความสำคัญน้อย ก็ต้องมีการพยายามทำความเข้าใจเรื่องนี้

ให้ชัดเจน เราจะให้ความเห็นใจมาก ถ้าผู้ถูกกระทำเป็นเด็ก ผู้หญิงอายุน้อย แต่สังคมจะให้ความสำคัญหรือเห็นอกเห็นใจน้อย ถ้าเป็นผู้หญิงที่เป็นผู้ใหญ่ขึ้นมา หรือถ้ามีอะไรที่เราคิดว่าเขาเป็นคนไปเริ่มต้น อันที่จริงการทำร้ายร่างกาย การละเมิดทางเพศก็ดี ไม่ได้เป็นเรื่องที่ใครจะทำใครก็ได้

มีคนพูดเรื่องหน้าที่ ดิฉันไม่ได้ค้าน หน้าที่มันมีความซับซ้อนอย่างนี้ ประเด็นที่หนึ่ง ทำไมเราต้องแบ่งหน้าที่ผู้หญิง-ผู้ชาย คือประเด็นสำคัญเป็นรากฐาน เพราะว่าถ้าเราไม่แบ่งเลย ถ้าผู้ชายจะทำอะไรก็ได้ ผู้หญิงจะทำอะไรก็ได้ ทำไมเราต้องแบ่ง เรื่องในบ้านผู้หญิง เรื่องนอกบ้านผู้ชาย มาถึงสังคมยุคหนึ่งบอกว่า ผู้หญิงทำงานข้างนอกด้วยและทำงานในบ้านด้วย การแบ่งหน้าที่เป็นปัญหาทั้งผู้หญิงผู้ชายนะคะ แต่ว่าเป็นปัญหาผู้หญิงมากกว่าผู้ชาย แต่ผู้ชายมีความกดดันเรื่องนี้ไหม มีแน่นอน เช่น ผู้ชายทำงานแล้วไม่ประสบความสำเร็จจะมีความกดดัน เนื่องจากความคาดหวังมันแตกต่างกัน เป็นประเด็นเรื่องการเลี้ยงดู การปลูกฝัง

เราไม่ได้คิดว่า ถ้าใครไม่ทำหน้าที่อะไร แล้วจะเปิดโอกาสให้อีกฝ่ายมารังแก ทำร้ายได้ ในงานวิจัยเราชัดเจนว่าผู้หญิงเองจำนวนมาก ตอบว่าถ้าตัวเองไม่ได้ทำหน้าที่แม่บ้านที่ดีแล้ว โดยเฉพาะถ้าตัวเองเล่นการพนัน หรือกินเหล้า ผู้หญิงเองตอบว่าผู้ชายตีบได้ นี่คือการสำรวจ แล้วเราไปถามเจ้าหน้าที่จากโรงพยาบาล ไปถามชาวบ้าน ตรงกันหมด

ประเด็นสำคัญคือว่า ถึงแม้เขาจะไปเล่นไฟ ถึงแม้เขาจะไปกินเหล้าแต่ไม่ควรที่จะต้องลงมือทุบตีร่างกายกัน จะเล็กก็เล็กกัน จะปรึกษาหารือ จะคุยกันก็คุย ดิฉันคิดว่าไม่สมควรที่ใครคนใดคนหนึ่งจะถูกขึ้นมาทำร้ายร่างกายอีกคนหนึ่ง อันนี้เป็นประเด็นที่สำคัญ เพราะว่าเฉลิมชัยพยายามจะบอกเราว่า ดาบยืมที่ตายไป มีเมียน้อย กินเหล้า ต่อให้ดาบยืมมีเมีย 10 คน แล้วกินเหล้าจนไม่รู้เรื่องก็ไม่มีสิทธิไปยิงดาบยืมตาย ต้องคิดกลับว่าวิธีการที่เขาจะเอามาต่อสู้ก็เหมือนกัน มันไม่ใช่ที่ว่าถ้าผู้หญิงทำตรงนี้แล้วผู้ชายจะถูกขึ้นมากกระแทกได้ มันไม่ใช่ ตรงนี้ถ้าเราเข้าใจไม่ตรงกันก็จะมาพูดว่า ไม่ทำหน้าที่แล้วจะมากกระแทกกัน ไม่ใช่มันคนละเรื่อง

ประเด็นสุดท้ายก็คือ ประเด็นที่มีผู้เสนอเรื่องหน้าที่ มันต้องรื้อกันใหม่ รื้อในที่นี้ไม่ใช่ผู้ชายมาทำให้ผู้หญิง ผู้หญิงมาทำให้ผู้ชาย แต่ว่าการรื้อพวกนี้ต้องเป็นกระบวนการในระยะยาว ซึ่งไม่แน่ใจว่าดิฉันตายไปแล้วจะเห็นการเปลี่ยนแปลงนี้ไหม เมื่อพูดเรื่องการรื้อถอนความคิด ก็ทำให้คิดถึงเรื่องเพศศึกษา ซึ่งภาษาอังกฤษเรียกว่า Sexuality education แล้วภาษาไทยจะเรียกว่า ความสัมพันธ์ในครอบครัว ชีวิตอะไรสักอย่างจำชื่อไม่ได้ ดิฉันคิดว่า จริงๆ แล้วเพศศึกษาถ้าเราเข้าใจตรงกัน ไม่ได้พูดถึงเรื่องความสัมพันธ์ทางเพศแน่นอน ไม่ได้พูดถึงผู้หญิงมีจิมยังงี้ ผู้ชายมีจู๋ยังงั้นแน่นอน มันพูดมากกว่านั้น

ปัญหาคือว่าเรามีข้อจำกัดในภาษาที่จะสื่อสาร ดิฉันมานอนคิด นั่งคิดว่าเราควรจะเรียกวิชานี้ว่าอย่างไร ดิฉันคิดว่าอันนี้เป็นความสำคัญที่เป็นฐาน คิดว่าน่าจะเป็น “เพศมิติวิทยา” หรือ “มิติเรื่องเพศวิทยา” ซึ่งมันมากจริงๆ แล้วเป็นเรื่องความสัมพันธ์ของมนุษย์ในการที่จะเคารพ ร่างกายของกันและกันและเคารพนับถือกัน และก็ถ้าจะมีความสัมพันธ์เราจะให้ความเคารพซึ่งกันและกันอย่างไร มันลึกกว่าที่จะพูดว่าระบบร่างกายผู้หญิงเป็นอย่างไร ระบบร่างกายผู้ชายเป็นอย่างไร จะป้องกันท้องอย่างไร

สุดท้ายดิฉันหวังเรื่องศูนย์พัฒนาครอบครัวของรัฐบาลมาก เพราะความคิดโดยรวมของสังคม คิดว่าครอบครัวที่สมบูรณ์คือมีพ่อ แม่ ลูก ความคิดอย่างนี้ทำให้ผู้หญิงจำนวนมาก อดทนอยู่ใน สถานการณ์เพื่อต้องการให้สังคมมองว่าเป็นครอบครัวซึ่งสมบูรณ์

ที่จริงแล้วคงต้องคุยกันใหม่ว่า ครอบครัวคืออะไร และถ้าสามารถจะมีครอบครัวได้หลากหลายรูปแบบแล้ว ศูนย์พัฒนาครอบครัวอาจจะมีคามหวังขึ้นมาหน่อย แต่ถ้าศูนย์พัฒนาครอบครัว ยังคิดในวิธีคิดเก่า บางครั้งตัวศูนย์พัฒนาครอบครัวเองอาจจะทำร้ายผู้หญิงหลายคนทางอ้อมก็ได้ แล้วเขาก็ไม่รู้จะลุกขึ้นมาพูดอย่างไร เพราะสังคมกดเขาไว้ว่าครอบครัวที่ดีคืออะไร

เพราะฉะนั้นคิดว่ามีหลายเรื่องที่จะต้องคิดที่จะทำงานกันต่อไป

■ ผู้ดำเนินรายการ

เรื่องศูนย์พัฒนาครอบครัว อาจารย์วิระดาภิเษกสนใจ มีหลายท่านสนใจ คงต้องเป็นอีกประเด็น หนึ่งเพราะว่าเป็นนโยบายรัฐบาลด้วย ที่คงจะต้องมาพูดคุยกันและดูว่าจะไปในทิศทางไหน

สำหรับวันนี้เรื่องของการนำเสนอผลการวิจัย ของอาจารย์กฤตยาและอาจารย์วาสนา ก็ถือว่าในส่วนเนื้อหาที่ทำการวิจัยกัน มานำเสนอกับท่านเรียบร้อยแล้ว แล้วมีผู้ตั้งข้อสังเกตทั้งภาคเช้า และภาคบ่าย รวมทั้งข้อสุดท้ายมีข้อเสนอแนะ จะเห็นว่าเรื่องมันใกล้ตัวเราเข้ามา พรุ้งนี้ยิ่งใกล้ใหญ่เลย

ท่านอย่าลืมพรุ้งนี้ ทั้งเช้าทั้งบ่าย เป็นประเด็นร้อนๆ แล้วต้องนำเสนอให้เกิดประโยชน์และ เอาไปผลักดันให้ได้ด้วย อย่าลืมพรุ้งนี้มาด้วย สำหรับวันนี้ขอบพระคุณทุกๆ ท่านค่ะ

10

วันที่

รายการวันเสาร์ที่ 10 พฤศจิกายน 2544

การสัมมนาวิชาการและรณรงค์
เพื่อร่วมสร้างรักและสันติในชีวิตคู่
ร่วมจัดโดย คณะทำงานเพื่อยุติความรุนแรงต่อผู้หญิง
และแนวร่วมเพื่อความก้าวหน้าของผู้หญิง

เสียงเรียกร้องของผู้หญิงที่ถูกกระทำในรูปแบบต่างๆ ข้อเสนอจากตัวจริง เสียงจริง ของผู้หญิงที่ประสบปัญหา

วันที่
10

รายการวันศุกร์ ที่ 9 พฤศจิกายน 2544

กรณีห้องก่อนแต่ง ■ คุณศิริพร

หญิงสาวในวัยเริ่มต้นของชีวิต...เธอตั้งท้องกับแฟนหนุ่มเมื่อทั้งคู่ยังอยู่ในวัยเรียน

กรณีผลกระทบถึงลูก ■ คุณพรทิพย์

ทำร้ายฉัน...ฉันทนได้แต่เขาทำร้ายลูกฉัน...ฉันยอมไม่ได้

กรณีเพียงเพราะรักเพศเดียวกัน ■ คุณฉันทลักษณ์

ความรุนแรงต่อหญิงรักหญิง คือ อยุธยาธรรมที่มีมักจะถูกมองข้าม...

กรณีถูกละเมิดจากผู้ให้บริการ ■ คุณเมตตา

เธอพ่ายแพ้เมื่อร้องขอความเป็นธรรม...ความพิการที่เกิดจากความผิดพลาดของผู้ให้บริการ

กรณีฆ่าสามี ■ คุณกัญญา

เพราะเธอหวาดกลัว...เธอพยายามป้องกันตัวเอง...แต่เมื่อเขาตาย...เธอก็กลายเป็นคนผิด

กรณีถูกกระทำทารุณกักขัง ทุบตี ขู่ฆ่า ■ คุณอารีวรรณ

เมื่อคนดังระดับประเทศกล้าที่จะออกมาเปิดเผยเรื่องราวทารุณกรรมในชีวิตคู่
ประชาชนที่มีใจเป็นธรรมต่างออกมาแสดงความเห็นอกเห็นใจ

ดำเนินรายการโดยณตยา แว่ววิรุคป์

...ความรุนแรงต่อผู้หญิงมีหลายรูปแบบไม่จำเป็นต้องเกิดเฉพาะในชีวิตคู่เท่านั้น เฉพาะความรุนแรงในบ้านก็มีได้ เช่น ความรุนแรงที่พ่อทำกับลูก หรือความรุนแรงที่เกิดการล่วงละเมิดทางเพศในสายเลือด ขณะเดียวกันก็ยังมีความรุนแรงรูปแบบอื่นๆ...

■ กล่าวนำ โดย รศ.ดร.กฤษฎา อาชนิจกุล

หัวข้อของงานในวันนี้แม้ว่าจะชื่อ “การสัมมนาวิชาการและรณรงค์เพื่อร่วมสร้างรักและสันติในชีวิตคู่” แต่จริงๆ แล้วความรุนแรงต่อผู้หญิงมีหลายรูปแบบและในหลายรูปแบบไม่จำเป็นต้องเกิดเฉพาะในชีวิตคู่เท่านั้น เฉพาะความรุนแรงในบ้านก็มีได้ทั้งที่ไม่ได้เป็นชีวิตคู่ เช่น ความรุนแรงที่พ่อทำกับลูกหรือความรุนแรงที่เกิดการล่วงละเมิดทางเพศในสายเลือด ซึ่งเกิดภายในบ้าน ขณะเดียวกันก็ยังมีความรุนแรงรูปแบบอื่นๆ เช่น ความรุนแรงเชิงโครงสร้าง ประเด็นหลักในการนำเสนอวันนี้คือ การรณรงค์เพื่อสร้างรักและสันติสำหรับคนทุกๆ คนซึ่งจะเกิดได้จากการยุติความรุนแรงต่อผู้หญิงในทุกรูปแบบ รายการแรกในวันนี้จึงเป็นรายการที่สำคัญมาก ขอต้อนรับทุกท่านค่ะ

■ ณาตยา หกกรณีที่จะนำเสนอในวันนี้ เป็นเพียงหกกรณีตัวอย่างเท่านั้น การพูดถึงความรุนแรงที่เกิดขึ้นกับตัวเองสำหรับผู้หญิงนั้นเป็นเรื่องที่ยากลำบาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพูดต่อหน้าสาธารณชน เป็นสิ่งที่ผู้หญิงต้องต่อสู้กับความคิดของตัวเองอย่างมาก หากแต่วันนี้ ผู้หญิงทั้งหกคนที่เคยผ่านความทุกข์อย่างแสนสาหัสในชีวิตมาแล้วพร้อมที่จะมายืนอยู่ตรงนี้เพื่อบอกเล่าเรื่องราวของพวกเธอโดยหวังที่จะให้เป็นบทเรียนกับสังคมไทย เราจะไม่ให้พวกเธอพูดถึงประสบการณ์เพื่อตอกย้ำความเจ็บปวด แต่ได้เตรียมข้อมูลเป็นบทบรรยายโดยเจ้าหน้าที่จะบรรยายเรื่องราวว่าพวกเธอถูกกระทำอย่างไรบ้าง เพื่อหลีกเลี่ยงที่จะให้เจ้าตัวพุดถึงบาดแผลซึ่งเสมือนกับการกรีดขาลงไปบนบาดแผลเดิม

วันที่
10

รายการวันศุกร์ ที่ 9 พฤศจิกายน 2544

...ไม่มีใครช่วยแก้ปัญหาและให้คำปรึกษา แม้แต่ครอบครัวของเราเองก็ยิ่งเดินหนีไปจากเรา อายุตอนนั้นแค่ 17 ปี ยังไม่รู้จะแก้ปัญหาอย่างไร ไม่รู้ว่าควรจะเริ่มต้นจากตรงไหน ไม่รู้ว่าการจะเป็นแม่คนต้องทำตัวอย่างไร ไม่รู้ว่าจะดำเนินชีวิตอย่างไร...

กรณีที่ 1 ท้องก่อนแต่ง โดย คุณศิริพร

การนำเสนอด้วยภาพสไลด์

เมื่อคนใกล้ตัว..ครอบครัวไม่ให้ความเข้าใจ เห็นใจ...ชีวิตของเธอจึงพลิกจากหน้ามือเป็นหลังมือ..

เพียงเพราะเธอท้องเมื่อไม่พร้อม หญิงสาวในวัยเริ่มต้นของชีวิต...เธอตั้งท้องกับแฟนหนุ่มเมื่อทั้งคู่ยังอยู่ในวัยเรียน

“แฟนเขาบอกว่า ไม่ชอบใส่ถุงยาง เขาบอกให้เรากินยานี้แทน เขาบอกว่าเป็นยาคุมหลังร่วมกินแล้ว จะได้ไม่ท้อง แต่แล้วเราก็เริ่มมีอาการแพ้ท้อง พ่อของเขาบอกว่าจะให้เงินเราไปทำแท้ง แต่จนแล้วจนรอดเราก็ไม่เคยได้เงินจากครอบครัวนี้แม้แต่บาทเดียว พอโทรศัพท์ไปถามก็บายเบี่ยงต่างๆ นานา เห็นท่าว่าคงจะไม่มีใครรับผิดชอบเรื่องนี้แน่ ๆ ก็เลยตัดสินใจออกจากโรงเรียนและกลับไปหาแม่ที่บ้าน”

“เรารู้ว่าแม่รัก แต่เขาอายุชาวบ้าน เขาไม่ให้เราออกจากบ้านไปไหน จนท้องได้ 6 เดือนเราก็กังไม่ได้ฝากท้องเลยตอนกลางวันออกไปไหนไม่ได้ แม่เขาอายุ เขายอมรับได้ แต่เขาอายุ พ่อเคยตั้งความหวังไว้ในตัวเรามากว่าจะให้เรียนหนังสือสูงๆ จะได้ทำงานดีๆ แต่พอมีเรื่อง พ่อก็ไม่สนใจใยดีอะไรเราอีกเลย พี่ชายก็ไม่พอใจมาก วันหนึ่ง เขาก็เดินเข้ามาผละก เขยิบหัวเราจนติดกับพื้น

แล้วด่าเราว่า “เรียนหนังสือ ใส่ชุดนักเรียนอยู่ดีๆ มาใส่ชุดคลุมท้องซะแล้ว ญาติคนอื่นเขา ท้องมา... พ่อก็ไม่มี” เราคิดในใจนะ ว่า ท้องนะมันมีพ่อ แต่พ่อมันไม่รับผิดชอบ จะให้เราทำยังไง”

“เราไม่เข้าใจเลย...คนข้างบ้านเรา เขาก็เป็นเหมือนกัน ท้องกับแฟนตอนที่ยังเรียนหนังสือเหมือนกัน...ครอบครัวเขาเข้าใจ ช่วยเหลือดูแลทุกอย่าง...พอคลอดลูกพ่อแม่อีกเลี้ยงดูให้ แล้วก็ส่งให้เขากลับไปเรียนต่อได้อีก ตอนนั้นเขาเรียนจบปริญญาตรีไปแล้ว...แต่สำหรับเรา...มันเหมือนไม่มีโอกาสดีๆ ในชีวิตเหลืออยู่อีกแล้ว”

ทุกวันนี้เธอทำงานมีรายได้เพียงวันละร้อยกว่าบาท เป็นร้อยกว่าบาทที่ต้องแบ่งปันกันทั้งแม่ทั้งลูก แม่ของเธอเอง รวมทั้งน้องสาววัยเรียนด้วย

ณาดยา คุณศิริพรได้ฟังเรื่องของตัวเอง 6 ปีที่แล้ว มีความรู้สึกแตกต่างไปจากเมื่อ 6 ปีที่แล้วบ้างไหมคะ

ศิริพร คงจะแตกต่างค่ะ ช่วงนั้นจะรู้สึกแย่มาก เพราะเหมือนทุกคนที่เคยอยู่รอบตัวเราเดินหนีกันหมด ไม่มีใครช่วยแก้ปัญหาและให้คำปรึกษา แม้แต่ครอบครัวของเราเองก็ยังเดินหนีไปจากเรา อายุตอนนั้นแค่ 17 ปี ยังไม่รู้จะแก้ปัญหาอย่างไร ไม่รู้ว่าควรจะเริ่มต้นจากตรงไหน ไม่รู้ว่าการจะเป็นแม่คนต้องทำตัวอย่างไร ไม่รู้ว่าจะดำเนินชีวิตอย่างไร แต่ทุกวันนี้ดีขึ้น คิดว่าทุกอย่างเป็นบทเรียนที่ดีสำหรับตัวเอง และมีโอกาสดีๆ มากขึ้น ได้ศึกษาต่อจนจบ ปวช. ได้ทำงานและได้เลี้ยงลูกเองบ้างเป็นบางครั้ง รู้สึกว่าเราก้าวขึ้นชีวิตได้เริ่มต้นใหม่ด้วยความช่วยเหลือจากมูลนิธิผู้หญิง ที่ให้คำปรึกษาแนะนำ และเป็นกำลังใจที่ดีตลอดมา

ณาดยา ถ้าตอนนั้นครอบครัวเข้าใจ และคนในครอบครัวเข้าใจ เราจะสามารถทำในสิ่งที่ตั้งใจ แตกต่างจากทุกวันนี้ได้อย่างไรบ้างคะ

ศิริพร คิดว่าจะดีมากเลย ถ้าครอบครัวเข้าใจและพอที่จะมีทางเดินร่นต่อสู้อาจจะได้ศึกษาต่อมีโอกาสได้งานดีๆ ได้เลี้ยงลูกด้วยตัวเอง และไม่ต้องเดือดร้อนผู้อื่น

ณาดยา นั่นก็คือสิ่งที่เป็นไปได้แล้วในวันนี้ แต่ว่าวันนี้ก็ไม่เสียใจ เพราะว่าได้เริ่มต้นชีวิตใหม่และเริ่มต้นได้ดีพอสมควร การที่คุณศิริพรได้ขึ้นมาพูดถึงความเจ็บปวดของตนเองเป็นสิ่งที่คณะทำงานพยายามที่จะหลีกเลี่ยงแต่คุณศิริพรบอกว่า ถ้าไม่พูดถึงความเจ็บปวดที่เคยเกิดขึ้น ก็จะเป็นการสะท้อนเรื่องราวที่เป็นบทเรียนสำหรับสังคม โดยเธอเองอย่างไม่สมบูรณ์ เธออยากให้สังคมได้รับทราบถึงความเจ็บปวดของลูกผู้หญิงวัย 17 ปีคนหนึ่ง ซึ่งก็เท่ากับเธอยอมที่จะกรีดลงไปบนรอยแผลเดิมของตัวเองอีกครั้งเพื่อแลกกับอนาคตที่ดีขึ้นของสังคมไทย

มาถึงข้อเสนอของคนที่ผ่านมาประสบการณ์ตรงนั้นมาแล้ว มองย้อนกลับไป มีอะไรที่เป็น

วันที่
10

รายการวันศุกร์ที่ 9 พฤศจิกายน 2544

บทเรียนหรือข้อที่ควรระวังสำหรับคนที่ประสบเหตุการณ์แบบนี้ ทั้งในส่วนของตัวผู้หญิงเอง และในส่วนของครอบครัวด้วย

ศิริพร อยากให้คำแนะนำกับสังคมและครอบครัวว่า พ่อและแม่ควรจะให้ความรักความเอาใจใส่กับลูก ช่วยให้คำปรึกษาแนะนำเวลาที่เขามีปัญหา อยากให้รัฐจัดสวัสดิการช่วยเหลือผู้หญิงที่ประสบปัญหา เช่น มีสถานรับฝากเด็กเมื่อผู้หญิงคลอดลูกออกมาแล้วต้องเลี้ยงลูกโดยลำพังในขณะที่ต้องทำงานไปในเวลาเดียวกัน อยากให้มีบ้านพักชั่วคราวสำหรับผู้หญิงที่อยู่ต่างจังหวัดทั่วประเทศ ผู้หญิงจะสามารถขอความช่วยเหลือได้ง่าย โดยเป็นที่ปลอดภัยและมีเจ้าหน้าที่นักสังคมสงเคราะห์ และสาธารณสุขช่วยเหลือทางด้านร่างกายและจิตใจ

ณาดยา ในเรื่องบ้านพักซึ่งผู้หญิงในกรณีที่ตั้งท้องเมื่อไม่พร้อมจะสามารถไปพักพิง ได้ในลักษณะที่กล่าวมา จริงๆ แล้วมีอยู่เป็นจำนวนมากพอสมควร แต่ปัญหาคงจะเป็นเรื่องการเข้าถึงมากกว่า ขณะที่คุณศิริพรประสบปัญหา บ้านพักเหล่านี้นักมีอยู่ แต่คุณศิริพรไม่ทราบใช้ไหมคะ คุณศิริพรคิดว่ากลไกตรงนี้ควรเป็นอย่างไรคะ

ศิริพร ดิฉันไม่แน่ใจว่ามีบ้านพักสำหรับกรณีผู้หญิงตั้งท้องเมื่อไม่พร้อมอยู่เท่าไร แต่คิดว่าถ้ามีอยู่แล้วก็อยากให้กระจายมากขึ้นไปอีก และให้มีที่พึ่งพิงพอที่จะช่วยให้แม่เด็กสามารถที่จะมีกำลังก้าวออกไปสร้างชีวิตใหม่ได้เอง อาจสัก 1-2 ปี ช่วงที่ดิฉันไปอยู่บ้านพักเจ้าหน้าที่บอกว่าจะเลี้ยงลูกได้อีกประมาณ 9 เดือน

ณาดยา ซึ่งที่จริง หากคุณศิริพรมีโอกาสอย่างนั้นก็จะคลอดลูกแล้วกลับไปเรียนต่อที่โรงเรียนเดิมก็ได้ใช่ไหมคะ

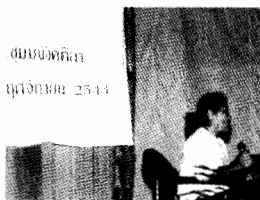
ศิริพร ใช่ค่ะ

ณาดยา อีกข้อที่คุณศิริพรได้พูดไว้ เป็นข้อเสนอเกี่ยวกับโรงเรียนที่ควรทำความเข้าใจ

ศิริพร อยากให้โรงเรียนดูว่านักเรียน นักศึกษามีความประพฤติอย่างไร อยากให้มีอาจารย์ที่คอยให้คำปรึกษาในทุกเรื่องกับนักศึกษาโดยเฉพาะเมื่อมีปัญหา ไม่ใช่ไล่ก้ออย่างเดียวให้เข้าใจสภาพนักศึกษาด้วย

ณาดยา นี่ก็คือชีวิตของคุณศิริพรซึ่งปัจจุบันทำงานที่โรงเรียนแห่งหนึ่งมีรายได้เดือนละ 4,000 บาท ด้วยวุฒิการศึกษาระดับ ปวช. โดยความช่วยเหลือของมูลนิธิผู้หญิง ให้เข้าศึกษาต่อภายหลังจากที่คลอดลูกแล้ว รายได้ส่วนหนึ่งต้องส่งให้ทางบ้านที่อยู่ต่างจังหวัดเพื่อเป็นค่าเลี้ยงดูลูกซึ่งฝากไว้กับยาย ซึ่งก็มีภาระอย่างอื่นต้องทำเช่นกัน นอกจากนี้เธอยังต้องส่งเสียเลี้ยงดูน้องสาวอีกคนหนึ่งเพื่อที่จะให้น้องได้เรียนสูงๆ สิ่งหนึ่งที่เธออยากกับน้องตลอดเวลาก็คือ ให้ตั้งใจเรียนเพื่อที่จะไม่ต้องมีอนาคตเหมือนกับเธอ

..พอเห็นน้องร้องเขาก็คิดว่ามีดปอกผลไม้ แล้วก็ชี้ที่น้อง พูดว่า “จะเจียบไหม ถ้าไม่เจียบเดี๋ยวแทงนะ...” พยายามอดทนกับสามี มาตลอด เพราะไม่อยากให้ครอบครัวแตกแยก แต่พอลูกชายทำแบบนี้ทำให้เริ่มคิด...ลูกกำลังเลียนแบบสิ่งที่เขาเห็นอยู่ทุกวัน...

สมัชชา
พฤศจิกายน 2544

กรณีที่ 2 ผลกระทบถึงลูก

โดย คุณพรทิพย์

การนำเสนอด้วยภาพสไลด์

“ทำร้ายเรา...เราทนได้...แต่เขาทำร้ายลูกเรา...เรายอมไม่ได้”

เราอายุ 42 ปี มีลูกชายสองคน คนโตเป็นลูกของสามีคนแรก เขาป่วยเป็นโรคไตมาตั้งแต่เกิด ต้องหาหมอตลอดจนถึงทุกวันนี้

เรามาเจอกับสามีคนที่สองนี้ ตอนที่ชีวิตเรากำลังแย่มาก เขาเข้ามาทำความรู้จักและทำดีกับเราทุกอย่าง จนเรารู้สึกว่าเขาเป็นคนดีคนหนึ่ง แต่เขาก็ได้เราโดยการบังคับขืนใจ แล้วก็บอกว่า จะรับผิดชอบทุกอย่างและจะรักลูกของเราเหมือนลูกของตัวเอง ก็เลยตัดสินใจที่จะใช้ชีวิตอยู่กับเขา

ผู้ชายคนนี้เป็นคนอารมณ์ร้าย ถึงแม้จะไม่กินเหล้าหรือสูบบุหรี่ แต่ก็ชอบหาเรื่องมาทะเลาะกับอยู่เสมอ หงุดหงิดอะไรมาจากที่อื่น ก็มาลงแต่กับลูกกับเมีย เราไม่กินข้าวด้วย ก็โดนด่า เราออกจากบ้าน ก็หาว่าไปนอนกับผู้ชายคนอื่น”

“เขากลับมาบ้านตอนดึก เราลุกไปเปิดประตูให้เข้า ก็หาว่าเราซ่อนผู้ชายคนอื่นไว้ในบ้าน แล้วก็หาเรื่องทุบตีเรา เขาเป็นคนเจ้าชู้ ก็คงจะคิดว่าเราจะไปทำอะไรอย่างที่เขาทำ ก็เลยชอบมาว่าเราแบบนี้”

วันที่
10

รายการวันศุกร์ ที่ 9 พฤศจิกายน 2544

“ลูกชายคนโตเป็นเด็กฉลาด ช่างจดจำ...วันนั้นลูกคนเล็กร้องไห้แงแง พอเห็นน้องร้อง เขาก็คว่ำมือปิดปากผลไม้ แล้วก็เข้าไปที่น้อง ชูมือแล้วก็พูดว่า “จะเย็บไหม ถ้าไม่เย็บเดี๋ยวแทงนะ...”

พยายามอดทนกับสามีมาตลอด เพราะไม่อยากให้ครอบครัวแตกแยก แต่พอลูกชายทำแบบนี้ มันทำให้เริ่มคิด...ลูกของเรา กำลังเลียนแบบสิ่งที่เขาเห็นอยู่ทุกวัน...คงทนไม่ได้ที่จะให้ลูกโตขึ้นมาเป็นผู้ชายที่ทำร้ายผู้หญิงอีกคน”

“จนในที่สุดก็ตัดสินใจว่า ต้องไปจากผู้ชายคนนี้จริงๆ เพราะนอกจากเขาจะทำลายลูกของเราทางอ้อมแล้ว เขายังพยายามที่จะทำร้ายลูกให้ตายไปกับมือเขากับอีกด้วย ตัดสินใจขอความช่วยเหลือจากนักสังคมสงเคราะห์ในโรงพยาบาลที่พาลูกชายไปรักษาตัวอยู่ประจำ

ตอนแรกเขาจะไม่ช่วย เขาบอกว่า “ไม่อยากพาลูกพรากเมียใคร มันบาป” แต่พอตัดสินใจเล่าเรื่องราวทั้งหมดให้ฟัง เขาก็เลยให้ความช่วยเหลือ เราหลบไปอยู่ที่บ้านพักแห่งหนึ่ง สามีมาดักที่โรงพยาบาล เพราะรู้ว่าเราต้องพาลูกมาหาหมอเป็นประจำ พอเจอกัน เขาก็ด่าว่าต่างๆ นานา และตรงเข้ามาจะทำร้ายร่างกายเห็นว่าจะคุยกันไม่รู้เรื่อง และไม่ยอมให้เขาตามไปที่พัก ก็เลยบอกเขาว่าให้ไปตกลงกันที่โรงพัก เขาก็ตามไป และเมื่อถึงโรงพัก เขาก็บอกตำรวจว่าขอแจ้งความว่าผู้ชายคนนี้พยายามทำร้ายร่างกายเราแต่ตำรวจบอกว่าเหตุการณ์นอกห้องที่ ให้ไปแจ้งความโรงพักอื่น

เราไม่เข้าใจจริงๆ ว่า ทำไมตำรวจไม่รับแจ้งความ จะให้เจ็บให้ตายกันไปก่อนหรือยังไถ่ถึงจะยอมรับแจ้งความ”

ณาดยา ปัจจุบันผู้หญิงคนนี้ สถานภาพ “เมีย” ของเธอได้กลายเป็นอดีตไปแล้ว แต่เธอยังเป็นแม่ของเด็กผู้ชายสองคน

...มีอะไรที่อยากพูดถึงตัวเองเป็นประโยคแรกหลังจากที่ได้ชมเรื่องราวของตัวเองผ่านไปเมื่อสักครู่นี้

พรทิพย์ เป็นอุทาหรณ์สอนใจที่เลือกคนผิดมาเป็นสามีของเรา ตอนแรกเหมือนกับเขาให้ความช่วยเหลือเราทุกอย่าง แต่ปรากฏว่าไม่ได้ช่วยตามที่ได้เคยตกลงสัญญากันไว้

ณาดยา คุณพรทิพย์เคยบอกว่าเขาไม่ได้ทำร้ายแค่ตัวเรา?

พรทิพย์ ไม่ได้ทำร้ายแค่ตัวเรา แต่ทำร้ายทั้งชีวิต ทั้งตัวเราและลูก เรากลับบ้านไม่ได้อีกแล้ว

ณาดยา นั่นก็คือสิ่งที่เกิดขึ้นและเป็นสิ่งที่สืบเนื่องมาจนกระทั่งถึงขณะนี้ ดิฉันขอเรียนให้สื่อมวลชนทราบสักนิดนะค่ะว่า ขณะนี้คุณพรทิพย์ยังจำเป็นต้องอยู่ในที่ที่ปลอดภัย และเธอยังไม่สะดวกที่จะให้คนที่เคยรู้จักเธอในอดีตรับทราบว่าเขาทำอะไร อยู่ที่ไหน หากเป็นไปได้ ขอความกรุณาให้ใช้วิจารณญาณในการนำเสนอข่าวนี้ด้วย อย่างไรก็ตามคุณพรทิพย์พร้อมและเต็มใจที่จะนำเสนอเรื่องราวของตัวเองเพื่อเป็นบทเรียนสำหรับแม่ที่อาจจะตัดสินใจเพื่อปกป้องลูก

...หากเหตุการณ์ไม่ส่งผลกระทบต่อลูก ตัวเองจะทนกับสถานการณ์ความรุนแรงนี้อีกนานแค่ไหนคะ

พรทิพย์ คงนาน เพราะไม่อยากให้ครอบครัวแตกแยก การที่ครอบครัวแตกแยกมันจะส่งผลกระทบมาก

ณาดยา ทนมาได้ไม่นานแค่นั้นคะ ที่ผ่านมา

พรทิพย์ ก็หลายปีเหมือนกัน

ณาดยา แต่ในที่สุดก็เลิกที่จะทน

พรทิพย์ ค่ะ สิ้นสุดตรงที่วันหนึ่งเห็นลูกชายคนเล็กร้องไห้ และลูกชายคนโตถือมีดปกผลไม้จะแทงน้อง เหมือนลูกกำลังเลียนแบบสิ่งที่พ่อทำกับแม่

ณาดยา วินาทีนั้นเราคิดเลยเธอคะว่าสิ่งที่ลูกกำลังทำเป็นผลมาจากเห็นพ่อกระทำ

พรทิพย์ คิดว่าใช่ เพราะเด็กกำลังเรียนรู้

ณาดยา ถ้าหากว่าวันนั้นไม่ตัดสินใจเด็กรักก็อาจจะซึมซับไปเรื่อยๆ แต่เมื่อคุณพรทิพย์ตัดสินใจว่าจะไม่ให้ลูกซึมซับความรุนแรงเหล่านั้น ผลกับลูกทั้งสองในวันนี้เป็นอย่างไบ้างคะ

พรทิพย์ เด็กทั้งสองคนตอนนี้ดีมากเลย เป็นเด็กที่ฉลาดและเก่ง

ณาดยา และความรุนแรงยังเหลือในพฤติกรรมของลูกไหมคะ

พรทิพย์ ไม่มีแล้วค่ะ

ณาดยา ภูมิใจไหมคะกับสิ่งที่ตนเองตัดสินใจในวันนั้น

พรทิพย์ ภูมิใจมากค่ะ เพราะลูกคือทุกสิ่งทุกอย่างของเรา

ณาดยา ความภูมิใจนั้นแลกเปลี่ยนได้ไหมคะกับที่คุณพรทิพย์บอกว่าวันนี้ไม่มีบ้าน ไม่มีครอบครัว

พรทิพย์ แลกเปลี่ยนได้ค่ะ

ณาดยา “เพราะอนาคตของลูกคือชีวิตอีกชีวิตหนึ่งที่ยังจะต้องอยู่ต่อไป เป็นชีวิตที่จะต้องเดินทางต่อไปอีกหลายปี เป็นชีวิตที่ยังอยู่ในอนาคต” นี่คือการพูดของคุณพรทิพย์ที่เคยพูดไว้นะคะ

...จากบทเรียนที่ผ่านมา มีข้อเสนออะไรต่อตำรวจ สังคม และผู้ชายที่ทำร้ายภรรยาต่อหน้าลูกบ้างคะ

พรทิพย์ อยากให้ตำรวจรับแจ้งความ ที่ตำรวจบอกให้ดิฉันไปแจ้งความที่ สน.ท้องที่เกิดเหตุกว่าเราจะไปถึง สน. นั้นก็ต้องถูกทำร้ายอีก อยากให้มีตำรวจมีการส่งข้อมูลถึงกันระหว่างโรงพัก เราไม่ต้องย้อนกลับไปถึงท้องที่เกิดเหตุ อยากให้ตำรวจละเอียดอ่อนกับปัญหาผู้หญิง

ณาดยา ข้อเสนอต่อสามีที่ทำร้ายภรรยาต่อหน้าลูกสะละคะ

พรทิพย์ อยากให้เขาเลิกความรุนแรงต่อหน้าลูก เพราะเขาทำร้ายเรายังไม่พอ เขาทำร้ายเราทั้งชีวิตอนาคตเราหมดอยู่ตรงนั้น

ณาดยา มีข้อคิดที่ฝากถึงผู้หญิงที่ตกอยู่ในสถานการณ์แบบเดียวกัน กับที่คุณพรทิพย์เคยเผชิญไหมคะ

พรทิพย์ ไม่ว่าตอนนี้คุณจะคิดหรือไม่คิดก็แล้วแต่ อยากให้เห็นลูกเป็นหลักใหญ่ ไม่มีสิ่งไหนที่จะเป็นพลังใจได้เท่าลูกอีกแล้วค่ะ

ณาดยา ระหว่างที่เราคุยกันถึงความหวังที่มีกับลูก คุณพรทิพย์มีรอยยิ้มเต็มใบหน้า แต่ว่าเมื่อพูดถึงเหตุการณ์ความรุนแรงที่เกิดขึ้น น้ำตาเธอก็ยังคงคลออยู่ อย่างไรก็ตามเธอตัดสินใจแล้วที่จะให้เรื่องราวของเธอเป็นบทเรียนสำหรับสังคมในการณรงค์ยุติความรุนแรงต่อผู้หญิงค่ะ

...และปัจจุบันคุณพรทิพย์ต้องออกจากบ้านไปอยู่ในที่ปลอดภัย และต้องดูแลลูกสองคน ลูกคนโตป่วยเป็นโรคไตซึ่งเป็นโรคประจำตัว แม้ว่าจะได้รับการสงเคราะห์จากโรงพยาบาลในการรักษา แต่ทั้งครอบครัวสามคนแม่ลูกก็ไม่มีรายได้ค่ะ

วันที่
10

...ถ้าเราเป็นคนผิวเหลืองไปอยู่ในต่างประเทศ หรือท่ามกลางคนผิวขาวแล้วได้รับการดูถูก เลือกปฏิบัติ ทั้งที่ไม่ได้มีความผิดอะไรนอกจากเป็นคนส่วนน้อยของที่แห่งนั้น ก็คงจะรู้สึกเจ็บปวด ไม่เข้าใจว่าเราทำอะไรผิด..หญิงรักหญิงก็รู้สึกเช่นนั้น...

กรณีที่ 3 เพียงเพราะรักเพศเดียวกัน

โดยคุณฉันทลักษณ์

การนำเสนอด้วยภาพสไลด์

ความรุนแรงต่อหญิงรักหญิง คือ อคติธรรมที่มักจะถูกมองข้าม....ทั้งที่มีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์เท่าเทียมหญิงชายทุกคน

การที่สังคมและครอบครัวไม่ยอมรับ และไม่เคารพในการตัดสินใจของผู้หญิงเหนือชีวิตตนเอง เป็นปัญหาที่พวกเราส่วนใหญ่เผชิญอยู่...และครอบครัวเป็นด่านสำคัญที่ทำให้ผู้หญิงไม่สามารถเปิดเผยตัวเองและดำเนินชีวิตได้อย่างปกติสุข มีความสัมพันธ์เช่นเดียวกับคู่รักคู่สมรสต่างเพศทั่วไป

“...พี่ชายแท้ๆ นุ่งผ้าขาวม้ามาตัวเดียว...เขาบอกว่า ทำไมไม่เลิกทำตัวแบบนี้เสียที คุณกันหลายหนแล้วทำไมไม่เลิกเสียทีลองดูซิ ถ้ามีผ้าจะหยาบมัย...เราเดินหนี เขาก็ตามไปกระซอกเราลงกับพื้น...”

“นักศึกษาสาวปริญญาโท น้อยใจพ่อแม่ และญาติพี่น้องที่รังเกียจว่าเป็นหญิงรักหญิง ทนความกดดันไม่ไหว ใช้อาวุธปืนจ่อหัว ระเบิดสมองตัวเองตายกลางบ้านต่อหน้าต่อตาอาสาวที่กำลังโทรทางไกลข้ามทวีป เล่าเรื่องของตนให้ญาติในต่างแดนทราบ”

การรักษาหน้าพ่อแม่ ญาติพี่น้อง ต้องแลกมาด้วยชีวิตของผู้หญิงคนหนึ่ง เป็นสิ่งที่คุ้มค่าสมควรแล้วหรือ

วันที่
10

รายการวันศุกร์ ที่ 9 พฤศจิกายน 2544

ถ้าเราเปิดใจกว้าง ยอมรับความแตกต่าง ความเป็นหญิงรักหญิงก็ไม่ใช่ว่าเรื่องผิดปกติ แต่เพราะไม่เปิดใจกว้าง...ความแตกต่างจึงกลายเป็นพฤติกรรมเบี่ยงเบน

“ครูบอกว่า เราเป็นผู้หญิง ทำไมชอบทำท่าทางเหมือนผู้ชาย อย่างนี้ไม่เหมาะสม ทำไม่ได้ แล้วครูก็พาเราไปโรงพยาบาลโรคจิต แต่เราไม่ได้เป็นอะไร สบายดีทุกอย่าง”

“มีเสียงทั้งเด็กและผู้ใหญ่พูดแซวว่าครูเป็นเลสเบี้ยน ไม่อยากให้สอนลูกเขาอีกแล้ว กลัวลูกเขาจะเป็นเช่นเดียวกับเรา สภาพจิตเรตอนนั้นลึบสน เคืองกว้าง บอกไม่ถูก ถ้าร้ายหรือมีเงินพอ คงจะยื่นใบลาออกจากงานด้วยซ้ำ ไม่อยากให้ใครแสดงปฏิกิริยาท่าทางดูถูกเช่นนั้น แต่เราก็ห้ามเขาไม่ได้ เป็นครูมาสิบกว่าปี ความดีที่สะสมไว้ตอนนี้หมดสิ้นแล้ว”

เพราะไร้สิทธิทางเพศที่ชอบธรรม...หญิงรักหญิงจึงถูกทำร้ายไม่รู้จบ

“มีความรู้สึกว่าตัวเองผิดมาก ตัวเองแย่มาก ที่ไม่สามารถทำในสิ่งที่มีความคาดหวังของทางบ้านได้ เขาอยากให้เราแต่งงาน หรือไปเป็นเมียของผู้ชายคนไหนก็ได้ที่ไม่ใช่ผู้หญิงด้วยกัน เขาจะได้สบายใจ ไม่ถูกคนข้างบ้านซุบซิบนินทา เวลาลูกสาวมีทอมมาส่ง เคยคิดมาก กินยาให้มันตายๆ ไป ปัญหาคงจะได้จบสิ้นเสียที”

ด้วยความที่หญิงรักหญิงไม่กล้าจะเปิดเผยตัวเอง ทำให้ปัญหาความรุนแรงต่อหญิงรักหญิงดูเหมือนจะไม่เคยเกิดขึ้น วงจรความรุนแรงต่อหญิงรักหญิงจึงเกิดขึ้นซ้ำแล้วซ้ำเล่า เรื่อยมาและเรื่อยมา

ณาดยา สังคมที่ปิดกั้นและไม่ยอมรับหญิงรักหญิงที่มีอยู่เป็นจำนวนมากในสังคมไทย ทำให้พวกเธอไม่กล้าที่จะเปิดเผยตัวซึ่งนั่นก็หมายถึงโอกาสในการใช้ชีวิตเยี่ยงคนปกติก็หมดไป และในวันนี้ก็เช่นเดียวกัน ไม่มีกลุ่มหญิงรักหญิงที่เป็นเจ้าของเรื่องราวที่ปรากฏต่อหน้าท่านเมื่อสักครู่นี้มานั่งเพื่อที่จะบอกเล่าเรื่องราวของตัวเอง วันนี้มีเพียงหญิงรักหญิงคนเดียวที่พร้อมที่จะเป็นตัวแทนของพวกเธอในการบอกเล่าเรื่องราวเหล่านั้น ขอเรียนเชิญคุณฉันทลักษณ์ค่ะ

ไปเวทีไหนก็จะเจอแต่คุณฉันทลักษณ์คนเดียวเท่านั้น คิดอย่างไรกับการที่ตัวเองต้องเป็นผู้หญิงคนเดียวในกลุ่มที่ต้องเป็นตัวแทนเพื่อบอกความต้องการเพื่อให้สังคมเข้าใจความรู้สึก

ฉันทลักษณ์ ก็เพราะสังคมไม่เปิดโอกาสให้หญิงรักหญิงคนอื่นๆ กล้าเปิดเผยตัว รู้สึกปลอดภัยที่จะมานั่งอยู่ตรงนี้ได้ เพราะสังคมบอกว่าผู้หญิงกลุ่มนี้ผิดปกติ ไม่อยู่ในกรอบของผู้หญิงโดยทั่วไป ซึ่งเป็นความรุนแรงต่อหญิงรักหญิงที่สังคมกระทำอยู่ในตอนนี้

ณาดยา ถ้าให้มีทางออกโดยที่สังคมต้องเปิดมุมมองตรงนี้ ควรจะเป็นไปในทิศทางใดค่ะ

ฉันทลักษณ์ แค่มองความเข้าใจว่ามีหญิงรักหญิงอยู่ในสังคมไทย และหญิงรักหญิงเป็นคนเท่าๆ กับทุกคนก็เพียงพอแล้วค่ะ

- ณาดยา** ผลพวงจากความรุนแรงที่สังคมไม่ยอมรับเกิดขึ้นอย่างไรบ้าง
- ฉันทลักษณ์** ส่วนใหญ่ถ้าให้วิเคราะห์ก็มองว่าเป็นสิ่งที่เกิดจากการที่สังคมไม่ยอมรับเป็นหลัก ที่ได้ชมไปเป็นตัวอย่างบางส่วนให้ผู้ที่อยู่ในที่นี้รับทราบที่เกิดขึ้นจริง ไม่ใช่ว่าหญิงรักหญิงไม่ถูกทำอะไรเลย หรือสังคมไทยมีพื้นที่ให้หญิงรักหญิง มันไม่ใช่อย่างนั้น แต่เป็นเพราะเราไม่สามารถออกมาพูดได้ เพราะเราไม่สามารถออกมาเปิดเผยตัวได้
- ณาดยา** ตามที่เคยปรากฏเป็นข่าว อย่างเช่น เกิดกรณีการฆ่าตัวตาย พาดหัวข่าวก็จะออกมาในลักษณะที่ว่า “เลสเบี้ยน/หญิงรักหญิงฆ่าตัวตายเพราะเข้าใจหญิงคู่ขาจากไป” ศณะตรงนี้หากเปลี่ยนแปลงไปได้ที่ยืนของหญิงรักหญิงก็คงจะมีมากขึ้น มีข้อเสนออย่างไรบ้างกับผู้ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการกำหนดทิศทางของสังคม
- ฉันทลักษณ์** ข้อเสนอของหญิงรักหญิงมีหลายข้อ เพราะฉันทลักษณ์ก็เป็นตัวแทนจากหญิงรักหญิงคนอื่นๆ ข้อเสนอที่รวบรวมมาจากเพื่อนๆ เช่น อยากให้องค์กรภาครัฐ มีมาตรการคุ้มครองหญิงรักหญิงด้วย เฉพาะในปฎิญญาสากลที่ว่าด้วยการจัดความรุนแรงต่อผู้หญิงถือว่าความเพิกเฉยของรัฐก็เป็นความรุนแรงอย่างหนึ่งเช่นเดียวกัน และกรมสุขภาพจิตก็ควรออกมายอมรับว่าการรักเพศเดียวกันไม่ใช่สิ่งผิดปกติทางเพศ เช่น องค์การอนามัยโลกก็ออกมาบอกกับสังคมตั้งแต่ 20 ปีที่แล้วว่า การรักเพศเดียวกันไม่ใช่ความผิดปกติแต่ในเมืองไทยยังไม่มีหน่วยงานไหนออกมาพูดเรื่องนี้ ทำให้หญิงรักหญิงถูกมองว่าผิดปกติ ถูกเลือกปฏิบัติและถูกทำร้ายอย่างที่ทราบไปเมื่อครู่ และ **ขอเรียกร้องกับกระทรวงศึกษา/กรมวิชาการ ให้แก้ไขตำราหรือแบบเรียนที่บอกว่าการรักเพศเดียวกัน** ที่ว่าเป็นสิ่งผิดปกติเพื่อที่เด็กรุ่นใหม่จะได้ไม่เข้าใจผิด มีหนังสือที่มาจากงานวันยุติความรุนแรงเมื่อวานนี้มีเนื้อหาที่บอกว่าการรักเพศเดียวกันเป็นความผิดปกติทางเพศ อยากฝากว่าเราจะทำงานยุติความรุนแรงต่อผู้หญิงเราก็คงไม่ต้องการสร้างความรุนแรงกับผู้หญิงบางกลุ่ม และอยากให้กระทรวงมหาดไทยมีกฎหมายรับรองคู่ความสัมพันธ์ระหว่างคนรักเพศเดียวกัน ให้มีความเท่าเทียมกันตามกฎหมายรัฐ ธรรมนูญ เพราะถ้าเกิดคนที่อยู่กันมา 10-20 ปี ถ้าฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดเสียชีวิตไปโดยที่ไม่ได้เป็นญาติกัน และไม่มีใครรับรู้ความสัมพันธ์นั้นๆ ทรัพย์สินที่ร่วมสร้างด้วยกันมาก็ตกเป็นของญาติพี่น้อง
- อยากฝากถึงทุกคนในห้องนี้ให้ทบทวนทัศนคติหรือความคิดของตนเองว่า ทำไมถึงไม่ยอมรับคนรักเพศเดียวกัน เพราะอะไร และวิธีเปลี่ยนแปลงทัศนคติที่ไม่ใช่เรื่องยาก แค่เอาใจเขามาใส่ใจเราก็พอ ขอยกตัวอย่าง เช่น กรณีเรื่องสีผิว ถ้าเราเป็นคนผิวเหลืองไปอยู่ในต่างประเทศหรือท่ามกลางคนผิวขาวแล้วได้รับการดูแลและเลือกปฏิบัติทั้งที่ไม่ได้มีความผิดอะไรนอกจากเป็นคนส่วนน้อยของที่แห่งนั้น ก็คงจะรู้สึกเจ็บปวดไม่เข้าใจว่าเราทำอะไรผิด เช่นเดียวกันหญิงรักหญิงก็รู้สึกเช่นนั้น เราารู้สึกเจ็บปวด ไม่เข้าใจว่าทำไมคนส่วนใหญ่ถึงกีดกันเลือกปฏิบัติ หรือไม่ยอมรับเรา หลักง่ายๆ แค่นี้ก็คงจะไม่เกิดความรุนแรงทั้งต่อผู้หญิง ผู้ชาย เด็ก หญิงรักหญิงและ ทุกคนในโลกนี้

ณาดยา ถ้ามถึงปัจจุบันของคุณฉันลักษณะนี้หนึ่ง ในฐานะที่เป็นคนในจำนวนที่คนที่กล้าจะเปิดเผยตัว ผลกระทบต่อตัวเองมีบ้างไหมคะ

ฉันทลักษณ์ สำหรับตัวเองค่อนข้างโชคดี ก็ได้รับความเข้าใจที่ดีจากครอบครัว แต่การไปเปิดเผยตัวหรือพูดเรื่องนี้ต่อสาธารณชนก็อาจจะเกิดปัญหาบ้าง เช่น ในวันสิทธิเสรีภาพของประชาชนซึ่งจัดที่สนามหลวง อาจารย์ก็มองว่าเราทำงานเรื่องสิทธิของคนรักเพศเดียวกันเราก็น่าจะไปอยู่ในเวทีนี้ได้ แต่พอไปก็ถูกคนที่งานมองด้วยสายตาแปลกๆ และมีคุณพ่อที่มีลูกเป็นทอมมาต่อว่าพวกนี้ผิดปกติ กลุ่มนี้เธอที่ทำงานสนับสนุน แม่มาติดฉันก็จะเป็นคนเดียวที่ถูกต่อว่า ในขณะที่องค์กรอื่นๆ จะไม่มีปัญหาลักษณะเดียวกันนี้

วันที่
10

รายการวันศุกร์ ที่ 9 พฤศจิกายน 2544

...ทะเลาะกันถึงขั้นลงไม้ลงมือ เราตัดสินใจหย่ากับเขา แต่อยู่ๆ ไป เขาก็กลับมาหาอีก มาขอเงินใช้ เราไม่ให้ ก็ทุบตีทำร้ายร่างกาย เราทนไม่ได้จึงไปแจ้งความที่โรงพัก ตำรวจก็บอกว่า “เรื่องของพี่เมียตีกัน ตำรวจไม่เกี่ยว”...

กรณีที่ 4 ถูกละเมิดจากผู้ให้บริการ โดยคุณเมตตา

การนำเสนอด้วยภาพสไลด์

เธอพ่ายแพ้เมื่อร้องขอความเป็นธรรม...ความพินาศที่เกิดจากความผิดพลาดของผู้ให้บริการ ชีวิตครอบครัวที่เคยเป็นสุข ก็ต้องพังพินาศลง...ก็ครั้งแล้วที่พยายามเรียกร้อง...หรือจะไม่มีใครได้ยินเสียงของเธอผู้นี้จริงๆ

“เมื่อ 7 ปีที่แล้ว ชีวิตเรามีความสุข ครอบครัวพร้อมหน้าพ่อแม่ลูก ต่อมาเราประสบอุบัติเหตุจากการทำงาน เข้ารักษาตัวในโรงพยาบาล เป็นผู้ช่วยประกันสังคม รักษาไป รักษามา จนเราต้องแท้งลูก...แล้วก็กลายเป็นคนเดินไม่ได้...หน้าซ้ายยังถูกหมอส่งไปโรงพยาบาลโรคจิต เพิ่งมารู้ทีหลังว่า ถ้าหมอเขียนว่าเป็นโรคจิต เราก็จะถูกตัดสิทธิจากประกันสังคม...เราฟ้องร้องหมอที่รักษาผิดพลาด...ศาลกลับยอมรับแต่หลักฐานที่หมอเขียน...แต่ไม่ยอมรับร่างกายที่พิการไปแล้วของเรา”

“ตั้งแต่เดินไม่ได้ ชีวิตเราก็เริ่มมีปัญหา สามีกก็เปลี่ยนไปเป็นคนละคน และในที่สุดก็ทะเลาะกันถึงขั้นลงไม้ลงมือ เราตัดสินใจหย่ากับเขา แต่อยู่ๆ ไป เขาก็กลับมาหาอีก มาขอเงินใช้ เราไม่ให้ ก็ทุบตีทำร้ายร่างกาย เราทนไม่ได้จึงไปแจ้งความที่โรงพัก ตำรวจก็บอกว่า “เรื่องของพี่เมียตีกัน ตำรวจไม่เกี่ยว” และเขาก็ไม่ยอมให้เราแจ้งความ เป็นอยู่อย่างนี้อยู่หลายครั้ง ก็เลยเอาใบหย่าไปให้ตำรวจดู แล้วบอกว่าเราไม่ได้ต้องการจะเอาความอะไร แต่อย่าให้ผู้ชายคนนี้มารบกวนการทำมาหากินของเราเท่านั้น”

วันที่
10

รายการวันศุกร์ ที่ 9 พฤศจิกายน 2544

“แต่อดีตสามียังพยายามจะมาขอคืนดีด้วย ในที่สุดเขาก็ใช้กำลังข่มขืน เราสู้เขาไม่ได้ ก็ได้แต่ยอมเขาไป เขาคงจะคิดว่า ถ้าเราตกเป็นเมียเขาก็คงจะยอมให้เขากลับมาอยู่ด้วยอีกได้...แต่เราไม่ได้คิดแบบนั้นเลย”

“วันนั้นเขาทำให้ช่องคลอดของเราฉีกขาด มีเลือดไหล เราไปหาหมอ หมอตรวจแล้ว ก็ออกไปรับรองแพทย์ให้ แล้วบอกให้ไปแจ้งความที่โรงพัก เราก็ก็นั่งแต่ตำรวจก็พูดว่า “อย่าไปคิดอะไรมากมาย จะมาแจ้งความทำไม ยังไงก็ผิวเมียกัน ยอมๆ เขาไปเถอะ ถือชะว่าให้ทาน...”

ที่เลวร้ายมากขึ้นไปอีกก็คือ หลังจากเหตุการณ์นั้น เราเริ่มมีอาการผิดปกติบางอย่าง เราไปหาหมอ หมอก็ได้แต่ฉีดยาให้เรา รักษาเรา แต่ไม่พูด ไม่บอกอะไรสักคำ อาการของเรานั้นไม่ดีขึ้น แถมยังรู้สึกเหมือนคนแพ้ท้อง เรากลัวว่าเราจะท้อง ถามหมอ หมอก็ไม่ตอบ เราก็ก็นั่งเฝ้าเตียงคนไข้ไปถามคนที่ห้องยา ว่าภาษาอังกฤษที่หมอเขียนในนี้มันหมายถึงอะไร เราถึงรู้ว่าเราท้อง และติดเชื้อมีฟิลีส ตอนหลังหมอถึงมาบอกเราว่า “เห็นคุณมีเรื่องฟ้องร้องหมอเรื่องท้องเรื่องแท้งแบบนี้ หมอก็เลยไม่อยากยุ่งกับคุณ”

ณาดยา สำหรับกรณีของผู้หญิงที่ชะตาชีวิตเหมือนนกกลิ้งแก๊ง วันนี้เธอมีสภาพร่างกายที่พิการ แต่ก็ยังมาเป็นแนวร่วมของงานรณรงค์เพื่อยุติความรุนแรงกับเราด้วย
...เรื่องของพี่เมตตาผ่านมา 7 ปีแล้ว ลืมเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นไปหมดแล้วรึยังคะ

เมตตา ไม่ลืมค่ะ

ณาดยา เสียงของคุณเมตตาอาจจะไม่ค่อยได้ยินนะคะ เนื่องจากว่าตอนนี้มีสุขภาพร่างกายที่ไม่แข็งแรง มีโรคประจำตัวหลายโรค และลื่นจะแข็งตอนที่พูดด้วย
...เมื่อเกิดเหตุ คิดอย่างไรกับสามีที่ยังทำกับเราได้ทั้งๆ ที่เราอยู่ในสภาพที่ไม่พร้อม

เมตตา ตอนที่เกิดเหตุมันเป็นเรื่องของอารมณ์เพราะต่างคนต่างโมโห ต่างคนต่างว่ากัน แต่ตอนหลังมีการทำร้ายร่างกายเรา และบ่อยขึ้น เราก็ก็นั่งไม่ได้

ณาดยา แต่สิ่งที่ตอกย้ำความเจ็บปวดของเราให้มากขึ้น คือ เมื่อเดินทางไปสถานีตำรวจแล้ว ตำรวจบอกว่าเป็นเรื่องของผิวเมีย ไม่อยากเข้ามาเกี่ยวข้องกับ...คิดอย่างไรกับการกระทำของตำรวจในครั้งนั้นคะ

เมตตา ตำรวจไม่ได้ช่วยเหลือเรา และบางครั้งพูดให้เราซึ่งเป็นผู้หญิงที่ไปขอความช่วยเหลือรู้สึกอายและใช้วาจาที่ไม่ดี เราก็ก็นั่งเรียนหนังสือแต่ก็ไม่ชอบให้ใครพูดไม่ดี เช่น “จิ้ม จิ้ม...” หรือ “ยอมๆ ไปเถอะ เมียผมสวยกว่าเจ้ ผมยังมีเมียน้อยเลย” ไม่ช่วยเราแล้วยังมาทำร้ายเราทางคำพูดอีก

ณาดยา เหตุการณ์ตอนนั้นผ่านไปแล้ว โดยที่ตำรวจที่สถานีตำรวจนั้นก็ได้อบรมด้วย จากการที่คุณเมตตาได้รวบรวมพลังและลุกขึ้นมาบอกกับสังคมว่าเจ้าหน้าที่ไม่ควรจะมีพฤติกรรมแบบนี้ ผลเป็นอย่างไรกับตำรวจบ้างคะ

เมตตา ตอนหลังเจ็บตัวมากขึ้น และเข้ารักษาตัวบ่อยขึ้นจนหมอบอกว่าจะไม่รักษาให้แล้วถ้าเป็นแบบนี้มาอีก ก็เลยคลานขึ้นไปบนโรงพักไปหาสารวัตรใหญ่พอเรื่องถึงตำรวจชั้นผู้ใหญ่ก็ได้รับการช่วยเหลือ ตำรวจถูกย้ายไปสามคน

ณาดยา หลังจากนั้นตำรวจโรงพักนั้นก็เข้าใจคุณเมตตามากขึ้น ช่วงหลังสามีของคุณเมตตาพยายามที่จะกลับมาขอคืนดี ด้วยความคิดที่เป็นภรรยาทำให้คุณเมตตาให้อภัย ก็กลับมาเป็นเพื่อนกันและไม่ได้มีการทำร้ายกันอีกด้วยความดูแลของเจ้าหน้าที่ตำรวจในสถานนั้น อันนี้เป็นสิ่งดีที่เกิดขึ้นตามมาหลังจากความเจ็บปวด

...มีบทเรียนที่อยากพูดถึงในส่วนของการบริการของโรงพยาบาล เป็นอย่างไรคะ

เมตตา ตัวเองมีประสบการณ์เรื่องการรักษาพยาบาลมานาน ก็พูดได้เต็มปากว่า เท่าที่พบมาการรักษาพยาบาลของแพทย์ ไม่ค่อยมีการให้ข้อมูลกับคนป่วย ซึ่งคนป่วยควรจะทราบก่อนเพื่อเตรียมตัวในการรักษาหรือรู้ทันโรคต่างๆ ปัจจุบันเราต้องเป็นฝ่ายบอกหมอว่าต้องการตรวจอะไร พอตรวจแล้วเราก็จะเพิ่งรู้ว่าเราเป็นโรคอะไรซึ่งก็สายไปแล้ว หมอไม่ค่อยจะให้ความสนใจ และใช้เวลาตรวจน้อย บางครั้งไม่ค่อยได้ซักประวัติอย่างละเอียด และจ่ายยาให้ซึ่งเราแพ้ เราก็อ่านภาษาฝรั่งไม่เป็น ไม่รู้ว่าเป็นยาอะไร ให้นยาเรามากินซึ่งพอเรากินเข้าไปก็เกิดผลกระทบบ หรือผลข้างเคียงต่างๆ ตามมา

ณาดยา แล้วที่เคยเล่าว่าถูกใส่ร้ายว่าเป็นโรคจิตด้วยใช่ไหมคะ

เมตตา ตอนแรก เราเป็นแม่บ้านทำความสะอาดตามห้าง แล้วได้รับบาดเจ็บจากการก้มยกของทำให้ต้องเข้าโรงพยาบาล มีการฉีดยาใส่นั่นได้แจ้งหมอแล้วว่าเราตั้งครรถ์ได้สามเดือน และถามว่าจะมีอันตรายไหม ซึ่งหมอก็บอกว่าไม่เป็นอะไร หลังจากนั้นเรามีอาการตกเลือด หมอก็ชูดมดลูกเพื่อเอาลูกออก และไล่เรากลับบ้านโดยบอกว่าหมดประจำเดือนแล้วที่รักษาพยาบาล พร้อมกับมีใบส่งตัวที่ระบุว่าเราเป็นโรคจิต เราก็ไม่ทราบเอาไปให้เจ้าหน้าที่ ซึ่งการที่ระบุว่าเราเป็นโรคจิตทำให้เราไม่ได้รับสิทธิที่จะควรจะได้จากกองทุนทดแทนของผู้ประสบเหตุจากการทำงาน และยังถูกตัดสิทธิจากการได้รับการรักษาพยาบาลต่อจากประกันสังคมอีก ตอนนั้นเรายังเดินได้ แต่มีสองโรคเกิดขึ้นพร้อมกัน คือกระดูกสันหลังทับเส้นประสาท และแท้งลูก แต่กลับถูกตัดสิทธิที่จะรักษาต่อ ทำให้โรคเรื้อรัง และปัจจุบัน กว่าจะเข้าถึงตัวรัฐมนตรีและมีการพิสูจน์ว่าเราไม่ได้เป็นโรคจิต เราก็เดินไม่ได้แล้ว ตอนที่เรารับเงินไปพบเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องแรงงาน หรือเรื่องอื่นๆ ก็จะถูกหลอกเอาเราไปเก็บไว้ตามห้องต่างๆ โดยหลอกว่าจะให้พบรัฐมนตรีเพื่อที่จะไม่ให้ภาพที่ไม่ดีหลุดออกมา คือ เมื่อมีผู้ประสบเหตุจากการทำงานมากขึ้น มันอาจจะมมีผลกระทบต่อภาพของรัฐบาลกระมัง ก็เลยไม่ค่อยมีการเปิดเผยตัวเลขของผู้ประสบเหตุจากการทำงาน ทำให้เรื่องนี้ตกหล่น คนที่ได้รับผลกระทบมากที่สุดก็คือคนป่วยหรือผู้ใช้แรงงานอย่างเรา

ณาดยา ปัญหาความรุนแรงที่ซ้ำซากกับชีวิตของคุณเมตตาเอง โดยเฉพาะหลังจากที่ประสบเหตุการณ์ความรุนแรงในครอบครัวมาแล้วและมาเจอกับปัญหาความรุนแรงโดยกลไกของภาครัฐ

ถึงตรงนี้มีข้อเรียกร้องอย่างไรบ้างคะ

เมตตา

มีอยู่สามข้อใหญ่ๆ ข้อแรก อยากขอเน้นไปที่กระบวนการยุติธรรม คือ คนป่วยเสียเปรียบหมอและโรงพยาบาลเพราะไม่มีหลักฐาน มีแต่ตัวเองที่เป็นหลักฐาน และพยาน แต่หมอสามารถเอาข้อมูลทางการแพทย์ไปใช้ในคดีได้ ซึ่งศาลก็ให้น้ำหนักกับหลักฐานทางการแพทย์ อยากให้ศาลดูสิ่งที่เกิดขึ้นกับเราจริงๆ มากกว่า

ข้อสอง อยากให้สำนักงานประกันสังคมตรวจสอบโรงพยาบาลที่อยู่ในโครงการว่ามีคุณภาพในการรักษาพยาบาลมากน้อยขนาดไหน ผู้ป่วยได้รับการรักษาพยาบาลดีเท่าที่ควรจะได้รับแล้วหรือยัง สำนักงานประกันสังคมเอาสตางค์เราไปแต่ไม่เคยออกมาช่วยเหลือผู้ที่ได้รับผลกระทบ อย่างเช่นกรณีของเรา ไม่เคยออกมาเรียกร้องที่โรงพยาบาลรักษาเรา ผิดพลาดเลย เราต้องกู้หนี้ยืมสินเพื่อดำเนินการเรื่องคดีด้วยตัวเอง

ข้อสาม อยากให้ม็อบค์กรไปตรวจสอบแพทย์สภา เวลาที่มีคนไปร้องเรียนเรื่องหมอ แพทย์สภาตัดสินอย่างเป็นธรรมไหม เข้าข้างคนที่ประกอบวิชาชีพเดียวกันไหม อยากให้ม็อบค์กรใดองค์กรหนึ่งตั้งงบประมาณช่วยเหลือผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการรักษาที่ผิดพลาดของโรงพยาบาล เพราะยังมีคนอีกจำนวนมากที่ไม่มีโอกาสได้มานั่ง พูดตรงๆ อย่างเรา

ณัตยา

ปัจจุบันคุณเมตตา มีสภาพร่างกายที่เธอบอกว่าต้องพักตลอดชีวิต มีโรคประจำตัวคือโรคเบาหวาน ไทรอยด์เป็นพิษและปวดอักเสบ ยังชีพด้วยการขายล็อตเตอรี่แต่สภาพร่างกายที่พิการทำให้ไม่สามารถออกไปค้าขายได้ เพราะเป็นการเร่ขาย ความต้องการขณะนี้คือมีสถานที่ขายสินค้าเล็กๆ น้อยๆ เป็นที่ประจำเพื่อหารายได้ยังชีพของตัวเองและลูกสาว ขอบคุณชีวิตของคุณเมตตาที่เป็นบทเรียนให้กับพวกเราค่ะ

วันที่
10

รายการวันศุกร์ ที่ 9 พฤศจิกายน 2544

...สิ่งที่กีดขวางการพัฒนา และความเป็นมนุษย์ของผู้หญิงก็คือ ความรุนแรงโดยผู้ชาย โดยสามี โดยพ่อ อยากฝากผู้ชายที่มาในวันนี้ ว่าผู้หญิงไม่ใช่สมบัติหรือสิ่งของ ผู้หญิงมีเลือดเนื้อ ความรู้สึก และเป็นมนุษย์เหมือนกับคุณ..

กรณีที่ 5 กรณีฆ่าสามี

โดยคุณกัญญา

การนำเสนอด้วยภาพสไลด์

เพราะเธอหวาดกลัว...เธอพยายามป้องกันตัวเอง...แต่เมื่อเขาตาย...เธอก็กลายเป็นคนผิด ลูกน้อยออกมาร้องขอความเป็นธรรมให้ผู้เป็นแม่..."ขอแม่ผมคืน...แม่ไม่ได้ทำผิด" โชคยังดีที่เสียงนี้มีคนรับฟัง

"เขาเป็นสามีคนที่สอง ที่แต่งงานกับเขา ก็เพราะคิดว่าเขาดี เขาเองก็พูดว่า "คนเรานะถึงจะเคยกินเหล้า เคยเล่น เคยเที่ยว แต่ท้ายที่สุดมันก็เบื่อกันได้ เขาพูดจนเราเชื่อ..."

"เขาเป็นคนสามะเลเทเมา กินเหล้าเมามา เล่นการพนัน ชอบนั่งเล่นไพ่ บางทีก็เล่นม้า พอมาได้ที่เขาต้องมาที่บ้าน ชวนทะเลาะ แถมขอเงินใช้เป็นประจำ เคยขอลูกหลายครั้ง พูดเรื่องนี้ที่ไรก็โดนซ้อมทุกที เขาเคยเตะทุกๆ ที่เราต้องอยู่ด้วยซ้ำ"

"เรากับลูกหนีออกมาจากบ้าน เขาก็ตามรังควาน จนสุดท้ายหลานชายของเขามายกฟ้องว่า เขาข่มขืนเราอยู่และขู่ว่าจะทำร้ายเรา จะกรีดหน้าบ้าง โกงหัวบ้าง ตัดเอ็นขาบ้าง สารพัด จนเราทนไม่ได้ ก็เลยโทรศัพท์ไปถามว่า จะชู้กันทำไม เขาก็เลยนัดให้มาคุยกันที่บ้าน เขาก็กลัวว่าอาจจะถูกทำร้ายได้อีก ก็เลยไปหาเขาที่ทำงานแทน เพราะคิดว่าเขาคงไม่กล้าทำอะไรเรา...แต่มันก็ไม่เป็นอย่างที่เราคิด"

"...ถ้าเขาไม่ทำให้เรากลัวจนถึงขนาดชักมีดออกมา เขาก็คงไม่ตาย..."

วันที่
10

รายการวันศุกร์ ที่ 9 พฤศจิกายน 2544

ตลอดเจ็ดสิบวันที่แม่อยู่ในคุก ลูกชายคนโตพยายามดิ้นรนทุกวิถีทางเท่าที่เด็กอายุ 13 ปีจะทำได้ในตอนนั้น “ผมทำทุกอย่างเพราะน้ำตาแม่ ผมไม่อยากเห็นน้ำตาแม่...รู้แต่จะต้องช่วยแม่ให้ได้ไม่ว่าทางใดก็ทางหนึ่ง ซึ่งผมก็ช่วยอยู่ แต่แม่ไม่รู้ว่ามีอะไร แม่เอาแต่ร้องไห้ บอกว่าไม่ต้องมาเยี่ยมแล้ว ให้ลืมแม่ไปเลย ผมก็ร้องไห้แล้วตะโกนที่หน้าห้องขังแม่ว่า...ทำไมเธอ ลูกของแม่มันแคบ แต่ลูกของผมมันกว้าง ไม่มีแม่ ผมก็เหมือนอยู่ในคุกเหมือนกัน ต้องโดนกักขังหน่วงเหนี่ยวไม่สามารถไปหาแม่ได้ ก็ต้องมองอยู่แค่หน้าต่างกรง...ผมคิดถึงแม่มากนะ แม่รู้มั๊ย แม่เป็นกำลังใจให้ผมบ้าง ผมเหนื่อย”

วันที่
10

รายการวันศุกร์ ที่ 9 พฤศจิกายน 2544

ณาดยา ประโยคที่ว่า “ลูกของแม่มันแคบ ลูกของผมมันกว้าง ถ้าไม่มีแม่ผมก็อยู่ในคุกเหมือนกัน” นั่นคือคำพูดของเด็กอายุ 13 ปี ถ้าหากยังจำเหตุการณ์กันได้เมื่อปี พ.ศ.2537 จะเห็นภาพข่าวทางหน้าหนังสือพิมพ์ เด็กอายุ 13 ปี เอน้องชายซีหลังตระเวนไปร้องขอความช่วยเหลือจากหน่วยงานต่างๆ สื่อมวลชน หนังสือพิมพ์ โทรทัศน์ และในที่สุดก็ได้เข้าพบกับนายกรัฐมนตรี และนายกรัฐมนตรีก็ได้ให้ความช่วยเหลือโดยใช้กฎหมายที่มีอยู่ปล่อยตัวแม่ของเขาออกมาจากคุก แต่ก่อนที่จะถึงวันนั้น 70 วันที่แม่อยู่ในคุก พี่ชายแบกน้องซีหลังตระเวนล้างจานแลกกับเงินวันละ 15 บาทเพื่อที่จะไปซื้อข้าวให้แม่ที่อยู่ในคุก เราจะพบกับคุณกัญญา คุณแม่ผู้เป็นเจ้าของเรื่องนี้

...ผ่านมาก็ปีแล้วคะ

กัญญา 8 ปี

ณาดยา ส่วนไหนที่ลืมไปแล้วบ้าง และส่วนไหนที่ยังต้องจำอยู่ตลอดเวลาคะ

กัญญา มันเหมือนเหตุการณ์เกิดไปเมื่อวานนี้เอง ไม่มีส่วนไหนที่หายไป ในความรู้สึกยังอยู่ มันชัดเจน ถ้าถามถึงความรู้สึกตอนนั้น คือ รู้สึกหวั่นๆ กังวลว่าจะกินหรืออยู่อย่างไร จะทำอะไรกับชีวิต ความทรมานที่ถูกจำคุกมันไม่เท่าไร แต่ความหวั่นๆ เด็กอายุ 13 ขวบ สายตาลิ้น และสามขวบ สองคนต้องเดินจงมือกันอยู่ข้างถนน ไม่มีแม่ดูแล เขาผ่านเหตุการณ์และเห็นภาพทุกอย่าง เขาคงรู้สึกหวาดกลัว ต้องเหงา ว่าเหว่า หิวโหยแล้วใครจะดูแลเขา

ณาดยา นี่คือการประท้วงที่อยากจะสะท้อนในวันนี้ คุณกัญญาบอกว่าลำพังแม่หากต้องติดคุกก็ต้องยอมรับความผิดของตัวเอง แต่สิ่งที่มันเหลืออยู่ด้านนอกของคุก อีก 70 วันที่เหลือคือบทเรียนที่มากมายสำหรับผู้หญิงที่ได้ชื่อว่าเป็นคนฆ่าสามี และต้องเผชิญกับชะตากรรม โดยกระบวนการทางด้านกฎหมาย จะมีสองส่วนคือในส่วนของการกระบวนการที่ต้องพิจารณาให้ละเอียด และอีกส่วนคือความรักของลูก

กัญญา ถ้าคุณณาดยาถามว่ามาพูดตรงนี้รู้สึกอย่างไร เติมใจคะถ้าเรื่องของดิฉันสามารถจะเปลี่ยนแปลงสังคมได้ ให้สังคมไม่มีความรุนแรงในครอบครัว ไม่มีครอบครัวสาม หรือสองแม่ลูกที่ไหนอีก ให้หยุดอยู่ที่สามแม่ลูกนี้เท่านั้น ให้สังคมทุกสังคมมีพ่อ แม่ ลูก อยู่กันพร้อม

หน้า ดิฉันยอมให้ชีวิตของตนเองเป็นบทเรียนในสังคม เพื่อสะท้อนให้สังคมทราบว่าสิ่งที่คิดวางแผนพัฒนาและความเป็นมนุษย์ของผู้หญิงก็คือความรุนแรงโดยผู้ชาย โดยสามี โดยพ่อ อยากฝากผู้ชายที่มาในวันนี้ว่าผู้หญิงไม่ใช่สมบัติหรือสิ่งของ ผู้หญิงมีเลือดเนื้อความรู้สึก และเป็นมนุษย์เหมือนกับคุณ อยากให้รู้สึกว่าคุณผู้หญิงควรมีสิทธิมนุษยชนเท่าเทียมกับคนทุกคน

ณาดยา และที่สำคัญคือมีสัญชาติญาณในการปกป้องชีวิตของตัวเองและลูกให้รอดด้วย เพราะฉะนั้นสิ่งที่ตามมาคือสิ่งที่จะต้องถูกมองให้ลึกกว่าสิ่งที่กระทำ สิ่งหนึ่งที่เป็นความภูมิใจจากเหตุการณ์ตรงนั้นคือการกระทำของลูก ภูมิใจใจไหมกับการที่มีลูกแบบนี้

กัญญา ไม่รู้จะบอกว่าภูมิใจขนาดไหน แต่ชีวิตที่ตกนรกทั้งชีวิตเขาดีขึ้นมาได้ ตอนนั้นเรียนหนังสืออยู่ระดับปริญญาตรี อีกสามปีจึงจะจบ ส่วนคนเล็กก็อยู่ ป.5 แล้ว

ณาดยา ดิฉันได้สมุดบันทึกของคุณกัญญามา บทนี้เขียนหลังจากเกิดเหตุ ขออนุญาตอ่านให้ผู้เข้าร่วมสัมมนาได้รับฟัง คุณกัญญาเขียนไว้ด้วยลายมือที่บรรจงมากแม้ว่าจะสะกดผิดสะกดถูกบ้าง อยากจะขออ่านให้ฟังเพื่อที่จะได้รู้จักกับผู้หญิงคนนี้ให้มากขึ้น

“นับตั้งแต่จำความได้ ฉันตั้งใจอย่างแน่วแน่ว่าจะเป็นคนดี รักศักดิ์ศรีของผู้หญิง รักนวลสงวนตัว ซื่อสัตย์ จริงใจ แต่ฉันยังไม่เคยมีความสุข ฉันยังไม่เคยเป็นลูกที่แม่รัก ไม่เคยเป็นน้องที่พี่รัก ไม่เคยเป็นพี่ที่น้องรัก ไม่เคยเป็นน้ำที่หลานรัก ไม่เคยเป็นเมียที่ผัวรัก ฉันคงเป็นได้แค่แม่ที่ลูกรัก สิ่งเดียวที่ฉันทำสำเร็จ คงจะเป็นแม่ที่ดี หรือไม่กี่โชคที่ได้ลูกดี ทุกวันนี้ฉันจึงต้องมีชีวิตอยู่เพื่อเป็นแม่ของลูกเพราะตอนนี้ลูกยังต้องการแม่ ใช่ ฉันเป็นสุขที่มีลูกทั้งสอง ใช่ ฉันสมหวังในตัวลูกๆ แต่ฉันเหนื่อยจริงๆ”

นี่คือบทบันทึกที่คุณกัญญาได้เขียนไว้หลังเกิดเหตุการณ์ครั้งนั้น สะท้อนเรื่องราวได้มากมาย สะท้อนถึงความตั้งใจที่จะเป็นผู้หญิงที่ดีคนหนึ่งในสังคมไทย แต่ไม่สามารถที่จะเป็นไปได้ แต่ชีวิตของเธอก็ไม่ได้เลวร้ายจนถึงวันจบชีวิต อย่างน้อยเธอยังมีลูกที่ดีที่ กำลังใจเธอให้มีชีวิตต่อไปได้

...ถึงข้อเสนอสำหรับบทเรียนที่ผ่านมาเพื่อที่จะไม่ให้เหตุการณ์ที่ไม่ให้บทเรียนกับสังคมเลย

กัญญา กับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเป็นอุบัติเหตุ ไม่ใช่ความตั้งใจ อยากบอกกับรัฐหรือสังคมว่า ถ้าหากวันนั้นมีคนดูแลลูกทั้งสองคน ดิฉันเองก็พร้อมจะถูกขัง การที่ดิฉันถูกขังไม่ใช่ปัญหาอะไรสำหรับสังคม แต่การที่ปล่อยเด็กสองคนเดินอยู่ข้างนอกเป็นการเพิ่มปัญหาให้กับสังคม ถ้าดิฉันไม่ได้ออกมา เด็กสองคนจะกินอะไร อยู่อย่างไร เด็กที่ไม่มีพ่อแม่ดูแลจะต้องไขว่คว้าหาสิ่งที่ต้องการไม่ว่าจะได้มาด้วยวิธีใด ถูกหรือผิด ไม่มีใครบอก เขาก็ไม่สามารถจะรู้ได้ว่าสิ่งที่ทำผิดหรือถูก อยากจะบอกกับสังคมว่า เด็กที่ครอบครัวแตกแยกเขาไม่มีความผิด การที่เอาเด็กมารวมกันในสถานสงเคราะห์ซึ่งจะมีทั้งเด็กที่ฉกชิงวิ่งราว ดิยาเสพติด และเด็กที่ครอบครัวแตกแยก เป็นการเพิ่มปัญหาให้กับเด็ก เด็กที่รู้สึกเหงา ว่า

วันที่
10

รายการวันศุกร์ ที่ 9 พฤศจิกายน 2544

เหว่า ต้องการมือจากใครก็ได้ที่เข้าใจพร้อมที่จะให้การดูแล ให้ความอบอุ่น ซึ่งสิ่งนี้ไม่มีใครให้เขาได้นอกจากคนที่เข้าใจความรู้สึกของเขา เพราะฉะนั้น เด็กที่ครอบครัวแตกแยก ไม่ได้มีความผิดอะไรก็ควรจะมีสถานที่ที่ดูแล อบรมบ่มนิสัย ให้การศึกษา และให้ความอบอุ่นกับเขา นั่นคือสิ่งที่ยังขาดอยู่และรัฐบาลยังไม่ได้จัดให้

ณาดยา การที่คุณกัญญารอดพ้นจากการถูกจำคุกมาได้โดยใช้อำนาจของนายกรัฐมนตรี ซึ่งเข้าไปจัดการกับเรื่องนี้ ทั้งๆ ที่โดยข้อกฎหมายก็มีการยกเว้นให้ปล่อยตัวแม่ที่ถูกจำคุกถ้าหากว่า ยังมีลูกที่ต้องดูแล มีข้อเสนอแนะตรงนี้ไหม เพราะจริงๆ แล้ว ไม่จำเป็นต้องให้นายกรัฐมนตรีช่วยเหลือเลย หากมีผู้หญิงคนหนึ่งประสบปัญหาเหมือนคุณกัญญา พอเข้าไปอยู่ในกระบวนการยุติธรรมก็ควรจะมีการปกป้องดูแลผู้หญิง

กัญญา บอกก่อนว่าที่รอดมาได้คงไม่ใช่เพราะนายฯ แต่เป็นเพราะสื่อต่างๆ ซึ่งทำให้สังคมทราบ ว่าผู้หญิงคนหนึ่งถูกทำร้ายและเกิดอุบัติเหตุโดยเธอทำให้สามีเสียชีวิต และมีเด็กสองคน ซึ่งไม่มีใครดูแล สังคมจึงหาทางช่วยเหลือ ถ้าหากถามว่า อยากจะฝากอะไร อยากให้ผู้หญิงมองผู้หญิงด้วยกันด้วยความเข้าใจกันก่อน บางครั้งเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ผู้หญิงด้วยกันก็ไม่เข้าใจ มองว่าเป็นเพราะเราทำเองจึงได้รับผลเช่นนี้ ไม่ว่าผู้หญิงคนนั้นจะเป็นหมอ พยาบาล รัฐมนตรี เมื่อพบผู้ประสบปัญหาอยากให้มองด้วยความเข้าใจ เห็นใจ และหาทางให้ความช่วยเหลือ คิดตามในสิ่งที่เขาบอกว่าเขาไปประสบกับอะไรมา

ณาดยา และนี่ก็เป็นบางส่วนในเรื่องราวที่เกิดขึ้นกับคุณกัญญา และบทเรียนที่เธออยากจะเสนอไว้เป็นข้อเสนอสำหรับสังคม ปัจจุบันคุณกัญญาอาศัยอยู่กับลูกสองคนในห้องเช่าของแฟลตแห่งหนึ่ง ลูกชายคนโตเรียนวันเสาร์-อาทิตย์เท่านั้นเพื่อที่จะเอาเวลาอีก 5 วันช่วยแม่ทำงาน ในการเรียนก็ต้องกู้ทุนรัฐบาลและต้องทำงานใช้หนี้รัฐบาลอีกล้านกว่าบาท แต่วันนี้ลูกก็ไม่ต้องต่อสู้อย่างโดดเดี่ยวอีกต่อไปเพราะมีแม่มาอยู่เคียงข้างแล้ว

วันที่
10

รายการวันศุกร์ ที่ 9 พงศกัณณ 2544

...ผู้หญิงเองหลายคนที่ตกเป็นเหยื่อของการถูกระงับต่างๆ กลับได้รับเสียงสะท้อนที่ไม่ดีจากสังคม ทำให้ไม่กล้าออกมาเปิดเผยเรื่องที่เกิดขึ้นกับเขา...สังคมควรให้กำลังใจ ไม่ควรมองว่าผู้หญิงเป็นฝ่ายไม่ดีจึงถูกสามีทำร้าย...

กรณีนี้ 6 กรณีถูกระงับทารุณ กักขัง ทุบตี ชุ่ฆ่า โดยคุณอารีวรรณ

การนำเสนอด้วยภาพสไลด์

เมื่อคนดังระดับประเทศกล้าที่จะออกมาเปิดเผยเรื่องราวทารุณกรรมในชีวิตคู่ ประชาชนที่มีใจเป็นธรรมต่างออกมาแสดงความเห็นอกเห็นใจ

“...ถูกสามีซ้อม ชุ่บังคับให้เดินเปลือยเปล่าในที่สาธารณะ ทำร้าย ทุบตีและอีกมากมายที่ล้วนแต่เป็นการทารุณกรรม”

เมื่อความเจ็บปวดและความกลัวถึงขีดสุด เธอเลือกที่จะไม่ทนต่อไป ตัดสินใจหนีออกจากบ้านกลางดึก คิดไปตายเอาดาหน้า สามีกลับแจ้งความกล่าวหาเธอสารพัดข้อหา

เธอนำความเจ็บช้ำที่ได้รับ ออกมาตีแผ่ผ่านทางสื่อมวลชน เพื่อปกป้องชีวิตของตนเองและศักดิ์ศรีผู้หญิง

กรณีของเธอ ปรากฏเป็นข่าวในหน้าหนังสือพิมพ์ ถูกนำเสนอในสื่อต่างๆ มาอย่างต่อเนื่อง นับตั้งแต่เมื่อครั้งที่เหตุการณ์ยังไม่สิ้นสุด มาจนถึงปัจจุบันที่อดีตสามีถูกตัดสินว่ามีความผิด ดูเหมือนสังคมจะยังไม่เคยลืมว่าเกิดอะไรขึ้นกับเธอ

วันที่
10

รายการวันศุกร์ ที่ 9 พฤศจิกายน 2544

“...ความรู้สึกที่เจอในสิ่งเลวร้าย เวลาเท่าไรมันก็ลบไม่หมด เหมือนอยู่กับมันทั้งชีวิต บางคนอาจรู้สึกว่ามันนานแต่เรายังรู้สึกว่าต้องการเวลามากกว่านี้ เหมือนเด็กหัดเดินใหม่...ตื่นเช้าขึ้นมาก็มีแต่พวว่าจะเกิดอะไรขึ้นกับชีวิต เป็นอย่างนี้มาเป็นปี ไม่มีใครเข้าใจตรงจุดนี้ได้ดีกว่าตัวเราเอง...”

ณัตยา มาถึงวันนี้ มุมมองต่อการใช้ชีวิตของผู้หญิงคนนี้ได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก และที่เกิดตามมาก็คือบทเรียนที่เธอพร้อมที่จะบอกเล่าต่อสังคม

อารีวรรณ เป็นคนมีชื่อเสียง สิ่งที่คุณอารีวรรณพร้อมที่จะพูดเสมอคือบทเรียนที่สังคมควรจะนำไปใช้เพื่อไม่ให้เกิดเหตุการณ์ลักษณะนั้นขึ้นอีก สิ่งสำคัญคือการออกมาจากปัญหาที่คุณอ้วนเผชิญตอนนั้น ไม่ได้ออกมาโดยอาศัยสื่อหรือใครดึงออกมา คุณอ้วนออกมาด้วยตัวเอง ก่อนหลังจากนั้นจึงได้รับการช่วยเหลือในกระบวนการยุติธรรมใช้ไหมคะ

อารีวรรณ เรื่องของอ้วนเกิดจากการที่เราแต่งงานและได้เข้าไปอยู่ในครอบครัวของฝ่ายผู้ชาย เราถูกกระทำจนเรารู้สึกสภาพไม่ไหวเลยออกจากบ้าน หลังจากนั้นฝ่ายชายก็ออกมาพูดโดยบอกว่าเป็นอีกสาเหตุหนึ่งซึ่งไม่ใช่เรื่องจริง หลังจากนั้นเราถึงได้ออกมาพูดว่าเราถูกกระทำอย่างไรบ้าง ด้วยความที่เรามีชื่อเสียงในระดับหนึ่งคือเมื่อก่อนเคยมีตำแหน่งนางงามซึ่งก็ทำให้สื่อมวลชนสนใจ สิ่งที่กระทบคือหลังจากที่ถูกทำร้ายจากฝ่ายชายมาแล้วครั้งหนึ่ง การเสนอข่าวของสื่อมวลชนก็มีความรุนแรงพอสมควรแม้มันเป็นเรื่องจริงส่วนหนึ่ง แต่เสียงสะท้อนกลับจากคนรอบข้างมีหลายกลุ่ม บางกลุ่ม เช่น คนใกล้ชิดหรือเพื่อนที่รู้จักเรา ตั้งแต่ต้นก็จะเห็นใจ สงสารและรับรู้ในสิ่งที่เกิดขึ้น แต่สำหรับคนบางกลุ่มอาจมองภาพจากสื่อและตั้งคำถามว่าสิ่งที่อ้วนถูกกระทำเป็นเรื่องจริงหรือไม่

หลายคนจะคิดว่ามันเป็นไปได้อย่างไรกับสิ่งที่เกิดขึ้น บางทีผู้หญิงเองหลายคนที่ตกเป็นเหยื่อของการถูกกระทำต่างๆ กลับได้รับเสียงสะท้อนที่ไม่ดีจากสังคม ทำให้ไม่กล้าออกมาเปิดเผยเรื่องที่เกิดขึ้นกับเขา ถ้าสังคมไม่ช่วยสนับสนุนหรืออย่างน้อยเข้าใจผู้หญิงที่เป็นฝ่ายถูกกระทำหรือตกเป็นเหยื่อ สังคมควรให้กำลังใจ และไม่ควรมองว่าผู้หญิงเป็นฝ่ายไม่ดีจึงถูกสามีทำร้าย ตรงนี้ทำให้ผู้หญิงเป็นเหยื่อเจ็บซ้ำ เพราะเขาถูกทำร้ายมาแล้วและยังถูกสังคมมองในภาพที่ผิดอีก การออกมาต่อสู้ของผู้หญิงเพื่อตัวเองเป็นการต่อสู้ที่โดดเดี่ยว ไม่มีใคร ซึ่งมันเป็นพลังที่มีอยู่น้อยนิดมาก

จากการที่ถูกทำร้าย พอมาแจ้งความก็ถูกตำรวจตอกย้ำ อ้วนมองว่าสังคมถูกครอบงำโดยความเชื่อความหมายที่ผู้ชายเป็นคนกำหนดให้ ผู้ชายค่อนข้างเข้าข้างผู้ชายด้วยกัน เช่น ตำรวจที่เป็นเพศชายก็มองว่าคุณทำอะไรผิดรีไปเล่าถึงถูกกระทำ แต่ไม่มองว่าผู้หญิงไม่ได้ผิด แต่ต้องถูกกระทำโดยผู้ชายที่เป็นคนไม่ดี เห็นแก่ตัว ผู้หญิงต้องเล่าเรื่องที่เรากลับมาซ้ำแล้วซ้ำเล่าให้ตำรวจ ผู้พิพากษา อัยการ มันเป็นการตอกย้ำบาดแผลเดิมๆ โดยไม่มีวันจบ

ณาทยา ในฐานะที่เป็นคนดังได้รับความสนใจจากสื่อมวลชนมาก หลายท่านคงจำได้ การเสนอข่าวของสื่อสร้างผลอย่างไรให้กับคุณอ้วนบ้าง คุณอ้วนบอกว่าเป็นคมของดาบทั้งในด้านที่ให้ประโยชน์ แต่ก็เป็คมที่ทำให้เราเจ็บลึกลงไปอีก

อารีวรรณ การที่สื่อทำงานเผยแพร่ข่าวเป็นงานของเขาแต่มันก็เป็นเหมือนดาบสองคม ในด้านที่ดี สื่อทำให้สังคมรู้ถึงความเป็นจริงในสังคมที่เกิดขึ้น ในกรณีของอ้วนมันเกิดกับคนในชนชั้นที่มีการศึกษา เมื่อสื่อได้เผยแพร่ออกไปก็ทำให้สังคมได้ตระหนักถึงความจริงในจุดนี้ และการที่เป็นข่าวก็ทำให้กระบวนการในการพิจารณาคดีความเร็วขึ้น แต่ถ้าเป็นกรณีอื่นก็คงใช้เวลายาวนานกว่านี้ แต่ในกรณีของอ้วนถือว่าค่อนข้างเร็ว ประมาณสามปีก็ทราบผลว่ามีการตัดสินลงโทษฝ่ายชาย

ในแง่ลบก็คือ หลังจากที่มีข่าวใหม่ๆ พอเดินทางไปต่างจังหวัดก็ถูกคนพูดให้ได้ยินว่า “ผู้หญิงคนนี้ไ้ที่ถูกผัวทำร้าย” เรารู้สึกเจ็บกับสิ่งที่เขาคิด และบางครั้งก็มีการพูดอย่างคะนองปาก ซึ่งทำให้เราคิดว่าทำไมเขาต้องซ้ำเติมเรอีก แต่ก็เข้าใจว่าเมื่อสื่อนำเสนอสู่ประชาชน ก็มีประชาชนทั้งที่เข้าใจเราและไม่เข้าใจ ตัวเราเองก็พยายามทำใจยอมรับว่าตัวเราต้องอยู่เพื่อตัวเองและเพื่อคนที่เข้าใจเรา ถ้าคนไม่เข้าใจเรา เราก็รอว่าวันหนึ่งเขาจะเข้าใจเรา

ณาทยา ในฐานะที่กรณีนี้เป็นกรณีี่ได้รับความสนใจจากสื่อมวลชนมาก และเห็นทั้งผลทั้งด้านบวกและด้านลบ อยากให้เสนอแนะหรือเรียกร้องต่อการทำหน้าที่ของสื่อมวลชน

อารีวรรณ หลังจากทีพลิกมาทำงานด้านสื่อมวลชน อยากให้สื่อมวลชนคิดถึงตัวเองในฐานะที่เป็นมนุษย์คนหนึ่ง ทำงานด้วยความเข้าใจ อ้วนคิดว่าทุกคนมีการเปลี่ยนทัศนคติกันได้ถ้าเขามีความเข้าใจและยอมรับในความรู้สึกของผู้หญิงคนหนึ่ง อย่าคิดในลักษณะที่ตนเองไม่เคยถูกกระทำ ผู้หญิงทุกคนที่ถูกทำร้ายยังไม่ตายไปจากโลกนี้แต่เขายังมีชีวิตอยู่ ยังมีโอกาสและเวลาที่จะต่อสู้เพื่อเริ่มต้นชีวิตใหม่

อย่ามองเขาโดยตอกย้ำว่าเป็นเสมือนเหยื่อที่ไม่มีวันที่จะหลุดพ้นจากปัญหาที่เกิดขึ้น ช่วงเวลานั้นเป็นแค่ช่วงเวลาที่ยุติหนึ่งไปชั่วขณะหนึ่ง ตอนนีัผู้หญิงที่ถูกทำร้ายเขามีโอกาสต่อสู้เพื่อตัวเขาเอง ขอให้ทุกคนให้โอกาสเขาด้วย

วันที่
10

รายการวันศุกร์ ที่ 9 พฤศจิกายน 2544

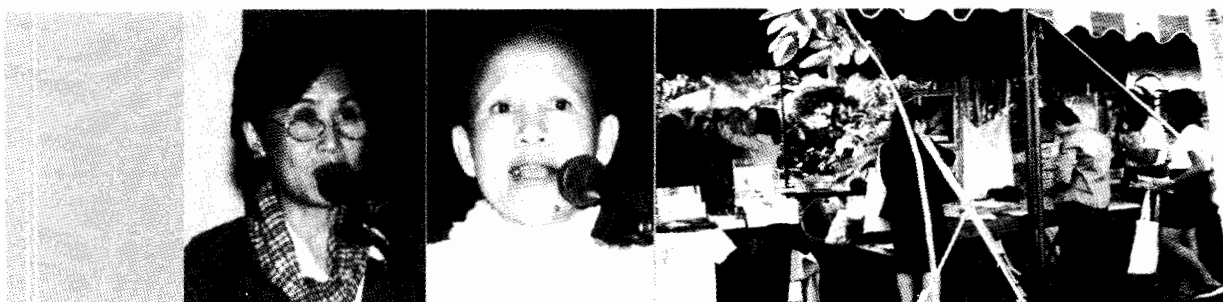
วันที่
10

รายการวันศุกร์ ที่ 9 พฤศจิกายน 2544

การอภิปราย

แนวทางการแก้ไขจากคณะทำงาน

เพื่อนำไปสู่การป้องกันและปกป้องผู้หญิงและเด็กที่ประสบความรุนแรง

วันที่
10

รายการวันศุกร์ ที่ 9 พฤศจิกายน 2544

ผู้นำอภิปราย

แม่ชีศันสนีย์ เสถียรสุต เสถียรธรรมสถาน

ร.ต.ท.หญิง จริยวรรณ จันทรแดง กองบังคับการตำรวจภูธรจังหวัดเชียงใหม่

เรืออากาศโทแพทย์หญิงอรนุช จุลชาติ แผนกฉุกเฉิน โรงพยาบาลภูมิพลอดุลยเดช

เรืออากาศเอกแพทย์หญิงกรรณิการ์ วัฒนสุข แผนกฉุกเฉิน โรงพยาบาลภูมิพลอดุลยเดช

บัณฑิต ประกอบการ ปลัดอบต.บ้านขอ อ.เมืองปาน จ.ลำปาง

ผู้ดำเนินรายการ

รังสิมา ลิ้มปัสวัสดิ์ มูลนิธิผู้หญิง

วันที่
10

รายการวันศุกร์ ที่ 9 พฤศจิกายน 2544

...ในเสถียรธรรมสถานมีผู้หญิงกว่าพันคนที่ผ่านเข้ามาในบ้านสายสัมพันธ์ล้วนแต่ถูกกระทำความรุนแรงมาทั้งสิ้น จากพ่อ พี่ชาย คนใกล้ชิดตัวครู หรือแม้แต่คนในวัด แต่เราเชื่อว่าชีวิตของผู้หญิงเหล่านั้นเกิดได้ จงเชื่อเถิดว่าชีวิตเกิดได้ในปัจจุบันขณะ...

■ แม่ชีคันสนีย์ เสถียรสุต

เป็นคนที่ไม่สนใจพูดถึงการยุติความรุนแรงโดยไม่ต้องมองก่อนว่าความรุนแรงมาจากที่ไหน จึงพยายามอย่างยิ่งที่จะเข้าร่วมในกิจกรรมนี้ เพื่อให้เราเป็นหนึ่งเดียวกันทั้งข้างล่างและข้างบนเวที อยากจะเชิญชวนให้พวกเรากลับมาสนใจกับการใช้ชีวิตในปัจจุบันที่จะทำให้เรามีกระบวนการทัศนในการใช้ชีวิตที่ดีขึ้น ขอให้เรากว้านกันสักสองนาที่ บรรยายภาคว่าจะชวนให้พวกเรากลับมาทบทวนเรื่องชีวิต เราฟังชีวิตของคนอื่นเมื่อสักครู่ หลายคนร้องไห้ หลายคนบอกว่ายิ่งกว่าร้องไห้ เพราะในชีวิตก็เคยเจอ การกระทำที่รุนแรงไม่ใช่เพราะคนอื่นทำเราเท่านั้น อันนั้นเป็นปัจจัยภายนอก แต่ปัจจัยภายในคือเราไม่เข้มแข็ง แข็งแรงพอ การภาวนาคือทำให้เราเข้มแข็งขึ้น ไม่ใช่เรื่องของรูปแบบแต่เป็นการกำหนดจิตของเราให้เข้มแข็งอยู่ในปัจจุบันขณะ

เราพูดถึงเรื่องจิตภาวนา คำว่าภาวนาที่จะนำเสนอต่อจากนี้คือการทำให้จิตของท่านกลับมาบริสุทธิ์ในขณะที่ท่านหายใจเข้าออกนี้สักสองสามนาที่ ตั้งกายให้ตรง ปล่อยไหล่สบายๆ จะหลับตาหรือลืมตาก็ได้ แต่ให้กำหนดจิตซึ่งคือผู้รู้ไว้กับอารมณ์กรรมฐาน จดจ่อจิตของท่านอยู่กับลมหายใจ ในขณะนี้ หายใจเข้าอย่างอ่อนโยน จะยาวหรือสั้นก็ได้...สิ่งที่สำคัญคือจิตควรจะแก่การงานมากขึ้น ควรแก่การคิด การพูด และทุกกระทำ ทุกอย่างจะคมและชัดขึ้น แค่การกลับมาอยู่กับลมหายใจสักสองสามนาทีระหว่างวัน ท่านจะมีวิถีชีวิตในวันนั้นที่ชัดเจนขึ้น ขออนุโมทนาค่ะ

จากนี้ไปจะขอแนะนำประสบการณ์จากการทำงานซึ่งเป็นความจริงที่สถานปฏิบัติธรรม เป็นประสบการณ์จากการที่ได้มีโอกาสพูดคุยกับคนที่มีความเจ็บปวดจากการถูกระทำความรุนแรงทั้งในครอบครัว ในที่ทำงาน บนท้องถนนโดยเฉพาะอย่างยิ่งมิติทางด้านจิตใจ

คุณอ้วนก็เป็นบุคคลหนึ่งที่เข้าไปฝึกปฏิบัติในเสถียรธรรมสถาน สำหรับคนที่ถูกระทำ วิธีการก็คือคุณจะมาใช้ชีวิตในปัจจุบันขณะให้ดีที่สุด ปัจจุบันขณะเป็นเวลาประเสริฐที่สุด การตัดกรรมไม่ใช่เรื่องที่ทำให้ใครทำให้ แต่เรื่องนี้คุณต้องใช้เวลาที่มียุติในปัจจุบันขณะ อย่างคนที่รู้จักที่จะจัดการเพื่อให้ตัวเองรอดพ้นจากความเจ็บปวดให้เร็วที่สุด ต้องมองดูเรื่องที่มีใครมาทำกับคุณอย่างมีสติปัญญา ไม่มีอคติ

สำหรับเพื่อนที่จะช่วยคนที่ถูกระทำสามารถฟื้นฟูตัวเองได้โดยเร็ว ต้องรู้จักพลังของชีวิตในปัจจุบันขณะด้วย คุณคงจะไม่ผสมโรงให้เลวร้ายลงไปอีก

วิธีการอันหนึ่งที่พุทธนำเสนอคือ ชีวิตมีแต่ปัจจุบันขณะเท่านั้น อดีตจบแล้วแต่อาจจะยากที่จะลืม เราถือว่าอดีตลืมยากและไม่เคยสอนให้คนที่เข้ามาที่เสถียรธรรมสถานให้ลืมอดีต แต่คุณต้องมีปัจจุบันขณะที่ไปมองอดีตอย่างคนที่ไม่ว่าอดีตขมขื่นปัจจุบันอีกต่อไป นั่นเป็นการปฏิบัติการช่วยเหลือจริงในเสถียรธรรมสถาน คุณต้องมีมุมมองกับตัวเองในปัจจุบันให้ชัดเจนก่อนว่าคุณสามารถมีกรุณา คือ การเข้าไปเอื้ออาทรต่อตัวเองในมิติของการที่จะบอกว่าคุณจะไม่ให้ปัจจุบันขณะของคุณถูกขมขื่นจากอดีตได้อีก ไม่มีใครทำอะไรเราได้อีกแล้ว

ในบ้านสายสัมพันธ์ มีเด็กที่ถูกข่มขืนโดยผู้ชายเจ็ดคนบอกว่า เขาไม่ได้อยากตายในขณะที่ผู้ชายเจ็ดคนกระทำกับเขา แต่ทันทีที่คนใกล้ชิดเขายอมรับสิ่งนั้นไม่ได้และปฏิเสธสิ่งที่เกิดขึ้นในชีวิตของเขา เขาอยากตายทันที ฉะนั้นคนที่มียุติพลต่อใจของคนที่ถูกกระทำคือคนใกล้ชิด เด็กผู้หญิงคนหนึ่งอยากฆ่าตัวตายทันทีที่แม่ยอมรับการตั้งครรภ์เพราะการถูกข่มขืนโดยชายเจ็ดคนไม่ได้ จะเห็นว่าจิตกำหนดทิศทางของการใช้ชีวิตในขณะที่ต้องต่อสู้ไว้ได้อย่างชัดเจน แต่เวลาที่จิตหวนไหวเพราะอะไรที่ใกล้ใจมากระทบกระเทือนเราต้องระวังให้ดี เมื่อมีโอกาสเรียนรู้จากคนที่ถูกระทำอย่างรุนแรง สิ่งที่ได้ช่วยได้ในขณะนั้นต้องไม่มองอย่างคนที่ถูกระทำความรุนแรงต่อคนที่อยู่ข้างหน้าเรา เราจะระมัดระวังในเรื่องการฟังและพูดอย่างคนที่มีความสติปัญญา เพื่อที่จะน้อมนำให้คนๆ นั้นกลับมาสู่ความมั่นคงให้เร็วที่สุด

เมื่อไรก็ตามที่เราช่วยให้เขากลับมาสู่ความมั่นคงให้เร็วที่สุด เขาก็จะสามารถมองย้อนกลับไปในอดีตอย่างคนที่เป็นอิสระได้เร็วที่สุด คนที่อยู่ใกล้เขาจะต้องระวังท่าทีตรงนั้นให้ดีที่สุดเพื่อกรีดแผลอีก อยากให้กำลังใจว่าเราไม่เคยเห็นผู้หญิงคนไหนที่ลูกไม่ได้เลย

ถ้าผู้หญิงคนนั้นกลับมามีชีวิตจริงๆ ในปัจจุบัน ในเสถียรธรรมสถานมีผู้หญิงกว่าพันคนที่ผ่านเข้ามาในบ้านสายสัมพันธ์ล้วนแต่ถูกระทำความรุนแรงมาทั้งสิ้น จากพ่อ พี่ชาย คนใกล้ชิด ครู หรือแม้แต่คนในวัด แต่เราเชื่อว่าชีวิตของผู้หญิงเหล่านั้นเกิดได้ จงเชื่อเถิดว่าชีวิตเกิดได้ในปัจจุบันขณะและตายได้ในปัจจุบันขณะถ้าท่านไม่เมตตาตัวเอง ถ้าท่านสามารถมีปัจจุบันขณะอย่างไม่ขมขื่นตัวเอง แต่อาจเคยถูกข่มขืนโดยผู้อื่น ท่านจะสามารถมองไปใส่ใจของผู้ที่ข่มขืนท่านได้อย่างลึกซึ้ง แล้วเรา

จะตัดวงจรแห่งการสร้างความปลอดภัยได้ทั้งในส่วนของคนที่ทำต่อท่านและตัวท่านเองในฐานะผู้ถูกระทำได้

อยากฝากไว้ตรงนี้ กระบวนการช่วยเหลือภายนอกคือเป็นเพื่อน สิ่งที่สำคัญที่สุดคือกระบวนการบ่มเพาะภายใน ท่านต้องมีตัวเองเป็นเพื่อน ชีวิตมีอยู่ขณะเดียวเท่านั้นจริงๆ คือขณะนี้ ถ้าจะสุขอย่ารอที่จะสุขในวันพรุ่งนี้ และที่ผ่านมาจบแล้วจริงๆ แก้วไม่ได้ คำว่าแก้วไม่มี มีแต่แก้วไขได้ในวันนี้ ขอให้ท่านกลับมาอยู่กับปัจจุบันขณะ ถ้าอนาคตไม่ยากแก้วก็อย่าประมาทในวันนี้

และถ้าใครก็ตามที่กำลังกระทำต่อท่าน ถ้าท่านมีจิตที่เข้มแข็งก็จะสามารถเผชิญต่อเหตุการณ์ได้อย่างไม่เป็นเหยื่อของอารมณ์เพราะจะทำให้ไม่มีทางสู้กับคนอื่นได้ ไม่มีอิทธิพลพอที่จะเปลี่ยนคนที่กระทำต่อท่านได้ แต่ท่านหนักแน่น ไม่เป็นผู้ที่หลงอารมณ์ก็จะมีสติปัญญาเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของคนที่อยู่ตรงหน้าได้

คนที่เกิดมาทุกคนมีหิริด้วยกันทุกคน แต่อาจมาน้อยต่างกัน คนที่ละอายน้อยแต่หยาบคายมากจะต้องได้รับความเข้าใจต่อลึกซึ้ง ผู้ชายที่กระทำต่อผู้หญิงไม่มีความสุขหรอก ความหยาบคายลักษณะนี้จะแพ้ความอ่อนโยนจากจิตที่มั่นคง คือ มาจากใจที่เข้มแข็งและมีวิธีการที่จะเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของคนที่ยาบกระด้าง เรื่องเหล่านี้เป็นปรากฏการณ์ที่ต้องขอบคุณเด็กๆ ในบ้านสายสัมพันธ์ที่สอนให้เรารู้ว่าถ้าคนหนึ่งคนได้รับการกระทำอย่างรุนแรงไม่ว่าสาเหตุคืออะไรก็ตาม ถ้าคนๆ นั้นหยุดการกระทำต่อตัวเองก็จะเกิดทันที

ถ้าท่านจะปรบมือให้เราขอให้ปรบมือให้กับผู้หญิงเหล่านั้นที่อยู่เบื้องหลังคำพูดของเรา ทั้งหมดในวันนี้

■ เรืออากาศโทแพทย์หญิงอรนุช จุลชาติ

เดิมหมอเป็นกุมารแพทย์ที่ทำงานสดใช้ทุนอยู่ที่ห้องฉุกเฉินโดยอยู่ในทีมที่ดูแลรับผิดชอบ ผู้ป่วยเด็กที่ถูกทำร้ายร่างกายหรือถูกกระทำความรุนแรง ซึ่งจากการทำงานก็พบว่าผู้หญิงที่ถูกทำร้ายมีเป็นจำนวนมาก จึงได้ปรึกษากับผู้บังคับบัญชาถึงเรื่องการจัดให้มีทีมช่วยเหลือผู้ป่วยผู้หญิงกลุ่มนี้ขึ้น ซึ่งผู้บังคับบัญชาได้ให้แนวทางว่า น่าที่จะมีการเก็บข้อมูลเกี่ยวกับความรุนแรงที่เกิดขึ้นกับผู้ป่วยกลุ่มนี้ก่อน หมอกับคุณหมอเหมียวจึงได้เริ่มงานวิจัยนี้ขึ้น

สิ่งที่กำลังจะนำเสนอเป็นผลสรุปจากการวิจัยอย่างคร่าวๆ ในปี พ.ศ.2543 มีผู้หญิงที่ถูกทำร้ายมารับการรักษาจำนวน 199 คน และเพียงในช่วงหกเดือนแรกของปี พ.ศ.2544 (มกราคม-มิถุนายน) จำนวนเพิ่มขึ้นมากถึง 183 คน คิดเป็นจำนวนเฉลี่ยหนึ่งคนต่อวัน

ในการเก็บข้อมูลจะมีการแบ่งประเภทเป็นผู้ป่วยที่ถูกทำร้ายร่างกาย ผู้ป่วยที่ถูกทำร้ายทางเพศ และผู้ป่วยที่ถูกทำร้ายทั้งสองลักษณะรวมกัน ในเรื่องช่วงอายุ จำนวนผู้ป่วยหญิงในช่วงวัยเจริญพันธุ์ คือ อายุ 15-45 ปี จะพบมาก แต่ไม่ว่าอายุน้อยหรือมากก็ไม่สำคัญเพราะอยู่ในกลุ่มเสี่ยงทั้งนั้น จากงานวิจัยพบว่าผู้ป่วยที่อายุน้อยสุด 13 ปี และมากที่สุด 82 ปี

■ เรื่องอากาศเอกแพทย์หญิงกรรณณิการ์ วิลลสุข

ระยะเวลาที่มาโรงพยาบาลภายใน 24 ชั่วโมง จะเป็นผู้ที่ถูกทำร้ายร่างกาย แต่มีผู้ช่วยกลุ่มหนึ่งที่มาโรงพยาบาลหลังหนึ่งสัปดาห์ผ่านไป แล้ว ซึ่งมักจะเป็นผู้ที่ถูกทำร้ายทางเพศซึ่งคงต้องใช้เวลาปรับตัวปรับใจเพื่อให้มีความกล้าที่จะออกมาพบแพทย์เพื่อทำการรักษา

แต่การช่วยเหลือของทางแพทย์ก็จะค่อนข้างลำบาก เช่น เรื่องการป้องกันการตั้งครรภ์หรือการรักษาโรคติดเชื้อ ช่วงเวลาที่มาโรงพยาบาล ในช่วงหลังสี่โมงเย็นถึงเที่ยงคืนจะพบมากที่สุด สถานที่เกิดเหตุส่วนใหญ่เกิดในบ้าน ส่วนใหญ่จะถูกทำร้ายในบ้านด้วยซ้ำ ผู้ทำร้ายก็เป็นคนใกล้ชิดทั้งนั้น เป็นคนรู้จัก สามี่ แฟน รวมๆ กันแล้วมากกว่าครึ่งที่เป็นคนรู้จักกัน การทำร้ายมีทั้งที่ใช้และไม่ใช้อาวุธ อาการบาดเจ็บมีตั้งแต่แผลถลอกจนถึงขั้นรุนแรงซึ่งทำให้ต้องพักรักษาตัวอยู่ในโรงพยาบาล

■ เรื่องอากาศโทแพทย์หญิงอรนุช จุลชาติ

ในโรงพยาบาลมีทีมผู้ช่วยเด็กซึ่งประกอบด้วย นักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์ ซึ่งจะช่วยเหลือเด็กที่ถูกทำร้ายหรือเราสงสัยว่าถูกทำร้ายมาและทอดทิ้ง ก็จะรับไว้เป็นผู้ช่วยภายในและให้การรักษาตามอาการที่ปรากฏ ทีมผู้ช่วยเด็กจะวิเคราะห์ดูว่าเด็กได้รับการทารุณอย่างไรบ้าง ถ้าเป็นผู้ป่วยที่ไม่สามารถปรับตัวไว้ได้ซึ่งส่วนใหญ่ผู้ใหญ่ที่พาเด็กมาไม่ต้องการให้เด็กอยู่ในโรงพยาบาลเพราะอาจเกรงว่าจะรู้สาเหตุหรือเกรงว่าตนจะกลายเป็นผู้ต้องสงสัย ในกรณีลักษณะนี้เราจะเก็บข้อมูลเบื้องต้นให้ได้มากที่สุดและส่งให้นักสังคมสงเคราะห์ของโรงพยาบาลไปติดตามเมื่อกลับบ้าน

ในกรณีที่เด็กอยู่ที่โรงพยาบาลและได้รับการรักษาเรียบร้อยแล้ว เมื่อจะกลับบ้านเราก็จะมีทีมไปคุยกับญาติเพื่อดูว่าเด็กควรไปอยู่กับใคร หลังจากนั้นจะมีทีมไปเยี่ยมที่บ้านเพื่อดูว่าจะมีปัญหาอะไรที่จะช่วยได้อีกหรือจำเป็นต้องมีการรักษาต่อเนื่องอีกหรือไม่ ในทีมจะมีการนัดประชุมทุกเดือน เพื่อดูว่าแต่ละเดือนมีคนไข้ใหม่-เก่าเท่าไร และคนไข้ที่กลับบ้านไปแล้วมีปัญหาอะไรหรือไม่ สำหรับคนไข้ที่อยู่บ้านแล้วเราก็มีความพยายามส่งต่อ เช่น นักสังคมสงเคราะห์ของกระทรวงสาธารณสุขที่อยู่ใกล้บ้าน ทีมที่เยี่ยมบ้านของโรงพยาบาลภูมิพลมีทั้ง แพทย์ จิตแพทย์เด็ก นักสังคมสงเคราะห์ และคนขับรถ อย่างไรก็ตาม ยังมีปัญหาจากภาระงานของแต่ละคน

■ เรื่องอากาศเอกแพทย์หญิงกรรณณิการ์ วิลลสุข

จากการที่พวกเราสองคนได้อยู่ในห้องอุบัติเหตุก็พบว่า มี กรณีของผู้หญิงมากกว่าของเด็ก ซึ่งถ้ามีผู้หญิงที่ถูกทำร้ายเข้ามาที่โรงพยาบาล เราก็จะทำการรักษาตามอาการทางร่างกายที่ปรากฏ และตามภาวะฉุกเฉินที่จำเป็น สำหรับเรื่องอื่นๆ ก็คงเป็นเรื่องของงานวิจัยที่จะต้องทำต่อไปเพื่อดูว่าเราควรจะให้ความช่วยเหลืออย่างไร สิ่งที่ได้ทำขณะนี้คือการให้คำแนะนำว่ามีที่ไหนที่ให้ความช่วยเหลือเขาได้บ้าง แต่ในส่วนของเราเองยังอยู่ระหว่างการวิจัย อย่างไรก็ตามเราก็หวังว่าจะได้รับความร่วมมือต่อไป

วันที่
10

สารานุกรมฉบับที่ 9 พฤศจิกายน 2544

■ เรืออากาศโทแพทย์หญิงอรนุช จุลชาติ

จริงๆ แล้วการช่วยเหลือผู้หญิงและเด็กเป็นเรื่องที่ทุกคนต้องตื่นตัวและพยายามร่วมกัน ในโรงพยาบาล หมอเหมือนเป็นฝ่ายตั้งรับและผู้ป่วยก็อยากให้อยู่แล้ว แต่ถ้าเราจะช่วยถึงขนาด ป้องกันไม่ให้มันเกิดขึ้นอีกก็จะดี เพราะในสังคมยังมีคนใช้กลุ่มนี้อีกมากที่ไม่กล้ามาติดต่อรับการรักษา ถ้าเราพบกรณีลักษณะนี้แล้วไม่สามารถให้ความช่วยเหลือได้ อย่างน้อยก็อาจช่วยแนะนำแก่เขาว่ามีที่ไหน ที่ช่วยได้

■ ผู้ดำเนินรายการ

คุณหมอได้ให้ภาพที่สำคัญคือแนวทางการปฏิบัติเพื่อที่จะช่วยเหลือเด็กซึ่งมีหลายขั้นตอน เป็นการทำงานร่วมกันระหว่างหลายสาขาวิชาชีพทั้งแพทย์ นักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์ และรวมไปถึงแนวทางการป้องกันปัญหาด้วย

คำถามที่สำคัญก็คือทำอย่างไรที่จะให้แนวทางการปฏิบัติอันนี้ ได้รับการเผยแพร่และปฏิบัติ ไปทั่วทุกระดับทั้งในโรงพยาบาลและสาธารณสุขในหมู่บ้านด้วย นอกจากนี้ ข้อมูลตัวเลขที่คุณหมอนำเสนอเป็นข้อมูลจากหนึ่งโรงพยาบาลตัวเลขเฉพาะปีนั้นนับเป็นตัวเลขที่สูง ความจริงดิฉันมีตัวเลขของโรงพยาบาลเจ็ดแห่งภายในสังกัดกรมการแพทย์ของกรุงเทพฯ มี 500 กว่าคน เฉพาะโรงพยาบาลวชิรพยาบาลแห่งเดียวมี 242 คน ตัวเลขเหล่านี้จัดเก็บโดยผู้ที่เล็งเห็นความสำคัญของปัญหานี้

คำถามก็คือทำอย่างไรจึงจะมีการเก็บตัวเลขในระดับชาติ เพื่อให้ตัวเลขของผู้หญิงที่ถูกทำร้ายจะได้ยื่นไปถึงคนที่วางนโยบายระดับชาติ

■ ร.ต.ท.หญิง จริยวรรณ จันทร์แดง

สำนักงานตำรวจแห่งชาติมีโครงการนำร่องซึ่งจัดให้มีศูนย์พิทักษ์เด็ก เยาวชน และสตรีขึ้น ขณะนี้มีอยู่ 12 ศูนย์ทั้งกรุงเทพ ใน 9 บกน. (กองบัญชาการตำรวจนครบาล) ที่ สน.ประทุมวัน มีนบุรี โชคชัย ราษฎร์บูรณะ ห้วยขวาง ดลิ่งชัน บางซื่อ บางนา บางขุนเทียน และต่างจังหวัด ได้แก่ ชลบุรี สงขลา เชียงใหม่ รวมมีพนักงานสอบสวนหญิงที่ทำคดีทางเพศประจำอยู่ในศูนย์ฯ เหล่านี้ทั่วประเทศ 29 คน

โดยส่วนตัวแล้วมีหน้าที่หลักในการสอบสวนคดีเด็กและเยาวชนที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปี และคดีความผิดเกี่ยวกับเพศซึ่งมีเยอะมาก จากสถิติมีคดีที่มาสอบปากคำที่ตำรวจภูธรจังหวัดเชียงใหม่ เป็นคดีเกี่ยวกับเพศประมาณ 225 คดี นับตั้งแต่ศูนย์ฯ ตั้งมาเป็นเวลาสองปี เป็นคดีเกี่ยวกับเด็ก ร้อยละ 70 ที่เหลือ ร้อยละ 30 เป็นคดีเกี่ยวกับผู้หญิง

คดีความผิดเกี่ยวกับเพศส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นในครอบครัว คนที่ทำผิดหรือผู้ต้องหามักจะเป็นคนในครอบครัว เช่น พ่อ แม่ ซึ่งเป็นคนที่เด็กรู้จักหรือใกล้ชิดมากๆ จากการทำงานคิดว่าเรื่องนี้เป็นปัญหาที่ใหญ่ แต่จำนวนตัวเลขที่ปรากฏเป็นเหมือนยอดภูเขาน้ำแข็ง ในความเป็น

จริงจำนวนผู้ประสบเหตุน่าจะมีเยอะกว่านี้มากแต่ไม่กล้ามาแจ้งความเนื่องจากระบบคิดแบบชาย เป็นใหญ่

สำหรับเรื่องที่มีมีการกล่าวถึงกันว่าพอลูกสาวหายไปแจ้งความแล้วตำรวจมักไม่รับแจ้งความ ซึ่งตามกฎหมายแล้วการทำร้ายร่างกายเป็นความผิดที่ยอมความกันไม่ได้ ตามมาตรา 295 กำหนดไว้ว่าผู้ใดทำร้ายร่างกายผู้อื่นจะมีความผิดทางอาญา มีโทษจำคุกไม่เกินสองปี และปรับไม่เกิน 4,000 บาท ในกรณีทำร้ายร่างกายกันธรรมดา และถ้าเป็นกรณีทำร้ายร่างกายอย่างสาหัส โทษก็จะหนักขึ้นไปอีก และต้องมีการดำเนินคดีทุกกรณีที่มีการแจ้งความ

ส่วนสาเหตุที่ตำรวจมักจะไกล่เกลี่ยกันก่อนเพราะมีระเบียบของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ “**ลักษณะ 18 วิธีการปฏิบัติเป็นพิเศษ บทที่ 13 เรื่องสามัญรยาวิวาทกัน ข้อ 583**” ที่บอกว่าการกรณีที่ไม่มีการใช้อาวุธหรือไม่ได้รับบาดเจ็บอย่างรุนแรงให้ไกล่เกลี่ยกรณีกันก่อน ถ้ามีการทำผิดมากกว่านั้นให้ดำเนินคดีตามกระบวนการต่อไป ซึ่งอันนี้เป็นระเบียบภายในของสำนักงานตำรวจแห่งชาติที่ให้พนักงานสอบสวนปฏิบัติกัน

ส่วนที่มาของระเบียบนี้คิดว่า เป็นเพราะมีการกรณีที่พนักงานสอบสวนดำเนินคดีไปแล้ว เช่น กรณีความผิดในครอบครัวที่สามีทำร้ายภรรยา ตอนที่ยังมีอารมณ์โกรธก็มาแจ้งความกับตำรวจ แต่ต่อมาเกิดเปลี่ยนใจ สงสารสามีที่จะต้องติดคุก และไม่มาพบตำรวจอีกเลย ตำรวจจึงต้องเผชิญกับความยุ่งยากในการทำสำนวน ตามหาผู้ต้องหาเพื่อสอบปากคำทั้งผู้ต้องหา ผู้เสียหาย พยานและผู้จับกุม แล้วนำส่งสำนวนให้พนักงานอัยการ ซึ่งถ้าผู้เสียหายและผู้ต้องหาต้องการยอมความกันในขั้นตอนนี้ตำรวจก็ไม่สามารถดำเนินการให้ได้ หากแต่ต้องดำเนินคดีตามกฎหมายกันต่อไป และในกรณีที่ตำรวจลงบันทึกประจำวันไปแล้ว แต่ผู้ต้องหาและผู้เสียหายยอมความกัน พอลตำรวจไม่ดำเนินการต่อก็ถือเป็นการละเลยต่อหน้าที่ มีความผิดทั้งทางวินัยและอาญาด้วย

■ บัณฑิต ประกอบการ

ก่อนที่ อบต.บ้านขอ จะมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาความรุนแรงต่อผู้หญิงและเด็ก ปัญหาความรุนแรงต่อผู้หญิงในชุมชนดูเหมือนจะมีไม่มากนักและไม่ถูกเปิดเผย จากการทำประชาคม พบว่าทัศนคติของชุมชนโดยมากจะสงสารผู้หญิงที่ประสบปัญหา เห็นใจ และอยากให้ความช่วยเหลือ เมื่อมีมูลนิธิผู้หญิงเข้ามานำเสนอถึงความสำคัญของปัญหานี้และทำงานร่วมกันในการหาแนวทางแก้ไข ปัญหา จึงทำให้มีการบรรจุเรื่องนี้ไว้ในแผนพัฒนาตำบล

ที่ผ่านมา อบต.บ้านขอ ได้ทำกิจกรรมร่วมกับมูลนิธิฯ มาสามสี่โครงการ ปัจจุบันมีการจัดสรรงบประมาณในการดูแลเรื่องสวัสดิการ เบี้ยยังชีพให้เด็กที่ถูกทอดทิ้งและหญิงชราที่ไม่สามารถช่วยตัวเองได้และยากจน สำหรับกิจกรรมที่เกี่ยวกับเยาวชนคือมีโครงการอบรมปลูกจิตสำนึก และให้มาเป็น “เยาวชนร่วมพัฒนาชุมชน” ในลักษณะอาสาสมัคร โดย อบต.บ้านขอ ได้จัดสรรงบประมาณลงมาเพื่อการทำกิจกรรมในส่วนนี้ด้วย วิธีในการทำงานของ อบต.บ้านขอ คือ เมื่อมีชาวบ้านมาขอความช่วยเหลือ จะมีการประสานงานกับหน่วยงานในชุมชนที่เกี่ยวข้องอื่นๆ เช่น

วันที่
10

รายการวันศุกร์ ที่ 9 พฤศจิกายน 2544

ประชาสงเคราะห์ ฝ่ายปกครองของทางอำเภอ

สำหรับกรณีปัญหาเกี่ยวกับเรื่องนี้ที่เคยเกิดขึ้น เช่น ที่บ้านทุ่งซ่าน มีเด็กผู้หญิงที่พิการทางสมองซึ่งอาศัยอยู่กับตายายถูกข่มขืนกระทำชำเราโดยผู้ชายที่ติดเหล้า ซึ่งในกรณีนี้ก็มิอาจมีมูลคดี ผู้หญิงในหมู่บ้านร่วมกับฝ่ายปกครองของหมู่บ้านคือผู้ใหญ่บ้านและกำนันช่วยดำเนินคดีตามกฎหมาย และขณะนี้เรื่องยังอยู่ในระหว่างการดำเนินคดี ส่วนเด็กผู้หญิงคนนี้ได้มาอาศัยอยู่กับแม่ที่หัวลำโพง

เกี่ยวกับปัญหาในเรื่องนี้ อบต.บ้านขอ ได้ให้ความสำคัญและถือเป็นปัญหาใหญ่ปัญหาหนึ่งในสังคมซึ่งถ้าแก้ได้ก็จะไม่กระทบกับภาพรวมของประเทศ เราคิดว่าในปัจจุบัน **องค์กรท้องถิ่นคือ อบต. มีอำนาจหน้าที่ในการเข้าไปแก้ไขปัญหาด้านนี้ ตามกฎหมาย อบต. มาตรา 67 (7) อบต. จะสามารถจัดสรรงบประมาณเข้าไปแก้ไขปัญหาก็ได้**

ผมจึงอยากฝากให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั่วประเทศควรให้ความสำคัญกับปัญหาทางด้านนี้โดยจัดสรรงบประมาณเพื่อแก้ไขปัญหานี้ นอกจากนั้นรัฐบาลก็ควรจะมีนโยบายเกี่ยวกับเรื่องนี้ลงมา แม้จะมีมูลนิธิผู้หญิงที่ทำกิจกรรมทางด้านนี้โดยสร้างให้องค์กรชุมชนเกิดความเข้มแข็งและสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมและรู้เท่าทันปัญหาเกี่ยวกับสิทธิของผู้หญิง แต่รัฐก็น่าจะจัดสรรงบประมาณตรงนี้ได้ ซึ่งจะพบว่าในปัจจุบันงบประมาณมักถูกใช้ไปในเรื่องสิ่งก่อสร้างมากกว่าเรื่องการพัฒนาเพื่อยกคุณภาพชีวิตของคนและสร้างความเข้มแข็งให้กับภาคประชาชน

■ ผู้ดำเนินรายการ

มีปัญหาและอุปสรรคในการทำงานบ้างไหมคะ

■ บัณฑิต ประกอบการ

ในการทำงานอาจพบผู้นำชุมชนบางคนไม่เข้าใจ และมีการกระทบกันบ้างเนื่องจากการเปิดเผยปัญหาของผู้หญิงอาจทำให้ผู้นำชุมชนรู้สึกเสียหน้า และทำให้เราไม่ได้รับความร่วมมือในบางครั้ง

วันที่
10

รายการวันศุกร์ ที่ 9 พฤศจิกายน 2544

...สิ่งที่เป็นปัญหาและเรามักจะมองข้ามไป คือ ความคิดความเชื่อที่ว่าผู้ชายเข้มแข็งกว่าผู้หญิง และถ้าผู้ชายไม่ได้อยู่ในสภาพนั้นก็จะรู้สึกด้อยศักดิ์ศรีของความเป็นชายที่ต้องนำผู้หญิง โดยเฉพาะกับผู้หญิงที่อยู่ใกล้ตัว เช่น เมีย...

อภิปรายซักถามและแลกเปลี่ยนความคิดเห็น

■ ผู้ดำเนินรายการ

คำถามแรกถามผู้หมวดหญิงว่าจะแก้ปัญหาที่ตำรวจไม่รับแจ้งความได้อย่างไร เราเข้าใจว่าที่สำนักงานตำรวจออกกระเป๋ามาเพื่อที่จะแก้ไขปัญหากรณีที่มีการรับแจ้งความแล้วมีปัญหาภายหลัง แต่ระเบียบข้อนี้ก็กลายเป็นปัญหาของผู้หญิงหลายคนที่อาจไม่มีโอกาสพบตำรวจหญิง 29 คน เพราะตำรวจส่วนใหญ่นอกจากจะไม่ยอมรับแจ้งความแล้วยังมีท่าทีที่ทำให้ปัญหาแย่ลงแทนที่จะช่วยรักษากฎหมาย หรือช่วยอธิบายให้ฝ่ายชายฟังว่าการทำร้ายร่างกายแม้เป็นภรรยาตัวเองก็ผิดกฎหมาย นอกจากนี้ตำรวจก็ยังไม่ได้เข้าข้างผู้หญิงด้วยซ้ำไปทำให้ผู้หญิงต้องกลับไปบ้านแล้วเจอปัญหาเดิมๆ

■ ร.ต.ท.หญิง จริยวรรณ จันทร์แดง

ควรมีการแก้กฎหมายในความผิดอันยอมความไม่ได้ ซึ่งต้องดำเนินคดีจนถึงที่สุด ในความคิดของตัวเองคือ น่าจะมีการไต่สวนปัญหาสำหรับกรณีสามี-ภรรยาทะเลาะกันให้เป็นเปลี่ยนเป็นความผิดอันยอมความได้ ผู้เสียหายสามารถเปลี่ยนใจและยอมความได้โดยไม่ต้องมีการดำเนินคดีไปถึงชั้นศาล ทั้งนี้ให้ขึ้นอยู่กับการตัดสินใจของผู้เสียหายเอง ซึ่งควรมีการผลักดันเรื่องนี้กันต่อไป

วันที่
10

รายการวันศุกร์ ที่ 9 พฤศจิกายน 2544

นอกจากนี้ ตำรวจหญิงหรือชายมีความคิดคล้ายๆ กัน จึงควรจะมีโครงการอบรมให้ทั้งตำรวจหญิงและชายมีความเข้าใจและมีมุมมองทางด้าน gender โดยหน่วยงานที่ทำงานด้านผู้หญิง ซึ่งเมื่อปีที่แล้วทางศูนย์ฯ เองก็มีการอบรมเรื่องการสืบพยานเด็กให้กับตำรวจ 50 คน โดยได้รับการสนับสนุนจาก UNICEF และมีโครงการรณรงค์ป้องกันเด็กและสตรีถูกล่วงละเมิดทางเพศจากบุคคลในครอบครัวและบุคคลใกล้ชิด ในเชียงใหม่ 10 อำเภอ โดยได้รับการสนับสนุนจากสถานทูตแคนาดา กิจกรรมดังกล่าวได้รับการตอบรับที่ดีและคิดว่าน่าจะมีการอบรมในลักษณะนี้อีกในทุกอำเภอ แต่คงจะต้องหางบดำเนินการต่อไป

■ ผู้ดำเนินรายการ

จะเป็นไปได้ไหมคะ ถ้าจะมีการเปลี่ยนระเบียบโดยระบุว่าหากตำรวจได้รับแจ้งเหตุในเรื่องนี้แล้ว และถ้าไม่ลงมือปฏิบัติ หรือกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่ง ให้ถือว่าเป็นโทษและไม่ได้รับพิจารณาความดีความชอบ

■ ร.ต.ท.หญิง จริยวรรณ จันทร์แดง

คงต้องฝากเรื่องนี้ไว้กับผู้บังคับบัญชาซึ่งจะมาร่วมงานในเดอนบายวันนี้

■ เรื่องอากาศโทแพทย์หญิงอรนุช จุลชาติ

เท่าที่ทำงานอยู่ที่ห้องฉุกเฉิน ปัญหาของผู้หญิงที่ถูกละเมิดมีความซับซ้อนมาก บางครั้งหมอจะเจอคนไข้ที่เคยมารับการรักษาแล้ว พอหมอแนะนำว่าการที่สามีกระทำเช่นนี้เป็นสิ่งที่ผิดในแง่ของกฎหมาย และได้แสดงท่าทีที่พร้อมจะให้ความช่วยเหลือในด้านอื่นๆ เช่น แนะนำให้ไปปรึกษากับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ผู้หญิงก็มักจะบอกว่าปกติสามีเป็นคนดี แต่จะทำร้ายเฉพาะเวลาเมา

ผู้หญิงบางคนต้องการให้หมอเย็บแผลหรือให้ยาเฉยๆ แต่ไม่ต้องการที่จะบอกให้ใครทราบด้วยซ้ำว่าตนถูกทำร้าย หรือไม่ได้ต้องการแจ้งความดำเนินคดีสามี ตรงนี้เป็นอีกจุดที่หมอคิดว่าเราต้องศึกษาว่าผู้ป่วยต้องการให้เราช่วยอะไรบ้าง บางทีเราต้องการช่วยเหลือ แต่ถ้าเขาไม่ต้องการความช่วยเหลือก็จะแก้ไขได้ไม่ตรงจุด ถ้าใครประสบกับกรณีลักษณะนี้ก็ควรพยายามให้เขาได้พูดว่าต้องการให้สังคมช่วยอย่างไร

■ บัณฑิต ประกอบการ

ขอเพิ่มเติมนิดหนึ่งเกี่ยวกับผลงานวิจัยที่คุณหมอได้ร่วมทำกับทางคณะฯ คืออยากให้ทางรัฐบาลสนับสนุนผลงานวิจัยทางวิชาการในลักษณะนี้โดยบรรจุเข้าไปในแผนระดับชาติ และจัดสรรงบประมาณลงมาให้ทำกิจกรรมทางด้านนี้ให้เกิดเป็นรูปธรรมที่ชัดเจนเพื่อที่จะช่วยแก้ปัญหา และให้มีหน่วยงานองค์กรที่เฝ้าติดตามผลการดำเนินงานของรัฐ และรายงานสู่ภาคประชาชนให้รับทราบถึงความเคลื่อนไหวเกี่ยวกับมาตรการของรัฐที่จะนำไปสู่เป้าหมายที่ได้วางเอาไว้

■ อุดม ศรีเทพลูก

ในนามของกลุ่มมดแดง ตำบลบ้านขอ อำเภอเมืองปาน จังหวัดลำปาง ซึ่งเป็นกลุ่มอาสาสมัครเพื่อสตรีและเด็ก อยากจะฝากความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องนี้ว่า ที่ผ่านมารวมกันจะเห็นแต่อาสาสมัครผู้หญิง ไม่ค่อยเห็นอาสาสมัครผู้ชาย เช่น ผมเองก็เป็นผู้ชายคนเดียวในกลุ่ม ทั้งๆ ที่ผู้ชายเป็นฝ่ายกระทำความรุนแรงกับผู้หญิง ไม่ค่อยมีใครเข้าไปหากกลุ่มผู้ชาย สำหรับผมเองได้เข้าไปในโรงเรียนเล็กๆ และดูว่าผู้ชายคิดอย่างไรกับผู้หญิง

เราอาจจะคิดกันว่าทำอะไรผู้ชายถึงจะเข้ามามีส่วนร่วมในจุดนี้หรือเข้าไปมีบทบาทในการช่วยเหลือ ซึ่งเพื่อนผมที่เป็นผู้ชายบางคนก็อยากเข้ามามีส่วนร่วมแต่ก็มีปัญหา เช่น เรื่องงบประมาณ

■ บันลือ สันธวไมตรี

มีเสียงจากกลุ่มผู้หญิงที่ได้คุยกันพูดว่าผู้ชายน่าจะรวมตัวกันไปช่วยผู้ชายที่ทำร้ายผู้หญิง ผมว่าผู้หญิงหรือองค์กรผู้หญิงทั้งหลายน่าจะเป็นตัวตั้งตัวตีให้ผู้ชายที่มีคุณธรรมรวมตัวกันทำงานเพื่อปกป้องผู้หญิงหรือช่วยผู้หญิงที่ถูกทำร้าย อาจมีการตั้งผู้ชายเข้าไปเป็นกรรมการในองค์กรผู้หญิง เช่น เป็นอนุกรรมการในสภาสตรีแห่งชาติ

สำหรับกรณีผู้หญิงที่ถูกกระทำ ต้องมีการช่วยเหลือติดตามและให้กำลังใจเพราะผู้กระทำอาจจะเป็นบุคคลที่มีอิทธิพลหากไม่มีการสนับสนุนให้กำลังใจ ผู้หญิงอาจไม่กล้าที่จะออกมาต่อสู้

■ รัตนกร ลำเหลือ

เครือข่ายออมทรัพย์สตรีสัมพันธ์ จากจังหวัดร้อยเอ็ด

มีเรื่องอยากจะเล่า คือ ที่ร้อยเอ็ดมีเด็กวัยรุ่นกลุ่มหนึ่งรวมตัวกันตอนกลางคืนเพื่อขี่มอเตอร์ไซด์ไปทั่วจังหวัดซึ่งรวมทั้งลูกของดิฉันเองอายุ 14 ปี พอไปแจ้งตำรวจเรื่องกลุ่มวัยรุ่นขี่รถมอเตอร์ไซด์รอบเมือง ตำรวจก็ไม่ยอมรับแจ้งความและไม่ดำเนินการใดๆ ทั้งสิ้น จึงอยากขอให้ผู้บังคับบัญชาจัดการกับการที่ตำรวจไม่ยอมรับคดีจากผู้มาร้องทุกข์

■ อุทัยวรรณ แจ่มสุริ

สถาบันกฎหมายอาญา

ขอให้ข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับระเบียบการสอบสวนของพนักงานสอบสวนว่า สำนักงานตำรวจแห่งชาติมีนโยบายให้พนักงานสอบสวนใกล้เคียงคดีข้อพิพาทในครอบครัว เมื่อสองสามปีที่ผ่านมาได้มีหนังสือเวียนจากสำนักงานตำรวจแห่งชาติเกี่ยวกับเรื่องนี้ว่า ในกรณีดังกล่าวหากผู้เสียหายยืนยันจะให้ดำเนินคดีตำรวจก็ต้องรับแจ้งความ และเนื้อความในระเบียบการดำเนินคดี ข้อ 553 เองก็ตาม ก็ให้พนักงานสอบสวนใกล้เคียงกรณีข้อพิพาทไปก่อน แต่ถ้าผู้เสียหายหรือเจ้าทุกข์ยืนยันที่จะดำเนินคดีกับผู้ต้องหา พนักงานสอบสวนมีหน้าที่ต้องรับแจ้งความ รวบรวมพยานหลักฐานเพื่อดำเนินคดีต่อไป

วันที่
10

รายการวันศุกร์ ที่ 9 พฤศจิกายน 2544

ผู้หญิงที่เป็นผู้เสียหายก็ควรให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูล เพื่อที่พนักงานสอบสวนหรือเจ้าหน้าที่อื่นในกระบวนการยุติธรรมจะได้ดำเนินคดีต่อไปได้อย่างลุล่วงและจะได้เป็นตัวอย่างกับผู้หญิงหลายๆ คนด้วย หลายครั้งผู้หญิงตัดสินใจยุติการดำเนินคดีซึ่งมีผลทำให้การปฏิบัติงานของพนักงานสอบสวนต้องใกล้เคียงคดี จนถึงที่สุดกว่าจะรับดำเนินคดี จึงทำให้ความตั้งใจของเจ้าทุกข์ถูกเบี่ยงเบนไปตามเวลาหรือทำให้สูญเสียหลักฐานไปตามเวลา ไม่ได้มีการรวบรวมไว้ในเวลาที่กำหนด เช่น การรวบรวมพยานหลักฐานเกี่ยวกับเนื้อตัวร่างกาย โดยเฉพาะในความผิดทางเพศ

ส่วนเรื่องการเปลี่ยนกฎหมายที่จะให้ความผิดฐานทำร้ายร่างกายระหว่างบุคคลในครอบครัวซึ่งเป็นความผิดทางอาญาให้มีการยอมความได้ก็มีการศึกษาข้อมูลเพื่อที่จะพัฒนากฎหมายส่วนนี้อยู่ แต่ต้องมีการศึกษาถึงผลกระทบให้รอบด้าน

■ ดวงเดือน ธงศรี

พะเยา

อยากสนับสนุนแนวคิดของปลัดอบต.บ้านขอ ที่พะเยาเองก็มีปัญหาเรื่องผู้นำไม่เห็นความสำคัญต่อปัญหาของผู้หญิง อยากฝากให้หน่วยงานภาครัฐมีการอบรมให้ อบต. หรือผู้นำชุมชนเห็นถึงปัญหาตรงนี้ด้วย

■ อรทัย คงแถว

ประชาคมจังหวัดพระนครศรีอยุธยา และเครือข่ายสตรี

เมื่อเข้าได้เป็นตัวแทนของเครือข่ายสตรีไปยื่นหนังสือต่อนายกฯ กรณีผู้หญิงที่ถูกข่มขืนบนรถไฟเมื่อวันที่ 14 เดือนที่แล้ว พร้อมตัวแทนคนอื่นๆ จากทุกภาคอีกประมาณ 50 กว่าคน ในฐานะผู้ที่ต้องการยุติความรุนแรงต่อผู้หญิง

อันที่จริงรัฐบาลเป็นผู้กำหนดให้เดือนนี้เป็นเดือนเพื่อการรณรงค์ยุติความรุนแรงต่อผู้หญิง และการกระทำของพวกเรา ก็เป็นการทำตามนโยบายของรัฐบาล เป็นการกระทำตามจิตสำนึกของผู้หญิงที่จะลุกขึ้นมาปกป้องศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์เช่นเดียวกับผู้ชาย และเป็นการกระทำเพื่อไม่ให้ผู้หญิงที่ถูกกระทำซึ่งกล้าออกมาบอกกับสังคมให้รับรู้ถึงความบัดซบที่เป็นอยู่รู้สึกโดดเดี่ยวเดียวดาย โดยเฉพาะเหตุการณ์บนรถไฟซึ่งเป็นสิ่งที่อยู่ในการควบคุมดูแลของรัฐ

แต่สิ่งที่พวกเราได้พบในขณะที่ไปยื่นหนังสือต่อนายกฯ ซึ่งจะเดินทางโดยรถไฟในวันนี้ คือ มีตำรวจกันเป็นร้อยและมีเสียงพูดว่า “พวกมันมาจากไหน” ซึ่งการที่พวกเราไปในวันนี้ก็ไม่ใช่เป็นการกระทำเพื่อตัวเอง แต่เพื่อสังคมของทุกคน

สำหรับเนื้อหาในข้อเรียกร้องของพวกเรา คือ

1. กรณีที่เกิดขึ้น ทางรถไฟต้องรับผิดชอบค่าชดเชยให้กับผู้หญิงที่เสียหาย
2. การรถไฟต้องปรับปรุงระบบการให้บริการกับผู้ใช้บริการ โดยไม่เลือกปฏิบัติต่อประชาชน

โดยเฉพาะการสร้างหลักประกันเพื่อให้เกิดความปลอดภัยกับผู้หญิงที่เดินทาง ตำรวจรถไฟและเจ้าหน้าที่รถไฟต้องรักษาความปลอดภัยสำหรับผู้หญิง

3. รัฐต้องมีมาตรการพิเศษเพื่อให้การคุ้มครองทางกฎหมายกับผู้หญิงที่ถูกทำร้ายทางเพศ เช่น ถูกข่มขืน ลวนลาม โดยรับแจ้งเพื่อดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิด แม้ว่าเหตุการณ์นั้นจะเกิดขึ้นนอกพื้นที่รับผิดชอบและตำรวจรถไฟต้องรับแจ้งความทันทีเมื่อเกิดเหตุการณ์ดังกล่าว

4. การรถไฟควรเปิดเวทีรับฟังความคิดเห็นของประชาชน เพื่อปรับปรุงการบริการของรถไฟ

ในฐานะเราเป็นผู้บริโภคจึงขอเรียกร้องการคุ้มครองการบริโภคด้านการคมนาคมให้กับผู้หญิงทุกคน และประชาชนทุกคนที่ใช้บริการของรัฐ ไม่ใช่เป็นการก่อกวน

■ ัญญา ศรีปราณ

อยากจะถามว่าพอจะเป็นไปได้ไหมถ้าจะจัดให้มีสถานที่ที่เก็บสามีที่ทำร้ายภรรยาไว้ชั่วคราว เพื่อให้สงบสติอารมณ์ ไม่ถึงขนาดเอาไปขังคุก คงไม่มีผู้หญิงคนไหนที่อยากเอาเรื่องสามีถึงขนาดให้เอาไปอยู่ในคุกเพราะสามีคือพ่อของลูก ผู้หญิงอาจไม่อยากจะสามีคนใหม่ซึ่งไม่แน่ใจว่าจะเป็นอย่างไร ถ้าทำให้สามีคนเก่าให้ดีขึ้นผู้หญิงก็ปรารถนาที่จะซ่อมสามีคนเก่าที่เคยเลวร้ายให้เป็นสามีที่ดี และนี่คือสาเหตุที่ผู้หญิงไม่เอาเรื่องกับผู้ชายทั้งที่ถูกทำร้ายจนได้รับบาดเจ็บ ทำไมจึงต้องการแค่เย็บแผลแล้วกลับบ้าน

สำหรับผู้ชายทุกคนในที่นี้ มูลนิธิเพื่อนหญิงได้ก่อตั้ง Women's Club ขึ้นมาซึ่งเกิดจากการที่ผู้หญิงประสบปัญหาความรุนแรงในครอบครัวมารวมตัวกัน อยากขอเชิญชวนให้ผู้ชายเข้าเป็นสมาชิกของ Club นี้ด้วย ในแต่ละวันมีหลาย case ที่โทรมาปรึกษาปัญหาเกี่ยวกับเราว่าถูกสามีทำร้ายและบางคนมีสามีเป็นตำรวจด้วยซ้ำ แต่เราไม่สามารถรู้ได้ว่าผู้ชายที่ทำร้ายผู้หญิงคิดอย่างไรเพราะเราไม่ใช่ผู้ชาย จึงอยากขอเชิญชวนให้ผู้ชายร่วมแก้ไขปัญหานี้กับเราด้วย

■ จุไรรัตน์ จันทรธำรง

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

มีข้อคิดเห็นที่ว่าความรุนแรงต่อผู้หญิงเป็นปัญหาที่ต้องได้รับการเยียวยา แต่มีอีกส่วนที่ดิฉันคิดว่าเป็นต้นตอของความรุนแรงที่เกิดขึ้นและเป็นเรื่องที่น่าเศร้าใจอย่างมาก หลายท่านพูดว่าการแก้ไขความคิด ความเชื่อและทัศนคติเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างผู้หญิงกับผู้ชายมันใช้เวลานาน ยกตัวอย่าง คุณหลานเมื่อสักครู่นี้บอกว่าอยากจะปกป้องช่วยเหลือผู้หญิงเพราะผู้หญิงอ่อนแอ ตรงนี้เป็นสิ่งที่ดิฉันสนใจ ผู้หญิงอ่อนแอกว่าผู้ชายในทางร่างกายแต่ไม่ได้อ่อนแอกว่าผู้ชายในทางอื่นๆ ผู้เข้าร่วมสัมมนาบางท่านบอกว่าสิ่งที่ต้องการคืออยากให้มีความเข้าใจ ร่วมมือและช่วยเหลือกัน ผู้หญิงและผู้ชายก็เหมือนกัน

ดิฉันคิดว่าสิ่งที่ปัญหาและเรามากจะมองข้ามไป คือ ความคิดความเชื่อที่ว่าผู้ชายเข้มแข็งกว่าผู้หญิง และถ้าผู้ชายไม่ได้อยู่ในสภาพนั้นก็รู้สึกด้อยศักดิ์ศรีของความเป็นชายที่ต้องนำผู้หญิง

วันที่
10

สารวันศุกร์ ที่ 9 พฤศจิกายน 2544

โดยเฉพาะกับผู้หญิงที่อยู่ใกล้ตัว เช่น เมีย และอาจเป็นที่มาของความรุนแรงต่อผู้หญิง และส่วนผู้หญิงเองก็คิดว่าผู้ชายจะต้องนำตนเอง และหากต้องไปแต่งงานกับผู้ชายที่ไม่มีภาพที่สังคมคาดหวัง ก็อาจจะรับไม่ได้ ในเรื่องเกี่ยวกับเพศ ความเจ็บปวดที่เกิดขึ้นกับผู้หญิงอาจเป็นทางด้านจิตใจไม่ใช่ร่างกาย ผู้ชายมักคิดว่าตนเองสามารถไปมีความสัมพันธ์ทางเพศกับผู้หญิงหลายๆ คนได้โดยไม่ได้อคิดว่าเป็นความเจ็บปวดของภรรยา นี่เป็นการทารุณอย่างลึกซึ้งด้วย

■ เรืออากาศเอกแพทย์หญิงกรรณณิการ์ วิลลสุข

ถ้าครอบครัวเราแข็งแรงก็จะสามารถยุติความรุนแรงต่อผู้หญิง ปัญหายาเสพติด และปัญหาอื่นๆ ได้ จุดเริ่มต้นคือครอบครัว และถ้าทุกครอบครัวช่วยกันก็จะลดปัญหาในสังคมได้

■ บัณฑิต ประกอบการ

เรื่องการที่ผู้นำชุมชนไม่ให้ความสำคัญกับปัญหา ผมคิดว่าที่เราร่วมสมมนาในวันนี้ก็ต้องเอาไปถ่ายทอด เผยแพร่ความคิดให้กับผู้นำที่ยังยึดติดกับวัฒนธรรมเก่าๆ และไม่ยอมปฏิรูปตัวเองให้ทันสมัยที่มันเปลี่ยนแปลง “ความรัก ความเข้าใจนำไปสู่สันติ”

■ ผู้ดำเนินรายการ

พวกเราที่มีข้อเสนอแนะที่เป็นรูปธรรมหลายอย่างที่จะเป็นแนวทางในการทำงานต่อไป ซึ่งการรณรงค์ไม่ได้มีแค่เดือนนี้แต่พวกเราจะทำอย่างต่อเนื่องต่อไป ดิฉันเห็นด้วยกับความคิดเห็นที่แลกเปลี่ยนกันในวันนี้ และเราแต่ละคนจำเป็นที่จะต้องขัดเกลาจิตใจของตัวเอง ในครอบครัวของเราต้องมีความรัก ความเข้าใจ และมีอุดมคติด้วยว่าจะอยู่กันอย่างสันติ

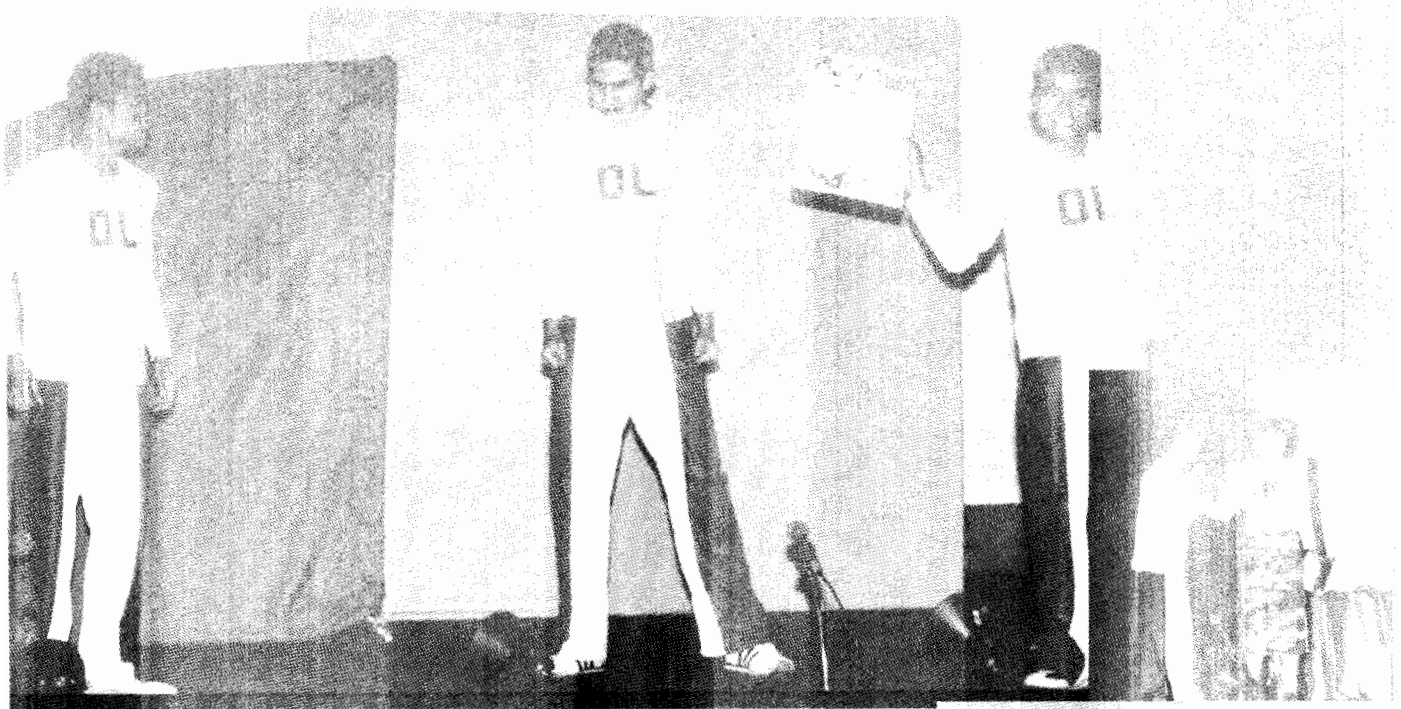
ดิฉันอยากให้ครอบครัวมีค่านิยมอย่างหนึ่งคือ ให้สองมือของพ่อแม่เลี้ยงดูอุ้มชูลูกทั้งในยามทุกข์และยามสุข ไม่ใช่เวลาที่เราทุกข์แล้วก็รู้สึกว่าเป็นคนไม่ดี และการที่ครอบครัวของเราจะเข้มแข็งครอบครัวเดียวคงไม่เพียงพอเพราะครอบครัวของเราก็อยู่ในสังคมวงกว้าง ซึ่งดิฉันเห็นว่าสังคมของเราจะต้องมีการรอบและมีค่านิยมที่พึงประสงค์ที่ชัดเจนว่า เราจะมีกรอยู่ร่วมกันอย่างไรระหว่างชาย-หญิงและสมาชิกในครอบครัว

ขอจบที่ประโยคของผู้หญิงเพื่อนของเราคนหนึ่งบอกว่า “อย่าตอกย้ำเพียงว่าเธอเป็นเหยื่อ และจะไม่มีโอกาสมีชีวิตใหม่”

รายการวันศุกร์ ที่ 9 พฤศจิกายน 2544

การแสดงละครเรื่อง 'ความรักสีขาวของสาวอากิโกะ'
โดย กลุ่มไม้ขีดไฟ

การอภิปราย

ข้อเสนอจากคณะทำงานเพื่อยุติความรุนแรงต่อผู้หญิง และการตอบสนองจากตัวแทนภาครัฐ

วันที่
10

รายการวันศุกร์ ที่ 9 พฤศจิกายน 2544

ฝ่ายเสนอ

ช่องโหว่ในระบบกฎหมายไทยและแนวทางของกฎหมายเฉพาะเรื่องความรุนแรงต่อผู้หญิง
โดย รศ. วีระดา สมสวัสดิ์ ศูนย์สตรีศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

การสร้างกลไกทางสังคมเพื่อป้องกันปัญหาและปกป้องผู้หญิงและเด็กที่ประสบความรุนแรง
โดย คุณช่อทิพย์ ชัยชาญ มูลนิธิผู้หญิง

การปรับปรุงระบบบริการทางการแพทย์

โดย รศ. ดร. ศิริวรรณ ไกรสุรพงษ์ คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

การปรับปรุงระบบการสอบสวนเพื่ออำนวยความสะดวกยุติธรรมต่อผู้หญิงและเด็กที่ประสบความรุนแรง
โดย คุณเยาวลักษณ์ อนุพันธุ์ มูลนิธิเพื่อนหญิง

...มีกฎหมายมากมายที่ละเมิดผู้หญิงอยู่ เช่น กฎหมายอาญาในความผิดฐานข่มขืน ควรมีการแก้ไขให้ครอบคลุมไปถึงข่มขืนใครก็ตาม ไม่ใช่แค่หญิงอื่นที่ไม่ใช่ภรรยาตน และต้องพิจารณาอย่างสืบเนื่องกับกฎหมายครอบครัวด้วย...

ฝ่ายสนอง

นโยบายกระทรวงยุติธรรมต่อการปรับปรุงระบบกฎหมายเพื่ออำนวยความสะดวกต่อผู้หญิงและเด็กที่ประสบความรุนแรง

โดย แพทย์หญิงพรทิพย์ โรจนสุนันท์ ผู้อำนวยการกองการแพทย์ สถานพินิจเด็กและเยาวชน กระทรวงยุติธรรม

นโยบายกระทรวงมหาดไทยต่อการสร้างกลไกทางสังคมเพื่อป้องกันปัญหาและปกป้องผู้หญิงและเด็กที่ประสบความรุนแรง

โดย คุณพรณี เปรมะเสฐียร ผู้อำนวยการส่วนนโยบายเศรษฐกิจและสังคม สำนักงานนโยบายและแผน กระทรวงมหาดไทย

นโยบายกระทรวงสาธารณสุขต่อการปรับปรุงระบบบริการเพื่อช่วยเหลือผู้หญิงที่ประสบความรุนแรง

โดย คุณนิตยา มหาผล โฆษกกระทรวงสาธารณสุข

นโยบายของสำนักงานตำรวจแห่งชาติต่อการปรับปรุงระบบการสอบสวนเพื่ออำนวยความสะดวกต่อผู้หญิงและเด็กที่ประสบความรุนแรง

โดย พันตำรวจเอกอภิเชษฐ์ จรณี ศูนย์พัฒนาสิทธิเด็กและสตรี สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

ผู้ดำเนินรายการ

รศ.ดร. กฤตยา อาชวนิจกุล สถาบันวิจัยประชากรและสังคม

วันที่
10

รายการวันศุกร์ ที่ 9 พฤศจิกายน 2544

วันที่
10

รายการวันศุกร์ ที่ 9 พฤศจิกายน 2544

...กฎหมายต่างๆ ไป ไม่สามารถตอบสนองต่อปัญหาของผู้หญิง
จึงต้องมีกฎหมายสำหรับผู้หญิงโดยเฉพาะขึ้นมา...หากเราไม่มีกฎหมาย
ว่าด้วยเรื่องการจัดการเลือกปฏิบัติต่อผู้หญิงโดยเฉพาะ จะไม่สามารถ
เห็นภาพได้ว่ากฎหมายทั้งหลายทั้งปวงละเมิดสิทธิของผู้หญิงอย่างไร...

■ ผู้ดำเนินรายการ

การนำเสนอและพูดคุยต่อไปนี้จะมิได้เป็นทางการ จริงๆ แล้วทั้งสองข้างมีหัวใจดวงเดียวกัน คือ ต้องการงานที่จะร่วมสร้างความรัก ความเข้าใจเพื่อนำไปสู่การสร้างสันติให้กับทุกชีวิตในสังคม ซึ่งครอบคลุมทั้งหญิงและชาย เด็กและผู้สูงอายุ แกนกลางของปัญหาคือความรุนแรงต่อผู้หญิงและเด็กที่เราคิดว่ามีความจำเป็นที่สังคมไทยจะต้องลดระดับหรือยุติลงให้ได้ จากงานวิจัยเราพบว่าเกือบครึ่งหนึ่งของผู้หญิงที่มีคู่ ประสบกับปัญหาความรุนแรง

ฝ่ายเสนอ

ช่องโหว่ในระบบกฎหมายไทยและแนวทางของกฎหมาย
เฉพาะเรื่องความรุนแรงต่อผู้หญิง

■ วีระดา สมสวัสดิ์

ต้องขอขอบคุณผู้จัดอย่างยิ่งที่พยายามทำให้คนหลายกลุ่มเข้ามา
ร่วมกันสนใจกับปัญหาและรับทราบเรื่องการวิจัย เชื่อมโยงระหว่างวิชาการกับการณรงค์และการ
เคลื่อนไหวให้มาเป็นขบวนการเดียวกัน ดิฉันคิดว่ามีความสำคัญที่วิชาการจะต้องเชื่อมโยงไปกับขบวนการ
การเคลื่อนไหวในเรื่องผู้หญิง หากวิชาการห่างไกลจากขบวนการเคลื่อนไหวแล้ววิชาการก็จะเป็นความ
หมายอะไรเลยและอาจจะถูกนำไปใช้ในทางที่เป็นปฏิปักษ์กับผู้หญิงก็ได้

ดิฉันอยากจะพูดในฐานะผู้ที่ใช้กฎหมายในวิชาชีพแต่เป็นในแง่ที่กฎหมายไม่สามารถจะแก้ปัญหาได้ และหลายครั้งที่กฎหมายละเมิดสิทธิของผู้หญิง แต่ในขณะเดียวกันเราต้องอยู่กับมันซึ่งเป็นกลไกที่สำคัญมาก แม้เราจะพยายามรณรงค์แก้ไขกฎหมายที่ละเมิดผู้หญิงก็ต้องคำนึงด้วยว่ากฎหมายที่ออกมาแล้วมีการนำไปปฏิบัติหรือไม่ เมื่อเราพูดถึงกฎหมายเราต้องคำนึงถึงว่ามันไม่ได้หมายถึงเพียงตัวบทกฎหมาย แต่หมายถึงสถาบันทางกฎหมายทั้งหมดซึ่งครอบคลุมบทบาทนิติบัญญัติของกฎหมาย บุคลากรระบบคิดและวัฒนธรรมของบุคลากรที่อยู่ในสถาบันของกฎหมายด้วย

บทบาทนิติหลายข้อเป็นช่องว่างและยังละเมิดตัวผู้หญิงอยู่ เริ่มจากรัฐธรรมนูญก่อนที่เราป्लीกับมันว่ามันมีบทบัญญัติคุ้มครองและพิทักษ์สิทธิที่เท่าเทียมกันของผู้หญิงและผู้ชาย แต่ดูเหมือนขบวนการผู้หญิงรวมทั้งตัวดิฉันเองล้มเหลวในการผลักดันให้มีเงื่อนไขในเรื่องเวลาระบุไว้ในรัฐธรรมนูญในการแก้ไขกฎหมายให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ เหมือนที่รัฐธรรมนูญฉบับ 2517 ที่กำหนดไว้ว่า จะต้องแก้ไขกฎหมายที่ขัดแย้งกับรัฐธรรมนูญที่ให้ความเท่าเทียมกันระหว่างหญิง-ชายภายในสองปี เราจึงมีผู้พิพากษาหญิง อัยการหญิง ค่าจ้างแรงงานที่เท่าเทียมกันระหว่างหญิงชาย เป็นต้น และเราจะเห็นว่า สี่ปีผ่านมาก็ไม่ได้มีอะไรเกิดขึ้น หากจะมีการแก้ไขรัฐธรรมนูญต่อไปควรมีการกำหนดเวลาที่ชัดเจนและที่สำคัญรัฐธรรมนูญยังมีวรรคท้ายที่บอกว่ามาตรการที่รัฐกำหนดขึ้นเพื่อขจัดอุปสรรคหรือส่งเสริมให้บุคคลสามารถใช้สิทธิและเสรีภาพได้เช่นเดียวกับบุคคลอื่น ย่อมไม่ถือเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม ที่รู้จักกันโดยทั่วไปว่าระบบโควต้าหรือระบบสัดส่วน

เมื่อไม่มีการแก้ไขกฎหมายให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญจึงปรากฏว่า มีกฎหมายมากมายที่ละเมิดผู้หญิงอยู่ เช่น กฎหมายอาญาในความผิดฐานข่มขืน ควรมีการแก้ไขให้ครอบคลุมไปถึงข่มขืนใครก็ตาม ไม่ใช่แค่หญิงอื่นที่ไม่ใช่ภรรยาตน และต้องพิจารณาอย่างสืบเนื่องกับกฎหมายครอบครัวด้วย เรื่องนี้มันมีที่มาที่ไป เป็นเพราะสังคมเห็นผู้หญิงเป็นทรัพย์สิน เป็นเรื่องความสัมพันธ์เชิงอำนาจในสังคมที่ผู้ชายเป็นใหญ่ เป็นผู้ควบคุมกลไกต่างๆ ของสังคม ซึ่งส่วนหนึ่งก็คือกฎหมาย ในกฎหมายครอบครัวมีการระบุว่าความสัมพันธ์สามีภรรยาต้องอยู่กินฉันสามีภรรยา ความหมายก็คือผู้หญิงต้องให้ผู้ชายหลับนอนมิฉะนั้นจะไม่ถือเป็นความสัมพันธ์ฉันสามีภรรยา และถ้าผู้หญิงทำตัวเป็นปฏิปักษ์กับการอยู่กินฉันสามีภรรยา ผู้ชายก็จะสามารถใช้เป็นเหตุหย่าประการหนึ่งได้ ฉะนั้นถ้าจะแก้กฎหมายอาญาในเรื่องความผิดฐานข่มขืนต้องไปแก้กฎหมายครอบครัวด้วย นอกจากนี้จะดูตัวอย่างเดียวไม่ได้ แต่ต้องดูวิธีการพิจารณาความด้วย กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามีความสำคัญมากด้วยเช่นกัน แต่มักไม่อยู่ในสายตาของผู้เคลื่อนไหวเรื่องสิทธิผู้หญิง เช่น ในเรื่องความผิดฐานข่มขืนแม้เราจะแก้กฎหมายว่าการข่มขืนผู้อื่นผิดหมด หากแต่กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญายังมีการระบุว่าความผิดฐานข่มขืนเป็นความผิดอันยอมความได้ ยกเว้นกรณียอมความไม่ได้เมื่อมีการกระทำความผิดต่อหน้าธารกำนัลหรือบาดเจ็บสาหัสถึงตาย ตรงนี้เป็นช่องว่างทำให้ตำรวจบอกกับผู้หญิงว่าให้ยอมความ ทั้งๆ ที่ผู้หญิงบากหน้ามาหา แทนที่จะคุ้มครองสิทธิให้กับผู้หญิง

นอกจากนี้ยังมีเรื่องความเชื่อมโยงระหว่างกฎหมายและผู้ใช้กฎหมายซึ่งขัดแย้งกันอยู่ในกรณี que ผู้หญิงอยู่กินกับผู้ชายโดยไม่จดทะเบียนแล้วถูกข่มขืนโดยฝ่ายชาย ตำรวจมักไม่รับแจ้งความเพราะถือว่าเป็นสามีภรรยากัน แต่หากเป็นกรณีที่ฝ่ายหญิงและฝ่ายชายจะแยกทางกันแล้วมีเรื่องการแบ่ง

วันที่
10

รายการวันศุกร์ ที่ 9 พฤศจิกายน 2544

ลิสสมรสเข้ามา กฎหมายก็จะไม่ถือว่าทั้งคู่เป็นสามีภรรยาเพราะไม่มีทะเบียนสมรส ทำให้ผู้หญิงไม่มีสิทธิเรียกร้องในทรัพย์สินที่หามาได้ร่วมกับฝ่ายชาย

เรื่องความรุนแรงต่อผู้หญิงในกฎหมายเกิดจากสัมพันธภาพเชิงอำนาจที่ไม่เท่าเทียมกัน ผู้หญิงเป็นรองจากสายตาของกฎหมายและวัฒนธรรมต่างๆ ยังผลิตซ้ำและสืบทอดความคิด ค่านิยมต่างๆ มารองรับด้วย ในเรื่องกฎหมายครอบครัว ต้องดูตั้งแต่ก่อนเป็นครอบครัวว่ากฎหมายรับรู้เรื่องสิทธิของผู้หญิงผู้ชายเท่าเทียมกันมากน้อยแค่ไหน ไม่ใช่ดูแค่ความสัมพันธ์หลังการสมรสอย่างเดียว เช่น เรื่องการหย่าร้าง กฎหมายรับรองการที่ผู้ชายเป็นฝ่ายหย่าผู้หญิงเท่านั้น มิฉะนั้นจะไม่ถือเป็นการหย่า หากต้องการแก้กฎหมายแล้วกลัวว่าจะผิดวัฒนธรรมประเพณีที่ผู้หญิงจะเป็นฝ่ายหย่า ก็ควรตัดบทบัญญัตินี้ออกไป เหล่านี้สะท้อนให้เห็นถึงค่านิยม ความคิดที่ว่าผู้ชายเท่านั้นที่เป็นฝ่ายริเริ่มเพศสัมพันธ์ ดิ้นคิดว่าการหย่าร้างผู้หญิงโดยการให้สินสอดเป็นการซื้อขายผู้หญิง บางทีคนชินกับวัฒนธรรมประเพณีโดยบอกว่าเป็นการให้ค่าน้ำนม ซึ่งถ้าเป็นเช่นนั้นพ่อแม่ผู้ชายก็เลี้ยงดูผู้ชายมาด้วยเช่นกัน แต่ทำไมต้องให้แต่ผู้หญิง ในกฎหมายระบุว่าสินสอดคือทรัพย์สินที่พ่อแม่ฝ่ายชายมอบให้พ่อแม่ฝ่ายหญิงเป็นการตอบแทนที่ผู้หญิงยอมสมรสด้วย

เนื่องจากเราเกี่ยวข้องกับผู้หญิงฐานรากมาก จึงอยากจะขอยุติถึงเรื่องกฎหมายแรงงานซึ่งหลายครั้งพลาดไปเพราะใช้คำว่า “คุ้มครอง” เช่น คุ้มครองไม่ให้ผู้หญิงไปเสี่ยงอันตราย ไม่ให้ยกของหนัก หรือทำงานในเวลาวิกาล ฯลฯ แต่ในขณะเดียวกันมันอาจเป็นการกีดกันหรือละเมิดสิทธิของผู้หญิงในการทำงานลักษณะอื่นๆ ด้วย

อีกเรื่องที่สำคัญ คือ เรื่องการทำแท้ง ซึ่งกฎหมายยังมีความขัดแย้งกันเองอยู่ ในกฎหมายอาญาบอกว่าถ้าผู้หญิงทำแท้งเองหรือยอมให้คนอื่นทำก็ผิดทั้งนั้น ขณะที่กฎหมายแพ่งบอกว่าเด็กยังไม่มีความคิดหรือไม่มีสภาพบุคคลจนกว่าจะคลอดออกมาจากครรภ์มารดาแล้ว เด็กเป็นเพียงส่วนหนึ่งของร่างกายมารดา และเพราะฉะนั้นผู้หญิงก็ควรจะสามารถจัดการกับร่างกายของตนเองได้ และเรื่องนี้จะเกี่ยวข้องกับถึงกฎระเบียบของโรงเรียนและมหาวิทยาลัยที่ให้นักเรียนนักศึกษาตั้งครรภ์จะต้องออกจากโรงเรียนหรือมหาวิทยาลัย โดยผู้หญิงไม่สามารถจะเรียนในขณะที่ตั้งครรภ์ได้หรือไม่สามารถจะยุติการตั้งครรภ์ได้หากต้องการ

กฎหมายต่างๆ ไป เช่น รัฐธรรมนูญ หรือกลไกระหว่างประเทศ เช่น อนุสัญญา และปฏิญญาสากลว่าด้วยเรื่องสิทธิมนุษยชน ไม่สามารถตอบสนองต่อปัญหาของผู้หญิง จึงต้องมีกฎหมายสำหรับผู้หญิงโดยเฉพาะขึ้นมา เช่น อนุสัญญาของผู้หญิง และปฏิญญาว่าด้วยเรื่องความรุนแรงต่อผู้หญิง หากเราไม่มีกฎหมายว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อผู้หญิงโดยเฉพาะ จะไม่สามารถเห็นภาพได้ว่ากฎหมายทั้งหลายทั้งปวงละเมิดสิทธิของผู้หญิงอย่างไร ซึ่งในเรื่องนี้ขบวนการเคลื่อนไหวเรื่องผู้หญิงในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกทำงานกันมานานแล้ว เช่น มีกฎหมายในเรื่องการยุติความรุนแรงในครอบครัวในมาเลเซีย และ เกาหลี และขณะนี้ที่มองโกเลียก็กำลังพิจารณา บางประเทศยอมรับการอยู่ร่วมกันโดยไม่ต้องจดทะเบียน กฎหมายเรื่องสิทธิอนามัยเจริญพันธุ์ กฎหมายเรื่องการมีคู่เพศเดียวกันหรือต่างเพศ เหล่านี้เป็นเรื่องจำเป็นที่จะต้องมีการรับรองสิทธิมนุษยชนของผู้หญิง การทำงานเพื่อผลักดันเรื่องเหล่านี้ต้องร่วมเดินทางไปด้วยกันทั้งในระดับนโยบาย รากฐาน วิชาการ และ เอ็นจีโอ

...ประสบการณ์การทำงานตลอดเวลาที่ทำงานมา 20 ปี เรื่องแรก ผู้เสียหายในกรณีลักษณะนี้คือเด็กหรือผู้หญิงในครอบครัว อันเป็นพื้นที่ซึ่งยากสำหรับการที่กฎหมายจะล่วงเข้าไป กระบวนการในการจัดการกับปัญหาจึงต้องต่างไป...

ฝ่ายสนอง

นโยบายกระทรวงยุติธรรมต่อการปรับปรุงระบบกฎหมาย เพื่ออำนวยความสะดวกต่อผู้หญิงและเด็กที่ประสบความรุนแรง

■ พรทิพย์ โรจนสุนันท์

สาเหตุที่เราต้องมานั่งสนทนาในวันนี้สะท้อนให้เห็นว่าปัญหานี้เป็นเรื่องที่เรื้อรังมานาน ดิฉันก็จะมาพูดถึงปัญหาของทางภาครัฐจากประสบการณ์การทำงานตลอดเวลาที่ทำงานมา 20 ปี เรื่องแรก ผู้เสียหายในกรณีลักษณะนี้คือเด็กหรือผู้หญิงในครอบครัว อันเป็นพื้นที่ซึ่งยากสำหรับการที่กฎหมายจะล่วงเข้าไป กระบวนการในการจัดการกับปัญหาจึงต้องต่างไปจากการที่คนไม่รู้จักมาทำร้าย เรื่องที่สอง ผู้กระทำความผิดก็มักจะอยู่ในครอบครัวหรือเป็นผู้ที่มีอิทธิพล เช่น พระ ครู และอื่นๆ เรื่องที่สาม ในการร่างกฎหมาย ผู้ทำหน้าที่ร่างกฎหมายอาจไม่มีความรู้ความเข้าใจในประเด็นปัญหาดีพอ ความผิดที่เกิดขึ้นมีทั้งความผิดทางร่างกายและทางเพศซึ่งไม่ได้หมายความว่าความผิดทางเพศนั้นกระทำต่อเด็กมีลักษณะแต่ปัจจุบันกฎหมายเข้าถึงแค่สองลักษณะ คือ การทำร้ายร่างกาย และการทำร้ายทางเพศ แต่ไม่ครอบคลุมถึงการทำร้ายทางอารมณ์ และการทอดทิ้งเด็ก

ประเด็นในส่วนของการตรวจพบปัญหา คือ 1) ในกรณีที่เกิดกับเด็กและผู้หญิงมักไม่มีการแจ้งความ กรณีอาจเป็นเพราะผู้หญิงอาจเป็นเพราะอาย หรือบางทีกรณีสามีทำร้าย ผู้หญิงก็แจ้งแต่คดีกับสามีภายหลัง เช่น ภรรยาที่ถูกสามีทำร้ายตบตีทำหน ก็มาแจ้งความทำหน แต่ถ้าเป็นกรณีเด็ก

วันที่
10

รายการวันศุกร์ ที่ 9 พฤศจิกายน 2544

ยังไม่มีทางมาแจ้งความเลย เพราะบางทีแม่ซึ่งเป็นคนทำร้ายพามาและก็นั่งอยู่ด้วย 2) คนที่พบปัญหา เช่น คดีหมอผีพร ผู้ที่เรียกร้องความเป็นธรรมเป็นผู้ร่วมงานไม่ใช่ญาติ ในกรณีอื่นๆ มักจะเป็นเพื่อนบ้าน แพทย์ หรือพลเมืองดี มีหลายรายที่แพทย์ตรวจพบว่าแม่หรือพ่อเลี้ยงทำร้ายลูก 3) ตำรวจไม่ยอมรับแจ้งคดีแบบนี้เพราะงานเยอะ บางครั้งก็เป็นพยาบาล หรือมูลนิธิที่ไปแจ้งความ ซึ่งตำรวจไม่ยอมรับแจ้ง

ในการดำเนินการตรวจสอบการทำร้ายร่างกาย บุคลากรที่เกี่ยวข้อง เช่น แพทย์และพยาบาล ไม่เคยรู้สึกว่าเป็นหน้าที่ของตน ระบบเองก็ไม่เอื้ออำนวยและไม่เข้าใจความสำคัญของเรื่องนี้ ที่ผ่านมากกระทรวงสาธารณสุขไม่มีหมอนิติเวชสักคน ซึ่งเรื่องนี้ต้องอาศัยผู้เชี่ยวชาญ บางครั้งตำรวจ ย้ายการส่งคนไข้ผู้หญิงไปให้หมอ หมอก็ตรวจแค่ร่างกายภายนอก ไม่มีการตรวจจอสู่หรือดีเอ็นเอ และหมอส่วนใหญ่เกลียดการขึ้นเป็นพยานในศาล นอกจากนี้การตรวจสอบการทำร้ายที่ผ่านมามีลักษณะเป็นงานฝากโดยที่ไม่มีการจัดค่าใช้จ่ายหรืองบประมาณให้ คงต้องฝากไปถึงการประชุมในวันที่ 28 ซึ่งจะมีรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงสาธารณสุขเป็นประธานซึ่งจะมีการประชุมเรื่องการแก้ไขปัญหาผู้หญิงที่ถูกผู้ชายทำให้องค์โดยจะให้มีการตรวจดีเอ็นเอของผู้ชาย หากให้มีการตรวจดีเอ็นเอ รัฐก็ควรจะได้รับผิดชอบเรื่องค่าใช้จ่ายด้วย ไม่ใช่เพียงแต่ออกกฎหมายมาแต่ไม่ออกค่าใช้จ่าย

ในเรื่องการดำเนินการหลังการตรวจก็จะพบปัญหา คือ พอผู้ป่วยออกจากโรงพยาบาลแล้ว ก็ไม่มีหน่วยงานรับผิดชอบอย่างต่อเนื่องเพียงพอ หน่วยงานที่ช่วยเหลือในส่วนนี้จะมีสองประเภท คือ มูลนิธิ และองค์กรของรัฐซึ่งมีไม่ทั่วถึง และในกรณีของมูลนิธิ มักพบว่าถ้ามีมูลนิธิหนึ่งให้ความช่วยเหลือกับผู้หญิงรายหนึ่งแล้ว และต่อมาหยุดให้การช่วยเหลือก็จะมีมูลนิธิหรือองค์กรอื่นๆ เข้าไปช่วยต่อ ทั้งๆ ที่เป็นเอ็นจีโอด้วยกัน นอกจากนี้ คนที่สำคัญอีกคนในขั้นตอนนี้คือพนักงานสอบสวนที่รับผิดชอบไปทำ มีคดีหนึ่งซึ่งเป็นคดีแม่บีบคอลูกตาย ในใบชันสูตรศพระบุว่าเด็กถูกบีบคอ แต่ในสำนวนกลายเป็นเรื่องอุบัติเหตุ

สำหรับปัญหาด้านกฎหมาย คือ กฎหมายไทยจะกำหนดบทลงโทษเท่าๆ กัน ไม่ว่าใครเป็นผู้กระทำก็ตาม เช่น พระทำต่อสีกา ครูทำต่อเด็ก ตำรวจทำกับประชาชน ทั้งๆ ที่ผู้กระทำเหล่านี้ควรต้องโทษที่หนักกว่าคนธรรมดาทั่วไปเพราะเป็นผู้ที่มีอำนาจอยู่ในมือ นอกจากนี้ ความผิดบางอย่างมีการระบุบทลงโทษที่น้อยเกินไป เช่น กฎหมายข่มขืนกระทำชำเรา ระบุว่าต้องเป็นการกระทำทางช่องคลอดเท่านั้นและต้องกระทำสำเร็จด้วย ซึ่งเป็นสิ่งที่ยากต่อการพิสูจน์เพราะเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นระหว่างบุคคลสองคน สำหรับในกรณีความผิดที่พยายามกระทำต่อเด็กควรมีการลงโทษเหมือนกันแม้จะไม่สำเร็จก็ตาม และแม้มีการแก้ไขกฎหมายก็มักพบว่ากฎหมายที่ออกมาไม่สอดคล้องกับความเป็นจริงในทางปฏิบัติ เพราะในขั้นตอนการแก้ไขกฎหมายไม่มีการนำผู้เกี่ยวข้องหรือมีประสบการณ์ตรงไปมีส่วนร่วม เช่น กฎหมายชันสูตรพลิกศพ ที่ออกมากำหนดให้มีแพทย์เข้าไปในที่เกิดเหตุหรือร่วมชันสูตรศพทุกศพ ซึ่งเป็นความพยายามที่ดี ในที่ประชุมที่มีการพิจารณาเรื่องนี้ ผู้แทนปลัดกระทรวงสาธารณสุขตอบทุกครั้งว่ามีแพทย์ร่วมปฏิบัติงาน แต่เวลาเกิดเหตุจริง แพทย์ไม่สามารถไปได้และให้พยาบาลไปแทน ซึ่งตำรวจก็เดือดร้อนเพราะถือว่าไม่ได้เป็นการกระทำตามกฎหมาย หรืออีกตัวอย่าง คือ กฎหมายสืบพยานเด็กที่เกิดจากความตั้งใจเพื่อคุ้มครองเด็กที่เป็นเหยื่อ แต่พอกฎหมายเข้าสู่สภาเพื่อพิจารณาก็มีการรวมเด็กที่เป็นผู้ต้องหาเข้าไว้ในกฎหมายสืบพยานเด็กด้วย ทั้งๆ

ที่ระบบไม่พร้อม ในกฎหมายระบุว่าเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องให้เบิกค่าใช้จ่ายจากต้นสังกัด ซึ่งผลก็คือผู้อำนวยการโรงพยาบาลก็จะบอกนักจิตวิทยาของโรงพยาบาลว่าไม่ต้องเข้าไปร่วมงานเพราะทางโรงพยาบาลต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายเอง ตัวอย่างเหล่านี้สะท้อนให้เห็นถึงการที่ระบบราชการมีขนาดใหญ่เกินไป เมื่อส่งตัวแทนมาร่วมพิจารณาแก้ไขปัญหาที่ไม่สามารถแก้ปัญหาได้อย่างสัมฤทธิ์ผล

นอกจากนี้ การให้ความสำคัญกับส่วนต่างๆ ในกระบวนการยุติธรรมมีลักษณะเป็นท่อนๆ โดยท่อนปลายคือ ผู้พิพากษาจะมีความสำคัญมากที่สุด ซึ่งในความเป็นจริงแล้ว พนักงานสอบสวนซึ่งเป็นส่วนต้นของกระบวนการยุติธรรมควรได้รับการสนับสนุนอย่างมาก ไม่ใช่ต้องออกค่าใช้จ่ายเพื่อสืบหาพยานเอง

สิ่งที่กระทรวงยุติธรรมกำลังดำเนินการและจะดำเนินการ ได้แก่

- การจัดให้มีสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ ซึ่งจะมีหน่วยงานเกี่ยวกับผู้ป่วยคดี มีการตรวจผู้เสียหายที่เป็นเด็กและผู้หญิงที่ถูกกระทำชำเรา โดยจะต้องมีการขึ้นทะเบียนแพทย์ผู้เชี่ยวชาญ ให้บริการที่มีคุณภาพ และมีการจัดงบประมาณสำหรับค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้น การดำเนินการเรื่องนี้ผ่านในหลักการแล้ว

- ในอนาคตจะมีการจัดแบ่งเด็กที่อยู่ในความดูแลของสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนเพื่อการบำบัด เพราะเด็กหลายคนก็เป็นเหยื่อของความรุนแรงในครอบครัวและสังคม เด็กที่กระทำความผิดบางคนไม่รู้ด้วยซ้ำว่าอะไรคือดีหรือชั่ว เช่น มีเด็กอายุ 19 ปี ที่ไปข่มขืนผู้หญิง ซึ่งเด็กคนนี้เกิดมาไม่มีพ่อแม่ อาศัยอยู่กับยายจนกระทั่งอายุสี่ขวบ หลังจากนั้นก็ต้องช่วยเหลือตัวเอง ตรงนี้ต้องมีกระบวนการบำบัดและทำให้เขากลับคืนสู่สังคมได้ บางครั้งการที่เด็กต้องอยู่ในสภาพเช่นนี้เป็นเพราะถูกทอดทิ้งจากพ่อแม่ เช่น มีเด็กคนหนึ่งต้องขอหาขายบำหนึ่งเม็ด แล้วแม่ก็ไม่ประกันตัวทุกๆ ที่สามารถจะประกันได้ พอเจ้าหน้าที่ตำรวจถามเด็กเกี่ยวกับเรื่องนี้ เด็กก็บอกว่าไม่เป็นเพราะแม่ต้องการจะอยู่กับพ่อเลี้ยง

- การจัดให้มีการบำบัดผู้ที่กระทำความผิดโดยกรมราชทัณฑ์เป็นผู้รับผิดชอบดำเนินการ แต่ขณะนี้ยังไม่มีการพูดคุยเรื่องนี้อย่างจริงจังนัก

- การจัดให้มีหน่วยงานรับเรื่องราวร้องทุกข์ ซึ่งตั้งตั้งแต่นี้ไปกระทรวงยุติธรรมจะทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางในกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรม ไม่ใช่ให้ประชาชนต้องระเห่ระเหวร้อนไปติดต่อหน่วยงานโน้นที่นี่ที่ เรื่องนี้กำลังอยู่ระหว่างดำเนินการ

นอกจากนี้ยังจะมีหน่วยงานชดเชยค่าเสียหายโดยกระทรวงยุติธรรมจะทำหน้าที่แทนหน่วยงานของรัฐที่จะชดเชยให้แก่ผู้เสียหาย และสุดท้ายที่กระทรวงยุติธรรมจะดำเนินการคือ การจัดให้มีหน่วยงานเรื่องการคุ้มครองพยาน จะเห็นว่าแม้แต่คดีลูกนักการเมืองที่เกิดขึ้นเมื่อเร็วๆ นี้ ตำรวจยังไม่สามารถจะดำเนินการได้ และถ้าเป็นคดีที่เกิดขึ้นระหว่างผู้หญิงหรือเด็กและผู้มีอิทธิพลจะเกิดอะไรขึ้น ถึงเวลาแล้วที่รัฐจะต้องคุ้มครองพยาน ซึ่งหมายความว่าความรวมไปถึงคดียาเสพติดและคดีที่เกี่ยวข้องกับการเงินทั้งหมด

■ ผู้ดำเนินรายการ

คุณหมอมรพิทย์เป็นฝ่ายสนองที่ตั้งคำถามอย่างมากกับระบบยุติธรรมและเล่าถึงความคืบหน้าในอนาคตที่จะเกิดขึ้น เช่น หน่วยงานใหม่ๆ ของกระทรวงฯ เดิมคุณหมอบริเวณนิติเวชอยู่ที่โรงพยาบาลรามาฯ พอย้ายไปที่กระทรวงยุติธรรมไม่นานก็สามารถมองภาพระบบของกระบวนการยุติธรรมได้อย่างโปร่งปรัง อันหนึ่งซึ่งคุณหมอได้พูดตะโกนบ้างแต่ยังไม่มาก ขอให้อาจารย์วิระดาเสริมในเรื่องผู้พิพากษา

■ วิระดา สมสวัสดิ์

อย่างที่เคยพูดไว้ว่าเราต้องดูบุคลากรในสถาบันด้วยซึ่งผู้พิพากษามักจะเป็นบุคคลที่ไม่ถูกแตะเนื่องจากความเชื่อมั่นหรือความศรัทธาในความบริสุทธิ์ยุติธรรม แต่ดิฉันขอตั้งคำถามตรงนี้ เช่น เมื่อไปอ่านคำพิพากษาฎีกาโดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องเหตุหย่า เรื่องการทำร้ายร่างกาย เรื่องการหมิ่นประมาทคู่สมรส ซึ่งจะมีการพิพากษาว่าฝ่ายใดเป็นฝ่ายผิด ดิฉันมักรู้สึกโกรธ เช่น ในบางกรณี ภรรยาตำหนิว่าเป็นสัตว์ป่าในร่างมนุษย์ ศาลฎีกาจะบอกว่าเป็นการหมิ่นประมาทร้ายแรงให้ฝ่ายชายหย่าได้เลย แต่พอกรณีที่สามีกล่าวหาว่าภรรยามีชู้ต่อหน้าผู้อื่น ศาลก็บอกว่าฝ่ายชายพูดด้วยความหึงหวงไม่ใช่การหมิ่นประมาท มีแม้กระทั่งกรณีที่สามีทุบหัวภรรยาด้วยขวดน้ำปลา ซึ่งศาลก็ไม่ถือว่าเป็นการทำร้ายร่างกายร้ายแรงและตัดสินว่าไม่เป็นเหตุเพียงพอที่จะหย่าได้ เหล่านี้คือกรณีที่เราน่าจะติดตามและน่าจะมีองค์กรที่ไม่ใช่กรรมการตุลาการคอยติดตามดูแลการทำงานของศาลและกรรมการตุลาการว่ามีการควบคุมผู้พิพากษามากน้อยแค่ไหน เพราะฉะนั้นขอเสนอว่าศาลน่าจะมาจากประชาชน ไม่ใช่เป็นผู้ที่สอบผ่านและไม่มีความสัมพันธ์หรือไม่มีการควบคุมจากประชาชนเลย

วันที่
10

รายการวันศุกร์ที่ 9 พฤศจิกายน 2544

...โดยมาก สภา อบต. มักจะให้ความสำคัญกับเรื่องการสร้างโครงสร้างพื้นฐานมากกว่าโดยคิดเป็นสัดส่วน 40-50 เปอร์เซ็นต์ ของกิจกรรมในแผนพัฒนาตำบล ในขณะที่เรื่องการพัฒนาคนและตำบลมีแค่ 6-9 เปอร์เซ็นต์ นับเป็นอุปสรรคอย่างมาก...

ฝ่ายเสนอ

การสร้างกลไกทางสังคมเพื่อป้องกันปัญหาและปกป้องผู้หญิงและเด็กที่ประสบความรุนแรง

■ ช่อทิพย์ ชัยชาญ

ดิฉันได้รับมอบหมายมาให้พูดในเรื่องการสร้างกลไกทางสังคมเพื่อป้องกันปัญหา และปกป้องผู้หญิงและเด็กที่ประสบความรุนแรง อย่างที่วิทยากรทั้งสองท่านได้พูดไปแล้วเราจะทราบว่ากฎหมายมีประโยชน์ในการคุ้มครองผู้หญิง แต่ปัญหาหลักอยู่ที่การนำมาปฏิบัติ ซึ่งสิ่งที่ทำให้กฎหมายปฏิบัติได้และเป็นประโยชน์กับผู้หญิงก็คือ ความรู้ความเข้าใจในกฎหมาย และบุคคลที่จะเป็นกลไกในการขับเคลื่อนการบังคับใช้กฎหมายหรือติดตามตรวจสอบการบังคับใช้กฎหมายเพื่อจัดการความรุนแรงต่อผู้หญิง กลไกเหล่านี้จำเป็นต้องกระจายตัวอยู่ทุกส่วนในสังคมทั้งจากชุมชนรากหญ้าและชนชั้นต่างๆ ในสังคม

การสร้างกลไกทางสังคมโดยรัฐสามารถทำได้บ้างและมีส่วนไหนเกี่ยวข้องบ้าง จากการทำงานของกลุ่มผู้หญิงต่างๆ ทั้งในภาครัฐ เอกชน และรากหญ้า ทำให้มีแผนนโยบายและมติ ครม. วันที่ 29 มิถุนายน พ.ศ.2542 ว่าด้วยเรื่องการแก้ไขปัญหาความรุนแรงต่อผู้หญิง ซึ่งมีสาระสำคัญอยู่เก้าข้อ ที่มีผลผูกพันกับกระทรวงมหาดไทย เช่น การปรับปรุงกระบวนการสอบสวนและวิธีการพิจารณาคดี การตั้งศูนย์ช่วยเหลือผู้หญิงในภาวะวิกฤต การจัดให้มีบ้านพักที่ปลอดภัยสำหรับผู้หญิง กระบวนการช่วยเหลือในทางเศรษฐกิจ การจัดให้มีบริการสายด่วนฟรีทั่วประเทศ การจัดให้มีอาสา

สมัครชุมชนเพื่อป้องกันและช่วยเหลือผู้หญิงและเด็กในชุมชน ซึ่งข้อสุดท้าย เป็นข้อที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับกระทรวงมหาดไทยที่จะผลักดันให้เกิดกลไกทางสังคมที่ลงรากลึกไปในระดับรากหญ้าได้ โดยมีมติ ครม. เขียนไว้ว่า ให้บทบาทกับ อบต. ให้ อบต. มีบทบาทมากขึ้นในการทำงานด้านเด็กและสตรี โดยมีการระบุหน้าที่ไว้ใน พรบ. สถาปนาอยู่แล้ว แต่อย่างไรกลไกเหล่านี้จะมีบทบาทมากขึ้นในการดูแลเด็กและผู้หญิงที่ถูกรังแก

นอกจากนี้ยังต้องมีการสนับสนุนให้มีอาสาสมัครชุมชนเกิดขึ้นและสนับสนุนการทำงานของอาสาสมัครเหล่านี้เป็นรูปธรรมด้วย แนวนโยบายอีกประการที่สำคัญ คือ เรื่องนโยบายและแผนจัดความรุนแรงต่อผู้หญิง ปี พ.ศ.2543 วัตถุประสงค์ที่ระบุไว้ คือ ให้มีนโยบายและกลไกในทุกระดับเพื่อจัดความรุนแรงต่อผู้หญิง ตัวแนวนโยบายและมาตรการต่างๆ ที่รัฐได้สร้างไว้และมีมติผูกพันกับกระทรวงต่างๆ ก็มีอยู่แล้ว แต่เหมือนกับตัวบทกฎหมายต่างๆ ที่ถูกร่างขึ้นมาแต่ยังไม่มีมีการปฏิบัติอย่างจริงจัง

จากที่ทางมูลนิธิผู้หญิง และเพื่อนอาสาสมัครและเพื่อน อบต. ร่วมกันติดตาม อบต. 6,000 กว่าแห่ง พบว่า มีการแถลงนโยบายโดยเฉพาะมติ ครม. ว่าด้วยเรื่องการแก้ไขปัญหามหาความรุนแรงต่อสตรีไปสู่ อบต. เป็นลักษณะหนังสือขอความร่วมมือ แต่ทาง อบต. ส่วนหนึ่งแจ้งว่าไม่ได้รับ เนื่องจากไม่มีงบถ่ายเอกสารแจก จะเห็นว่ามติ ครม. หรือแนวนโยบายไม่สามารถเข้าไปถึงหมู่บ้านและตำบลได้อย่างทั่วถึง

นอกจากนี้ เรายังขาดกระบวนการทำความเข้าใจร่วมกันระหว่างผู้ปฏิบัติงานของรัฐในฐานะกลไกที่จะต้องผลักดันให้นโยบายเหล่านี้สำเร็จลงไปได้ ไม่มีการจัดประชุม สัมมนา เพื่อทำความเข้าใจว่าการจัดความรุนแรงต่อผู้หญิงคืออะไร และจะสามารถนำนโยบายนี้ไปปฏิบัติให้เป็นจริงได้อย่างไรในกลุ่มผู้ปฏิบัติงานไม่ได้รับข้อมูลข่าวสารตรงนี้

ดิฉันจึงอยากจะฝากถามผู้แทนจากกระทรวงว่า เราจะสามารถแก้ไขจุดอ่อนของนโยบายของรัฐได้อย่างไร และอยากจะเสนอว่าในการสร้างกลไกทางสังคมเพื่อแก้ไขปัญหาในเรื่องนี้เป็นเรื่องละเอียดอ่อน ไม่สามารถเพียงแต่สั่งการเป็นลายลักษณ์อักษรลงไปได้ แต่จะต้องมีกระบวนการอื่นเพื่อที่จะชี้แจง ทำความเข้าใจร่วมกัน และการทำงานทั้งหมดต้องอยู่บนพื้นฐานของการเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้ที่ประสบปัญหาและกลุ่มผู้ด้อยโอกาสกลุ่มต่างๆ ในชุมชน

ที่สำคัญคือต้องมองว่าการสร้างศักยภาพให้ผู้หญิงและเด็กในชุมชนเป็นเรื่องที่สำคัญในการแก้ไขปัญหา ต้องมองภาพบวกว่าคนเคยประสบปัญหาความรุนแรงและเป็นเหยื่อไม่ได้เป็นเหยื่อตลอดชีวิต วันหนึ่งเขาก็จะสามารถก้าวข้ามมาใช้ชีวิตอย่างปกติสุขได้ คนเหล่านี้มีศักยภาพในการช่วยเหลือป้องกันแก้ไขปัญหาในระดับชุมชน ซึ่งต้องมีกระบวนการหรือวิธีการให้เขาค้นพบและแสดงศักยภาพของตัวเองด้วย และตรงนี้จะนำไปสู่การขับเคลื่อนทางสังคม

นอกจากนี้ต้องมีการสรุปบทเรียนว่าองค์ความรู้ที่ได้จากการทำงานในการแก้ไขปัญหาคืออะไร ปัญหาและอุปสรรคคืออะไร การแก้ไขปัญหาอย่างไร แค่ว่าสามารถทำให้คนในชุมชนเข้าใจและไม่เพิกเฉยต่อเด็กหรือผู้หญิงที่ถูกรังแกความรุนแรงก็ถือเป็นความสำเร็จในระดับที่สูงแล้ว

การทำงานสร้างกลไกในระดับชุมชนต้องไม่ละเลยความร่วมมือจากส่วนต่างๆ ในสังคมด้วย เช่น ผู้ชายในชุมชน ผู้นำชุมชน องค์กรต่างๆ และหน่วยงานในระดับท้องถิ่น เป็นต้น ดังนั้นต้องมีกระบวนการเพื่อให้เกิดความร่วมมือและความเข้าใจตระหนักรู้ในปัญหาร่วมกันในชุมชนนั้นๆ ซึ่งมูลนิธิผู้หญิงก็มีการจัดประชุมพูดคุยกับ อบต. ถึง มติ ครม. ว่าด้วยเรื่องการแก้ไขปัญหามารยาทรุนแรงต่อสตรี ว่า อบต. เกี่ยวข้องอย่างไร อบต. มีบทบาทหน้าที่อย่างไร มีการระดมปัญหาความรุนแรงต่อผู้หญิงและเด็ก และในท้ายที่สุดก็นำไปสู่ความร่วมมือที่ อบต. จะร่วมมือกับเราได้ เพราะ อบต. เป็น การกระจายอำนาจการปกครองไปสู่ท้องถิ่น ไม่มีใครไปสั่งการ อบต. ได้ การกำหนดนโยบายเพื่อแก้ไขปัญหาก็มีการจัดสรรงบประมาณขึ้นอยู่กับการตัดสินใจของสมาชิกสภา อบต. ซึ่งมูลนิธิผู้หญิงได้เคยพูดคุยกับ อบต. 52 แห่ง ซึ่งได้รับเรื่องว่าจะนำเรื่องนี้เข้าสู่การพิจารณาของสภา อบต. และจะรับบทบาทในการหาอาสาสมัคร โดยทาง อบต. ทั้ง 52 แห่ง ได้มอบหมายให้มูลนิธิผู้หญิงไปทำโครงการเสนอมา แต่ปรากฏว่าจาก 52 แห่ง ที่ตกลงกันในตอนแรก มีเพียง 14 แห่ง ที่อนุมัติงบมาแก้ไข ปัญหา โดยที่เหลือแจ้งเป็นลายลักษณ์อักษรตอบกลับมาว่าที่ชุมชนของตนไม่มีปัญหามารยาทรุนแรงต่อผู้หญิงและเด็กจึงไม่มีการสนับสนุนให้มีอาสาสมัครขึ้นมา

หลังการทำความเข้าใจกับ อบต. แล้ว มูลนิธิผู้หญิงได้ทำงานในการสร้างศักยภาพของผู้หญิงที่สนใจเป็นอาสาสมัคร จากการสนับสนุนของ อบต. ให้มีการอบรมของอาสาสมัครทั้ง 14 แห่ง ผู้สนใจเข้าร่วมการอบรมมีทั้งสมาชิก อบต. ผู้หญิงและผู้ชาย แม่บ้าน เยาวชน โดยมีการพูดคุยถึงเรื่องรัฐธรรมนูญในแง่มุมมองที่เกี่ยวกับผู้หญิง หลักการสิทธิมนุษยชน และสถานะการแก้ปัญหาอื่นๆ ของชุมชน โดยเฉพาะปัญหามารยาทรุนแรงต่อผู้หญิงและเด็กในลักษณะการประชุมสัมมนาหนึ่งวัน จากนั้นได้มีการพูดถึงการมีส่วนร่วมของผู้เข้าร่วมในการแก้ไขปัญหานี้และมีการเปิดรับสมัครอาสาสมัครขึ้น ซึ่งมี 400 กว่าคน คิดเป็นประมาณ 60 เปอร์เซ็นต์ของคนที่ยอมรับมา

กระบวนการขั้นต่อไปหลังจากนั้นก็มีการสร้างศักยภาพ ทักษะ และความสามารถให้อาสาสมัครสามารถทำงานในชุมชนได้จริง โดยเฉพาะเรื่องการเข้าถึงทรัพยากรท้องถิ่น โดยเฉพาะงบประมาณจาก อบต. เพื่อแก้ไขปัญหามารยาทรุนแรงต่อผู้หญิง แต่เนื่องจากอาสาสมัครเหล่านี้ไม่ใช่สมาชิก อบต. มีฐานะเป็นผู้หญิงชาวบ้าน จึงต้องมีการรวมกลุ่มกัน การสัมมนาฝึกเขียนโครงการ การฝึกทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน-พัฒนาตำบล ซึ่งมูลนิธิฯ ได้มีการรวบรวมกิจกรรมและโครงการที่อาสาสมัครคิดค้นขึ้นจากการทำงานในทั้ง 14 ตำบล แต่ละตำบลจะมีการวิเคราะห์ปัญหา และจัดลำดับความสำคัญของปัญหาในท้องถิ่นของตนที่แตกต่างกันออกไป เช่น อาสาสมัครบางตำบลให้ความสำคัญกับปัญหาการท้องนอกสมรสของเยาวชนที่ทำให้ต้องออกจากโรงเรียนและจัดให้มีกิจกรรมเพื่อแก้ไขปัญหานี้โดยให้ความสำคัญเป็นอันดับแรกๆ กิจกรรม โครงการเหล่านี้ที่คิดค้นขึ้นมาจะบรรจุเข้าไปในแผนพัฒนาตำบล 5 ปี แต่แม้จะถูกรวมไว้ในแผนฯ แล้วก็ตามก็ยังมีความยาก เพราะไม่ได้หมายความว่าอบต. จะอนุมัติงบประมาณให้ดำเนินการและ/หรือจะมีผู้ดำเนินกิจกรรม/โครงการเหล่านี้

สิ่งที่ทำได้ก็คืออาสาสมัครและกลไกในชุมชนต้องลุกขึ้นมาเป็นเจ้าของกิจกรรม/โครงการเอง และติดตามให้สภาอบต. อนุมัติให้ดำเนินการและจัดสรรงบประมาณด้วย เหล่านี้เป็นเรื่องที่ต้องอาศัยความพยายามและเวลาอย่างมากเพราะโดยมาก สภา อบต. มักจะให้ความสำคัญกับเรื่องการสร้างโครงสร้างพื้นฐานมากกว่าโดยคิดเป็นสัดส่วน 40-50 เปอร์เซ็นต์ ของกิจกรรมในแผนพัฒนาตำบล

ในขณะที่เรื่องการพัฒนาคนและตำบลมีแค่ 6-9 เปอร์เซ็นต์ นับเป็นอุปสรรคอย่างมากในการจัดปัญหาความรุนแรงต่อผู้หญิง

■ ผู้ดำเนินรายการ

ขอเสริมนิดหนึ่งว่า มติคณะรัฐมนตรีว่าด้วยเรื่องการแก้ไขปัญหาความรุนแรงต่อสตรีและเด็กเดินทางเข้ามา บางแห่งใช้เวลาถึงสองปี ดิฉันไปประชุมกับสถาบันวิจัยระบบสาธารณสุขเมื่อเดือนพฤศจิกายนเมื่อปีที่แล้ว มีคนจากกระทรวงสาธารณสุขที่มาร่วมประชุมกับเรา ก็บอกว่าไม่ได้รับมติ ครม. นี้ ซึ่งหนึ่งในมติ ครม. นี้ระบุว่าให้มีศูนย์วิกฤตที่จะช่วยเหลือผู้หญิงและเด็กในโรงพยาบาลต่างๆ ทั่วประเทศ เพิ่งมีการเริ่มต้นทำงานปีนี้ โดยเริ่มจาก 12 โรงพยาบาลซึ่งไม่นับโรงพยาบาลในกรุงเทพฯ

การสร้างกลไกทางสังคมในลักษณะนี้เป็นการลงทุนและเพิ่มทุนทางสังคม เรามองไม่เห็นว่าคุณภาพความรุนแรงต่อผู้หญิงและเด็กมีค่าใช้จ่ายที่มหาศาล ซึ่งในความเป็นจริงไม่ใช่แค่ค่ารักษาพยาบาลแต่มีเรื่องจิตใจและโอกาสของผู้หญิงและเด็กที่สูญเสียไปซึ่งไม่สามารถคำนวณได้ นำแปลกที่กองทุนหมู่บ้านไม่สนใจที่จะเพิ่มทุนทางสังคมนี้ แต่มุ่งที่จะให้เงินกู้เพื่อกิจกรรมทางเศรษฐกิจ สะท้อนให้เห็นถึงทิศทางของรัฐบาลที่ให้ความสำคัญในแต่ละเรื่องไม่เท่ากัน

...นโยบายด้านการเสริมสร้างชุมชนให้เข้มแข็งคือ การสนับสนุนการดำเนินงานเพื่อส่งเสริมให้สถาบันครอบครัวเป็นหน่วยพื้นฐานในการเป็นภูมิคุ้มกันปัญหาสังคมให้กับสมาชิกในครอบครัว มีการจัดตั้งศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน...

ฝ่ายสนอง

นโยบายกระทรวงมหาดไทยต่อการสร้างกลไกทางสังคม เพื่อป้องกันปัญหาและปกป้องผู้หญิงและเด็กที่ประสบความรุนแรง

■ พรรณี เปรมษ์เสถียร

กระทรวงมหาดไทยมีภารกิจหลายเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาทางสังคมต่างๆ มีการกำหนดนโยบายหลักที่เกี่ยวข้อง เช่น ปัญหาอบายมุข ปัญหายาเสพติด ปัญหาสื่อลามกอนาจาร และปัญหาอื่นๆ ที่มีผลกระทบต่อสังคมโดยรวม ซึ่งกระทรวงฯ ได้ตระหนักถึงปัจจัยที่ก่อให้เกิดปัญหาสังคมเหล่านี้โดยมีการกำหนดนโยบายหลักๆ เอาไว้ คือ นโยบายปลูกพลังแผ่นดินในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด โดยกระตุ้นและปลูกจิตสำนึกของประชาชนให้ตระหนักหน้าที่ของทุกส่วนในสังคมในการแก้ไขปัญหา และมีการใช้มาตรการป้องกันนำการปราบปรามด้วยเพื่อการสร้างภูมิคุ้มกันให้กับประชาชน โดยเฉพาะเด็กและเยาวชนจะเป็นกลุ่มเป้าหมายหลัก นอกเหนือจากกลุ่มเสี่ยงต่างๆ มีการเน้นการสร้างความเข้มแข็งและส่งเสริมคุณธรรมให้กับสถาบันทางสังคมต่างๆ โดยเริ่มจากสถาบันครอบครัว

ในนโยบายการจัดระเบียบทางสังคมก็เป็นนโยบายหนึ่งที่รับเอาแนวนโยบายปลูกพลังแผ่นดินมาใช้ จะเห็นว่าจากสภาพสังคมในปัจจุบัน สถาบันทางสังคมต่างๆ ยังตั้งอยู่ในสถานที่ที่ไม่เหมาะสม มีเด็กและเยาวชนเข้าไปเที่ยวอยู่เป็นจำนวนมาก จึงเป็นปัจจัยหนึ่งของการแพร่ระบาดของปัญหา

วันที่
10

รายการวันศุกร์ ที่ 9 พฤศจิกายน 2544

ยาเสพติด เกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวนี้ทางกระทรวงมหาดไทยได้มีการกำหนดมาตรการดำเนินการหลักๆ คือ การกำหนดเขตพื้นที่ โซนนิ่ง เพื่อการอนุญาตหรืองดการอนุญาตให้ตั้งสถานบริการซึ่งก็มี พรบ. สถานบริการ พ.ศ.2509 อยู่แล้ว ขณะนี้ทางกระทรวงมหาดไทยกำหนดจังหวัดนำร่องที่จะดำเนินการเรื่องนี้ไว้ 8 จังหวัด ได้แก่ เชียงราย ลำปาง ตาก สมุทรสงคราม ชลบุรี นครราชสีมา สุรินทร์ และภูเก็ต

ในมาตรการที่สองของนโยบายนี้จะเน้นเรื่องการเข้มงวดกวดขันในการดำเนินการกับสถานบริการที่ผิดกฎหมาย และมาตรการที่สาม คือ ให้มีการประสานงานกับสำนักงานตำรวจแห่งชาติในการดูแลกวดขันไม่ให้เด็กอายุต่ำกว่า 20 ปีบริบูรณ์เข้าไปใช้บริการในสถานบริการ

นอกจากนี้ยังมีการจัดโครงการนักเรียนเยี่ยมคุก โดยนำนักเรียนเข้าเยี่ยมผู้ต้องขังในเรือนจำของจังหวัดเพื่อให้เด็กได้ตระหนักถึงความยากลำบากของผู้กระทำผิด ในการดำเนินการเรื่องโซนนิ่งก็มีปัญหา เช่น มีการร้องเรียนโดยผู้ประกอบการต่างๆ ซึ่งเมื่อมีการพูดคุยกันแล้ว ทุกฝ่ายก็เข้าใจและให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี อาจกล่าวได้ว่านโยบายการจัดระเบียบทางสังคมของกระทรวงมหาดไทยนั้น จริงๆ แล้วไม่ใช่เรื่องใหม่ เป็นการบังคับใช้กฎหมายที่มีอยู่แล้วให้มีประสิทธิภาพและเป็นรูปธรรมมากขึ้น จะเห็นว่าเรามีกฎหมายต่างๆ มากมาย แต่ถูกละเลย และไม่มีการบังคับใช้

นโยบายประการที่สอง ที่กระทรวงมหาดไทยได้ดำเนินการอยู่ คือ นโยบายการพัฒนาเพื่อเสริมสร้างชุมชนให้เข้มแข็งและสังคมที่น่าอยู่ รวมทั้งการรักษาความสงบเรียบร้อย ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน ตลอดจนเสริมสร้างความเป็นธรรมให้สังคม โดยมีการกำหนดมาตรการอันแรก คือ การสนับสนุนการดำเนินงานเพื่อเสริมสร้างชุมชนให้เข้มแข็งและมีศักยภาพในการที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมกับภาครัฐในการป้องกันและแก้ไขปัญหาสังคม และการเสริมสร้างประสิทธิภาพการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในรูปแบบของการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาสังคมของท้องถิ่น และสนับสนุนการเพิ่มบทบาทของคณะกรรมการร่วมภาครัฐและภาคเอกชนในระดับจังหวัด ที่รู้จักกันคือ กรอ. จังหวัด ซึ่งเดิมเน้นเรื่องเศรษฐกิจเป็นหลัก ขณะนี้ทางกระทรวงมหาดไทยได้พยายามผลักดันให้ กรอ.จังหวัดให้ความสำคัญกับเรื่องปัญหาสังคมด้วย

มาตรการที่สอง ของนโยบายด้านการเสริมสร้างชุมชนให้เข้มแข็งคือ การสนับสนุนการดำเนินงานเพื่อส่งเสริมให้สถาบันครอบครัวเป็นหน่วยพื้นฐานในการเป็นภูมิคุ้มกันปัญหาสังคมให้กับสมาชิกในครอบครัว มีการจัดตั้งศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน และเสริมสร้างประสิทธิภาพในการบริหารงานขององค์กรส่วนท้องถิ่นโดยให้ อบต.ดำเนินการในเรื่องศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในชุมชนให้มีคุณภาพและให้เป็นองค์กรหลักในการพัฒนาสถาบันครอบครัว

มาตรการที่สาม คือ การสนับสนุนการดำเนินงานป้องกัน บรรเทา และแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนและเสริมสร้างความมั่นคง ความปลอดภัยในชีวิต และทรัพย์สินให้กับประชาชนโดยการพัฒนาประสิทธิภาพ ความรวดเร็ว ความโปร่งใส และความเป็นธรรมของงานการอำนวยความสะดวกให้กับประชาชน รวมทั้งการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับเรื่องราວการร้องทุกข์ การประนีประนอมข้อพิพาททั้งในระดับจังหวัดและระดับอำเภอให้อำนาจต่อการคุ้มครองสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชน

มีการให้หลักประกันความเป็นธรรมแก่ประชาชนในชุมชนในเรื่องของการเสนอแนะ การกำกับดูแล การตรวจสอบและการเสริมระบบงานการคุ้มครองทางสังคมที่ดำเนินการโดยภาครัฐโดยการพัฒนากระบวนการการทำงานร่วมกันระหว่างภาครัฐ ภาคประชาชนและองค์กรประชาชนในรูปของประชาคม

นอกจากนั้นกระทรวงมหาดไทยยังได้ใช้ทรัพยากรบุคคลในทุกกระดับ ตั้งแต่ผู้ว่าราชการ จังหวัด นายอำเภอ ปลัดอำเภอ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน โดยให้องค์กรชุมชนต่างๆ ในท้องถิ่นที่อยู่ในกำกับ เช่น ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ศูนย์เยาวชนตำบล คณะกรรมการเยาวชนหมู่บ้าน คณะกรรมการพัฒนาสตรีระดับหมู่บ้าน-ตำบล-อำเภอ-จังหวัด กองทุนพัฒนาสตรีทุกระดับ ตลอดจนศูนย์ประสานงานองค์กรชุมชนในระดับหมู่บ้าน ตำบล อำเภอ ผู้นำอาสาพัฒนาชุมชนและอาสาสมัครพัฒนาชุมชน ผลักดันให้มีการนำนโยบายดังกล่าวไปปฏิบัติและปรากฏผลเป็นรูปธรรมยิ่งขึ้น

จากนโยบายที่กระทรวงมหาดไทยได้กำหนดขึ้นและการดำเนินการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งในระดับจังหวัด อำเภอและองค์กรปกครองท้องถิ่น จะเห็นว่านโยบายของกระทรวงมหาดไทยต่อการสร้างกลไกทางสังคมเพื่อป้องกันปัญหาความรุนแรงต่อผู้หญิงและเด็ก แบ่งออกได้เป็นสองส่วน คือ 1) กลไกของรัฐ กระทรวงมหาดไทยได้ใช้กลไกของรัฐทุกส่วน ทั้งระเบียบกฎหมาย หน่วยงานภาครัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งบุคลากรของรัฐในทุกส่วน 2) กลไกทางสังคม

กระทรวงมหาดไทยได้เสริมสร้างกลไกทางสังคมในรูปของประชาคมชุมชนให้มีความเข้มแข็งและมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา โดยให้ความสำคัญกับสถาบันครอบครัวและชุมชนเป็นหลัก ทั้งนี้เพราะเด็กและเยาวชนซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายนั้น เป็นผู้ที่จะนำสังคมไปในทิศทางที่ดีหรือไม่ดีก็ได้ในอนาคต

วันที่
10

รายการวันศุกร์ ที่ 9 พฤศจิกายน 2544

...ต้องมีการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ และให้ความรู้โดยอาศัยการฝึกอบรม โดยบุคลากรต้องได้รับความรู้เรื่องความสัมพันธ์หญิงชาย จึงจะเข้าใจและเห็นใจผู้ตกเป็นเหยื่อ เพราะบางครั้งบุคลากรไม่เข้าใจว่า ทำไมผู้หญิงที่ถูกทุบตีทำร้ายร่างกาย...ยังคงอยู่ในความสัมพันธ์เดิมกับสามีที่ทำร้ายตนเอง...

ฝ่ายเสนอ

การปรับปรุงระบบบริการทางการแพทย์

■ ศิริวรรณ ไกรสุรพงษ์

ถ้าจะพูดถึงระบบบริการสาธารณสุข หลายคนอาจคิดว่าเมื่อเกิดกรณีการทำร้ายทางร่างกายหรือทางเพศ โรงพยาบาลก็ให้การบริการอยู่แล้ว เช่น ถ้ามีการบาดเจ็บ โรงพยาบาลก็จะเย็บบาดแผลหรือผ่าตัดให้ แต่สิ่งที่เราจะพูดคุยกันในวันนี้ คือ การจัดระบบบริการเฉพาะสำหรับผู้หญิงและเด็กที่ประสบปัญหาความรุนแรง มีคำถามว่าทำไมถึงต้องมีบริการเฉพาะ นักวิชาการท่านหนึ่งให้ข้อคิดเห็นว่า ถ้าเราต้องการป้องกันความรุนแรงต่อผู้หญิงและเด็ก ต้องแบ่งการป้องกันเป็นสามระดับ

- 1) ระดับปฐมภูมิ คือ การป้องกันก่อนความรุนแรงจะเกิด เป็นการให้ความรู้กับชุมชนและสาธารณสุข และลดความไม่เท่าเทียมกันระหว่างผู้หญิงและผู้ชาย
- 2) ระดับทุติยภูมิ คือ การดำเนินการที่สามารถจะวินิจฉัยความรุนแรง และยุติความรุนแรงนั้นได้ทันเวลาหรือโดยเร็วที่สุด ซึ่งตรงจุดนี้ยังทำได้น้อยมาก
- 3) ระดับตติยภูมิ เป็นการป้องกันโดยที่มีการดำเนินการไม่ให้เกิดความรุนแรงซ้ำ หรือทำให้ผลกระทบของความรุนแรงที่เกิดขึ้นเจือจางที่สุด

ในสองระดับแรก มีองค์กรสองฝ่ายที่เข้ามาเกี่ยวข้อง ฝ่ายแรก คือ องค์กรด้านสาธารณสุข อีกฝ่าย คือ องค์กรด้านกฎหมาย ที่สำคัญ คือ ตำรวจ ผลของการดำเนินการศึกษาทั่วโลกพบว่า

เวลาจะเริ่มดำเนินการกับองค์กรสองฝ่าย คือ ฝ่ายสุขภาพ และฝ่ายกฎหมาย ฝ่ายกฎหมายจะมีความทนทานต่อการเปลี่ยนแปลงค่อนข้างมาก เพราะฉะนั้น หลายฝ่ายจึงเริ่มหันมาเปลี่ยนแปลงกับองค์กรฝ่ายสุขภาพซึ่งเปลี่ยนแปลงได้ไว และเมื่อเปลี่ยนแปลงแล้วค่อนข้างที่จะมีประสิทธิภาพสูง

การเปลี่ยนแปลงที่ว่านี้คือการจัดระบบบริการพิเศษหรือเฉพาะเจาะจงสำหรับผู้หญิงและเด็ก ซึ่งเดิมทางโรงพยาบาลส่วนใหญ่มักเข้าใจว่ามาตรการเหล่านี้ทำให้ภาระของโรงพยาบาลเพิ่มขึ้น แต่ในความเป็นจริงหลังจากดำเนินการไปแล้ว จะพบว่าภาระไม่ได้เพิ่มขึ้น

ผู้หญิงและเด็กไม่ได้เป็นคนไข้กลุ่มใหม่ที่เพิ่งเข้ามารับการรักษ แต่เป็นคนไข้กลุ่มเดิมที่เคยมารับการบริการอยู่แล้ว และเมื่อมีการบริการด้วยมุมมองที่เปลี่ยนไปและวิธีการที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น โรงพยาบาลก็สามารถประหยัดเงินที่จะใช้ในการรักษาพยาบาล คนไข้ไม่ต้องมาโรงพยาบาลซ้ำๆ จำนวนผู้ป่วยที่มารับการรักษายาบาลก็ลดลง ประหยัดเวลาของฝ่ายสาธารณสุขมากขึ้น

จากการทำงานพบว่า เรื่องความรุนแรงนั้นไม่จำเป็นที่จะเป็นการกระทำโดยคนในครอบครัวหรือคนแปลกหน้าก็ตาม คนที่เป็นเหยื่อไม่มีใครอยากเปิดเผยให้คนอื่นรับรู้ เพราะถือเป็นเรื่องน่าอาย ที่กระทบถึงเกียรติยศและศักดิ์ศรีของตน บุคลากรทางการแพทย์นับเป็นผู้ที่มีความสำคัญเพราะเป็นบุคคลที่ผู้หญิงหรือเด็กที่ถูกทำร้ายหันไปหาเพื่อขอความช่วยเหลือ และแม้จะไม่อยากไปขอความช่วยเหลือก็ตาม แต่อาการบาดเจ็บทางร่างกายก็ทำให้ผู้หญิงและเด็กต้องพึ่งพาคนอื่นเหล่านี้

ปัญหาเกี่ยวข้องที่พบก็คือ บุคลากรไม่มีทักษะหรือความไวพ้อที่จะสามารถระบุได้ว่ากรณีที่เกิดขึ้นเป็นกรณีความรุนแรงหรือหากระบุได้ก็มักไม่มีทักษะในการจัดการ

ในการจัดบริการให้กับผู้ประสบปัญหาความรุนแรงต้องอาศัยความร่วมมือจากภายในโรงพยาบาลและระหว่างหน่วยงาน เพราะการให้บริการเฉพาะหมายถึง การให้บริการที่ครบวงจรแก่ผู้หญิงและเด็กที่ถูกกระทำความรุนแรง ซึ่งไม่ได้อาศัยเฉพาะกำลังบุคลากรจากฝ่ายสาธารณสุขเท่านั้น แต่ยังต้องอาศัยความร่วมมือจากฝ่ายกฎหมาย และประชาสงเคราะห์

สำหรับการริเริ่มโครงการของโรงพยาบาลขอนแก่น ในตอนแรกเราก็ไม่รู้จักรว่ความรุนแรงเป็นอย่างไรจนกระทั่งเมื่อมีโอกาสไปประชุมที่มาเลเซีย และเห็นว่าระบบสาธารณสุขที่นั่นมีการจัดศูนย์วิกฤติเพื่อช่วยเหลือผู้หญิงและเด็กมานับเป็นสิบปีแล้ว เราจึงกลับมาตั้งคำถามว่า แล้วระบบสาธารณสุขของไทยมีอะไรที่ดีกว่ามาเลเซีย จึงไม่มีบริการเช่นนี้ เมื่อเริ่มปรึกษาหารือกับผู้อำนวยการโรงพยาบาลขอนแก่น และทดลองจัดบริการในลักษณะนี้ดู จากการประเมินเบื้องต้นพบว่ามียู่สองสามเรื่องที่ต้องดำเนินการ คือ

1) ระบบข้อมูลของโรงพยาบาลซึ่งมีข้อมูลเยอะมาก แต่หากจะหาข้อมูลว่าแต่ละโรงพยาบาลมีผู้ใช้บริการลักษณะนี้หรือไม่อย่างไร จะไม่มีข้อมูลหรือหาได้ยากเพราะข้อมูลถูกจัดรวมอยู่ในประเภท injury ซึ่งจะรวมการบาดเจ็บทุกประเภท ลักษณะการบันทึกเวชระเบียนก็ไม่ได้คำนึงถึงประเด็นสำคัญในกรณีนี้อาจเป็นคดีความในอนาคต ในเรื่องระบบข้อมูล สิ่งที่ต้องคำนึงถึงอีกเรื่องคือการรักษาความลับและความปลอดภัยของผู้ป่วย

2) เนื่องจากบุคลากรไม่มีทักษะและความไวต่อประเด็นเหล่านี้ เราจึงต้องมีการเปลี่ยนแปลง

ทัศนคติและให้ความรู้โดยอาศัยการฝึกอบรม โดยบุคลากรต้องได้รับความรู้เรื่องความสัมพันธ์หญิงชาย จึงจะเข้าใจและเห็นใจผู้ตกเป็นเหยื่อ เพราะบางครั้งบุคลากรไม่เข้าใจว่า ทำไมผู้หญิงที่ถูกทุบตีทำร้ายร่างกายซึ่งกลับมารักษาพยาบาลอยู่เรื่อยๆ ยังคงอยู่ในความสัมพันธ์เดิมกับสามีที่ทำร้ายตนเอง

โดยสรุป คือ ต้องมีการปรับระบบข้อมูล ระบบบริการ และมีการจัดการฝึกอบรม ที่กล่าวว่า “ปรับระบบบริการ” เพราะระบบบริการเดิมทำให้ผู้หญิงและเด็กต้องไปติดต่อหลายแผนก แต่ในระบบใหม่ ผู้หญิงและเด็กสามารถมารับบริการที่จุดๆ หนึ่งซึ่งจะทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางที่เชื่อมโยงกับแผนกต่างๆ โดยที่จะมีการใช้เวลาน้อยลง ผู้หญิงและเด็กไม่ต้องให้ข้อมูลซ้ำซากและบอบช้ำน้อยลง

นอกจากนั้น ยังต้องมีการพัฒนาคู่มือและวิธีการปฏิบัติ เพราะเวลาที่มี case เข้ามา แพทย์พยาบาล นักสังคมสงเคราะห์ นักจิตวิทยา จะต้องรู้ว่าตนเองมีหน้าที่อย่างไร จะปฏิบัติงานอย่างไร และจะต้องหาข้อมูลหลักฐานอะไรบ้าง

สำหรับโรงพยาบาลขอนแก่น โชคดีที่มีผู้อำนวยการโรงพยาบาลให้การสนับสนุน สองปีที่ผ่านมาระบบนี้เกิดขึ้นได้ถ้า

1) ผู้บริหารโรงพยาบาลให้การสนับสนุน เพราะบางครั้งต้องมีการปรับระบบบริการ ระบบข้อมูล ซึ่งถ้าผู้บริหารไม่ให้ความสนใจก็จะไม่สามารถทำได้สำเร็จ

2) บุคลากรต้องได้รับการฝึกอบรม เราพบว่าในโรงพยาบาลอื่นซึ่งไม่ใช่โรงพยาบาลขอนแก่น และไม่มีการฝึกอบรมบุคลากร การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจะมีเฉพาะป้ายให้บริการ แต่ตัวบริการจริงๆ ไม่มีการเปลี่ยนแปลง

3) การทำงานเรื่องศูนย์บริการเฉพาะต้องมีลักษณะทีม เพราะถ้ามีคนทำอยู่เพียงหนึ่งถึงสองคน บุคลากรคนอื่นจะไม่รู้สีกว่าตนเองมีส่วนร่วมด้วย แล้วในไม่ช้าคนที่ทำอยู่ก็จะเกิดภาวะ burnt out การใช้ระบบทีม คือ ให้บุคลากรที่เป็นตัวจักรสำคัญจากหลายๆ ฝ่ายทำงานร่วมกัน

4) มีคู่มือและแนวทางการทำงานที่ชัดเจนสำหรับแต่ละฝ่าย และจริงๆ แล้ว เรื่องงบประมาณกลับเป็นเรื่องไม่สำคัญ

ถ้ามีสี่ประเด็นนี้การบริการในลักษณะดังกล่าวก็เกิดขึ้นได้ และอยากจะทำให้สี่ประเด็นนี้เป็นข้อเสนอฝากไปยังกระทรวงสาธารณสุขด้วย

■ ผู้ดำเนินรายการ

ดิฉันอยากจะเสริมตรงนี้นิดหนึ่งว่า ขณะที่อาจารย์ศิริวรรณทำที่โรงพยาบาลขอนแก่น ก็ยังมีโรงพยาบาลอีกหลายจังหวัดที่เจ้าหน้าที่กระตือรือร้นที่จะทำเอง เช่น จังหวัดระยอง อันหนึ่งที่สำคัญ ซึ่งจะทำให้เราสร้างระบบใหม่ขึ้นมาได้ คือการปรับระบบข้อมูลและบริการ แต่ถ้าไม่มีการปรับระบบวิธีคิดทำไปนานๆ แล้วก็จะไม่สำเร็จเช่นกัน เพราะจะทำให้เราไม่เห็นรากของปัญหา การปรับระบบวิธีคิดจะทำให้การแก้ไขปัญหายั่งยืน...

อีกตัวอย่างหนึ่งคือที่โรงพยาบาลน้ำพอง ผู้อำนวยการมานั่งฟังที่กองโรงพยาบาลภูมิภาค ในการทำโครงการนาร่อง 12 โรงพยาบาล เขาเชิญดิฉันไปพูดเรื่องระบบแนวความคิดเกี่ยวกับเรื่องความรุนแรงทั้งหมด คุณหมอฟังเสร็จแล้ว ก็มาบอกว่าผมมีความรู้สึกว่าผมก็ทำความรุนแรงต่อภรรยาด้วยเหมือนกัน ทั้งๆ ที่คุณหมอเป็นคนดีมาก

แล้วก็เกิดโครงการซึ่งคล้ายๆ กับที่อาจารย์ศิริวรรณทำที่โรงพยาบาลน้ำพอง เขาก็เริ่มจากระบบวิธีคิดก่อน สร้างเป็นทีม 25 น. ทำเรื่องการฝึกอบรม ทำความเข้าใจ แต่เขาไม่ทำแค่นี้ เขาทำกับชาวบ้านด้วย เพราะฉะนั้น เขาจะทำเชื่อมระหว่างชุมชนกับโรงพยาบาล ที่สำคัญทำกับตำรวจด้วย ทั้งหมดนี้ทำในลักษณะสหสาขาวิชาชีพ

เพราะฉะนั้น ปรับระบบวิธีคิดก็ปรับจากเจ้าหน้าที่ของเขา ก่อน ปรับที่ชุมชนแล้วปรับที่ตำรวจ ซึ่งก็ต้องมาดูกันต่อไปว่าจะเป็นอย่างไร นี่ก็เป็นอีกแบบหนึ่งแทนที่จะไปเริ่มที่ระบบบริการก่อน

วันที่
10

รายการจับคู่รัก ที่ 9 พฤศจิกายน 2544

วันที่
10

รายการวันศุกร์ ที่ 9 พฤศจิกายน 2544

...อย่างไรก็ตามมีกลุ่มคนอีกเป็นจำนวนมากที่ยังไม่ได้มารักษาพยาบาลและยังชุกซ่อนอยู่ในสังคม สิ่งที่กระทรวงสาธารณสุขจะต้องดำเนินการ คือ การหาต้นตอสาเหตุของกลุ่มเสี่ยงและวิธีป้องกัน รวมทั้งการให้การศึกษากับสังคมในเรื่องสิทธิและการคุ้มครองสิทธิ ...

ฝ่ายสนอง

นโยบายกระทรวงสาธารณสุขต่อการปรับปรุงระบบบริการเพื่อช่วยเหลือผู้หญิงที่ประสบความรุนแรง

■ นิตยา มหาผล

เรื่องที่มีการเรียกร้องให้กระทรวงสาธารณสุขมีนโยบายและการดำเนินการเกี่ยวกับเรื่องการป้องกันปัญหาความรุนแรงนั้น เป็นสิ่งที่กระทรวงสาธารณสุขคิดเป็นหลักการอยู่แล้ว เพราะการเป็นเพียงฝ่ายตั้งรับปัญหาคงไม่สามารถแก้ไขปัญหานี้ได้

สิ่งที่กระทรวงสาธารณสุขได้ดำเนินการอยู่ในขณะนี้ คือ เราได้ศึกษาเกี่ยวกับเรื่องของความรุนแรงซึ่งไม่ได้มีเฉพาะเรื่องของความรุนแรงในชีวิตคู่ แต่นิยามของคำว่า นี้ยังรวมไปถึงเรื่องของการทำทารุณกรรมต่อเด็ก ยาเสพติด และการลวนลามทางเพศ ฯลฯ ด้วย หากพิจารณาจำนวนของผู้ที่มารับการบริการของกระทรวงสาธารณสุข ซึ่งที่ผ่านมามีบทบาทเป็นเพียงฝ่ายตั้งรับในการรักษาพยาบาลจะพบว่า มีขนาดเล็กมากและมักเป็นกลุ่มคนที่ได้รับอันตรายอย่างรุนแรงเท่านั้น

อย่างไรก็ตามมีกลุ่มคนอีกเป็นจำนวนมากที่ยังไม่ได้มารักษาพยาบาลและยังชุกซ่อนอยู่ในสังคม สิ่งที่กระทรวงสาธารณสุขจะต้องดำเนินการ คือ การหาต้นตอสาเหตุของกลุ่มเสี่ยงและวิธีป้องกัน รวมทั้งการให้การศึกษากับสังคมในเรื่องสิทธิและการคุ้มครองสิทธิ

สำหรับกลุ่มเสี่ยงที่กระทรวงสาธารณสุขกำหนดไว้มีหลายกลุ่ม เช่น กลุ่มวัยรุ่นอายุระหว่าง 10-24 ปี กลุ่มสตรีที่สมรสแล้ว ฯลฯ กลุ่มวัยรุ่นถือเป็นกลุ่มเสี่ยงที่สำคัญกลุ่มหนึ่ง ซึ่งทั่วประเทศมี

จำนวนประมาณ 16 ล้านคน เป็นกลุ่มที่มักมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควรโดยไม่มีการป้องกันการตั้งครรภ์ จากการศึกษาพบว่า ร้อยละ 41 ของวัยรุ่นเพศชาย และ ร้อยละ 21 ของวัยรุ่นเพศหญิงมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรกในช่วงอายุประมาณ 10-24 ปี ซึ่งมักมีปัญหาต่อเนื่องตามมา

นอกเหนือจากการศึกษาเกี่ยวกับปัญหาดังกล่าวนี้นี้ กระทรวงสาธารณสุขยังได้จัดให้มีการฝึกอบรมโดยมีกำหนดกลุ่มเป้าหมายไว้ 5 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่หนึ่ง เจ้าหน้าที่ของกระทรวงสาธารณสุขซึ่งมีจำนวนกว่า 300,000 คน การดำเนินการอบรมเจ้าหน้าที่ให้ครบทุกคนจะต้องใช้ระยะเวลายาวนานพอสมควร สำหรับปี พ.ศ.2544 กระทรวงสาธารณสุขได้ประสานงานกับสถาบันวิจัยบทบาทหญิงชายและอาจารย์จากมหาวิทยาลัยต่างๆ จัดดำเนินการฝึกอบรมให้กับบุคลากรของโรงพยาบาล 20 แห่ง โดยคาดหวังว่า ร้อยละ 20 ของโรงพยาบาลเหล่านี้จะสามารถนำความรู้ที่ได้รับมาดำเนินการให้เป็นรูปธรรมต่อไปและเป็นต้นแบบสำหรับโรงพยาบาลอื่นๆ ในปี พ.ศ. 2545 จะมีการจัดการฝึกอบรมในลักษณะเดียวกันนี้ ในโรงพยาบาลอีก 10 แห่ง

กลุ่มที่สอง คือเด็ก กลุ่มที่สาม คือผู้หญิง ทั้งสองกลุ่มนี้จะต้องได้รับความรู้เกี่ยวกับเรื่องเพศ เช่น การสัมผัส ส่วนสว่นต่างๆ ในร่างกาย สิทธิเกี่ยวกับเนื้อตัวร่างกายของตนเองและสิทธิอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง การคุกคามทางเพศโดยคนใกล้ชิดและผู้ที่มีอิทธิพลสูงกว่าตน การแสวงหาความช่วยเหลือเมื่อถูกคุกคามทางเพศ เป็นต้น

กลุ่มที่สี่ คือครูในโรงเรียนของชุมชนต่างๆ กลุ่มที่ห้า คือดีเจ ซึ่งจะได้รับการฝึกทักษะการให้คำปรึกษาแนะนำ (counseling) กลุ่มที่หก คือเจ้าหน้าที่ในสถานพินิจ ซึ่งต้องมีความรู้ในเรื่องการให้คำปรึกษาแนะนำด้วยเช่นกัน สำหรับเรื่องการให้คำปรึกษาแนะนำนี้

เมื่อประมาณสามเดือนที่แล้ว กระทรวงสาธารณสุขโดยกรมอนามัยได้ให้จัดให้มีบริการดังกล่าวในลักษณะ Friend's Corner ใน 24 จังหวัด กระจายอยู่ตามโรงเรียน ห้างสรรพสินค้า และสถานที่ต่างๆ เช่น ร้านขายยา โรงเรียนสอนคอมพิวเตอร์ บ้านเช่า ฯลฯ โดยมีเด็กโตเป็นผู้ให้คำปรึกษา นับเป็นความพยายามประการหนึ่งในการเปลี่ยนแปลงรูปแบบของการให้บริการ

จากเดิมผู้ให้บริการจะเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐมาเป็นคนที่ไม่ได้อยู่ในระบบราชการ ไม่ได้อยู่ในสถานบริการของรัฐ และไม่ได้ทำงานตามเวลาราชการ เพราะจากการศึกษาเราพบว่าผู้ที่เด็กจะปรึกษาหรือด้วยมักเป็นเพื่อนและเป็นคนที่เขาคิดว่ามีประสบการณ์ที่ดีกว่า แต่ไม่ใช่ผู้ใหญ่หรือใครที่รู้จักมาก่อน การให้บริการดังกล่าวจึงนับเป็นแนวทางใหม่ของการปรับปรุงในเรื่องการเรียนรู้และการให้บริการปรึกษาแนะนำต่างๆ

สำหรับโรงพยาบาล 20 แห่ง ซึ่งกระทรวงสาธารณสุขจัดการฝึกอบรมบุคลากรไปแล้วในปี พ.ศ.2544 รวมทั้งโรงพยาบาลอีกอีก 10 แห่งที่จะดำเนินการในปี พ.ศ.2545 นั้น จะมีการปรับเป็นระบบ One Stop Service โดยจะให้บริการความช่วยเหลือเกี่ยวกับการรักษาพยาบาลในลักษณะแบบสหสาขาวิชาชีพและจะมีการประสานงานไปยังส่วนอื่นๆ ต่อไป

นอกจากนี้ ที่ผ่านมามีกระทรวงสาธารณสุขได้จัดทำฐานข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องนี้ไว้อย่างเป็นระบบ

วันที่
10

รายการวันศุกร์ ที่ 9 พฤศจิกายน 2544

และค่อนข้างสมบูรณ์ เช่น ระบบการจัดตัวเลขในเรื่องของการอุบัติเหตุ (Injuries) และอื่นๆ เรามีตัวเลขที่จะตอบปัญหาเกี่ยวกับเหตุเกิดต่างๆ ได้อย่างชัดเจน ซึ่งโครงการโรงพยาบาล 20 แห่ง และ 10 แห่งที่กำลังจะขยายต่อไปและจะมีระบบ One Stop Service ด้วยนั้น ก็จะต้องมีฐานข้อมูลในเรื่องนี้และพร้อมจะนำมาใช้

ในเรื่องความลับของผู้มารับบริการที่ รศ.ดร.ศิริวรรณ กล่าวถึงนั้น ดิฉันคิดว่าไม่น่าเป็นปัญหาสำหรับกระทรวงสาธารณสุขเลย เพราะปกติเรื่องนี้ถือเป็นจรรยาบรรณของผู้ประกอบวิชาชีพของกระทรวงสาธารณสุขอยู่แล้ว และเป็นหนึ่งในเงื่อนไขของการพักใช้และเพิกถอนใบอนุญาตด้วย

ด้วยเหตุที่นโยบายเกี่ยวกับเรื่องนี้เป็นนโยบายของรัฐ ในขณะนี้จึงได้มีการกำหนดให้มีศูนย์ประสานงานในกระทรวงต่างๆ และให้ศูนย์ประสานงานเหล่านี้วางแผนและประเมินผลการดำเนินการร่วมกัน สำหรับกระทรวงสาธารณสุขก็ได้มีการเตรียมการเกี่ยวกับแผนงานในอนาคตเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดความรุนแรงต่อสตรีต่อไป

วันที่
10

...ไม่ว่าจะเป็นพนักงานสอบสวนหญิงหรือชาย ก็ขอให้มีความเข้าใจในการทำงาน และมีมุมมองในประเด็นเรื่องผู้หญิงเพื่อทำให้ผู้เสียหายรู้สึกเข้มแข็งและทำให้กฎหมายสิทธิทางเพศบังคับใช้ได้ สรุปล คือ ปัญหาที่แท้จริงของการทำคดีก็คือเรื่องทัศนคติเจ้าหน้าที่ของรัฐ...

ฝ่ายเสนอ

การปรับปรุงระบบการสอบสวนเพื่ออำนวยความสะดวกยุติธรรม
ต่อผู้หญิงและเด็กที่ประสบความรุนแรง

■ ยาวลักษณ์ อนุพันธ์

ตอนที่ได้อ่านหัวข้อว่า คือ “การปรับปรุงระบบการสอบสวนฯ” ในเรื่องคดีเกี่ยวกับความรุนแรงทางเพศและความรุนแรงในครอบครัว ดิฉันคิดว่าเป็นเรื่องใหญ่สองเรื่อง ซึ่งในเวลาจำกัดเช่นนี้คงต้องเลือกที่จะพูดเรื่องอะไร

วันนี้จะขออนุญาตพูดถึงการปรับปรุงระบบการสอบสวนคดีความผิดทางเพศ คือ อนุจารย์ ช่มชื่น และรุ่มไธรม จากประสบการณ์การทำงานเป็นทนายความมากกว่า 10 ปี หลายๆ ท่านในที่นี้ได้พูดถึงปัญหาโครงสร้าง ปัญหากฎหมายมาเยอะแล้ว ดิฉันจึงอยากจะฉายภาพให้เห็นว่า ในระบบการสอบสวนมีปัญหาตรงไหน

ในฐานะที่เป็นทนายความของมูลนิธิเพื่อนหญิงทำให้ดิฉันมีโอกาสมากกว่าทนายคนอื่น ๆ ในการที่จะทำงานประสานกับสหวิชาชีพต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น ประสานงานกับตำรวจ พนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ และเข้าไปเป็นทนายความในการว่าความให้กับโจทก์ร่วมในชั้นศาล และยังเกี่ยวข้องกับการดูแลการด้านการแพทย์ เนื่องจากบางครั้งต้องเข้าไปขอคำปรึกษาจากแพทย์ในกรณีที่ผลแพทย์ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของหลักฐานประกอบการพิจารณาคดีไม่ชัดเจน

วันนี้เมื่อพูดถึงระบบการสอบสวน ปรากฏว่ามีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมาเพียงหน่วยงานเดียว

วันที่
10

รายการวันศุกร์ ที่ 9 พฤศจิกายน 2544

คือเจ้าหน้าที่ตำรวจ ทั้งๆ ที่จริงๆ แล้วในระบบงานสอบสวนหน่วยงานที่สำคัญหน่วยงานหนึ่ง คือ พนักงานอัยการ ถ้าตำรวจทำสำนวนคดีได้อย่างรัดกุม แต่พนักงานอัยการไม่ส่งฟ้องก็จบ

ในคดีความผิดทางเพศ เราในฐานะทนายก็ต้องพยายามทำให้กฎหมายสามารถบังคับใช้ได้ คือ ต้องทำให้คดีสั่งฟ้อง ส่วนเรื่องกระบวนการในศาลเป็นอีกเรื่องที่ต้องค่อยมาว่ากัน เราจะเห็นว่าไม่มีคดีความผิดทางเพศคดีใด ที่ทำต่อหน้าธารกำนัลหรือมีพยานบุคคลอื่นๆ เห็นเหตุการณ์ ฉะนั้น จึงเป็นคดีที่ค่อนข้างทำสำนวนการสอบสวนได้ยากมาก

คดีความผิดทางเพศอาจจะเป็นกรณีระหว่างเด็กกับผู้ใหญ่ ในกรณีที่เด็กอายุไม่เกิน 15 ปี ถึงแม้เด็กจะเต็มใจก็ถือว่าผู้ใหญ่มีความผิดเพราะกฎหมายคุ้มครอง แต่คดีที่ยากก็คือคดีผู้ใหญ่ อายุเกิน 15 ปีขึ้นไป เพราะกฎหมายระบุว่า “ผู้ใดข่มขืนกระทำชำเราหญิงอื่นซึ่งมิใช่ภรรยา...” ฉะนั้น ทั้งพนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการต้องมาตีความหมายของคำว่า “เต็มใจ” หมายความว่าอย่างไร ปรากฏว่าคดีความผิดทางเพศส่วนมากมักเกิดขึ้นจากคนใกล้ชิดและคนรู้จัก

สุดท้าย ปัญหาที่ดิฉันเห็นกลายเป็นว่าเกิดจากทัศนคติและความเข้าใจของพนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการเอง ซึ่งคำถามสำคัญในที่นี้ก็คือ “ความเต็มใจ” วัดกันตรงไหน พนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการมักมีแนวโน้มที่จะมองกรณีที่เกิดขึ้นระหว่างคนรู้จักกันว่าเป็น “ความเต็มใจ” อย่างแน่นอน หรือถ้ามีการไปไหนต่อไหนด้วยกัน หรือ ดื่มเหล้าด้วยกัน ก็ต้องเป็นเรื่องของ “ความเต็มใจ” คือไม่ทราบเหมือนกันว่าคำว่า “ความเต็มใจ” โฟกัสกันที่ตรงไหน เป็นผลให้คดีเหล่านี้ค่อนข้างที่จะสั่งไม่ฟ้อง

ในการทำงาน เรามักจะทะเลาะกับพนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการว่าการที่เจ้าหน้าที่ของรัฐให้ความเห็นสั่งฟ้องกับไม่ฟ้องนั้นตั้งอยู่สมมุติฐานอะไร ในแง่รูปคดีความผิดทางเพศ ในกรณีที่เป็นการผิดระหว่างผู้ใหญ่ซึ่งถ้าทั้งคู่เป็นเพื่อนกัน ก็มักจะสั่งไม่ฟ้อง นั่นก็คือพนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการขาดมุมมองในประเด็นเรื่องผู้หญิง และขาดความเชี่ยวชาญในการทำคดีความผิดทางเพศ แม้คดีบางคดีจะมีการทำร้ายร่างกายเกิดขึ้นกระทั่งมีบาดแผลหวิวหะหะก็ตาม พนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการก็มักจะแหงไปว่าเป็นประเด็นชู้สาวไป

เรื่องจึงเป็นทำนองว่าพอได้เสียกันแล้ว ก็มีการหึงหวงตบตี จึงสั่งไม่ฟ้องคดี ปัญหาใหญ่ก็คือจะอย่างไรให้พนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการเข้าใจ ตรงนี้ดิฉันมองว่าจะต้องมีการจัดฝึกอบรมบุคลากรให้เกิดความเข้าใจในเรื่องการทำคดีความผิดทางเพศ

นอกจากนี้การทำคดีความผิดทางเพศจะต้องคำนึงถึงเรื่องการเยียวยาและคุ้มครองผู้เสียหายด้วย คือ ในคดีเช่นนี้ ผู้เสียหายจะมีความบอบช้ำทางด้านจิตใจเป็นอย่างสูง หลายครั้งที่เจ้าหน้าที่ของรัฐมุ่งหวังผลทางคดีมากกว่าจะเยียวยาคุ้มครองผู้เสียหาย ซึ่งเมื่อเกิดความไม่เข้าใจในสภาพของคดี การตั้งคำถามต่างๆ กับผู้เสียหายจะกลายเป็นการลงโทษผู้เสียหายไป ทำให้ผู้เสียหายรู้สึกว่ามีแต่ความแค้น กฎหมายไม่ได้ช่วยคุ้มครองและเยียวยาตนเอง สุดท้ายจึงไม่ไปศาล หรือไม่กล้าที่จะไปพบพนักงานสอบสวนอีก

ดิฉันคิดว่าจะต้องมีการฝึกอบรมพนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการด้วยว่าจะทำคดีอย่างไร

ถึงจะไม่เป็นเสมือนการไปลงโทษผู้เสียหาย ต้องไม่ตั้งคำถามกับผู้เสียหายเสมือนกับว่าผู้เสียหายเป็นผู้กระทำความผิดเสียเอง และถึงแม้ว่าขณะนี้จะมีพนักงานสอบสวนหญิงเกิดขึ้นแล้วก็ตาม จากการทำงานดิฉันพบว่า บางครั้งเมื่อมีกรณีความผิดทางเพศเกิดขึ้นและผู้เสียหายร้องขอพนักงานสอบสวนหญิง แต่ปรากฏว่าพนักงานสอบสวนหญิงขาดความเข้าใจเกี่ยวกับการทำคดี ก็จะทำให้ผู้เสียหายรู้สึกเจ็บปวดมากกว่าที่ถูกพนักงานสอบสวนชายสอบปากคำอีก

ดิฉันจึงขอเรียกร้องว่า ไม่ว่าจะเป็นพนักงานสอบสวนหญิงหรือชายก็ขอให้มีความเข้าใจในการทำงาน และมีมุมมองในประเด็นเรื่องผู้หญิงเพื่อทำให้ผู้เสียหายรู้สึกเข้มแข็งและทำให้กฎหมายสิทธิทางเพศบังคับใช้ได้ สรุป คือ เราต้องรู้ถึงปัญหาที่แท้จริงของการทำคดีก็คือเรื่องทัศนคติของเจ้าหน้าที่ของรัฐ

นอกจากนี้ ในระบบการสอบสวน ไม่ว่าจะเป็นกระบวนการเรื่องห้องสอบสวน และการสอบสวน ก็จะต้องมีการจัดการให้เกิดการคุ้มครองผู้หญิงที่เป็นผู้เสียหาย ในคดีที่เป็นคดีเด็ก ตาม ป.วิอาญาฉบับใหม่ มีกฎหมายสืบพยานเด็กออกมาแล้ว แต่จากการทำงานเรายังพบว่ามีปัญหาและอุปสรรคค่อนข้างสูงเพราะกฎหมายไปมุ่งเน้นเรื่องวิธีการ ห้องสอบสวนเฉพาะก็เลยไม่เป็นจริง ในการสอบปากคำเด็ก เจ้าหน้าที่ซึ่งเป็นนักจิตวิทยา ตำรวจ พนักงานอัยการยังอยู่ในห้องเดียวกัน ทำให้เด็กไม่กล้าเล่าข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นให้ฟัง เพราะเหมือนไปจับผิดเด็ก

ส่วนในคดีความผิดทางเพศ พอเกิดเหตุขึ้นผู้หญิงจะทุกข์ทรมานจากความรู้สึกลงโทษตัวเอง เมื่อเล่าข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้น ก็มักจะถูกถาม เช่น “ทำไมไม่ร้อง” ฯลฯ เลยกกลายเป็นว่าคดีความผิดที่เกี่ยวกับเด็ก พอเกิดเหตุ เด็กมักไม่กล้าไปแจ้งความเพราะรู้สึกว่าไม่อยากถูกถ่ายรูปด้วยวิดีโอ และโดยเฉพาะคดีข่มขืนกรณีที่เป็นเด็กอายุ 15-18 ปี เด็กจะไม่แจ้งความเพราะไม่อยากถูกถ่ายรูปด้วยวิดีโอ แต่ในคดีความผิดทางเพศกรณีที่เป็นผู้ใหญ่ กฎหมายซึ่งน่าจะนำเรื่องห้องสอบสวนและการสอบสวนเฉพาะมาใช้กลับไม่มี

ดิฉันเห็นว่าน่าจะมีการนำการสอบสวนเด็กมาใช้กับผู้ใหญ่ด้วย ถึงแม้ว่ามันจะยังไม่ดีพอ แต่เราก็รู้สึกว่าการสอบปากคำกรณีความผิดทางเพศ ถ้ามีห้องสอบสวนเฉพาะ มีคนเข้าใจ มีการบอกเล่าที่ค่อนข้างมีมิติ ผู้เสียหายจึงจะเล่าข้อเท็จจริงให้ฟัง

จากประสบการณ์การเป็นทนาย เมื่อมีคดีความผิดทางเพศที่เกี่ยวกับเด็ก ดิฉันจะไม่เข้าไปเป็นบุคคลที่เด็กร้องขอ เพราะรู้สึกว่าเด็กต้องถูกสายตาดูหลายสายตาดูจ้องมอง แต่เมื่อเด็กหรือผู้เสียหายที่เป็นเด็กเบิกความในชั้นศาลซึ่งมีห้องพิจารณาที่เป็นห้องสอบสวนแยกก็จะมีคนเข้าใจมากขึ้นไม่ต้องเจอจำเลย ทนาย หรือผู้พิพากษาที่ใส่ครุย และจะเล่าข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นให้ฟัง เพราะฉะนั้นดิฉันจึงคิดว่าถ้ามีการปรับปรุงการสอบปากคำของเด็กให้มีห้องแยกต่างหากโดยจัดให้เด็กอยู่กับนักสังคมสงเคราะห์จริงๆ ก็จะเป็นการดียิ่ง

อีกประเด็นหนึ่ง คือ ปัญหาของบทบัญญัติคดีความผิดทางเพศที่เปิดช่องให้เป็นคดีที่ยอมความได้ ซึ่งพอยอมความได้ก็กลายเป็นคดีแพ่งที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญา เมื่อเกิดเหตุในคดีความผิดทางเพศขึ้นทุกคนจะเข้าใจว่าตัวเองมีสิทธิเรียกค่าเสียหาย แต่คนที่ผู้เสียหายเรียกค่าเสียหาย คดีก็

มักจะมีปัญหาเพราะพนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการจะคิดว่าผู้เสียหายในคดีนี้น่าจะแบล็คเมลล์ เมื่อคดีถูกเบี่ยงเบนไปเป็นเรื่อง แบล็คเมลล์ทำให้คดีสั่งไม่ฟ้อง สะท้อนให้เห็นถึงทัศนคติที่ไม่ดีของพนักงานสอบสวนที่มีต่อผู้เสียหาย

ดังนั้นเมื่อมีคดีความผิดทางเพศเกิดขึ้น จะพบว่าพนักงานสอบสวนมักไม่ยากที่จะรับแจ้งความ ดิฉันเห็นว่าในเมื่อกฎหมายไม่สามารถบังคับใช้ได้จริงก็ไม่น่าจะเขียนไว้ เพราะสุดท้ายแล้วก็เป็นการลงโทษผู้หญิง

ปัญหาของข้อกฎหมายอีกประเด็นหนึ่งก็คือ การที่คดีความผิดทางเพศและคดีข่มขืนกระทำชำเรา ในกรณีที่เกิดขึ้นกับเด็กอายุเกิน 15 ปีขึ้นไป เป็นคดีที่ยอมความได้และมีอายุความสามเดือน ซึ่งเมื่อเกิดเหตุผู้เสียหายมักไม่กล้าไปแจ้งความทันที เมื่อไปแจ้งความหลังเกิดเหตุเจ็ดวันเป็นต้นไป ผลแพทยก็จะไม่ปรากฏ ซึ่งผลแพทยถือเป็นรูปคดีที่สำคัญในคดีความผิดทางเพศ

ถ้าแจ้งความในช่วงเดือนที่สองหรือสาม ก็จะเป็นช่องโหว่ที่ทำให้พนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการสั่งไม่ฟ้อง เพราะคิดว่าทำไมไม่มาแจ้งตั้งแต่ที่แรก แต่ในเมื่อกฎหมายระบุอายุความไว้ว่า สามเดือน ผู้เสียหายก็มีสิทธิที่จะแจ้งความในเดือนที่สาม พนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการมักมองว่า ผู้เสียหายเรียกได้ค่าเสียหายและมีการพูดคุยกันมาก่อนแล้ว ซึ่งพอตกลงกันไม่ได้จึงมาแจ้งความ นับว่าปัญหาข้อขัดข้องของกฎหมายมีสูง และส่งผลทำให้คดีไม่ค่อยถึงโรงถึงศาล คดีลักษณะนี้ พนักงานสอบสวนมักมีความเห็นสั่งไม่ฟ้อง

อย่างไรก็ตาม จากการทำงานอยู่กับมูลนิธิเพื่อนหญิงมาหลายปี ก็เริ่มเห็นว่าขณะนี้พนักงานสอบสวนจะเซฟตัวเอง โดยสั่งฟ้องไว้ก่อนในกรณีที่มิมีมูลหรือองค์การใดๆ เข้าไปเกี่ยวข้อง แต่สุดท้ายคดีก็มักไปจบตรงที่พนักงานอัยการสั่งไม่ฟ้องทุกที ฉะนั้นเวลาพูดถึงงานสอบสวนในคดีความผิดทางเพศ จะต้องรวมพนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการควบคู่กันไป ดิฉันคงพูดรวมๆ ทั้งปัญหาและข้อเสนอว่าจะทำอย่างไรให้เหยี่ยวาคู่ครองผู้เสียหายและให้ระบบสหวิชาชีพ ตาม ป.วิอาญาฉบับที่ 20 เป็นจริง เวลาที่ดิฉันคุยกับเจ้าพนักงานตำรวจเกี่ยวกับเรื่องนี้ เจ้าพนักงานตำรวจมักจะบอกว่ามีงานเยอะ ไม่มีเวลา ดิฉันเลยอยากเสนอว่าให้มีพนักงานสอบสวนที่เชี่ยวชาญในการทำคดีทางเพศและมีเวลาในการที่จะสอบปากคำผู้เสียหาย ทำให้กฎหมายเป็นจริง

ขอยกตัวอย่างกรณีคดีความผิดเกี่ยวกับเด็กซึ่งจะมีการบันทึกวิดีโอ พนักงานสอบสวนจะบอกว่าต้องใช้วิดีโอแค่มีคนเดียวนะ เพราะมีมาแค่นั้น และทำให้เด็กพยายามเล่าองค์ประกอบ ข้อเท็จจริง ฯลฯ รายละเอียดทั้งหมดเลยไม่ปรากฏ ทำให้คดีมีปัญหา ถ้าเรามีพนักงานสอบสวนที่เชี่ยวชาญการตั้งคำถามก็จะเป็นแบบค่อยเป็นค่อยไป ไม่เป็นการตั้งคำถามที่ลงโทษหรือเด็กหรือซ้ำเติมผู้เสียหาย

อย่างในคดีความผิดทางเพศมีหลายคดีที่ผู้เสียหายถูกข่มขืนแล้วไม่กล้าแจ้งความทันที ซึ่งพอเวลาผ่านไประยะหนึ่งก็พบว่าเกิดการตั้งครรภ์ขึ้นมา เมื่อส่งไปที่โรงพยาบาลตำรวจหรือโรงพยาบาลของรัฐทั่วประเทศ หมออาจไม่ยอมทำแท้งให้แม้กฎหมายเปิดช่องให้ทำได้ แต่จะแนะนำให้ไปทำแท้งที่คลินิกเถื่อนแทน

วันที่
10

รายการวันศุกร์ ที่ 9 พฤศจิกายน 2544

■ ผู้ดำเนินรายการ

ประเด็นที่คุณยาวลักษณะพูดเป็นประเด็นที่แสดงให้เห็นว่าระบบที่เราหวังว่าจะคุ้มครองก็คุ้มครองไม่ได้จริงๆ และนั่นเป็นอาการป่วยของตัวระบบทั้งระบบที่จะต้องมีการทำการสอบสวน

ขณะนี้เรากำลังพูดถึงเฉพาะประเด็นเรื่องเพศเรื่องเดียว ยังไม่รวมประเด็นอื่นเลย ตรงนี้เราไม่ได้ลืมัยการ แต่ตำรวจจะเป็นขั้นตอนของกระบวนการที่เกี่ยวข้อง

วันนี้เรามีสถาบันกฎหมายอาญาซึ่งเป็นองค์กรร่วมจัดงานอยู่ด้วย ซึ่งมีัยการเป็นผู้ริเริ่มก่อตั้งสถาบันขึ้นและขณะนี้กำลังทำวิจัยที่จะแก้ตัวระบบกฎหมายที่ไม่เป็นธรรมอยู่ แต่การแก้ระบบกฎหมายต้องมีความละเอียดอ่อนพอสมควร เพราะอย่างพระราชบัญญัติที่จะปกป้องเด็กในคดีต่างๆ ที่เพิ่งแก้ไขเมื่อไม่นาน ก็พบว่าบางครั้งส่งผลเสียมากกว่าผลดี กฎหมายเพิ่งใช้แต่มีผลทำให้คดีลดลงเพราะความยุ่งยาก ทำให้คนไม่เข้าไปแจ้งความโดยเฉพาะอย่างยิ่งคนที่อายุ 15-18 ปี

จริงๆ แล้วในระบบการสอบสวนนั้น ส่วนที่กฎหมายเข้ามาเกี่ยวข้องจะมีทั้งในเรื่องแพทย์ ตำรวจ ัยการ และศาล ทั้งหมดนับเป็นข้อต่อที่สำคัญ

วันที่
10

วันที่
10

รายการวันศุกร์ ที่ 9 พฤศจิกายน 2544

...ประเด็นเรื่องวิธีการสอบสวนโดยห้องสอบสวนอย่างที่เสนอว่าในคดีทางเพศนั้นควรใช้ของเด็กกับของผู้ใหญ่รวมกันนั้น ผมเห็นด้วยและทำคำสั่งไปแล้วว่าให้ใช้รวมกัน ถึงแม้กฎหมายไม่กำหนดให้ทำแต่เราก็ดำเนินการกันอยู่แล้ว...

ฝ่ายสนอง

นโยบายของสำนักงานตำรวจแห่งชาติต่อการปรับปรุงระบบการสอบสวนเพื่ออำนวยความสะดวกยุติธรรมต่อผู้หญิงและเด็กที่ประสบความรุนแรง

■ พันตำรวจเอกอภิเชษฐ์ จรณี

เท่าที่ได้รับความความคิดเห็นที่ค่อนข้างลึกลับพูดเรื่องปัญหาของระบบการสอบสวน จะแบ่งได้เป็นสองส่วน คือ ปัญหาเรื่องตัวบุคคล กับปัญหาเรื่องระบบระเบียบวิธีการ ถ้าให้ตอบตรงๆ ก็คือว่าเรื่องนี้มันเป็นเพราะมนุษย์คิด มนุษย์ทำ เป็นเรื่องของทัศนคติ แต่การตอบอย่างนี้ ผมว่าก็ยังไม่สามารถคลี่คลายระบบการทำงานของตำรวจโดยแท้จริงและไม่สามารถสร้างความเข้าใจระหว่างกันได้อย่างลึกซึ้ง

ผมอยากเสนอภาพรวมของวิธีการทำงานหรือแนวคิดของตำรวจตั้งแต่ปี พ.ศ.2540 หลังจากที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้ โดยเน้นเรื่องการปกป้องคุ้มครองสิทธิบุคคลและการมีส่วนร่วมขององค์กรต่างๆ ซึ่งทางสำนักงานตำรวจแห่งชาติก็มีการขานรับแนวคิดนี้โดยจัดตั้งศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็ก เยาวชน และสตรีขึ้นมาเป็นแกนนำ เพราะตอนนั้นเราไม่มีโอกาสที่จะตั้งหน่วยงานขึ้นมารองรับงานด้านสิทธิมนุษยชนโดยตรง ฉะนั้นหน่วยงานนี้จึงไม่ได้มีลักษณะเป็นหน่วยราชการประจำ ไม่มีงบประมาณ ไม่มีสิ่งสนับสนุน วัสดุอุปกรณ์ ฯลฯ เหมือนหน่วยราชการทั่วไป แต่มีรูปแบบเป็นคณะกรรมการโดยผมรับหน้าที่เลขานุการมาโดยตลอดตั้งแต่ปี พ.ศ.2540 จนถึงต้นปี พ.ศ.2541

วิธีการทำงานของตำรวจซึ่งคงจะตอบคำถามที่พูดกันไว้ได้บางส่วน คือ เรามีแผนและระบบการทำงานเป็นขั้นตอน ส่วนแรกคือ แผนพัฒนาบุคคล เราคิดว่าต้นกำเนิดของปัญหาหรือสิ่งที่ท่านต่างๆ พูดมา ไม่ว่าจะเป็นคุณหมอมรพิพัทธ์หรือคุณเยาวลักษณ์ เกี่ยวกับเรื่องทัศนคติ เรื่องความคิดของบุคคล เช่น การไม่รับแจ้งคดี การเบี่ยงเบนคดี การเกี่ยงกันทำคดี เช่นนี้เป็นเรื่องทัศนคติของบุคคลทั้งนั้น จึงได้ดำเนินการเกี่ยวกับเรื่องนี้โดยเริ่มต้นตั้งแต่เริ่มแรกของการเป็นตำรวจ คือ การจัดทำหลักสูตรเรื่องสิทธิมนุษยชนขึ้นในโรงเรียนนายร้อยตำรวจ โดยในปัจจุบันก็หลักสูตรนี้จัดเป็นวิชาบังคับในโรงเรียนนายร้อยตำรวจอันหนึ่ง ทั้งนี้เพื่อให้นักเรียนนายร้อยตำรวจมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนมากขึ้น หลักสูตรนี้เป็นหลักสูตรปี พ.ศ.2538 แต่มาเริ่มใช้เมื่อปีการศึกษา 2540

อีกประการหนึ่งที่ได้ดำเนินการ คือ การฝึกงานในชุมชนของนักเรียนนายร้อยตำรวจและนักเรียนพลตำรวจ ทั้งนักเรียนนายร้อยตำรวจและนักเรียนพลตำรวจต้องใช้เวลาปิดภาคเรียนฤดูร้อน 30 วัน เข้าไปใช้ชีวิตอยู่ในชุมชน เพื่อศึกษาและทำความเข้าใจปัญหาต่างๆ ของชุมชน โดยมีเจ้าหน้าที่ของมูลนิธิหรือองค์กรพัฒนาเอกชนมาร่วมด้วย นอกจากนี้ ยังได้จัดให้มี In-service Training ซึ่งเป็นการฝึกอบรมให้เจ้าหน้าที่มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องสิทธิมนุษยชนและเรื่องการสอบสวนคดีทางเพศ ซึ่งเราทำกันมาต่อเนื่องเป็นเวลาสามปี

ปีหนึ่งเราสามารถจัดฝึกอบรมให้เจ้าหน้าที่ได้ประมาณ 200 คน เป็นพนักงานสอบสวนในหลายระดับ ในระดับที่สูง คือ หัวหน้าพนักงานสอบสวน จะทำปีละหนึ่งรุ่น การจัดการฝึกอบรมนี้จะกระจายทั่วประเทศ เท่ากับเป็นการปูพื้นฐานให้ตำรวจทุกคน เราหวังว่าความรู้ความเข้าใจในเรื่องสิทธิมนุษยชนจะทำให้เจ้าหน้าที่ตำรวจออกมารับบริการประชาชนด้วยความเข้าใจที่ดีขึ้นและเห็นอกเห็นใจมากขึ้น

วิธีการต่อมา คือ การพัฒนาระบบวิธีการทำงานเกี่ยวกับเรื่องนี้ซึ่งจะคาบเกี่ยวกับเรื่องเด็กและสตรีตลอดเวลา ที่ผ่านมา เราจะได้พยายามคำนึงเรื่อง แม่และลูก เด็กและสตรี โดยไม่มีแยกส่วน ส่วนแรกที่เราคิดก็คือ ผมงกับคณะทำงานได้นำระเบียบต่างๆ ที่ใช้อยู่ในการสอบสวน ปกป้องคุ้มครอง มาพิจารณา ถ้าอันไหนล้าสมัยก็จะเสนอแก้ไขให้สำนักงานตำรวจแห่งชาติแก้ไข

ผมยกตัวอย่างเรื่องที่มีผู้พูดอยู่ตลอดเวลาว่า เมื่อผู้หญิงที่ถูกสามีตีหรือประสบความรุนแรงในครอบครัวไปขอรับบริการบนสถานีตำรวจแล้วตำรวจไม่รับแจ้งความ โดยอ้างว่าเป็นเหตุที่เกิดขึ้นในครอบครัว เดิมที่ผมยอมรับว่ามีระเบียบของสำนักงานตำรวจแห่งชาติเกี่ยวกับคดีลักษณะนี้โดยให้มีการไกล่เกลี่ยกันก่อนจริง แต่ปัจจุบันระเบียบนี้ได้รับการแก้ไขแล้วว่าถ้าเป็นคดีทำร้ายร่างกายจะต้องมีการรับคดีทุกกรณี เพราะฉะนั้น ถ้าพนักงานสอบสวนคนไหนไม่รับคดี ก็ถือว่าทำผิดระเบียบและจะต้องถูกตั้งกรรมการฯ สอบสวน

ในเรื่อง ป.วิอาญาฉบับแก้ไขที่ 20 ที่ออกมานั้น จริงๆ แล้วเราดำเนินการเรื่องนี้มาก่อนแล้ว โดยร่วมกับกรมประชาสัมพันธ์และสำนักงานอัยการ ทดลองทำกันมาก่อนหน้าที่กฎหมายจะออกมาปีหนึ่งแล้ว และมีการออกระเบียบเกี่ยวกับคดีทางเพศที่ผู้หญิงหรือเด็กถูกล่วงละเมิดทางเพศจะต้องมีห้องสอบสวนพิเศษก่อนที่กฎหมายจะใช้บังคับอีก

วันที่
10

รายงานฉบับที่ 9 พฤศจิกายน 2544

ผมยืนยันว่าในปัจจุบัน 1,645 สถานีตำรวจทั่วประเทศ ไม่ต่ำกว่า 1,000 สถานีมีห้องสอบสวนชนิดนี้ที่พร้อมจะให้บริการได้ ส่วนที่คุณเยาวลักษณ์พูดถึงแนวความคิดในเรื่องห้องสอบสวนนี้อาจจะมีความแตกต่างกันบ้าง บางทฤษฎีบอกว่าควรจะต้องให้นักสหสาขาวิชาชีพรวมอยู่ในห้องเดียวกัน บางทฤษฎีบอกว่าควรจะต้องแยกกันคนละห้อง แต่ว่าในภาวะเศรษฐกิจของประเทศตอนนี้ เราต้องคำนึงเรื่องวัสดุอุปกรณ์ด้วยเพราะเราก็ไม่มีงบประมาณมากมาย แต่เราก็พยายามที่จะทำได้ดีที่สุด

อีกประเด็นหนึ่งในเรื่องการปรับปรุงระบบวิธีการทำงาน คือ เรื่องพนักงานสอบสวนหญิง เรามีแนวความคิดว่าผู้หญิงน่าจะมีความเข้าใจผู้หญิงด้วยกันมากกว่า เข้าใจเด็กมากกว่า จึงได้พยายามจัดการฝึกอบรมพนักงานสอบสวนหญิงขึ้นมา ในช่วงแรกซึ่งมีงบประมาณน้อยก็จัดฝึกอบรมได้เพียง 30 คน พนักงานสอบสวนหญิงเหล่านี้จะกระจายอยู่ตามศูนย์ย่อยที่ตั้งขึ้นมาในต่างจังหวัดใหญ่ๆ ที่มีปัญหา เช่น เชียงใหม่ ขอนแก่น สงขลา (หาดใหญ่) นอกเหนือจากกรุงเทพ ในอนาคต เราจะพยายามหางบประมาณมาเพื่อจัดให้มีพนักงานสอบสวนหญิงมากขึ้น

ปัจจุบันนี้ วุฒิของพนักงานสอบสวนหญิงจะต้องจบปริญญาตรีสาขานิติศาสตร์ ซึ่งตำรวจหญิงในสำนักงานตำรวจแห่งชาติที่เป็นนายตำรวจมีจำนวนน้อยที่จบทางสาขานี้ ส่วนใหญ่จะจบทางด้านสังคมศาสตร์ รัฐศาสตร์ หรือสาขาอื่นๆ ซึ่งไม่สามารถจะมาใช้เทียบคุณวุฒิเป็นพนักงานสอบสวนหญิงได้ ตอนนั้นผมกำลังของงบประมาณเพื่อขอรับบุคคลภายนอกซึ่งมีวุฒิทางนิติศาสตร์สอบเข้ามาทำหน้าที่พนักงานสอบสวนหญิง ยังไม่ทราบว่าจะได้กี่อัตรา และกำลังพยายามผลักดันให้มีการรับนักเรียนนายร้อยตำรวจที่เป็นผู้หญิงในโรงเรียนนายร้อยตำรวจ ซึ่งก็ยังไม่ยืนยันว่าจะเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นได้หรือไม่เพราะเป็นเรื่องนโยบาย

ประเด็นเรื่องวิธีการสอบสวนโดยห้องสอบสวน อย่างที่เสนอว่าในคดีทางเพศนั้นควรใช้ของเด็กกับของผู้ใหญ่รวมกันนั้น ผมเห็นด้วยและทำคำสั่งไปแล้วว่าให้ใช้รวมกัน ถึงแม้กฎหมายไม่กำหนดให้ทำแต่เราก็ดำเนินการกันอยู่แล้ว ในเรื่องวิธีการทำงาน เราก็ได้พัฒนาวิธีการคิดการทำงานโดยใช้หลักของการทำงานแบบเครือข่ายขึ้นมา เราจะไม่ทำงานอย่างโดดเดี่ยวอีกต่อไปแล้ว แต่จะหาคนมาช่วย ไม่ว่าจะเป็นหมอ นักสังคมสงเคราะห์ นักจิตวิทยา พนักงานอัยการ ฯ

เราพยายามดึงบุคคลเหล่านี้เข้ามาสร้างเป็นลักษณะเครือข่ายสหวิชาชีพขึ้นเพื่อทำงานในเรื่องเด็กและสตรี และพยายามที่จะขยายความคิดนี้ให้กับกองบังคับการต่างๆ ทั่วประเทศทำ โดยจะเป็นภาระหน้าที่ของศูนย์ย่อยๆ จากศูนย์ใหญ่ที่อยู่ในกรม ศูนย์ย่อยๆ จะมีหน้าที่ไปแพร่กระจายแนวความคิดนี้ โดยดึงบุคลากรจากส่วนต่างๆ มาร่วม ศูนย์ย่อยที่จังหวัดเชียงใหม่จะมีเข้มแข็งมาก มีการสร้างเครือข่ายองค์กรและช่วยกันทำงานซึ่งได้ผลมาก

อีกแผนงานหนึ่งที่ศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็ก เยาวชน และสตรี ทำอยู่ก็คือ การสนับสนุนนโยบายของรัฐบาล เช่น เรื่องการจัดระเบียบสังคม เรื่องสถานบริการ เรื่องยาเสพติด เรื่องเกี่ยวกับการปราบปรามสื่อลามกอนาจาร โครงการอันหนึ่งที่เรากำลังทำ คือ การจัดโครงการฝึกอบรมที่มีประโยชน์ต่อเด็กโดยตรงโดยเน้นตัวเด็กเป็นศูนย์กลาง เราเรียกโครงการนี้ว่าโครงการกองปราบจิ๋ว กลุ่มเป้าหมาย คือ เด็กอายุระหว่าง 7-15 ปี กิจกรรมนี้จะจัดที่กองปราบเพราะมีสถานที่กว้างขวาง มีอุปกรณ์และบุคลากรพร้อม ที่ผ่านมา เราได้รับความช่วยเหลือจากกระทรวงศึกษาธิการ โดยโรงเรียนต่างๆ

ส่งเด็กเข้ามา ปีหนึ่งจะทำการอบรมเด็กจำนวนประมาณพันคน เป็นกิจกรรมที่ทำมาเป็นเวลาห้าปีแล้ว และอีกโครงการหนึ่งที่ตำรวจนครบาลทำอยู่ โดยที่ศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็ก เยาวชน และสตรี สนับสนุน อยู่คือ โครงการครูตำรวจข้างถนน โดยให้ชุดมวลชนหรือชุดชุมชนสัมพันธ์ของสถานีตำรวจนครบาล ลงไปดูว่าในพื้นที่ของตนมีเด็กเร่ร่อนอยู่ในพื้นที่หรือไม่ ตำรวจเหล่านี้จะเข้าไปช่วยเหลือ สอนหนังสือ ให้ขนม ให้ความคุ้มครองดูแล ฯลฯ เป้าหมายคือปกป้องและให้การรักษาความปลอดภัยกับเด็กใน ระหว่างที่เร่ร่อนอยู่ในถนน

ส่วนกิจกรรมอื่นๆ สำหรับเด็ก เช่น กิจกรรมวาดภาพ กิจกรรมค่าย ฯลฯ เราก็ร่วมมือกับ องค์กรต่างๆ ซึ่งที่พูดมาครั้งต่อครั้งมันไม่เกี่ยวกับเรื่องการปรับปรุงและพัฒนาระบบการสอบสวน แต่แนวคิดเหล่านี้ ผมว่าน่าจะตอบคำถามได้บ้างว่าถ้าเราพัฒนาจากความรู้และจิตใจของคน วิธีการ ทำงานก็จะค่อยๆ ปรับไปเรื่อยๆ และในขณะเดียวกันก็ต้องมีการประสานกับฝ่ายกฎหมาย ขอแก้ไข กฎหมาย กฎระเบียบต่างๆ ให้เอื้อกับการทำงานมากขึ้น ซึ่งเรื่องเหล่านี้เป็นเรื่องที่ใช้เวลาและเรา พยายามทำกันอยู่

วันที่
10

วันที่
10

รายการวันศุกร์ที่ 9 พฤศจิกายน 2544

...และที่สาธารณสุขพูดถึงการมีส่วนร่วมของเด็กโต ดิฉันก็ได้รับรู้เรื่องนี้มาเหมือนกัน เห็นด้วยและอยากให้มีการสนับสนุนอย่างจริงจัง มีการสื่อไปถึงกลุ่มต่างๆ ที่มีบางท่านถามว่าแล้วใครจะเป็นคนทำงานเหล่านี้ ดิฉันคิดว่าเยาวชนมีศักยภาพที่จะทำได้...

อภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็น

■ อุไรรัตน์ หน้าใหญ่

กลุ่มเยาวชน ตำบลเมืองปาน จังหวัดลำปาง

ได้ฟังทางสาธารณสุขกับมหาดไทยพูดถึงการมีส่วนร่วมของเยาวชน คือ กลุ่มของดิฉันเป็นกลุ่มเยาวชนที่เกิดขึ้นโดยกลไกทางสังคมที่พี่ช้อติพย์พูดถึง กระบวนการเกิดขึ้นเป็นกลุ่มก็ลำบากยากแค้นมาก ดิฉันได้ฟังไปหลายโครงการจากกระทรวงมหาดไทยก็เพิ่งทราบว่ามันมีจริง อยากจะฝากนิดหนึ่งว่าบางที่โครงการเหล่านี้อาจเป็นโครงการที่มีลายลักษณ์อักษร แต่ดิฉันยังไม่เจอโครงการที่เป็นรูปธรรมออกมาจริงๆ และที่สาธารณสุขพูดถึงการมีส่วนร่วมของเด็กโต ดิฉันก็ได้รับรู้เรื่องนี้มาเหมือนกัน เห็นด้วยและอยากให้มีการสนับสนุนอย่างจริงจัง มีการสื่อไปถึงกลุ่มต่างๆ ที่มีบางท่านถามว่าแล้วใครจะเป็นคนทำงานเหล่านี้ ดิฉันคิดว่าเยาวชนมีศักยภาพที่จะทำได้ และ ณ เวลานี้ ดิฉันคิดว่ากลุ่มดิฉันก็มีศักยภาพที่จะทำได้เช่นกัน

■ ดวงมล วัตตราดุลย์

วิทยาลัยพยาบาลสภากาชาดไทย

ฟังจากที่คุณหมอมพรทิพย์กับพันตำรวจเอกอภิเชษฐ์พูดถึงเรื่องคดีที่ยอมความกันได้ ส่วนใหญ่เรามักจะเน้นไปที่ผู้ถูกกระทำ คือ ผู้หญิงและเด็ก แต่ไม่มีใครพูดถึงผู้ชายว่าจะควรต้องมารับการบำบัด

อย่างไรและยังไม่เห็นมีหน่วยงานใดเข้ามารับผิดชอบในเรื่องนี้ เท่าที่ทราบมา ในต่างประเทศ คนที่เป็นพ่อซึ่งทำร้ายภรรยาและ/หรือลูกจะถูกกันไว้และต้องทำงานเลี้ยงครอบครัว แต่ในขณะเดียวกันจะต้องไปอยู่ในศูนย์ที่บำบัดให้จิตใจดีขึ้น มีความรับผิดชอบมากขึ้น และเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมด้วย

เท่าที่ฟังจากการประชุมนี้ จะเน้นถึงผู้หญิงที่ถูกกระทำ แต่ปัญหาคนที่เป็นผู้กระทำไม่ได้ถูกหยิบยกมาพูดถึงเลย ช่วงเข้าก่อนพัก ผู้แทนจากมูลนิธิผู้หญิงบอกว่า ภรรยาคนที่อยู่กับสามีคนเดิมเพราะไม่อยากเปลี่ยนสามีใหม่ แต่การที่จะทนอยู่กับสามี สามีก็ควรได้รับการบำบัดหรือเยียวยา ก่อน และในเรื่องของบทลงโทษ ถ้ากฎหมายไม่สามารถเอาผิดกับสามีได้ ก็น่าจะมีคล้ายๆ กับกฎหมายสาธารณะ เช่น ให้สามีไปชดสั้วม กวาดลานวัด ฯลฯ เพื่อเป็นการตำหนิ เป็นกระบวนการทางสังคม

■ แพทย์หญิงเบญจพร ปัญญาพงศ์

กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข

ดิฉันเป็นจิตแพทย์ที่ทำงานด้านนี้มานาน ขณะนี้มี พรบ. การสืบพยานเด็กซึ่งทำให้การทำงานในเรื่องเด็กและผู้หญิงดีขึ้น นับเป็นเจตนาที่ดีแต่ก็มีปัญหาเรื่องผู้กระทำผิดอย่างที่คุณหมอ พรทิพย์กล่าวมา ซึ่งหน้าที่ของนักจิตวิทยาและนักสังคมสงเคราะห์ของกระทรวงสาธารณสุขในทุกประเทศก็ไม่ได้มาเกี่ยวข้องในกระบวนการยุติธรรม แต่อาจเป็นเพราะว่าเรามีนักจิตวิทยาและนักสังคมสงเคราะห์ค่อนข้างมาก ก็เลยมาเข้ามามีช่วยรับผิดชอบในงานตรงนี้

หลังจากนั้นก็เกิดสภาพคล้ายๆ กับว่า “ฉันคุณทำหน้าที่นี้ไปเยอะ” ทำให้มีผลกระทบกับงานที่นักจิตวิทยาและนักสังคมสงเคราะห์ต้องทำจริงๆ ค่อนข้างมาก คือ การบำบัดรักษา อีกประการคือ เรื่องค่าใช้จ่ายซึ่งเดิมจะให้เบิกจากกระทรวงยุติธรรม แต่สุดท้ายคือให้เบิกจากต้นสังกัด นอกจากเรื่องการเบียดบังเวลาทำงานที่ควรจะรักษาคนไข้ให้น้อยลงแล้ว เรื่องการเบิกค่าใช้จ่ายก็มีปัญหาค่อนข้างเยอะ กฎหมายเองก็มีปัญหาเรื่องผู้กระทำผิด ทำให้ตำรวจทำงานได้ยากลำบากมาก เพราะไปฟ้องเรื่อง พรบ. สถานพินิจ ที่กำหนดให้ต้องมีการส่งเด็กภายใน 24 ชั่วโมง ทำให้รู้ว่าทำไมตำรวจจึงไม่อยากทำงานนี้ เพราะทำให้เขายุ่งยากเยอะ ต้องควักกระเป๋าจ่ายเงินค่าตัวโอเพนเอง

ดิฉันเห็นใจทุกคนเพราะการทำงานเรื่องนี้เป็นเรื่องที่ยากและซับซ้อน คนที่ทำจะพูดน้อย และขณะนี้เราก็อายุพอสมควรแล้ว หลังจากที่มีมติ ครม. หลายจังหวัดทำเรื่องศูนย์พิทักษ์สตรีและเด็กอยู่แล้ว แต่จะทำได้ดีเช่นที่จังหวัดระยองหรือไม่นั้น ดิฉันไม่แน่ใจ แต่ก็ถือได้ว่าทำมาเยอะมาก ปีที่แล้วดิฉันเองได้ไปบรรยายเกี่ยวกับเรื่องนี้มาทั่วประเทศมากกว่า 20 ครั้ง และได้มีโอกาสพูดคุยกับพยาบาลที่ทำงานด้านนี้ ซึ่งเล่าให้ดิฉันฟังว่าก็อยากทำในเรื่องนี้ แต่บางทีไปเจอผู้มีอิทธิพลและเจอหลายๆ อย่าง อีกทั้งมีภาระงานที่ต้องทำอยู่แล้ว จึงต้องพักงานนี้ไปทำงานหลักก่อน

ปีนี้เราก็กังจะจัดการบรรยายอีก เรามีการพูดคุยกับ สพส. ว่าจะทำคู่มือการปฏิบัติงาน เพราะหลังจากที่เราเห็นวาระของทำได้ค่อนข้างดีอยู่แล้ว แต่โรงพยาบาลอำเภอบางแห่งไม่ได้ดำเนินการเรื่องการป้องกันการตั้งครรภ์กับเอดส์ เราจึงคิดว่าจะต้องทำคู่มือให้เสร็จประมาณปีนี้ หลังจากที่ทำกรมสุขภาพจิตได้ดำเนินการในเรื่องของการป้องกันการตั้งครรภ์และป้องกันเอดส์ ก็เจอปัญหาเรื่องค่ายาซึ่งมีราคา

วันที่
10

แพงมาก กำลังคิดว่าจะต้องคุยกับกระทรวงสาธารณสุขว่าจะหางบประมาณมาสนับสนุนงานตรงนี้ได้จากไหน นอกจากนี้ยังได้จัดให้มีการฝึกอบรมให้กับพนักงานสืบพยาน 700 กว่าคน คิดว่าอย่างน้อยถ้าพนักงานเหล่านี้ไม่ได้ทำหน้าที่สืบพยาน ก็อาจจะมีการถ่ายทอดองค์ความรู้เหล่านี้ต่อไป หลายจังหวัดมีการจัดตั้งเครือข่ายที่ทำงานในเรื่องนี้แล้ว เช่น สระบุรี ปทุมธานี ฯลฯ ดิฉันได้รับเชิญจากครูในจังหวัดเหล่านี้ให้ไปพูดเรื่องศูนย์พิทักษ์สิทธิสตรีและเด็กในโรงเรียน และได้มีการจัดอบรมให้กับครูแนะแนวในโรงเรียนของกรุงเทพมหานคร 431 โรงเรียนเพื่อที่จะให้ความช่วยเหลือเด็กที่ถูกล่วงละเมิดทางเพศ

ดังนั้นหากผู้ปฏิบัติงานในหน่วยงานต่างๆ ทำไม่ได้คงไม่ใช่เพราะว่าไม่มีความรู้ แต่บางทีเรื่องนี้อาจยากเกินกว่าที่พวกเขาจะทำได้ เพราะฉะนั้นก็ต้องเห็นใจผู้ปฏิบัติงานในจุดนี้ด้วย งานอีกส่วนหนึ่งที่กรมสุขภาพจิตกำลังทำกันอยู่ก็คือ โครงการป้องกันภัยทางเพศในเด็ก เรียกว่า “ตัวฉันเป็นของฉัน” เป็นสื่อวิดีโอ โดยทำร่วมกับศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็ก ตอนนี้ถ่ายทอดทางช่อง 11 และรายการเพื่อนแก้ว มีวัตถุประสงค์เพื่อสอนให้เด็กรู้จักสัมผัสสัมผัสหรือไม่ดีว่าเป็นอย่างไร และพื้นที่ส่วนตัวเป็นอย่างไร เด็กจะปฏิเสธภัยทางเพศได้อย่างไร เมื่อเด็กประสบภัยทางเพศ เด็กจะขอความช่วยเหลือได้อย่างไร ผู้สนใจสามารถขอรับเอกสารได้ทางมูลนิธิศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็ก หรือกรมสุขภาพจิตก็ได้

■ ผู้เข้าร่วมสัมมนาคนหนึ่ง

ตัวดิฉันเองได้คลุกคลีกับงานเรื่องผู้หญิงมาเยอะและเป็นนักการเมืองท้องถิ่นเล็กๆ คนหนึ่งที่สนใจในเรื่องนี้ ดิฉันเห็นว่าโครงการนี้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม ช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาสและผู้ถูกกระทำ จึงอยากจะขอฝากวิทยากรทุกท่านว่าอยากให้เรื่องนี้ได้รับการเผยแพร่ไปตามจังหวัด อำเภอ ตำบล และหมู่บ้าน และอยากขอความกรุณาให้กรมพัฒนาชุมชนร่วมโครงการนี้และส่งไปทางจังหวัด คือ พัฒนาการจังหวัด ซึ่งจะส่งเรื่องต่อไปที่พัฒนาการอำเภอ และไปยังกลุ่มต่างๆ เช่น กลุ่มสตรีอาสา กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร กลุ่มแม่บ้านสหกรณ์ กลุ่มแม่บ้านเกษตร หัตถกรรมต่างๆ ในหมู่บ้านหรืออย่างไรในอำเภอจะมีคณะกรรมการพัฒนาสตรีระดับอำเภอ (กพสอ.) และตำบลก็จะมีคณะกรรมการพัฒนาสตรีระดับตำบล (กพสต.) ทั้งหมดจะเป็นเครือข่ายที่สำคัญ

■ สุเพ็ญศรี พึ่งโคกสูง

มูลนิธิเพื่อนหญิง

ได้ฟังท่านทั้งหลายพูด มีความรู้สึกกลัวเสียงสะท้อนของผู้หญิงที่ได้รับความรุนแรงมันแว่วอยู่ในหูตลอดเวลาว่า เมื่อไหร่คนที่ให้การบริการจะเข้าใจความรู้สึกของผู้หญิง ท่านทั้งหลายพูดด้วยสิ่งที่มีนโยบายเขียนไว้สวยหรู และท้ายที่สุดก็รู้สึกสลดหดหู่ เพราะแผนมี นโยบายมี กฎหมายมี แต่พอจะปฏิบัติกลับขาดงบประมาณ

แต่ขอแสดงความชื่นชมยินดีต่อกระทรวงสาธารณสุข โดยเฉพาะกองโรงพยาบาลภูมิภาค เราคาดหวังว่าท่านจะเป็นฟันเฟืองที่จะผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในกระทรวงสาธารณสุข กรณี

แล้วกรณีเล่าที่เกิดขึ้น ไม่มีการนำไปใช้เป็นแม่แบบหรือนำไปสู่การแก้ไขปัญหอย่างจริงจัง พวกเราองค์กรผู้หญิงได้รับการร้องขอจากภาคประชาชน ชุมชน ตลอดจนพนักงานสอบสวนหญิง ซึ่งทั่วประเทศมี 29 คน ให้ไปหาข้อมูลว่าในสำนักงานตำรวจแห่งชาติมีผู้หญิงที่จบปริญญาตรีกี่คน พบว่ามีมากกว่า 30 คนแน่นอน แต่คนเหล่านี้ขาดโอกาสที่จะทำงาน

สำหรับเรื่องโครงการนักเรียนนายร้อยตำรวจสัมผัสชุมชน เฉพาะนักเรียนนายร้อยตำรวจที่ฝึกงานที่มูลนิธิเพื่อนหญิง เราต้องใช้งบประมาณปีละประมาณ 100,000 บาท สำหรับระยะเวลา 15 วัน ต้องจัดให้นักเรียนนายร้อยตำรวจไปได้พูดคุยกับผู้หญิงที่ถูกกระทำ ไปสัมผัสสภาพปัญหา เรื่องการอบรมพนักงานสอบสวน สพด. ที่จังหวัดเชียงใหม่ และจังหวัดสงขลา (หาดใหญ่) ที่เราทำ ใช้งบประมาณ 7 หลักต่อปี ต่อไปทำงานเราต้องทำแบบใหม่ การที่จะช่วยให้ผู้หญิงหลุดพ้นจากสภาพปัญหา เราต้องให้เขาสามารถไปตกเบ็ดหรือหาปาลามากินเองได้ ไม่ใช่เอาปลาให้เขากิน หรือเอาผู้ชายไปติดคุก

ความรักของผู้หญิงและผู้ชายต่างกัน ได้ฟังผู้หญิงร้อยละร้อยยังรักและเชิดชูสามีแม้ว่าจะถูกกระทำความรุนแรง ตรงนี้เราก็ต้องเข้าใจ และการทำงานเรื่องความรุนแรงจะใช้ศาสตร์เดียวไม่ได้ ในป.วิอาญา อยากให้มีการร่วมมือกันหลายๆ ฝ่าย แต่น่าเสียดาย ทุกฝ่ายยังรักความเป็นอิสระ ผลสุดท้ายเด็กและผู้หญิงก็ตกเป็นผู้เสียหายอยู่ซ้ำแล้วซ้ำเล่า

เราอยากให้เห็นการทำงานเพื่อร่วมมรรณงค์ยุติความรุนแรง สิ่งที่จะต้องทำก็คือความจริงใจในการที่จะแก้ปัญหา เราทั้งหลายอยากเห็นภาครัฐทำงานนำร่องอย่างจริงจัง ไม่ใช่เป็นศูนย์นำร่อง ต้องเป็นศูนย์ที่มีแผน ยกตัวอย่างกองโรงพยาบาลภูมิภาครีบบนนโยบายไปจัดทำเป็นแผนกอง ส่วนกระทรวงอื่นๆ เราไม่ทราบเพราะมี กสส. ที่ทำหน้าที่ออกแผนอยู่และทุกส่วนที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องก็ควรจะไปศึกษาแผนนี้ หรือหากไม่มีก็สามารถโทรศัพท์มาขอได้ที่มูลนิธิเพื่อนหญิง เรายินดีจะจัดส่งให้ฟรี

■ ข้อพิพาท ชัยชาญ

เกี่ยวกับเรื่องที่น่าอึดใจจากเมืองปานพุดมา ดิฉันอยากให้กำลังใจกับกระทรวงมหาดไทย และกระทรวงอื่นๆ ที่ไม่มีโอกาสมาพูด ณ ที่นี้ เพราะในแง่ของการทำงาน เรามองกระทรวงต่างๆ เป็นหุ้นส่วนในการแก้ไขปัญหา แต่แม้จะเป็นหุ้นส่วนที่ถือหุ้นไม่เท่ากัน เพราะท่านคุมงบประมาณและอำนาจในการสั่งการหลายอย่าง

ท่านสามารถที่จะมาส่วนร่วมได้โดยกลับไปกระทรวง และปรึกษาว่าจะทำอย่างไรให้เรื่องการจัดความรุนแรงต่อผู้หญิงเป็นวาระแห่งชาติที่ทุกกระทรวงต้องให้ความสำคัญและร่วมมือในการแก้ไขปัญหา โดยบทบาทของกระทรวงมหาดไทยก็สามารถกลับไปผลักดันนโยบายนี้ใหม่ได้อีก และสามารถสร้างความเข้าใจกับเจ้าหน้าที่ของกระทรวงฯ เองให้มาร่วมกันทำงาน เมื่อเราสามารถขับเคลื่อนให้สังคมมีกลไกที่เข้มแข็ง ข้างล่างเติบโตเต็มศักยภาพของตนเอง พร้อมทั้งทำงานแล้ว ข้างบนจึงต้องขยับด้วย

วันที่
10

สารานุกรม 9 พฤศจิกายน 2544

อีกเรื่องที่ยากจะกล่าวถึง คือ การให้ความคุ้มครองความปลอดภัยกับคนทำงาน เนื่องจากอาสาศัมครหรือกลไกต่างๆ ที่ทำงานด้วยใจอาสาศัมครส่วนหนึ่งไม่ได้รับค่าตอบแทนเลย และยังคงถูกคุกคามจากผู้ที่มีอิทธิพลในท้องถิ่น ดิฉันคิดว่าส่วนบนน่าจะมีความหมายหรือนโยบายหรือมาตรการในการคุ้มครองความปลอดภัย หรือชดเชยความเสียหายที่เกิดจากการทำงานในลักษณะนี้ด้วย

■ พรทิพย์ โรจนสุนันท์

อยากให้ทุกท่านกลับไปสำรวจตัวเองและให้พลังตัวเองให้สามารถทำงานต่อไป ปัญหาทั้งหมดทั้งปวงมันเป็นเรื่องของตัวระบบหรือตัวบุคคลซึ่งอาจจะย้อนไปถึงเรื่องการศึกษา ทั้งหมดที่เป็นปัญหาเสมอมาอาจจะเป็นไปได้ว่าการทำงานของทุกหน่วยงานมีลักษณะเป็นท่อนๆ ในอนาคต หากเกิดอะไรขึ้น คงฝากให้ทุกท่านได้มีส่วนร่วมได้ในเชิงสร้างสรรค์

■ พรธนี เปรมษ์เสฐียร

อยากจะบอกว่าเรื่องของการทำงานทางด้านสังคมมันต้องใช้ความต่อเนื่องและเวลานานพอสมควรถึงจะเห็นเป็นรูปธรรม เพราะฉะนั้นคนที่รักทำงานทางด้านสังคมก็ควรต้องใช้ความอดทนและความเพียรเป็นอย่างสูง เราถึงจะเห็นผลสำเร็จในการทำงานของเรา

■ ผู้ดำเนินรายการ

ขอล่าวสรุปไว้ใน สามประเด็น คือ

1) องค์การทุกองค์การจะต้องตรวจสอบตัวเอง แม้แต่องค์กรเอกชน ดิฉันชอบที่คุณหมอพรทิพย์พูดเรื่องที่มีลัทธิหนึ่งส่งเรื่องแล้วพอย้ายไปอีกมูลนิธิก็มักจะมีปัญหา เราในฐานะคนทำงานในภาคเอกชนวิจารณ์คนอื่น เราต้องกล้าที่จะวิจารณ์ตัวเองด้วย ถ้าเรากล้าที่จะบอกให้ ตำรวจ หมอ อัยการ ศาล มองตัวเอง เราก็ต้องมองตัวเองด้วย เพราะถ้าเราไม่วิพากษ์วิจารณ์ตัวเองแล้ว เราอาจจะไม่ได้ทำจริงอย่างกับที่เราคิดหรือบอกคนอื่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องการประสานงาน เพราะเนื่องจากงานลักษณะนี้ทำคนเดียวองค์กรเดียวไม่ได้ หรือ กลุ่มวิชาชีพเดียวก็ไม่ได้ กลุ่มสหวิชาชีพจึงควรเกิดขึ้นและจะต้องมีการเคลื่อนไหวไปพร้อมๆ กัน

2) งานที่มีความยากลำบากเช่นนี้ อุปสรรคที่สำคัญคือระบบวิธีคิด ถ้าเราปรับฐานระบบวิธีคิดหรือฐานทางทัศนคติได้ ซึ่งสามารถเกิดขึ้นได้จริง แม้จะยากเพราะฐานทัศนคติมันไปสถาปนาอยู่แล้วในระบบกฎหมาย ระบบบริการ ระบบวิธีการจัดทำแผนของรัฐบาล และที่สำคัญ มันไปสถาปนาอยู่แล้วในหัวของเรา เพราะฉะนั้นการที่เราจะเอาชนะสิ่งที่ลบล้างทัศนคติและสถาปนาไว้นานเป็นหลายร้อยปีจึงเป็นงานที่ยากลำบากและการที่จะทำงานเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงระบบวิธีคิดจึงไม่ใช่เรื่องง่าย

3) ถ้าท่านยังสนใจที่จะรับฟังและติดตามประเด็นความรุนแรงต่อผู้หญิงนอกเหนือจากเวทีนี้แล้ว ยังมีกิจกรรมทั้งในต่างจังหวัดและกรุงเทพฯ อีกหลายแห่ง

ยกตัวอย่าง วันที่ 12 พฤศจิกายน จะมีการสัมมนาเกี่ยวกับเรื่องความรุนแรงต่อผู้หญิงที่เกิดขึ้นจากการให้บริการซึ่งมีผลต่อสุขภาพในเรื่องของการติดเชื้อในระบบอนามัยเจริญพันธุ์ ที่โรงแรมเอสดี อเวนิว เวลาบ่ายโมง

วันที่ 14 พฤศจิกายน สหทัยมูลนิธิ จัดสัมมนา “ผ่าทางตัน: การตั้งครม.ไม่พึงประสงค์” ที่โรงแรมเอเชีย วันที่ 27 พฤศจิกายน วุฒิสมาชิกจะจัดงานเกี่ยวกับความรุนแรงต่อผู้หญิงที่รัฐสภา วันที่ 28 พฤศจิกายน สมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรีจัดงานสัมมนาเกี่ยวกับบทบาทของผู้ชายในการที่จะเข้ามาทำงานเรื่องนี้ วันเดียวกันนี้ อัญจารีจะจัดงานเกี่ยวกับปัญหาที่หญิงรักหญิงต้องเผชิญ

วันที่ 29 พฤศจิกายน จะมีเวทีของเครือข่ายนักวิจัยเพื่อสังคมพูดเรื่อง “วิกฤตวัฒนธรรมกับการปฏิรูปการเมืองไทย” โรงแรมรอยัลริเวอร์ ตอนบ่าย และยังมีกิจกรรมอีกมากมาย ซึ่งผู้สนใจสามารถสอบถามได้จากองค์กรที่ร่วมจัดงานทางด้านหน้า

วันที่
10

รายการวันศุกร์ ที่ 9 พฤศจิกายน 2544

วันที่
10

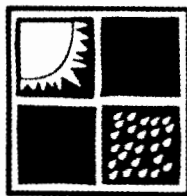
รายการวันศุกร์ ที่ 9 พฤศจิกายน 2544

მეცნიერება

■ รายชื่อหน่วยงานให้ความช่วยเหลือแก่ผู้หญิงที่ประสบปัญหาความรุนแรง

การมีสุขภาพดี
อย่าแพ้จริงนั้น
หมายถึงการมีสุขภาพดี
ทั้งสุขภาพกายและ
สุขภาพใจ

โครงการวิจัย
สุขภาพและประสบการณ์ชีวิตผู้หญิง
ต.ป.๗.47 ไปรษณียบังกอกน้อย
กทม 10700

ศูนย์ให้คำปรึกษาปัญหาผู้หญิง

- มูลนิธิผู้หญิง 435-1246, 433-5149
- มูลนิธิเพื่อนหญิง 513-1001
- มูลนิธิศูนย์ฮอตไลน์ 277-7699
- บ้านพักฉุกเฉิน 929-2222

ศูนย์ให้คำปรึกษาปัญหาเด็ก

- มูลนิธิศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็ก 412-1196
- มูลนิธิเพื่อการพัฒนาเด็ก 433-6292
- มูลนิธิคุ้มครองเด็ก 538-6227
- มูลนิธิสร้างสรรค์เด็ก 574-3753
- มูลนิธิเพื่อเด็กพิการ 539-9958
- สหทัยมูลนิธิ 381-8834

วางแผนครอบครัว

- สมาคมวางแผนครอบครัว 941-2320
- สมาคมพัฒนาประชากรและชุมชน 229-4611-28
- แผนกสูตินรีเวช 201-1415
รพ.รามธิบดี

กรณีฉุกเฉิน เร่งด่วน

- ศูนย์ช่วยเหลือเร่งด่วน 24 ชม.
กรมประชาสงเคราะห์ 1578*
- เหตุฉวนเหตุร้าย 191*
- รพพยาบาลกรมตำรวจ 255-1133-6
- ศูนย์เรนทร 245-2222
- หน่วยแพทย์ฉุกเฉิน 1554
- กองกำกับการสวัสดิภาพเด็ก
และเยาวชน 1577

ศูนย์ให้คำปรึกษาปัญหาชีวิต

- ศูนย์สุขวิทยาจิต 245-7798
- ฮอตไลน์ปรึกษาปัญหาชีวิต 276-2950
- สมาคมสมาธิจิต 249-9977
- รพ. วชิระ สาขาจิตเวช 243-0151
- รพ. กลาง สาขาจิตเวช 221-6141
- รพ. สมเด็จพระเทพฯ 437-7061
- รพ. ดากสิน สาขาจิตเวช 437-0123
- รพ. ราชานุกูล 245-4696
- ฮอตไลน์คลายเครียด 1667*

โรงพยาบาล ในกรุงเทพฯ

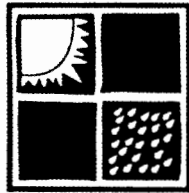
- รพ. ศิริราช 411-0241-9
- รพ. จุฬา 258-8131-9
- รพ. ตำรวจ 252-8111-25
- รพ. ราชวิถี 246-0052
- รพ. รามาธิบดี 246-1073-99
- รพ. สมเด็จพระเทพฯ 438-0200-8
- รพ. สมเด็จพระปิ่นเกล้า 460-0000-9
- รพ. ภูมิพล 531-1970-99
- รพ. นพรัตนฯ 517-4270-9
- รพ. กลาง 221-6141-59
- รพ. วชิระ 243-0151-79
- รพ. พระมงกุฎฯ 246-1400-28
- รพ. ราชานุกูล 245-4601-4
- รพ. ดากสิน 437-0116-30
- รพ. เจริญกรุงประชารักษ์ 289-1153-8
- รพ. ลาตกระบัง 326-7232
- รพ. หนองจอก 543-1150

* หมายเลขที่ไม่ต้องเสียค่าบริการ

(ภาคผนวก ก)

■ รายชื่อหน่วยงานให้ความช่วยเหลือแก่ผู้หญิงที่ประสบปัญหาความรุนแรง

**การมีสุขภาพดี
อย่างแท้จริงนั้น
หมายถึงการมีสุขภาพดี
ทั้งสุขภาพกายและ
สุขภาพใจ**

โครงการวิจัย
สุขภาพและประสบการณ์ชีวิตผู้หญิง
ต.ป.ณ.47 โปชนนียังบางกอกน้อย
กทม. 10700

ศูนย์ให้คำปรึกษาปัญหาผู้หญิง

- มูลนิธิผู้หญิง 435-1246, 433-5149
- มูลนิธิเพื่อนหญิง 513-1001
- มูลนิธิศูนย์ฮอตไลน์ 277-7699
- บ้านพักฉุกเฉิน 929-2222

ศูนย์ให้คำปรึกษาปัญหาเด็ก

- มูลนิธิศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็ก 412-1196
- มูลนิธิเพื่อการพัฒนาเด็ก 433-6292
- มูลนิธิคุ้มครองเด็ก 538-6227
- มูลนิธิสร้างสรรเด็ก 574-3753
- มูลนิธิเพื่อเด็กพิการ 539-9958
- สหทัยมูลนิธิ 381-8834

วางแผนครอบครัว

- สมาคมวางแผนครอบครัว 941-2320
- สมาคมพัฒนาประชากรและชุมชน
229-4611-28
- แผนกสูตินรีเวช 201-1415
รพ. รามาธิบดี

กรณีฉุกเฉิน เร่งด่วน

- ศูนย์ช่วยเหลือเร่งด่วน 24 ชม.
กรมประชาสงเคราะห์ 1578*
- เหตุด่วนเหตุร้าย 191*
- โรงพยาบาลกรมตำรวจ 255-1133-6
- ศูนย์เรนทร 245-2222
- หน่วยแพทย์ฉุกเฉิน 1554
- กองกำกับการสวัสดิภาพเด็ก
และเยาวชน 1577

ศูนย์ให้คำปรึกษาปัญหาชีวิต

- ศูนย์ศุภวิทยาจิต 245-7798
- ฮอทไลน์ปรึกษาปัญหาชีวิต 276-2950
- สมาคมสมาธิตันต 249-9977
- รพ. วชิระ สาขาจิตเวช 243-0151
- รพ. กลาง สาขาจิตเวช 221-6141
- รพ. สมเด็จพระเทพฯ 437-7061
- รพ. ตากสิน สาขาจิตเวช 437-0123
- รพ. ราชชนนี 245-4696
- ฮอทไลน์คลายเครียด 1667*

บ้านพักสำหรับหญิงและเด็ก

- บ้านพักฉุกเฉิน 0-2929-2222
- บ้านพระคุณ 0-2759-1238
- บ้านสุกฤษฎี 0-2245-0457
- บ้านสายสัมพันธ์ 0-2510-6697
- บ้านราชวิถี 0-2245-8340
- บ้านเกร็ดกระการ 0-2584-5115

บ้านพักเด็กและครอบครัว กรมประชาสงเคราะห์

- กรุงเทพฯ 0-2644-4879,
0-2644-4939
- เชียงใหม่ 0-5321-6456
- นครสวรรค์ 0-5622-0078
- ชลบุรี 0-3826-1351
- ปราจีนบุรี 0-3721-1283
- อุดรธานี 0-4232-5615
- สงขลา 0-7431-1821
- ภูเก็ต 0-7624-0140
- นราธิวาส 0-7352-2137

รายการวันศุกร์ ที่ 9 พฤศจิกายน 2544

ขอเชิญร่วมงานแถลงข่าว

“ด้วยรักและสันติ ร่วมยุติความรุนแรงต่อผู้หญิง”

วันที่ 1 พฤศจิกายน 2544 เวลา 10.00-12.00 น.

ห้องปิ่นเกล้า โรงแรมเอสดี อเวนิว ถนนบรมราชชนนี กรุงเทพฯ

คณะทำงานเพื่อยุติความรุนแรงต่อผู้หญิง และ แนวร่วมเพื่อก้าวหน้าของผู้หญิง อันประกอบไปด้วยองค์กรของภาครัฐและเอกชนรวม 58 องค์กร ได้กำหนดให้มีการจัดกิจกรรมต่างๆ เพื่อร่วมสร้างสรรค์สังคมที่อุดมไปด้วยความรักและสันติสุข ปลอดภัยจากการกระทำร้ายรุนแรงต่อเด็กและผู้หญิง ตลอดเดือนพฤศจิกายน ศกนี้ซึ่งรัฐบาลได้ประกาศเป็น “เดือนแห่งการรณรงค์เพื่อยุติความรุนแรงต่อผู้หญิงและเด็ก”

ในการนี้ คณะทำงานฯ จะจัดแถลงข่าวต่อสื่อมวลชนถึงรายละเอียดของกิจกรรมต่างๆ โดยมีกำหนดการดังต่อไปนี้

- 10.00 - 10.30 น. **ความเป็นมาของการเคลื่อนไหวรณรงค์เพื่อยุติความรุนแรงต่อผู้หญิง และวัตถุประสงค์การจัดกิจกรรมรณรงค์ ปี 2544**
รศ.ดร. กฤตยา อาชวนิจกุล ผู้ประสานงานการจัดกิจกรรมรณรงค์ ปี 2544
- 10.30 - 12.00 น. **ตัวแทนองค์กรสมาชิกนำเสนอกิจกรรมรณรงค์**
ดำเนินรายการโดย คุณณตยา แววิรุศุบัติ

อาทิเช่น

หลังจากผู้ชายในการรณรงค์โครงการ White Ribbon

โดย คณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานสตรีแห่งชาติ

งานวิจัย “ความรุนแรงต่อผู้หญิงในชีวิตคู่” นำข้อค้นพบจากการวิจัยสู่การแก้ไขปัญหาระดับชาติ

โดย มหาวิทยาลัยมหิดลร่วมกับมูลนิธิผู้หญิง

เวทีระดมสมอง “การติดเชื้อในระบบสืบพันธุ์ : สุขภาพผู้หญิงถูกคุกคาม ความรุนแรงที่ไม่เคยมองเห็น”

โดย โครงการรณรงค์เพื่อสิทธิอนามัยเจริญพันธุ์ สภาประชากร

สัมมนาเรื่อง “ผ่าทางตันการตั้งครุฑที่ไม่พึงปรารถนา”

โดย สหทัยมูลนิธิ

สัมมนาเรื่อง “บทบาทผู้ชายในการร่วมสร้างรักและสันติในชีวิตคู่

สู่สังคมปลอดความรุนแรงต่อผู้หญิง”

โดย สมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรี

สัมมนาเรื่อง “เพราะไรสิทธิทางเพศที่ขอบธรรม หญิงรักหญิงจึงถูกทำร้ายไม่รู้จบ”

โดย กลุ่มอัญจรี

ละครเรื่อง “ความรักสีขาวของสาวอาโกโอะ”

โดย กลุ่มไม้ขีดไฟ

กลุ่มพลังคนหนุ่มสาวที่มุ่งหวังให้สังคมปราศจากความรุนแรงต่อผู้หญิงและเด็ก

ฯลฯ

ติดต่อขอข้อมูลเพิ่มเติมได้ที่ : คุณจิตติมา โทร. 01-9880110 / คุณตุลิตา โทร. 01-7348958

(ภาคผนวก ข)

ปฏิทินกิจกรรมรณรงค์เพื่อยุติความรุนแรงต่อผู้หญิง ปี 2544
“ด้วยรักและสันติ ร่วมยุติความรุนแรงต่อผู้หญิง”
โดย คณะทำงานยุติความรุนแรงต่อผู้หญิง และ แนวร่วมเพื่อความก้าวหน้าของผู้หญิง

กิจกรรมในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

วันที่	กิจกรรม	สถานที่	ผู้จัดงาน	รายละเอียด
25 ตุลาคม	รณรงค์กองทุนช่วยเหลือผู้ประสบ ปัญหาความรุนแรงในครอบครัว	โรงแรมรัตนโกสินทร์	มูลนิธิผู้หญิง โทร. 0-2435-1246	กองทุนช่วยเหลือผู้ประสบปัญหาความ รุนแรงในครอบครัว จัดตั้งขึ้นเพื่อดำเนิน การให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ผู้ ประสบปัญหา การจัดการทางสังคม สำหรับผู้หญิงและเด็กที่ได้รับผลกระทบ จากความรุนแรงในครอบครัว ตลอดจน สนับสนุนเงินหมุนเวียนและสร้างทางเลือก เพื่อการประกอบอาชีพแก่ผู้ประสบปัญหา
4 พฤศจิกายน	“เด็กกำพร้า” ผลพวงของความรุนแรง	บ้านเด็กอ่อนปากเกร็ด จ.นนทบุรี	สหทัยมูลนิธิ โทร. 0-238 -88344, 0-2392-9397, 0-2962-5078	“อาสาสมัครโครงการสายสัมพันธ์” คนกลุ่มหนึ่งซึ่งทำหน้าที่ พี่สาว พี่ชาย ให้ เด็กกำพร้าแรกเกิด-5 ปี ที่บ้านเด็กอ่อน ปากเกร็ดอย่างสม่ำเสมอ จัดงานสาย สัมพันธ์ ครั้งที่ 13 พบกับการแสดงของ เด็ก วอลเลย์บอลทีมน้องสายสัมพันธ์
9 พฤศจิกายน ถึง 10 พฤศจิกายน	การสัมมนาวิชาการและรณรงค์เพื่อร่วม สร้างรักและสันติในชีวิตคู่	ห้องประชุมสภาสตรีแห่ง ชาติในพระบรมราชินีนาถ ถนนหลานหลวง	คณะทำงานยุติความรุนแรงต่อผู้หญิง และ แนวร่วมเพื่อความ ก้าวหน้าของผู้หญิง	เสนอผลการวิจัยเรื่อง “ความรุนแรงต่อ ผู้หญิงในชีวิตคู่” ข้อเสนอจากคณะทำงานเพื่อยุติความ รุนแรงต่อผู้หญิงและการตอบสนองจาก

รายการวันศุกร์ ที่ 9 พฤศจิกายน 2544

วันที่	กิจกรรม	สถานที่	ผู้จัดงาน	รายละเอียด
9 พฤศจิกายน ถึง 2 ธันวาคม	ละครเวที "พริดาอศุ สวรรค์ชั้นที่หนึ่ง"	หอประชุมคณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ	มูลนิธิผู้หญิง มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ กลุ่มละคร Dough Stage Theatre โทร: 0-2435-1246	ตัวแทนภาครัฐ เชิญชมพิธีรณรงค์การ เลือกรื้อผลิตภัณฑืของ กลุ่มผู้หญิงรากหญ้า และมีมนุให้คำปรึกษา ปัญหาผู้หญิง
12 พฤศจิกายน	"การคิดเชื้อในระบบสืบพันธุ์ : สุขภาพ ผู้หญิงถูกคุกคาม ความรุนแรงที่สังคมไม่ เคยมองเห็น"	โรงแรม เอส ดี อเวนิว	โครงการรณรงค์เพื่อสิทธิอนามัย เจริญพันธุ์ สภาประชากร โทร: 0-2653-8886 ถึง 7	นำเสนอผลกระทบทางสุขภาพของผู้หญิงที่ ประสบปัญหาความรุนแรง โดยเฉพาะ ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการติดเชื้อในระบบ เจริญพันธุ์ของผู้หญิง
14 พฤศจิกายน	"ผ่าทางตันหญิงดังครรภ์ไม่พึงปรารถนา"	โรงแรมเอเชีย	สหทัยมูลนิธิ โทร: 0-2381-8834, 0-392-9997, 0-2862-5078	เสนอดิพยานพินธ์ เรื่อง การตั้งครรภไม่พึง ปรารถนาและการตัดสินใจทำแท้ง บริการสังคมที่หญิงดังครรภ์ไม่พึงปรารถนา ต้องการ
15 พฤศจิกายน	แถลงข่าวสถานการณ์ความรุนแรงต่อผู้ หญิง และกิจกรรม Women's Corner	โรงแรมสยามซิตี้	มูลนิธิเพื่อนหญิง โทร: 0-2513-1001	
17 พฤศจิกายน	คอนเสิร์ตรณรงค์ยุติความรุนแรงต่อเด็ก และสตรี	7 สีคอนเสิร์ต	คณะกรรมการส่งเสริมและประสาน งานสตรีแห่งชาติ	ข้อมูลเพิ่มเติมติดต่อ โทร: 0 - 2282-5296

(ภาคผนวก ค)

วันที่	กิจกรรม	สถานที่	ผู้จัดงาน	รายละเอียด
19 - 25 พฤศจิกายน	WOMEN'S CORNER , ให้คำปรึกษา, ขายสินค้าเพื่อระดมทุนช่วยเหลือผู้หญิงที่ประสบภาวะวิกฤต	สรรพสินค้า 10 แห่งทั่วกรุงเทพฯ	มูลนิธิเพื่อนหญิง โทร: 0-2513-1001	
28 พฤศจิกายน	เสวนา ร่วมแรงร่วมใจด้านภัยความรุนแรงต่อผู้หญิงและเด็ก	ศูนย์เยาวชนดินแดง	สมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรีฯ	สร้างความตระหนักรู้ในความสำคัญและบทบาทของผู้ชายเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาคความรุนแรง
28 พฤศจิกายน	เพราะอะไรสิทธิทางเพศที่ขบธรรมเนียมรักหญิงจึงถูกทำร้ายไม่รู้จบ	โรงแรมเอสดี อเวนิว	กลุ่มอัญจรี โทร: 0-2668-2185 กด 2	เสวนาสะท้อนปัญหาความรุนแรงต่อหญิงรักหญิง
16 ธันวาคม	ปลูกรัก สร้างรั้ว ครอบครัวไทย	สวนวังสราญรมย์	มูลนิธิเครือข่ายครอบครัว โทร: 0-2587-8481, 0-2587-3115	ปาฐกถาพิเศษ โดย คุณโสณณ สุภาพงษ์ วุฒิสมาชิกและประธานมูลนิธิเครือข่ายครอบครัวเรื่องครอบครัวไทยในสถานการณ์ปี 2545 เวทีครอบครัวระดมความคิด "ชีวิตในศักราชใหม่ ที่ครอบครัวไทยต้องการ"
ตลอดเดือนพฤศจิกายน	โครงการรับมันส์สาว	สาธารณชนทั่วไป	คณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานสตรีแห่งชาติ โทร: 0-2282-5296	จัดทำเข็มกลัดรูปมันส์สาวแจกแก่ผู้ชายเพื่อเป็นสัญลักษณ์ว่า จะไม่ใช้ความรุนแรงต่อผู้หญิงและเด็ก และไม่ยอมรับให้มีการกระทำดังกล่าว
ตลอดเดือนพฤศจิกายน	ละครเร่ " ความรักสีขาวของสาวอากิโกะ"	โรงเรียนมัธยมในกรุงเทพ จำนวน 20 แห่ง	กลุ่มไมซ์ดีไฟ โทร: 0-2379-0629	ละครสะท้อนปัญหาความรุนแรงต่อผู้หญิง

(ภาคผนวก ค)

รายการวันศุกร์ ที่ 9 พฤศจิกายน 2544

กิจกรรมในต่างจังหวัด

วันที่	กิจกรรม	สถานที่	ผู้จัดงาน	รายละเอียด
16 พฤศจิกายน	“ชายหญิงรวมใจด้านภัยความรุนแรง”	จังหวัดขอนแก่น	สมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรีฯ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น องค์การติดตามการดำเนินงานทาง การเมืองเรื่องสตรี (ตมส.) ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	ขอมูลเพิ่มเติมติดต่อ สมาคมส่งเสริม สถานภาพสตรี โทร. 02 - 9292222
19 - 22 พฤศจิกายน	รณรงค์เพื่อยุติความรุนแรงต่อผู้หญิง โรงพยาบาลชุมพร	โรงพยาบาลชุมพร	โรงพยาบาลชุมพร ศูนย์พิทักษ์เด็กและสตรี รพ. ชุมพร เครือข่ายชุมชน เครือข่ายราชการ	ตรวจสอบสุขภาพผู้หญิง, ตรวจมะเร็งเต้านม
20 พฤศจิกายน	“ชายหญิงรวมใจด้านภัยความรุนแรง”	จังหวัดสงขลา	ศูนย์พิทักษ์เด็ก เยาวชนและสตรี ตำรวจภูธร จังหวัดเชียงใหม่	เดินรณรงค์ยุติความรุนแรงต่อผู้หญิง และเด็ก
22 พฤศจิกายน	เปิดศูนย์ช่วยเหลือผู้หญิงในภาวะวิกฤติ	โรงพยาบาลอำนาจเจริญ	โรงพยาบาลอำนาจเจริญ ศูนย์เพื่อนหญิงอำนาจเจริญ	นิทรรศการความร่วมมือของหน่วยงานของ รัฐในการดูแลป้องกันความรุนแรงต่อผู้หญิง และเด็ก
22 พฤศจิกายน	เสวนาเรื่อง “ผู้หญิงและเด็กจะปลอดภัย จากความรุนแรงได้อย่างไร”	โรงพยาบาลสรรพสิทธิประสงค์ ประสงค์ จังหวัดอุบลราชธานี	โรงพยาบาลสรรพสิทธิประสงค์ จังหวัดอุบลราชธานี	
23 พฤศจิกายน	สัมมนา “ความรุนแรงต่อเด็กและสตรีข้อเท็จจริงที่ไม่อาจปฏิเสธ”	โรงแรมแกรนด์พาเลซ จังหวัดชุมพร	โรงพยาบาลชุมพร ศูนย์พิทักษ์เด็กและสตรี รพ. ชุมพร เครือข่ายชุมชน เครือข่ายราชการ	กิจกรรมรณรงค์ยุติความรุนแรง รื้อขบวน จากหน้าสถานีรถไฟถึงเทศบาล โดยท่าน ผู้ว่าราชการจังหวัดชุมพรจะเป็นประธานใน พิธี

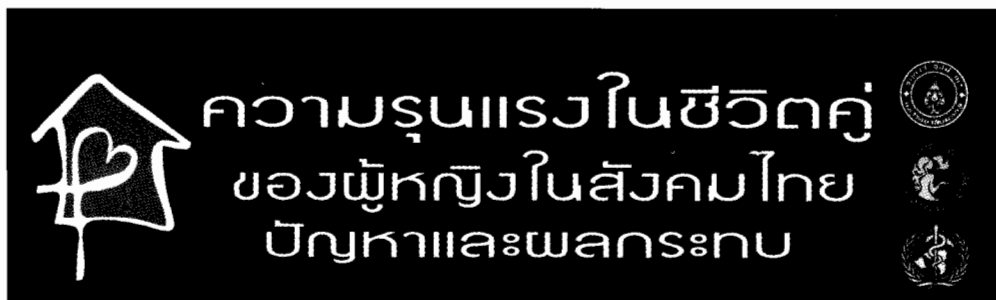
(ภาคผนวก ค)

วันที่	กิจกรรม	สถานที่	ผู้จัดงาน	รายละเอียด
24 พฤศจิกายน	รณรงค์ยุติความรุนแรงต่อเด็กและสตรี	จังหวัดอำนาจเจริญ	โรงพยาบาลอำนาจเจริญ ศูนย์เพื่อนหญิงอำนาจเจริญ	ชาวชนบท "ร่วมสร้างชุมชนให้ผู้หญิง และเด็กปลอดภัยจากความรุนแรง" นิทรรศการยุติความรุนแรง
25 พฤศจิกายน	วันยุติความรุนแรงต่อเด็กและสตรี	หอศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่	ศูนย์พิทักษ์เด็ก เยาวชนและสตรี ตำรวจภูธร จังหวัดเชียงใหม่ รายละเอียดเพิ่มเติมติดต่อ Pwainn@hotmail.com	-ชาวชนบทเพื่อยุติความรุนแรงต่อเด็ก และสตรี -สัมมนาเรื่องชุมชนช่วยลดความรุนแรงต่อ เด็กและสตรีได้อย่างไร -ประกวดโพสท์ของคำเมือง ระดับเยาวชน อายุไม่เกิน 18 ปี -ประกวดวาดภาพยุติความรุนแรงต่อเด็ก และสตรีของนักเรียนระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย -นิทรรศการให้ความรู้ และให้คำปรึกษาด้าน ความรุนแรง โดยหน่วยงานที่เป็นองค์กร ร่วมจัด -กิจกรรมแสดงบนเวที เช่น สาธิตศิลปะการ ป้องกันตัว ละครโรงเล็กโดยกลุ่มทอผ้า และการแสดงจากสถานศึกษาต่างๆ และ องค์กรร่วมจัด
25 พฤศจิกายน	เปิดศูนย์ให้ความช่วยเหลือผู้หญิงและเด็กใน ภาวะวิกฤต ภายในโรงพยาบาลน่านพอง จังหวัดขอนแก่น	โรงพยาบาลน่านพอง จังหวัดขอนแก่น	โรงพยาบาลน่านพอง ศูนย์ศึกษานโยบายสาธารณสุข มหาวิทยาลัยมหิดล โทร. 0-2441-9184	การจัดบริการในโรงพยาบาลเพื่อให้ความ ช่วยเหลือต่อผู้หญิงและเด็กที่ประสบปัญหา ความรุนแรง

(ภาคผนวก ค)

■ ข้อมูลสรุปย่องานวิจัย ความรุนแรงในชีวิตคู่ของผู้หญิงในสังคมไทย

● จุดเน้นของการวิจัยเรื่องความรุนแรงในชีวิตคู่ของผู้หญิงในสังคมไทย

การวิจัยนี้สนใจศึกษาความรุนแรงในชีวิตคู่ ที่มีคามหมายรวมถึง การกระทำใดๆ หรือการละเว้นไม่กระทำใดๆ โดยสามีหรืออดีตสามีหรือคู่ของผู้หญิงที่ส่งผลต่อสุขภาพ ไม่ว่าจะเป็นทางกาย หรือทางใจ หรือต่อเสรีภาพหรือสิทธิในการพัฒนาตนเองของผู้หญิงในทุกมิติ

โดยจุดเน้นของการศึกษาอยู่ที่เรื่อง ความรุนแรงทางกายและทางเพศที่ผู้หญิงถูกกระทำโดยคู่ของตนเอง ทั้งนี้ความรุนแรงทางกายหมายรวมถึง การกระทำต่อไปนี้ ผลัก กระแทก บังคับขู่ข่ม บีบบังคับ รัดคอ ตบ ตี ตะ แล็ก ซ้อม เหน ซ้ำว่าจะใช้อาวุธทำร้าย หรือลงมือใช้อาวุธทำร้าย ส่วนความรุนแรงทางเพศหมายถึงรวมถึงสถานการณ์ต่อไปนี้คือ การถูกบังคับ ร่วมหลับนอน การข่มขืน มีเพศสัมพันธ์เพราะความกลัว หรือการถูกบังคับ ให้มีเพศสัมพันธ์ในทางที่ผู้หญิงรู้สึกว่าเป็นผิดธรรมชาติหรือรับไม่ได้

การวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการศึกษาเปรียบเทียบระหว่างประเทศเรื่องความรุนแรงในชีวิตคู่กับสุขภาพผู้หญิง สนับสนุนโดยองค์การอนามัยโลก การศึกษาในประเทศไทยดำเนินการโดย สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล ร่วมกับมูลนิธิผู้หญิง ซึ่งเป็นการสำรวจเรื่องความรุนแรงต่อผู้หญิงจากฐานประชากรทั่วไปเป็นครั้งแรกในประเทศไทย

กลุ่มประชากรตัวอย่าง คือ ผู้หญิงอายุ 15-49 ปี ในสองพื้นที่ ได้แก่ เมืองหลวง และจังหวัดอื่นอีกหนึ่งจังหวัด รวมจำนวนตัวอย่างที่สัมภาษณ์ในเมืองหลวง 1,536 คน และในจังหวัดอื่น 1,282 คน การเก็บข้อมูลดำเนินการในช่วงระหว่างเดือนพฤษภาคม - เดือนสิงหาคม 2543

● ขนาดของปัญหาความรุนแรงมีมากแค่ไหนในสังคมไทย?

ขนาดของความรุนแรงทางกายและทางเพศในช่วงชีวิต

23% ของผู้หญิงในเมืองหลวง และ

34% ในจังหวัดอื่นเคยถูกกระทำ

รุนแรงทางกายจากคู่ของตน

30% ของผู้หญิงในเมืองหลวง และ

29% ในจังหวัดอื่น เคยประสบ

ปัญหาความรุนแรงทางเพศ ที่กระทำ

โดยคู่ของตน

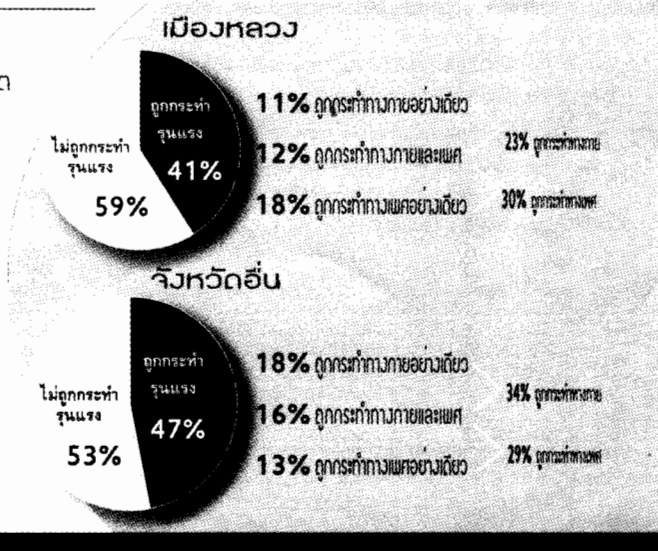
โดยรวมพบว่าประมาณเกือบครึ่งหนึ่ง

ของผู้หญิงในสองจังหวัด (41% ใน

เมืองหลวง และ 47% ในจังหวัด

อื่น)เคยประสบปัญหาความรุนแรง

ทางกายและหรือทางเพศ

■ ข้อมูลสรุปย่องานวิจัย ความรุนแรงในชีวิตคู่ของผู้หญิงในสังคมไทย

ขนาดของปัญหาความรุนแรงมีมากแค่ไหนในสังคมไทย?

ความรุนแรงทางกายในขณะตั้งครรภ์

- 4% ของผู้หญิงที่เคยตั้งครรภ์ทั้งในเมืองหลวงและจังหวัดอื่นเคยถูกกระทำรุนแรงทางกายโดยคู่ของตนในขณะที่ตั้งครรภ์ หนึ่งในสี่ของผู้หญิงในกลุ่มนี้ รายงานว่า เคยถูกตบหรือเตะที่ท้องในช่วงตั้งครรภ์ โดยผู้กระทำส่วนใหญ่เป็นพ่อของเด็กในท้อง

ประสบการณ์ความรุนแรงทางเพศในวัยเด็ก (ก่อนอายุ 15 ปี)

- ประมาณ 8% ของผู้หญิงในเมืองหลวง และ 5% ในจังหวัดอื่นเคยถูกกระทำรุนแรงทางเพศในช่วงก่อนอายุ 15 ปี¹ สำหรับผู้กระทำในเมืองหลวงส่วนใหญ่คือคนแปลกหน้า (56%) ในเขตนี้ในจังหวัดอื่นคือคนรู้จัก (63%)

ผลกระทบของความรุนแรงต่อผู้หญิง?

- 50% ของผู้หญิงที่ถูกกระทำรุนแรงทางกายในเมืองหลวง และ 44% ในจังหวัดอื่นรายงานว่า เคยได้รับบาดเจ็บอันเนื่องมาจากความรุนแรงทางกายที่คู่ของตนเป็นผู้กระทำ ประมาณหนึ่งในสามในกลุ่มที่ได้รับบาดเจ็บสมควรได้รับการรักษาจากแพทย์ แต่ไม่ได้ไปขอรับการรักษา
- ความรุนแรงทางกายส่งผลต่อการทำงานของหญิง โดย 22% ของผู้หญิงที่ถูกกระทำรุนแรงในเมืองหลวง และ 14% ในจังหวัดอื่น รายงานว่า สูญเสียสมาธิในการทำงาน อีก 13% ในเมืองหลวง และ 11% ในจังหวัดอื่นรายงานว่า ต้องขาดงานเพราะอาการบาดเจ็บที่ได้รับ
- 51% ของผู้หญิงในเมืองหลวง และ 42% ในจังหวัดอื่นที่ถูกกระทำรุนแรงทั้งทางกายและทางเพศ เคยคิดว่าตัวตายเปรียบเทียบกับเพียง 16% ของผู้หญิงที่ไม่เคยถูกกระทำรุนแรงเลย ในทั้งสองจังหวัดที่เคยคิดว่าตัวตาย
- ประมาณสองในสามของผู้หญิงที่เคยถูกกระทำรุนแรงทางกายรายงานว่า ลูกเคยเห็นและรับรู้การกระทำรุนแรงที่เกิดขึ้น (59% ในเมืองหลวง และ 56% ในจังหวัดอื่น)

ผู้หญิงจัดการปัญหาความรุนแรงที่ประสบอย่างไร?

- ประมาณสองในสามของผู้หญิงที่มีปัญหาเคยลุกขึ้นในขณะที่ถูกกระทำรุนแรง โดย 43% ในเมืองหลวง และ 36% ในจังหวัดอื่น เคยหนีออกจากบ้าน เพราะผลจากการถูกกระทำรุนแรงทางกาย
- 37% ของผู้หญิงที่ถูกกระทำรุนแรงทางกายในเมืองหลวง และ 46% ในจังหวัดอื่นไม่เคยบอกปัญหาให้กับใครเลย ในกลุ่มที่เคยบอกเล่าปัญหา ส่วนใหญ่เล่าให้สมาชิกในครอบครัวหรือเพื่อน มีเพียง 20% ในเมืองหลวง และ 10% ในจังหวัดอื่นเท่านั้นที่ขอความช่วยเหลือจากบุคคลภายนอก เช่น ตำรวจ หรือเจ้าหน้าที่สาธารณสุข เหตุผลที่ต้องขอความช่วยเหลือก็เพราะถูกกระทำรุนแรงจนไม่สามารถทนต่อไปได้ หรือได้รับบาดเจ็บรุนแรง

การศึกษานี้ได้รับการสนับสนุนทางวิชาการและเงินทุนจากองค์การอนามัยโลก โดยใช้ข้อมูลและแบบสอบถามที่พัฒนาโดยคณะทำงานวิชาการของโครงการการศึกษาเปรียบเทียบระหว่างประเทศเรื่อง ความรุนแรงในชีวิตคู่กับสุขภาพผู้หญิง ผู้สนใจสามารถติดต่อข้อมูลเพิ่มเติมได้ทางอีเมล : กฤตยา อ่าวนิกุล (prkac@mahidol.ac.th) อัญญา กาญจนจิตร (prkac@mahidol.ac.th) วาสนา อินทอน (prwie@mahidol.ac.th) ; สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล ณ ภาควิชา นครปฐม 73170 หรือ อญา เลิศศรีสินัด (ffw@mozart.inet.co.th) ; มูลนิธิผู้หญิง ถนน 47 บางกอกน้อย กรุงเทพฯ 10700

1: ร้อยละครึ่งในโครงการการศึกษาเปรียบเทียบระหว่างประเทศเรื่องความรุนแรงต่อผู้หญิงและสุขภาพผู้หญิง พ.ศ. 2540

2: ในการศึกษาครั้งนี้ ความรุนแรงทางเพศที่เกิดขึ้นก่อนอายุ 15 ปีหมายถึง การละเมิดทางเพศโดยการสัมผัสเชิงรุนแรงบนตัวผู้ถูกกระทำไม่ว่าในขณะ

■ คณะทำงานเพื่อยุติความรุนแรงต่อผู้หญิง และแนวร่วมเพื่อก้าวหน้าของผู้หญิง
อันประกอบไปด้วยองค์กรของภาครัฐและเอกชนรวม 58 องค์กร
ได้กำหนดให้มีการจัดงานสัมมนาและรณรงค์ระดับชาติเพื่อยุติความรุนแรงต่อผู้หญิงขึ้น
ในวันที่ 9-10 พฤศจิกายน 2544 ณ ห้องประชุมใหญ่ สภาสตรีแห่งชาติในพระบรมราชินูปถัมภ์ ถนนหลานหลวง
และการจัดกิจกรรมต่างๆ เพื่อร่วมสร้างสรรค์สังคมที่อุดมไปด้วยความรักและสันติสุข
ปลอดจากการกระทำร้ายรุนแรงต่อเด็กและผู้หญิง ตลอดเดือนพฤศจิกายน 2544

■ ในการจัดสัมมนาทางวิชาการและการรณรงค์ระดับชาติ เพื่อยุติความรุนแรงต่อเด็กและผู้หญิงครั้งนี้
ได้เน้นความสำคัญของการที่ทุกฝ่ายจะร่วมกันสร้างรักและสันติในสังคมไทยทุกระดับ

'ด้วยรักและสันติ ร่วมยุติความรุนแรงต่อผู้หญิง'

สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล

เลขที่ 999 ถนนพุทธมณฑล 4 ตำบลศาลายา อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม 73170

โทรศัพท์: 02 441-9666; 02 441-0201-4 โทรสาร: 02 441-9333

e-mail: directpr@mahidol.ac.th website: <http://www.population.mahidol.ac.th>

ISBN 974-9664-06-X
HV6626 ก525ต 2546